

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

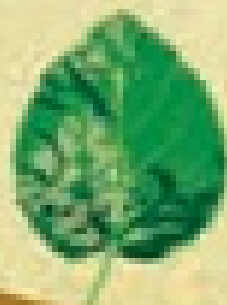
.com

.org

.net

.ir

کتاب‌شناسی توصیفی زن و خانواده

سلمان حبیبی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب شناسی توصیفی زن و خانواده

نویسنده:

سلمان حبیبی

ناشر چاپی:

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۴	کتاب شناسی توصیفی زن و خانواده
۱۴	مشخصات کتاب
۱۴	اشاره
۱۶	فهرست مطالب
۳۳	دیباچه
۳۵	دفتر اول: کتاب شناسی توصیفی زن
۳۵	اشاره
۳۹	پیش گفتار
۴۳	بخش اول: زن از دیدگاه اسلام
۴۳	اشاره
۴۵	۱. اسلام و زن
۴۷	۲. اسلام و فمینیسم (مجموعه مقالات)
۴۹	۳. الگوی جامع شخصیت زن مسلمان (جلد نخست: تعاریف و ساختار)
۵۰	۴. برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان در نهج البلاغه
۵۲	۵. جایگاه زن در اسلام
۵۳	۶. جایگاه زن در اسلام
۵۴	۷. جایگاه زن در خانواده و اجتماع در اسلام و یهودیت
۵۶	۸. جستاری در هستی شناسی زن: زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی (۱)
۵۷	۹. چهره زن در آئینه اسلام و قرآن
۵۸	۱۰. درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام (بررسی مقایسه ای دیدگاه اسلام و غرب)
۶۰	۱۱. زن: از اسلام چه می دانیم؟
۶۲	۱۲. زن از دیدگاه نهج البلاغه
۶۴	۱۳. زن در آئینه جلال و جمال

۱۴. زن در چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم: پژوهشی درباره رفتارشناسی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با زنان ۶۷
۱۵. زن در سخن و سیره امام علی علیه السلام ۶۹
۱۶. زن در قرآن، سرگذشت جمعی از زنان خوب و بد ۷۰
۱۷. زن در نهج البلاغه ۷۱
۱۸. زن در تاریخ و اندیشه اسلامی ۷۲
۱۹. زن و فرهنگ دینی ۷۳
۲۰. سیمای زن در قرآن: مجموعه سخنرانی های استاد سید علیرضا موسوی مدنی ۷۴
۲۱. فمینیسم سیاسی و رسالت زن مسلمان: جزوات آموزشی (۳) جریان شناسی: فمینیسم ۷۵
۲۲. معاشرت زنان و مردان از دیدگاه اسلام ۷۶
۲۳. مقدمه ای بر دیدگاه تحولی موضوع زن در قرآن ۷۷
۲۴. منزلت زن: گزیده ای از مقالات و سخنرانی های سمینار احیاء شخصیت زن ۷۸
۲۵. موقعیت زن در قرآن ۷۹
- بخش دوم: حقوق زن ۸۱
- اشاره ۸۱
۲۶. آشنایی با وظایف و حقوق زن (جوان و باورها ۵) ۸۳
۲۷. بازپژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد اول) ۸۵
۲۸. بازپژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد دوم) ۸۷
۲۹. بررسی اسناد بین المللی حقوق زنان: نقد و بررسی کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان ۸۸
۳۰. بررسی تطبیقی جایگاه زن در حقوق کیفری ایران و فقه عامه ۸۹
۳۱. بررسی تمایزهای فقهی زن و مرد ۹۱
۳۲. بررسی پدیده قاچاق زنان ۹۲
۳۳. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و حقوق زن ۹۴
۳۴. تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران (مبانی و مصادیق) ۹۴
۳۵. تفاوت زن و مرد در دیه و قصاص (ماده ۲۰۹ و ۲۷۳ قانون مجازات اسلامی) ۹۵
۳۶. جریان شناسی دفاع از حقوق زنان در ایران ۹۷
۳۷. حدود مالکیت زن در اسلام ۹۸

۳۸. حقوق زن ----- ۱۰۰
۳۹. حقوق زن پس از طلاق ----- ۱۰۱
۴۰. حقوق زن در قرآن و عهدین ----- ۱۰۲
۴۱. حقوق زن در کشاکش سنت و تجدد ----- ۱۰۳
۴۲. حقوق زنان، انقلاب اسلامی و فرآیند جهانی شدن ----- ۱۰۵
۴۳. حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران ----- ۱۰۷
۴۴. حقوق مالی زن: مطالعه تطبیقی در حقوق اسلام، ایران و کنوانسیون رفع تبعیض زنان ----- ۱۰۹
۴۵. حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی: مجموعه مقالات (جلد اول) ----- ۱۱۰
۴۶. خوشرفتاری با زنان (نفی خشونت علیه زنان) ----- ۱۱۲
۴۷. دفاع از حقوق زن ----- ۱۱۳
۴۸. دفاع از حقوق زنان، ما و نظام بین الملل (مجموعه مقالات) ----- ۱۱۴
۴۹. دنیای زن: در گفتگو با علامه سید محمد حسین فضل الله: از مجموعه آشنائی با حقوق زن (۱) ----- ۱۱۵
۵۰. زنان در موازنه حق و تکلیف ----- ۱۱۷
۵۱. زنان و حقوق برابر: نقد و بررسی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و سند پکن ----- ۱۱۸
۵۲. سراج: نگاهی گذرا به مسایل اساسی و بررسی شبهات پیرامون زنان ----- ۱۱۹
۵۳. سیمای زن در آئینه فقه شیعه (پژوهشی پیرامون احکام خاص زنان) ----- ۱۲۱
۵۴. شخصیت و حقوق زن در اسلام ----- ۱۲۲
۵۵. قضاوت زن از دیدگاه فقه شیعه ----- ۱۲۴
۵۶. قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران ----- ۱۲۶
۵۷. کنوانسیون زنان: بررسی فقهی و حقوقی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ----- ۱۲۷
۵۸. مالکیت زن در اسلام و ادیان الهی ----- ۱۲۹
۵۹. موجبات طلاق برای زن در حقوق ایران ----- ۱۳۰
۶۰. نظام حقوق زن در اسلام ----- ۱۳۱
۶۱. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ----- ۱۳۲
۶۲. نقد الحاق: بررسی حقوقی الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ----- ۱۳۳
۶۳. نگاهی به حقوق زن در اسلام ----- ۱۳۴

- بخش سوم: نقش و جایگاه زنان در اجتماع و تمدن اسلامی ----- ۱۳۷
- اشاره ----- ۱۳۷
۶۴. اشتغال زن از منظر قرآن و حدیث ----- ۱۳۹
۶۵. امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسائل زنان ----- ۱۴۰
۶۶. بررسی فعالیت اجتماعی زنان از دیدگاه قرآن مجید و سنت شریف ----- ۱۴۱
۶۷. پیامدهای تربیتی فعالیت اجتماعی زنان با تأکید بر متون اسلامی ----- ۱۴۲
۶۸. پیش نویس منشور جایگاه زن در فرآیند توسعه کشور ----- ۱۴۴
۶۹. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات فارسی (جلد اول) ----- ۱۴۴
۷۰. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات عربی و انگلیسی همراه با ترجمه (جلد دوم) ----- ۱۴۶
۷۱. تحلیلی بر سرگذشت تاریخی زن (با تأکید بر هویت تاریخی زن مسلمان) ----- ۱۴۷
۷۲. تربیت الگویی زنان در قرآن ----- ۱۴۸
۷۳. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد اول) ----- ۱۴۹
۷۴. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد دوم) ----- ۱۵۱
۷۵. زن در نگاه روشنفکران ----- ۱۵۲
۷۶. زن و عدالت اجتماعی ----- ۱۵۳
۷۷. زن، دین، سیاست ----- ۱۵۵
۷۸. زنان بت شکن ----- ۱۵۷
۷۹. زنان در حکومت امام زمان علیه السلام ----- ۱۵۸
۸۰. زنان دین گستر در تاریخ اسلام (۱) مجموعه مقالات برگزیده ششمین جشنواره پژوهشی شیخ طوسی رحمه الله ----- ۱۵۸
۸۱. زنان نمونه در قرآن ----- ۱۶۰
۸۲. سیمای زن در جامعه ----- ۱۶۲
۸۳. طبقات نسوان یا زنان نامی در تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی: شرح حال ۱۵۰۰ تن از بانوان مسلمان ----- ۱۶۳
۸۴. مجموعه مقالات هم اندیشی بررسی مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها (جلد ۱ - ۲) ----- ۱۶۳
۸۵. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد اول): جهانی سازی ----- ۱۶۶
۸۶. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی شدن (جلد دوم) ----- ۱۶۷
۸۷. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد سوم) ----- ۱۶۸

۸۸. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد چهارم) ----- ۱۶۹
۸۹. محدثات شیعه ----- ۱۷۰
۹۰. مشارکت اجتماعی زنان «زنان و مشارکت (۱)» ----- ۱۷۱
۹۱. مشارکت سیاسی زنان در ایران ----- ۱۷۲
۹۲. نتایج انقلاب اسلامی ایران در پرتو نظریات توسعه سیاسی، مشارکت سیاسی زنان ----- ۱۷۳
۹۳. نقش زن در تربیت انسان ----- ۱۷۴
۹۴. نقش زنان در جهاد دفاعی ----- ۱۷۶
۹۵. نقش زنان در نهضت امام خمینی رحمه الله ----- ۱۷۷
۹۶. نقش زنان صالحه در اصلاح جامعه ----- ۱۷۸
- بخش چهارم: زن و حجاب ----- ۱۷۹
- اشاره ----- ۱۷۹
۹۷. آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن ----- ۱۸۱
۹۸. تأثیر پوشش اسلامی در مهار غریزه جنسی ----- ۱۸۲
۹۹. چادر و مقنعه از دیدگاه قرآن و حدیث ----- ۱۸۳
۱۰۰. حجاب ----- ۱۸۴
۱۰۱. حجاب از دیدگاه قرآن و سنت ----- ۱۸۶
۱۰۲. حجاب و آزادی: مقالات کنگره اسلام و زن ----- ۱۸۶
۱۰۳. حجاب و عفاف در سیما؛ آسیب ها و راهکارها ----- ۱۸۸
۱۰۴. زن، حجاب و حقوق _ نگاهی دیگر ----- ۱۸۹
۱۰۵. فقه و پوشش بانوان ----- ۱۹۰
۱۰۶. کشف حجاب: زمینه ها و واکنش ها ----- ۱۹۲
۱۰۷. مرورید عفاف: کاوشی در حیا، غیرت و حجاب ----- ۱۹۲
۱۰۸. نیازها و حجاب دختران و زنان ----- ۱۹۴
۱۰۹. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد اول) مقالات فقهی و حقوقی ----- ۱۹۵
۱۱۰. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد دوم) مقالات فرهنگی _ اجتماعی ----- ۱۹۸
۱۱۱. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد سوم) دیدارها، گفت وگوها و سخنرانی ها ----- ۲۰۰

۲۰۱	..... ۱۱۲. حجاب در فرهنگ اسلامی
۲۰۳	..... نمایه اشخاص
۲۱۴	..... نمایه موضوعی
۳۵۷	..... دفتر دوم: کتاب شناسی توصیفی خانواده
۳۵۷	..... اشاره
۳۵۹	..... پیش گفتار
۳۶۳	..... بخش اول: خانواده از دیدگاه اسلام
۳۶۳	..... اشاره
۳۶۵	..... ۱. اخلاق و خانواده از دیدگاه امام علی علیه السلام
۳۶۵	..... ۲. ازدواج و خانواده در کلام خدا
۳۶۷	..... ۳. تشکیل خانواده در اسلام
۳۶۸	..... ۴. تشکیل خانواده و روابط متقابل اعضای آن از نظر اسلام
۳۶۹	..... ۵. تقویت مبانی فکری و اعتقادی: اسلام و نظام خانواده
۳۷۰	..... ۶. خانواده از دیدگاه قرآن و حدیث
۳۷۱	..... ۷. خانواده در اسلام
۳۷۲	..... ۸. خانواده در قرآن
۳۷۳	..... ۹. خانواده در نگرش اسلام و روان شناسی
۳۷۵	..... ۱۰. نظام حیات خانواده در اسلام
۳۷۶	..... ۱۱. نظام خانواده در اسلام
۳۷۷	..... ۱۲. نظام خانواده در اسلام (بررسی مقایسه ای)
۳۷۹	..... بخش دوم: حقوق خانواده
۳۷۹	..... اشاره
۳۸۱	..... ۱۳. احکام، آداب، حقوق و مسئولیت ها: فقه خانواده در جهان معاصر
۳۸۲	..... ۱۴. بررسی احکام تنظیم خانواده (کنترل نسل) از دیدگاه امامیه
۳۸۳	..... ۱۵. بررسی تطبیقی مبانی فقهی مسأله تنظیم خانواده
۳۸۳	..... ۱۶. بررسی فقهی حقوق خانواده، نکاح و انحلال آن (مواد ۱۰۳۴ تا ۱۱۵۷ قانون مدنی)

۱۷. تمکین بانو، ریاست شوهر از دیدگاه قانون مدنی و جامعه (مواد ۱۱۰۸ و ۱۱۰۵ ق.م) ----- ۳۸۵
۱۸. حقوق خانواده ----- ۳۸۸
۱۹. حقوق خانواده ----- ۳۸۹
۲۰. حقوق خانواده (نفقه و حضانت) در فقه اسلامی و تطبیق آن با قانون مدنی ----- ۳۸۹
۲۱. حقوق خانواده، ازدواج و انحلال آن ----- ۳۹۰
۲۲. حقوق متقابل اعضای خانواده ----- ۳۹۱
۲۳. حقوق مشترک همسران در خانواده ----- ۳۹۲
۲۴. حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر در فقه امامیه و قانون مدنی ایران ----- ۳۹۲
۲۵. دعاوی خانوادگی ----- ۳۹۳
۲۶. دوره مقدماتی حقوق مدنی (خانواده) ----- ۳۹۴
۲۷. فقه خانواده ----- ۳۹۵
۲۸. فلسفه حقوق خانواده (کتاب اول): مبانی و منابع (کتاب دوم) اصول و قواعد (کتاب سوم) نقد و بررسی قوانین خانواده در ایران ----- ۳۹۶
۲۹. مبانی فقهی استحکام خانواده در فقه امامیه و جایگاه قانونی آن در حقوق مدنی ----- ۳۹۷
۳۰. مسائل ازدواج و حقوق خانواده ----- ۳۹۸
۳۱. موازنه حقوق و اخلاق در خانواده ----- ۴۰۰
۳۲. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ----- ۴۰۱
- بخش سوم: روابط خانواده ----- ۴۰۳
- اشاره ----- ۴۰۳
۳۳. آئین همسررداری، یا اخلاق خانواده ----- ۴۰۵
۳۴. اخلاق زن و شوهر و تنظیم خانواده ----- ۴۰۶
۳۵. الفبای زندگی: آشنایی با اصول و عوامل تحکیم خانواده ----- ۴۰۷
۳۶. با زیبایی ها و آرامش ها در خانواده ----- ۴۰۷
۳۷. بر کرانه خانواده ----- ۴۰۸
۳۸. بهشت خانواده: هفتاد درس در روابط زنشویی (جلد ۱-۲) ----- ۴۰۸
۳۹. تحولات خانواده: پویایی خانواده در حوزه های فرهنگی گوناگون ----- ۴۰۹
۴۰. خانواده: فرصت ها، فراغت ها و چالش ها ----- ۴۱۰

۴۱. خانواده متعادل (آناتومی خانواده) ----- ۴۱۲
۴۲. خانواده متعادل، حقوق، وظایف و نحوه رفتار همسران با یکدیگر ----- ۴۱۳
۴۳. خانواده و تربیت کودک ----- ۴۱۴
۴۴. خشونت در خانواده (بررسی تحلیلی حوادث خانواده) ----- ۴۱۵
۴۵. دانش خانواده ----- ۴۱۶
۴۶. راهکار برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده ----- ۴۱۷
۴۷. روان شناسی روابط درون خانواده ----- ۴۱۹
۴۸. رویکردی نوین در روابط خانواده ----- ۴۲۰
۴۹. زن و خانواده (۱) ----- ۴۲۲
۵۰. زن و خانواده (۲) ----- ۴۲۳
۵۱. زن و خانواده (۳) ----- ۴۲۴
۵۲. سیری در مسائل خانواده ----- ۴۲۵
۵۳. عوامل تحکیم پیوند خانوادگی از دیدگاه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم ----- ۴۲۶
۵۴. عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهر ----- ۴۲۶
۵۵. کتاب ایران: خانواده ----- ۴۲۷
۵۶. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ----- ۴۲۷
۵۷. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ----- ۴۲۸
۵۸. مبانی روانشناختی رابطه زن و شوهر از منظر پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم ----- ۴۲۹
۵۹. مدیریت خانواده (جلد ۱) ----- ۴۳۰
۶۰. مدیریت خانواده (جلد ۲) ----- ۴۳۱
۶۱. مدیریت خانواده (جلد ۳) ----- ۴۳۱
- بخش چهارم: جامعه شناسی خانواده ----- ۴۳۳
- اشاره ----- ۴۳۳
۶۲. اسلام و جامعه شناسی خانواده ----- ۴۳۵
۶۳. جامعه شناسی خانواده ----- ۴۳۷
۶۴. جامعه شناسی خانواده و ازدواج در ایلات و عشایر: مطالعه موردی ایل قشقایی ----- ۴۳۷

- ۴۳۹ ..... ۶۵. زن، دین، جامعه: تحلیل جامعه شناختی از مسائل زنان و خانواده
- ۴۴۱ ..... بخش پنجم: آسیب شناسی خانواده
- ۴۴۱ ..... اشاره
- ۴۴۳ ..... ۶۶. آسیب شناسی اجتماعی خانواده و طلاق
- ۴۴۴ ..... ۶۷. آسیب شناسی خانواده
- ۴۴۴ ..... ۶۸. آسیب شناسی خانواده
- ۴۴۵ ..... ۶۹. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۱)
- ۴۴۷ ..... ۷۰. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۲)
- ۴۴۸ ..... ۷۱. طلاق و اثرات آن بر خانواده
- ۴۴۹ ..... ۷۲. طلاق یا فاجعه انحلال خانواده
- ۴۵۰ ..... ۷۳. کتاب شناسی آسیب های اجتماعی (جلد اول) طلاق
- ۴۵۵ ..... بخش ششم: خانواده و ازدواج
- ۴۵۵ ..... اشاره
- ۴۵۷ ..... ۷۴. آئینه ازدواج و روابط همسران
- ۴۵۸ ..... ۷۵. ازدواج و روابط مرد و زن (جلد ۱ - ۲)
- ۴۶۰ ..... ۷۶. ازدواج و مدیریت خانواده
- ۴۶۱ ..... نمایه اشخاص
- ۴۶۸ ..... نمایه الفبایی موضوعی
- ۵۷۸ ..... درباره مرکز

کتاب شناسی توصیفی زن و خانواده

مشخصات کتاب

سرشناسه : حییبی، سلمان، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پدیدآور : کتاب شناسی توصیفی زن و خانواده/ سلمان حییبی؛ تهیه کننده مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما [استان قم].

مشخصات نشر : قم: دفتر عقل، مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : ۳۲۹ ص.؛ ۱۴×۲۱ س م.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۶۱-۷۸-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : زنان -- کتاب شناسی

موضوع : خانواده ها -- کتاب شناسی

شناسه افزوده : صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهشهای اسلامی استان قم

رده بندی کنگره : Z۷۹۶۱/ح۲ک۲ ۲ ۱۳۸۸

رده بندی دیویی : ۰۱۶/۳۰۵۴

شماره کتابشناسی ملی : ۱۸۲۰۳۷۷

ص: ۱

اشاره

ص: ۲

کتاب شناسی توصیفی زن و خانواده

کد:

نویسنده: سلمان حبیبی

ویراستار: منیره ماشاءاللهی

ناشر: دفتر عقل

تهیه کننده: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۷

شمارگان:

بها: ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی:

تلفن: ۲۹۱۹۶۷۰ _ ۰۲۵۱ دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰

شابک: ISBN ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۶۱-۷۸-۴

فهرست مطالب

دبیاچه ۱

دفتر اول: کتاب شناسی توصیفی زن

پیشگفتار ۵

بخش اول: زن از دیدگاه اسلام ۹

۱. اسلام و زن ۱۱

۲. اسلام و فمینیسم (مجموعه مقالات) ۱۳

۳. الگوی جامع شخصیت زن مسلمان (جلد نخست: تعاریف و ساختار) ۱۵

۴. برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان در نهج البلاغه ۱۶

۵. جایگاه زن در اسلام ۱۸

۶. جایگاه زن در اسلام ۱۹

۷. جایگاه زن در خانواده و اجتماع در اسلام و یهودیت ۲۰

۸. جستاری در هستی شناسی زن: زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی (۱) ۲۲

۹. چهره زن در آئینه اسلام و قرآن ۲۳

۱۰. درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام ۲۴

۱۱. زن: از اسلام چه می دانیم؟ ۲۶

۱۲. زن از دیدگاه نهج البلاغه ۲۸

۱۳. زن در آئینه جلال و جمال ۳۰

۱۴. زن در چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم: پژوهشی درباره رفتارشناسی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با زنان ۳۳

۱۵. زن در سخن و سیره امام علی علیه السلام ۳۵

۱۶. زن در قرآن، سرگذشت جمعی از زنان خوب و بد ۳۶

۱۷. زن در نهج البلاغه ۳۷

۱۸. زن در تاریخ و اندیشه اسلامی ۳۸

۱۹. زن و فرهنگ دینی ۳۹

۲۰. سیمای زن در قرآن: مجموعه سخنرانی های استاد سید علیرضا موسوی مدنی ۴۰

۲۱. فمینیسم سیاسی و رسالت زن مسلمان: جزوات آموزشی (۳) جریان شناسی: فمینیسم ۴۱

۲۲. معاشرت زنان و مردان از دیدگاه اسلام ۴۲

۲۳. مقدمه ای بر دیدگاه تحولی موضوع زن در قرآن ۴۳

۲۴. منزلت زن: گزیده ای از مقالات و سخنرانیهای سمینار احیاء شخصیت زن ۴۴

۲۵. موقعیت زن در قرآن ۴۵

بخش دوم: حقوق زن ۴۷

۲۶. آشنایی با وظایف و حقوق زن (جوان و باورها) ۴۹(۵)

۲۷. بازپژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد اول) ۵۱

۲۸. بازپژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد دوم) ۵۳

۲۹. بررسی اسناد بین المللی حقوق زنان: نقد و بررسی کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان ۵۴

۳۰. بررسی تطبیقی جایگاه زن در حقوق کیفری ایران و فقه عامه ۵۵

۳۱. بررسی تمایزهای فقهی زن و مرد ۵۷

۳۲. بررسی پدیده قاچاق زنان ۵۸

۳۳. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و حقوق زن ۶۰

۳۴. تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران (مبانی و مصادیق) ۶۰

۳۵. تفاوت زن و مرد در دیه و قصاص (ماده ۲۰۹ و ۲۷۳ قانون مجازات اسلامی) ۶۱

۳۶. جریان شناسی دفاع از حقوق زنان در ایران ۶۳
۳۷. حدود مالکیت زن در اسلام ۶۴
۳۸. حقوق زن ۶۶
۳۹. حقوق زن پس از طلاق ۶۷
۴۰. حقوق زن در قرآن و عهدین ۶۸
۴۱. حقوق زن در کشاکش سنت و تجدّد ۶۹
۴۲. حقوق زنان، انقلاب اسلامی و فرآیند جهانی شدن ۷۱
۴۳. حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران ۷۳
۴۴. حقوق مالی زن: مطالعه تطبیقی در حقوق اسلام، ایران و کنوانسیون رفع تبعیض زنان ۷۵
۴۵. حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی: مجموعه مقالات (جلد اول) ۷۶
۴۶. خوشرفتاری با زنان (نفی خشونت علیه زنان) ۷۸
۴۷. دفاع از حقوق زن ۷۹
۴۸. دفاع از حقوق زنان، ما و نظام بین الملل (مجموعه مقالات) ۸۰
۴۹. دنیای زن: در گفتگو با علامه سید محمد حسین فضل الله: از مجموعه آشنائی با حقوق زن (۱) ۸۱
۵۰. زنان در موازنه حق و تکلیف ۸۳
۵۱. زنان و حقوق برابر: نقد و بررسی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و سند پکن ۸۴
۵۲. سراج: نگاهی گذرا به مسایل اساسی و بررسی شبهات پیرامون زنان ۸۵
۵۳. سیمای زن در آئینه فقه شیعه (پژوهشی پیرامون احکام خاص زنان) ۸۷
۵۴. شخصیت و حقوق زن در اسلام ۸۸

۵۵. قضاوت زن از دیدگاه فقه شیعه ۹۰

۵۶. قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران ۹۲

۵۷. کنوانسیون زنان: بررسی فقهی و حقوقی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۹۳

۵۸. مالکیت زن در اسلام و ادیان الهی ۹۵
۵۹. موجبات طلاق برای زن در حقوق ایران ۹۶
۶۰. نظام حقوق زن در اسلام ۹۷
۶۱. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ۹۸
۶۲. نقد الحاق: بررسی حقوقی الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۹۹
۶۳. نگاهی به حقوق زن در اسلام ۱۰۰
- بخش سوم: نقش و جایگاه زنان در اجتماع و تمدن اسلامی ۱۰۳
۶۴. اشتغال زن از منظر قرآن و حدیث ۱۰۵
۶۵. امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسائل زنان ۱۰۶
۶۶. بررسی فعالیت اجتماعی زنان از دیدگاه قرآن مجید و سنت شریف ۱۰۷
۶۷. پیامدهای تربیتی فعالیت اجتماعی زنان با تأکید بر متون اسلامی ۱۰۸
۶۸. پیش نویس منشور جایگاه زن در فرآیند توسعه کشور ۱۱۰
۶۹. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات فارسی (جلد اول) ۱۱۰
۷۰. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات عربی و انگلیسی همراه با ترجمه (جلد دوم) ۱۱۲
۷۱. تحلیلی بر سرگذشت تاریخی زن (با تأکید بر هویت تاریخی زن مسلمان) ۱۱۳
۷۲. تربیت الگویی زنان در قرآن ۱۱۴
۷۳. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد اول) ۱۱۵
۷۴. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد دوم) ۱۱۷
۷۵. زن در نگاه روشنفکران ۱۱۸

۷۶. زن و عدالت اجتماعی ۱۱۹

۷۷. زن، دین، سیاست ۱۲۱

۷۸. زنان بت شکن ۱۲۳

۷۹. زنان در حکومت امام زمان علیه السلام ۱۲۴

۸۰. زنان دین گستر در تاریخ اسلام (۱) ۱۲۴

۸۱. زنان نمونه در قرآن ۱۲۶
۸۲. سیمای زن در جامعه ۱۲۸
۸۳. طبقات نسوان یا زنان نامی در تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی: شرح حال ۱۵۰۰ تن از بانوان مسلمان ۱۲۹
۸۴. مجموعه مقالات هم اندیشی بررسی مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها (جلد ۱ _ ۱۲۹(۲
۸۵. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد اول): جهانی سازی ۱۳۲
۸۶. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی شدن (جلد دوم) ۱۳۳
۸۷. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد سوم) ۱۳۴
۸۸. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد چهارم) ۱۳۵
۸۹. محدّثات شیعه ۱۳۶
۹۰. مشارکت اجتماعی زنان «زنان و مشارکت (۱)» ۱۳۷
۹۱. مشارکت سیاسی زنان در ایران ۱۳۸
۹۲. نتایج انقلاب اسلامی ایران در پرتو نظریات توسعه سیاسی، مشارکت سیاسی زنان ۱۳۹
۹۳. نقش زن در تربیت انسان ۱۴۰
۹۴. نقش زنان در جهاد دفاعی ۱۴۲
۹۵. نقش زنان در نهضت امام خمینی رحمه الله ۱۴۳
۹۶. نقش زنان صالحه در اصلاح جامعه ۱۴۴
- بخش چهارم: زن و حجاب ۱۴۵
۹۷. آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن ۱۴۷
۹۸. تأثیر پوشش اسلامی در مهار غریزه جنسی ۱۴۸

۹۹. چادر و مقنعه از دیدگاه قرآن و حدیث ۱۴۹

۱۰۰. حجاب ۱۵۰

۱۰۱. حجاب از دیدگاه قرآن و سنت ۱۵۲

۱۰۲. حجاب و آزادی: مقالات کنگره اسلام و زن ۱۵۲

۱۰۳. حجاب و عفاف در سیما؛ آسیب ها و راهکارها ۱۵۴

۱۰۴. زن، حجاب و حقوق _ نگاهی دیگر ۱۵۵

۱۰۵. فقه و پوشش بانوان ۱۵۶

۱۰۶. کشف حجاب: زمینه ها و واکنش ها ۱۵۸

۱۰۷. مروراید عفاف: کاوشی در حیا، غیرت و حجاب ۱۵۸

۱۰۸. نیازها و حجاب دختران و زنان ۱۶۰

۱۰۹. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد اول) مقالات فقهی و حقوقی ۱۶۱

۱۱۰. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد دوم) مقالات فرهنگی _ اجتماعی ۱۶۴

۱۱۱. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد سوم) دیدارها، گفت و گوها و سخنرانی ها ۱۶۶

۱۱۲. حجاب در فرهنگ اسلامی ۱۶۷

نمایه اشخاص ۱۶۹

نمایه موضوعی ۱۷۴

دفتر دوم: کتاب شناسی توصیفی خانواده

پیشگفتار ۲۰۴

بخش اول: خانواده از دیدگاه اسلام ۲۰۴

۱. اخلاق و خانواده از دیدگاه امام علی علیه السلام ۲۰۴

۲. ازدواج و خانواده در کلام خدا ۲۰۴

۳. تشکیل خانواده در اسلام ۲۰۴

۴. تشکیل خانواده و روابط متقابل اعضای آن از نظر اسلام ۲۰۴
۵. تقویت مبانی فکری و اعتقادی: اسلام و نظام خانواده ۲۰۴
۶. خانواده از دیدگاه قرآن و حدیث ۲۰۴
۷. خانواده در اسلام ۲۰۴
۸. خانواده در قرآن ۲۰۴
۹. خانواده در نگرش اسلام و روان شناسی ۲۰۴
۱۰. نظام حیات خانواده در اسلام ۲۰۴
۱۱. نظام خانواده در اسلام ۲۰۴
۱۲. نظام خانواده در اسلام (بررسی مقایسه ای) ۲۰۴
- بخش دوم: حقوق خانواده ۲۰۴
۱۳. احکام، آداب، حقوق و مسئولیتها: فقه خانواده در جهان معاصر ۲۰۴
۱۴. بررسی احکام تنظیم خانواده (کنترل نسل) از دیدگاه امامیه ۲۰۴
۱۵. بررسی تطبیقی مبانی فقهی مسأله تنظیم خانواده ۲۰۴
۱۶. بررسی فقهی حقوق خانواده، نکاح و انحلال آن (مواد ۱۰۳۴ تا ۱۱۵۷ قانون مدنی) ۲۰۴
۱۷. تمکین بانو، ریاست شوهر از دیدگاه قانون مدنی و جامعه (مواد ۱۱۰۸ و ۱۱۰۵ ق.م) ۲۰۴
۱۸. حقوق خانواده ۲۰۴
۱۹. حقوق خانواده ۲۰۴
۲۰. حقوق خانواده (نفقه و حضانت) در فقه اسلامی و تطبیق آن با قانون مدنی ۲۰۴
۲۱. حقوق خانواده، ازدواج و انحلال آن ۲۰۴

۲۲. حقوق متقابل اعضای خانواده ۲۰۴

۲۳. حقوق مشترک همسران در خانواده ۲۰۴

۲۴. حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر در فقه امامیه و قانون مدنی ایران ۲۰۴

۲۵. دعاوی خانوادگی ۲۰۴

۲۶. دوره مقدماتی حقوق مدنی (خانواده) ۲۰۴

۲۷. فقه خانواده ۲۰۴

۲۸. فلسفه حقوق خانواده (کتاب اول): مبانی و منابع (کتاب دوم) اصول و قواعد (کتاب سوم) نقد و بررسی قوانین خانواده در ایران ۲۰۴

۲۹. مبانی فقهی استحکام خانواده در فقه امامیه و جایگاه قانونی آن در حقوق مدنی ۲۰۴

۳۰. مسائل ازدواج و حقوق خانواده ۲۰۴

۳۱. موازنه حقوق و اخلاق در خانواده ۲۰۴

۳۲. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ۲۰۴

بخش سوم: روابط خانواده ۲۰۴

۳۳. آئین همسراری، یا اخلاق خانواده ۲۰۴

۳۴. اخلاق زن و شوهر و تنظیم خانواده ۲۰۴

۳۵. الفبای زندگی: آشنایی با اصول و عوامل تحکیم خانواده ۲۰۴

۳۶. با زیبایی ها و آرامش ها در خانواده ۲۰۴

۳۷. بر کرانه خانواده ۲۰۴

۳۸. بهشت خانواده: هفتاد درس در روابط زناشویی (جلد ۱-۲) ۲۰۴

۳۹. تحولات خانواده: پویایی خانواده در حوزه های فرهنگی گوناگون ۲۰۴

۴۰. خانواده؛ فرصت ها، فراغت ها و چالش ها ۲۰۴

۴۱. خانواده متعادل (آناتومی خانواده) ۲۰۴

۴۲. خانواده متعادل، حقوق، وظایف و نحوه رفتار همسران با یکدیگر ۲۰۴

۴۳. خانواده و تربیت کودک ۲۰۴

۴۴. خشونت در خانواده (بررسی تحلیلی حوادث خانواده) ۲۰۴

۴۵. دانش خانواده ۲۰۴

۴۶. راهکار برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده ۲۰۴

۴۷. روان شناسی روابط درون خانواده ۲۰۴

۴۸. رویکردی نوین در روابط خانواده ۲۰۴

۴۹. زن و خانواده (۱) ۲۰۴

۵۰. زن و خانواده (۲) ۲۰۴

۵۱. زن و خانواده (۳) ۲۰۴
۵۲. سیری در مسائل خانواده ۲۰۴
۵۳. عوامل تحکیم پیوند خانوادگی از دیدگاه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم ۲۰۴
۵۴. عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهر ۲۰۴
۵۵. کتاب ایران: خانواده ۲۰۴
۵۶. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ۲۰۴
۵۷. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ۲۰۴
۵۸. مبانی روانشناختی رابطه زن و شوهر از منظر پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم ۲۰۴
۵۹. مدیریت خانواده (جلد ۱) ۲۰۴
۶۰. مدیریت خانواده (جلد ۲) ۲۰۴
۶۱. مدیریت خانواده (جلد ۳) ۲۰۴
- بخش چهارم: جامعه شناسی خانواده ۲۰۴
۶۲. اسلام و جامعه شناسی خانواده ۲۰۴
۶۳. جامعه شناسی خانواده ۲۰۴
۶۴. جامعه شناسی خانواده و ازدواج در ایلات و عشایر: مطالعه موردی ایل قشقایی ۲۰۴
۶۵. زن، دین، جامعه: تحلیل جامعه شناختی از مسائل زنان و خانواده ۲۰۴
- بخش پنجم: آسیب شناسی خانواده ۲۰۴
۶۶. آسیب شناسی اجتماعی خانواده و طلاق ۲۰۴
۶۷. آسیب شناسی خانواده ۲۰۴

۶۸. آسیب شناسی خانواده ۲۰۴

۶۹. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۱) ۲۰۴

۷۰. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۲) ۲۰۴

۷۱. طلاق و اثرات آن بر خانواده ۲۰۴

۷۲. طلاق یا فاجعه انحلال خانواده ۲۰۴

۷۳. کتاب شناسی آسیب های اجتماعی (جلد اول) طلاق ۲۰۴

بخش ششم: خانواده و ازدواج ۲۰۴

۷۴. آئینه ازدواج و روابط همسران ۲۰۴

۷۵. ازدواج و روابط مرد و زن (جلد ۱ _ ۲) ۲۰۴

۷۶. ازدواج و مدیریت خانواده ۲۰۴

نمایه اشخاص ۲۰۴

نمایه الفبایی موضوعی ۲۰۴

دیباچه

در نظام تربیتی اسلام، زن و خانواده از عناصر ارزشمندند. زن به عنوان مدیر خانواده و از ارکان اثرگذار جامعه دینی است. هم‌زمان در نقش‌های مادری، همسری، خانه‌داری و در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی نقش آفرینی می‌کند. بانوان مسلمان ایرانی با پی بردن به ارزش و هویت دینی زن بر دو اندیشه افراطی و تفریطی واپس‌گرایی و فمینیسم افسار گسیخته خط بطلان می‌کشند و هویت اسلامی خویش را پاس می‌دارند.

از دیدگاه اسلام، زنان مؤمن و با همت می‌توانند پایه‌های مردان، قله‌های معنویت و تهذیب نفس و تکامل روحی را فتح کند، اخلاق و فضیلت‌های انسانی را نهادینه سازند و ارزشمند و اثرگذار باشند. خدای متعال، زن را هم‌دوش همسر و مادر را تکیه‌گاه فرزند قرار داده است تا فرشته انس و الفت، آرامش بخش، روح افزا، کدبانوی خانه، معطرکننده فضای زندگی انسانی، خاستگاه دل‌گرمی و عاطفه و زیبایی خاطر شود.

از طرف دیگر، خانواده نیز به عنوان کوچک‌ترین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی در رشد و شکوفایی افراد جامعه نقش به‌سزایی دارد و خانواده متعال و مطلوب، کانون آرامش و آسایش افراد، بستری مناسب برای برقراری روابط سالم اعضا، نخستین مرکز آشنایی افراد از حقوق متقابل یکدیگر و نیز اساسی‌ترین مکان آموزش و پرورش افراد جامعه است. با

این همه، این کانون گرم، پیوسته در معرض آسیب های بسیاری است که هر یک از آنها می توانند آن را از درون متلاشی سازند.

از این رو، به دست آوردن آگاهی و دانش افزایی درباره موضوع ها و مسائل این نهاد اجتماعی، وظیفه همگان است. یکی از بهترین راه ها، آشنایی با مسائل مربوط به محیط خانواده و زنان، مطالعه کتاب ها و پژوهش هایی است که در این زمینه وجود دارد. کتاب شناسی زن و خانواده این فرصت را فراهم می کند تا از طریق معرفی آثار منتشر شده با مسائل گوناگون زنان و خانواده بیشتر آشنا شویم. همچنین زمینه ای برای پژوهشگران عرصه خانواده و زن ایجاد می کند تا با مراجعه موضوعی به کتاب شناسی حاضر، با محتوای پژوهش های صورت گرفته آشنا شوند و در کمترین زمان بتوانند نیازهای پژوهش خود را برطرف کنند. افزون بر آن، پژوهشگر با بررسی این کتاب شناسی می تواند از کمبودها و کاستی های آثار منتشر شده آگاهی یابد و در صدد جبران و خلأهای پژوهشی بر آید.

این کتاب، یکی دیگر از سلسله پژوهش های عرصه زن و خانواده است که پژوهشگر ارجمند، جناب آقای سلمان حبیبی به تهیه و تنظیم آن همت گماشته است. با سپاس و قدردانی از تلاش ایشان، امیدواریم این اثر مورد استفاده برنامه سازان و برنامه ریزان به ویژه گروه های زن و خانواده رسانه ملی قرار گیرد.

انه ولی التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

ص: ۱۵

دفتر اول: کتاب شناسی توصیفی زن

اشاره

پیش‌گفتار

میزان توجه دانشمندان و پژوهشگران به دانش اطلاع‌رسانی، از معیارهای توسعه فرهنگی در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود. در جوامع پیشرفته، هر پژوهشگری پس از آگاهی از پژوهش‌هایی که پیش از او صورت گرفته است، می‌کوشد بر بار علمی پژوهش پیشینیان بیفزاید. در این زمینه، پژوهشگر با رجوع به کتاب‌شناسی‌های موضوعی درمی‌یابد، در چه زمینه‌هایی پژوهش صورت گرفته یا این پژوهش‌ها در چه عرصه‌ای به تکرار و یکنواختی دچار شده و در چه موضوع‌هایی پژوهش مناسبی صورت نگرفته است.

دسترسی به مآخذشناسی‌های تخصصی، از هدر رفتن زمان جلوگیری می‌کند و در کمترین زمان می‌توان به همه مآخذهای مرتبط با موضوع دست یافت. همچنین، با فراهم بودن مآخذشناسی‌های جامع، مراکز آموزشی و پژوهشی فرصت می‌یابند، نارسایی‌های پژوهشی را به دقت شناسایی و برای جبران آن برنامه‌ریزی کنند.

به طور کلی، عمیق و علمی بودن درون‌مایه پژوهش‌ها و پیشرفت فرآورده‌ها و دستاوردهای علمی و فرهنگی هر عصر، به ویژه در عصر

انفجار و انباشت اطلاعات، به پیشرفت دانش اطلاع رسانی بستگی دارد. پیشینیان ما در هر عصری به تناسب امکاناتی که در اختیار داشته اند، مجموعه های اطلاع رسانی روزگار خود را سامان بخشیده اند. کتاب فهرست، اثر ابن ندیم و الذریعه فی تصانیف الشیعه، نوشته آقا بزرگ تهرانی، دو نمونه موفق در زمینه دانش اطلاع رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی به شمار می روند.

گفتنی است دانش اطلاع رسانی در کشورهای اسلامی به ویژه ایران، در مراحل ابتدایی قرار دارد، به گونه ای که هنوز فهرست جامع کتاب های منتشر شده به زبان های فارسی و عربی، در دست نیست و فهرست های موجود نیز همه دوره های زمانی را دربر نمی گیرد. گذشته از این، نبود کتاب شناسی تخصصی و جامع، در بیشتر زمینه ها محسوس است. بنابراین، ضروری است برنامه ریزان فرهنگی کشورهای اسلامی برای تدوین مجموعه های اطلاع رسانی ملی، به بسیج علمی همگانی همت کنند.

جایگاه و نقش زن، همواره از جمله عمومی ترین مسائل بشر بوده است. در پیشگاه الهی، مقام زن و مرد تفاوتی ندارد؛ جز در عرصه سپردن مسئولیت ها و آنجا که ویژگی های ذاتی هر یک، تفاوتی را در مواضع اقتضا می کرده است. این موضوع از دیرباز از دغدغه های اندیشمندان، عالمان، دانشمندان، حق طلبان و مصلحان بوده و اکنون که اسلام رونقی دوباره یافته، بر اهمیت این مسئله افزوده شده و شایسته است تحقیق بیشتری در این زمینه صورت گیرد تا هرگونه ابهام در این باره برطرف شود. اندیشمندان اجتماعی، همواره به موضوع زن، به دلیل اهمیت و جایگاه خاصش به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی

ایران توجه داشته اند و در این عرصه، پژوهش های راهبردی و کاربردی فراوانی صورت گرفته و آثار بسیاری تألیف و تدوین شده است.

قلمرو تحقیق کتاب شناسی حاضر، زبان فارسی و کار بر روی کتاب های منتشر شده و در دسترس در ایران متمرکز شده است. از این رو، همه کتاب هایی را که در کتاب شناسی حاضر توصیف شده اند، در کتاب خانه های مهم و معتبر کشور می توان یافت.

کتاب شناسی حاضر از چهار بخش تشکیل شده است. در بخش نخست به آثاری درباره زن از دیدگاه اسلام پرداخته شده است. در بخش دوم، حقوق زن و در بخش سوم، نقش و جایگاه زنان در اجتماع و تمدن اسلامی بررسی می شود و بخش چهارم به زن و حجاب اختصاص دارد. در این کتاب، تعداد ۱۱۲ اثر معرفی شده است که شامل همه منابع مکتوب درباره زن نیست. بی تردید، منابع یادشده نیز از میان ده ها کتاب، برای معرفی انتخاب شده اند و افزون بر این موارد، کتاب های ارزشمند دیگری نیز وجود دارد.

گفتنی است از آنجا که هدف گردآوری مجموعه حاضر، معرفی تمامی منابع موجود نبوده است، بیان نکردن برخی منابع، نقص و کاستی نخواهد بود. همچنین، بیان توضیح و توصیف بیشتر درباره برخی کتاب ها به معنای اهمیت بیشتر آنها نیست. در پایان این نوشتار، برای ارتباط آسان با پدیدآورندگان آثار، نمایه مؤلفان و نیز برای شناسایی آسان موضوع ها، نمایه جامع موضوعی فراهم شده است تا پژوهشگران ارجمند در سریع ترین زمان ممکن بتوانند از جزئی ترین موضوع ها در زمینه زن آگاه شوند.

ص: ۲۳

بخش اول: زن از دیدگاه اسلام

اشاره

۱. اسلام و زن

یمانی، احمد زکی، ترجمه: سید ضیاء مرتضوی، قم، انتشارات میثم تمار، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۴۸ صفحه، رقعی.

احمد زکی یمانی، همان شخصیت آشنای سیاسی عربستان است که حدود ۲۵ سال وزیر نفت این کشور بوده و مقامی علمی _ فرهنگی و نیز آثار علمی بسیاری دارد. دیدگاه زکی یمانی به موضوع زن، نشان می دهد او از نظر فکری و فرهنگی از جریان فکری _ فرهنگی حاکم در کشور خود فاصله گرفته است. مترجم کتاب اسلام و زن، افزون بر ترجمه این اثر، توضیحاتی را نیز به متن افزوده و به نقد و بررسی دیدگاه نویسنده پرداخته است. مباحث کتاب در دو بخش و چندین فصل، این گونه سامان یافته است: بخش اول با نام «احکام عمومی زن مسلمان» دو فصل دارد. عنوان فصل اول، وضع زن در دوران نبوی است. این فصل شامل این عنوان هاست: آزادی زنان در مدینه؛ شرکت در جهاد؛ حضور در عرصه دانش و سیاست.

فصل دوم، نقش زن در دوره های پس از پیامبر نام دارد. در این فصل به نقش زن در عرصه های جهاد، سیاست، ادبیات، علوم دینی و روایت ها

و حکومت پرداخته شده است. فصل سوم، زن در چارچوب همسری و مقایسه آن با مرد نامگذاری شده است. یکی از مباحث این کتاب که مترجم، آن را «ازدواج به شرط طلاق» ترجمه کرده، گونه ای ازدواج است که در عربستان سعودی، ازدواج بسیار نامیده شده است. این نوع ازدواج، شبیه ازدواج موقت است و شیعه بدان اعتقاد دارد. زکی یمانی با استناد به فتوای برخی علمای اهل سنت، این ازدواج را حرام شمرده و مترجم، پس از نقد و بررسی این دیدگاه، یادآور شده است برخی علمای اهل سنت مانند صالح وردانی، از فقهای سنی سلفی مصر، در کتابی حلال بودن آن را اثبات کرده اند.

نویسنده در این فصل، اهمیت شرعی موافقت زن و ازدواج، ازدواج با زنان اهل کتاب و مباحثی چون هم شأنی؛ حقوق زناشویی؛ کتک زدن همسر؛ کار کردن زن در خانه؛ جواز چند همسری؛ دخالت حکومت در این امر؛ چند همسری در قانون یمن و مصر؛ مسئله طلاق؛ حضانت؛ حق و سهم زن در ارث در مقایسه با مرد، و شهادت زن در داوری را تبیین کرده است.

بخش دوم با نام «ولایت عمومی زنان و شایستگی سیاسی آنان» دو فصل دارد. عنوان فصل اول، حکم ولایت عمومی زن در فقه قدیم و جدید است. نویسنده در این فصل، دیدگاه موافقان و مخالفان ولایت عمومی زن را بیان می کند و نظر بزرگانی چون ابوالاعلی مودودی، سید جمال الدین اسدآبادی، محمدابوزهره، محمد متولّی شعراوی و عباس محمود عقاد را می آورد. سپس دلایل موافقان و مخالفان را با توجه به قرآن، سنت نبوی، اجماع، قیاس، مصلحت و سد ذرایع بیان کرده است. در این فصل نیز مترجم، در بسیاری موارد به نقد و بررسی نظر عالمان

اهل سنت و دلایل آنان می پردازد. فصل دوم، وظایف سیاسی زن نام دارد و عنوان های مباحث این فصل عبارتند از: توحید؛ خاستگاه اصل برابری؛ عمومیت خطابات دینی؛ شایستگی و توانایی سیاسی زن و فقها و شایستگی سیاسی زنان.

۲. اسلام و فمینیسم (مجموعه مقالات)

و کیلی، هادی (تهیه و تنظیم)، تهران، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۶۸ + ۳۷۲ صفحه، وزیری.

این اثر دو جلدی، دربردارنده گفتارها، مصاحبه ها و مجموعه مقاله های جمعی از دانشوران حوزه و دانشگاه است که در همایش اسلام و فمینیسم مطرح شده اند. نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری این همایش را در دانشگاه فردوسی مشهد و در زمستان ۱۳۷۹ برگزار کرد. این تلاش گامی بوده برای پاسخ گویی به پرسش هایی درباره تبیین نقش و جایگاه زن و مسئله فمینیسم در اندیشه اسلامی.

در جلد اول پس از مقدمه، این موضوع ها بررسی شده است: سخنان حجت الاسلام قمی، ریاست نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، درباره اهمیت بررسی مسائل زنان با تکیه بر دیدگاه اسلامی؛ مصاحبه با آیت الله جوادی آملی درباره تفاوت زنان و مردان؛ مصاحبه با خانم دکتر زهرا رهنورد درباره اُسوه های زن مسلمان؛ ایجاد تعادل در دیدگاه های مردسالارانه و زن سالارانه؛ دفاع از زنان و ریشه های قرآنی و روایی؛ مشارکت زنان در امور اجتماعی _ سیاسی و ارزیابی جایگاه زن مسلمان ایرانی و فاصله آن با آنچه اسلام خواسته است و مصاحبه با آیت الله سیدمحمد موسوی بجنوردی درباره برداشت های تفسیری، روایی، فقهی و مسائل زنان.

بخش دوم جلد اول، شامل این مقاله هاست: تفاوت های رفتاری زن و مرد، اثر دکتر حمیدرضا آقامحمدیان و رضا پورحسین؛ اصول و نظریه های فمینیسم در غرب، نوشته دکتر علی رضا شیروانی؛ جایگاه خانواده از دیدگاه اسلام و فمینیسم، اثر حجت الاسلام حسین بستان؛ مقایسه حقوق اساسی و حقوق موضوعه مربوط به زن در ایران اسلامی، نوشته نادر پورارشد و شهناز محمودی؛ بررسی جنبش فمینیسم در غرب و ایران، از احمدرضا توحیدی؛ فمینیسم، اسلام و ایران، اثر عبدالرحمن حسینی فر؛ گمانه های نابرابری در ساختار اسلامی حقوقی زن، اثر دکتر سیدمرتضی حسینی؛ حقوق مختصه زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نوشته حسن خانجانی موقر؛ فمینیسم، علل و پی آمدها، اثر علی احمد راسخ؛ بررسی سه دیدگاه مختلف در مورد کارکرد اصلی ازدواج، از دکتر علی ربانی خوراسگانی؛ نگرش بر تفاوت های بیولوژیک زن و مرد، دکتر محمد ربانی؛ فمینیسم در جامعه اسلامی، اثر فاطمه رجبی، سیمای متفاوت شخصیت زن ...، نوشته دکتر حسین رزمجو، برخی موانع اشتغال زنان در بازار کار، اثر نادره عطاریان.

مقاله های جلد دوم نیز عبارتند از: تاریخچه فمینیسم در ایران، اثر فاطمه عطایی؛ طرح واره های ظریف تبعیض جنسی، از فرزانه غنیمی؛ گذری بر فمینیسم ایرانی، نوشته مجید کافی؛ نقش جنسیت در اشتغال و دیدگاه اسلام در این باره، از ابوالفضل گائینی؛ موانع مشارکت سیاسی زنان در ایران پس از انقلاب اسلامی، اثر عباس محمدی اصل؛ فمینیسم اسلامی؛ ترکیب پارادوکسیال، نوشته حجت الاسلام جعفر مرادی؛ زمینه های ظهور فمینیسم در غرب، از دکتر حمیرا مشیرزاده، المرأه و کرامتها فی القرآن، اثر آیت الله

محمد هادی معرفت؛ بلوغ، نوشته آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی؛ بررسی مزایا و معایب اشتغال خارج از منزل زن در خانواده، از شهناز ولکجی.

در بخش دوم جلد دوم، سخنرانی آیت الله محمد ابراهیم جناتی؛ دکتر حسن رحیم پور ازغدی و میزگرد روز دوم همایش (با اجرای حجت الاسلام گلستانی) با حضور آقایان حسن رحیم پور و مهدی مهریزی و سید عباس نبوی و خانم فاطمه رجیبی، آمده است. در پایان جلد دوم، کتاب شناسی منابع فارسی و انگلیسی و نیز نمایه آیات و احادیث و اشخاص آورده شده است.

۳. الگوی جامع شخصیت زن مسلمان (جلد نخست: تعاریف و ساختار)

سبحانی، محمد تقی، قم، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ اول، ۱۵۲، ۱۳۸۲، صفحه، رقعی.

مقصد اصلی پژوهش، سامان دهی مطالعه های زن پژوهی دینی است. در فصل نخست به سه رویکرد اصلی اندیشمندان مسلمان درباره مسائل زنان؛ یعنی «سنت گرایی، تجدد گرایی و تمدن گرایی» پرداخته و نشان داده شده است این سه گرایش را می توان از یکدیگر تفکیک کرد. در این فصل، روشن شده که لزوم طراحی الگوی شخصیت زن مسلمان، تنها براساس دیدگاه سوم (تمدن گرایی) قابل دفاع و پی گیری است. در دومین فصل، به مهم ترین مفاهیم الگوی شخصیت زن پرداخته و درباره واژه هایی چون نظام، الگو، شخصیت و جامعیت، بحث و بیان شده است که الگوی شخصیتی در تمایز با دو مقوله دیگر؛ یعنی نظام شخصیت و برنامه عمل زنان، مقوله تازه ای است که فراتر از اجتهاد فقهی و کارشناسی علمی، به تخصص و پژوهش افزون تری نیازمند است.

در فصل سوم ساختار الگوی شخصیتی زن و مراحل رسیدن به این نتیجه، در حد توان بررسی شده است. چگونگی ارتباط میان الگو و نظام از یک سو و رابطه الگو با ظرفیت های اجتماعی و تاریخی از دیگر سو، از حساس ترین مباحث این فصل است. نظام شخصیت زن ثابت و بر روش شناسی اجتهاد مبتنی است، در حالی که الگوی شخصیت، با تحول در ظرفیت های اجتماعی تغییر می پذیرد. در این فصل نیز درباره چرایی تحول در الگو و ضرورت نگرش توسعه ای به مقوله الگوسازی بحث شده و توسعه اجتماعی دینی در گرو توسعه پذیری الگو خوانده شده است. این کتاب یازده نمودار، فهرست منابع و نمایه موضوعی دارد.

۴. برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان در نهج البلاغه

بهزادپور، سیمیندخت، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۷۶ صفحه، رقی.

بی شک، یکی از مباحث اساسی مدیریت اسلامی در نهج البلاغه، بررسی و تحلیل شخصیت زن و شیوه کارگزاری اوست. نویسندگان با هدف طرح الگویی جامع از مدیریت اسلامی در مسائل زنان، اهداف طرح مباحث زنان در نهج البلاغه را در چهار مورد معرفی می کنند:

ایجاد حصول اطمینان نسبت به درک مشترک در مسائل زنان؛ ایجاد مرجع و مأخذی برای اطلاعات مباحث زنان؛ ایجاد زمینه جهت تفهیم مباحث زنان به همه برنامه ریزان متعهد؛ و تفهیم و توسعه تحلیل مباحث زنان به همه مردم به ویژه زنان و جلب حمایت آنان.

با توجه به اینکه مولای متقیان، حضرت علی علیه السلام در کتاب ارزشمند نهج البلاغه، برنامه ریزی حکومتی خویش را در مسائل زنان، تنها به بخش

زنان معطوف نکرده و به فعالیت مردان در این باره نیز توجه کرده، مؤلف نیز کتاب را به دو بخش اساسی «برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان» و «برنامه ریزی استراتژیک (راهبردی) فعالیت مردان در رابطه با مسائل زنان» تقسیم کرده است. در این کتاب، همه مباحث نهج البلاغه در پنج محور مطالعات استراتژیک یا راهبردی، شامل مأموریت؛ استراتژی؛ تجزیه و تحلیل استراتژی؛ اهداف بلندمدت و برنامه ریزی تلفیقی، تدوین و به دو دسته فعالیت زنان و مردان تقسیم بندی شده است.

با توجه به اینکه نقطه شروع فرآیند همه برنامه ریزی ها در کلان مدیریتی را «مأموریت» می گویند، نویسنده در بخش اول، مأموریت زنان را در دو قسمت با توجه به فطرت در برنامه ریزی و رعایت تعادل در معاشرت و وظایف تبیین می کند. در بخش دوم کتاب نیز که برنامه ریزی استراتژیک (راهبردی) فعالیت مردان درباره مسائل زنان است، «غیرت» به عنوان مأموریت مردان معرفی و در ادامه، انواع غیرت، منشأ، حدود، ایجاد غیرت و نتایج فردی آن و نیز غیرت نابجا در کلام حضرت علی علیه السلام توضیح و تشریح شده است.

مبحث بعدی در این بخش، مطالعات استراتژیک و استراتژی زنان و مردان در مسائل زنان است. از آنجاکه استراتژی هر سازمان، نشان دهنده جهت گیری کل سازمان است، نویسنده در بیان استراتژی حاکم بر نظام ولایی حکومت حضرت علی علیه السلام، استراتژی آن حضرت در حوزه مسائل زنان را شامل همسررداری، نقش زنان در تعامل نسل، قدرت تربیت زن و رشد زن و از شاخصه های مهم توسعه می داند. همچنین، در حوزه فعالیت مردان در مسائل زنان، اصلاح نگرش، اصلاح رفتار و برنامه ریزی خانواده

را استراتژی مردان در این باره معرفی می کند. نویسنده همچنین در تجزیه و تحلیل استراتژیک مردان در مسائل زنان، به آسیب پذیری مردان و کشش آنان به زنان اشاره کرده و راهکارهای حضرت در ایجاد تعادل و تأکید بر تقوا در رویارویی با زنان را توضیح داده است.

۵. جایگاه زن در اسلام

عطیه الابراشی، محمد، ترجمه: بهجت افراز، تهران، انتشارات امید آزادگان، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۱۵۹ صفحه، رقعی.

این کتاب به مباحثی درباره جایگاه زن در بین اقوام پیش از اسلام و پس از اسلام در میان مسلمانان پرداخته و نشان دهنده آن است که اسلام به زنان به جای توهین ها و اعمال خفت بار دوران جاهلیت، احترام و ارج بخشید و آموزه های اسلامی، زنان را از هلاکت و حقارت رهانید و حقوق زنان را به رسمیت شناخت که اعطای عدالت، لغو کشتن نوزاد دختر، حق تحصیل علم، ازدواج، طلاق، تربیت، مالکیت و ارث، مشارکت در امور اجتماعی مانند جنگ، جایگاه ممتاز و برتر مادر، اشتغال و تربیت فرزندان از آن جمله است.

نویسنده این اثر جایگاه زن در اسلام را مناسب، طبیعی و عادلانه می داند و این جایگاه را در مقایسه با دیگر ادیان و مذاهب، برتر می بیند و به انتقادهایی که درباره میراث زن، تعدد زوجات و مانند آن در اسلام بیان شده است، پاسخ می گوید. همچنین، توفیق اسلام در ارتقای زنان را با مراجعه به تاریخ نشان می دهد. در دو فصل پایانی کتاب، با عنوان اسلام منادی آموزش زنان، و آموزش زن در اسلام نیز در این باره به تفصیل بحث شده است.

۶. جایگاه زن در اسلام

عالمی، سید اسلم، پایان نامه کارشناسی ارشد فقه و معارف اسلامی، استاد راهنما: اسدالله جمشیدی، قم، مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی و مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۴، ۱۷۵ صفحه.

مسئله «جایگاه زن در اسلام» از موضوع های مهمی است که همواره توجه اندیشمندان و نویسندگان را به خود جلب کرده است و نویسندگان مسلمان در حوزه فرهنگ و اندیشه اسلامی آثار بسیاری نگاشته اند. با وجود این، اهتمام به پژوهش بیشتر در این زمینه همچنان ضروری است. از این رو، نویسنده رساله حاضر به پژوهش در زمینه جایگاه زن در اسلام پرداخته و با بهره گیری از منابع قرآنی و روایی و با توجه به برخی پرسش ها و شبهه ها، مجموعه حاضر را نگاشته است. به سبب گستردگی دامنه این موضوع، به بررسی همه موارد آن در یک رساله نمی توان پرداخت. از این رو، بحث در این زمینه بر موضوع های مهم تر متمرکز شده است.

پس از بیان کلیات تحقیق، بخش اول به بررسی «جایگاه زن در آفرینش» اختصاص یافته که این موضوع در دو فصل با نام های اشتراکات تکوینی زن و مرد، و تفاوت های تکوینی زن و مرد بررسی شده است. در بخش دوم نیز نویسنده به بررسی «جایگاه زن در نظام ارزشی اسلام» پرداخته است. در این بخش، نقش، جایگاه و حقوق زن در خانواده اسلامی و نیز نظر اسلام درباره جایگاه، حقوق و تکالیف وی در خانواده مطرح شده است.

در این نوشتار، برای تبیین بهتر جایگاه زن در خانواده، نخست دیدگاه اسلام درباره ازدواج و سپس چهار هدف از اهداف مهم ازدواج از منظر اسلام بیان شده است که عبارتند از: پاسخ به ندای فطرت؛

گسترش و تداوم نسل انسانی؛ سکون و آرامش؛ و تربیت نسل. مباحث این بخش نیز به چهار فصل تقسیم شده است. نویسنده در فصل اول به بررسی جایگاه زن در خانواده پرداخته و جایگاه وی چه به عنوان فرزند، چه در نقش همسر و چه در مقام مادر در خانواده اسلامی را نیز ارزیابی کرده است.

در فصل دوم نیز درباره سرپرستی خانواده مطالبی آمده و در آن، از ادله ثبوت سرپرستی مرد در خانواده و مبنای سرپرستی مرد و حدود آن بحث شده است. نویسنده در فصل سوم و چهارم نیز به بررسی دو حق از حقوق خانوادگی زن (مهر و نفقه) می پردازد.

۷. جایگاه زن در خانواده و اجتماع در اسلام و یهودیت

جلیلی، محمدرضا، تهران، انتشارات دستان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۷۶ صفحه، رقیعی.

بنابر ادعای نویسنده، تحقیقات جامع و گسترده ای که در این زمینه نگارش و تدوین یافته، بیشتر جایگاه زن را به صورت جداگانه بررسی کرده اند، به این شکل که موقعیت او را در عرصه خانواده یا اجتماع مطالعه کرده و درباره نقش دو جانبه و جایگاه وی، هم در خانواده و هم در اجتماع بسیار کم تحقیق شده است. ضمن آنکه بیشتر این پژوهش ها از دیدگاه اسلام صورت گرفته است.

در این نوشتار جایگاه زنان در خانواده و اجتماع در دین اسلام و شریعت یهود بررسی و مقایسه شده است. مباحث کتاب در پنج بخش سامان یافته است: بخش اول با عنوان «آفرینش و ارزش زن»، دربردارنده موضوع هایی

چون نگاهی به زن در ادوار تاریخ (زن در یونان باستان، زن در رم باستان، زن در هند، زن در چین، زن در استرالیا، زن در فرانسه، زن در ایران باستان، زن در اعراب جاهلیت، عقیده کشیشان مسیحی درباره زن)؛ آفرینش زن در اسلام؛ آفرینش زن در یهود؛ فضیلت زنان در اسلام؛ فضیلت زنان در یهود؛ مشورت با زن در اسلام؛ مشورت با زن در یهود؛ فضیلت زنان مسلمان در اخلاق و عبادت؛ و فضیلت زنان یهود در اخلاق و عبادت است.

در بخش دوم با عنوان نقش «زن در شکل‌گیری خانواده و اجتماع»، مسائل زیر بررسی شده است: ازدواج و تشکیل خانواده در اسلام؛ ازدواج و تشکیل خانواده در یهود؛ معیارهای انتخاب همسر در اسلام و یهود؛ اصالت خانوادگی در اسلام؛ اصالت خانوادگی در یهود؛ نقش حجاب در خانواده و اجتماع؛ حجاب در اسلام؛ حجاب در یهود؛ نقش زن در تزلزل خانواده و اجتماع؛ زنا و تزلزل خانواده و اجتماع در اسلام و یهود؛ طلاق در اسلام و یهود.

در بخش سوم با عنوان «حقوق زن در خانواده و اجتماع» نیز از مباحثی چون حقوق مادی زن در خانواده و اجتماع؛ حقوق زن در خانواده و اجتماع در اسلام و یهود؛ مهریه در آیین اسلام؛ مهریه در آیین یهود؛ نفقه در اسلام، نفقه در یهود، ارث در اسلام و در یهود؛ حقوق معنوی زن در خانواده و اجتماع؛ حقوق معنوی زن در اسلام و در یهود؛ تعدی به حقوق زن در خانواده و اجتماع؛ تعدی به حقوق زن در اسلام و در یهود؛ تبعیض حقوق زن در اسلام و در یهود؛ و تعدد زوجات سخن به میان آمده است.

«مشارکت زنان در اجتماع»، عنوان بخش چهارم و دربردارنده این مطالب است: حضور زنان در اجتماع از نظر اسلام؛ حضور زنان در اجتماع از نظر یهود؛ موانع حضور زن در اجتماع از نظر اسلام؛ موانع

حضور زن در اجتماع از نظر یهود؛ معاشرت زنان با بیگانگان در اسلام؛ معاشرت زنان با بیگانگان در یهود؛ بی‌حجابی زنان در جامعه اسلامی؛ بی‌حجابی زنان در جامعه یهود؛ مشارکت زنان برای اشتغال در جامعه اسلامی؛ مشارکت زنان برای اشتغال در جامعه یهود؛ مدیریت و رهبری زن در اجتماع اسلامی و در اجتماع یهود....

در بخش پنجم، دیدگاه اسلام و یهود درباره برخی زنان وابسته به پیامبران مانند همسر آدم علیه السلام (حوا در اسلام، حوا در یهود)؛ همسر نوح علیه السلام (زن نوح در اسلام، زن نوح در یهود)؛ سارا و هاجر در اسلام و در یهود؛ مادر موسی علیه السلام در اسلام و در یهود؛ همسر موسی علیه السلام در اسلام و در یهود؛ خواهر موسی علیه السلام در اسلام و در یهود؛ همسر لوط علیه السلام در اسلام و در یهود؛ دختران لوط علیه السلام در اسلام و در یهود؛ زلیخا در اسلام و در یهود؛ و ملکه سبا (بلقیس) در اسلام و در یهود بیان شده است. در پایان کتاب، خلاصه تحقیق و نیز فهرست‌هایی چون فهرست آیات و روایات، فهرست منابع و فهرست مقاله‌ها و مجله‌ها آورده شده است.

۸. جستاری در هستی‌شناسی زن: زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی (۱)

جمشیدی، اسدالله، غلام علی عزیزی کیا، حسن زارع و احمد طاهری نیا، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۷۱ صفحه.

مؤلفان این اثر با هدف بازپژوهی و کاوش بیشتر درباره موضوع زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی، بنابر آیات و روایات مربوط به آن، به تبیین دیدگاه‌های اسلام درباره زن می‌پردازند. کتاب حاضر در دو محور کلی مشترکات و تفاوت‌های تکوینی مرد و زن تدوین شده است. اشتراک زن

و مرد در برخورداری از گوهر انسانی؛ اشتراک زن و مرد در هدف غایی آفرینش؛ هم‌گونی کمال انسانی زن و مرد و بررسی شبهه‌های نقصان معنوی زن، عنوان‌های برخی مطالب فصل نخست با نام مشترکات تکوینی زن و مرد است.

نویسنده در فصل دوم کتاب با نام تفاوت‌های تکوینی زن و مرد، با توجه به متون دینی و آیات و روایات، به مباحثی چون تفاوت‌های زن و مرد در ادراک؛ ضعف عقل نظری و تجربی؛ تفاوت زن و مرد در عواطف و انفعالات؛ فلسفه زوج‌آفرینی انسان؛ تفاوت زن و مرد در میل و گرایش؛ و تفاوت زن و مرد در گزینه جنسی می‌پردازد. این مجموعه در پایان نتیجه می‌گیرد، نقش‌هایی که طبیعت بر عهده زن و مرد گذاشته، متفاوت است. از این رو، باید ابزار جسمی - روانی ایفای نقش‌ها را در اختیار آنان قرار داد و در تشریح و هرگونه برنامه‌ریزی برای زنان و مردان به این تفاوت‌ها توجه کرد.

۹. چهره زن در آئینه اسلام و قرآن

فهم کرمانی، مرتضی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۲۱۶ صفحه، رقعی.

این کتاب تحقیقی است درباره سرگذشت تعدادی از زنان مسلمان صدر اسلام و نیز زنانی که نامشان در قرآن بیان شده و خداوند آنان را ستوده است. نویسنده با هدف تبیین جایگاه حقیقی زن در اسلام و با استناد به قرآن کریم و پاره‌ای از تفاسیر معتبر شیعه و سنی، زن را موجودی هم‌رتبه با مرد معرفی می‌کند و معتقد است اسلام همه حقوق و آزادی‌های او را تأمین کرده است. وی همچنین، سلطه مرد بر زن را

نمی پذیرد و معتقد است مسائل میان زن و شوهر و امور مربوط به زندگی مشترک آنان باید با توافق هر دو صورت گیرد و مرد حق تصمیم گیری فردی در اینگونه امور را ندارد. نویسنده اظهار می دارد قرآن در بیش از ده سوره، درباره زن سخن گفته و حتی دو سوره نساء و طلاق که در اصطلاح، سوره نساء کبری و نساء صغری نامیده می شود، به نام زن نام گذاری شده است. وی در ادامه، چکیده ای از دیدگاه های این ده سوره را مطرح می کند و نتیجه می گیرد زن و مرد، هر دو منشائی واحد و حقوق و تکالیفی یکسان دارند.

۱۰. درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام (بررسی مقایسه ای دیدگاه اسلام و غرب)

زیبایی نژاد، محمدرضا و محمدتقی سبحانی، [برای] دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، قم، مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران، انتشارات دارالنور، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۲۴۶ صفحه، وزیری.

تیین و تدوین نظام شخصیت زن در اسلام، نه تنها از بایسته های علمی و پژوهشی، بلکه از ضرورت های عملی و اجتماعی روزگار ماست. منظور از «نظام شخصیت زن»، تصویری جامع است که دین اسلام در زمینه توصیف ها، ارزش ها و حقوق، از شخصیت مطلوب زن مسلمان ارائه داده است. نویسندگان در کتاب حاضر که به سفارش مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواران تدوین شده است، می کوشند با نگاهی اجمالی به پیشینه و پیش فرض های مباحث زنان، در مجموع، طرح کلی نظام شخصیت زن در اسلام را ارائه کنند.

مطالب این مجموعه از سه بخش اصلی و یک ضمیمه تشکیل شده است. نخست، اصول و مبانی فلسفی در نگرش به هویت زن مطرح می شود. در حقیقت، آنچه امروز به عنوان مباحث زنان بدان توجه و جایگاه فردی و اجتماعی آنان را نقد و بررسی شده است، بیشتر به اختلاف های موجود در مبانی فلسفی و انسان شناختی بازمی گردد تا مسائل حقوقی و اجتماعی. از این رو، در همین بخش برای روشن شدن نقاط تمایز تفکر اسلام و غرب، نخست به بنیان های اندیشه غرب و تأثیر آن در ترسیم چهره زنان و سپس به تبیین مبانی اسلام پرداخته شده است. در ادامه این بخش، اصول اساسی شخصیت زن در اسلام، با عنوان هایی چون اشتراک زن و مرد در انسانیت؛ آفرینش اصیل زن؛ گوناگونی راه های کمال؛ تفاوت های تکوینی زن و مرد؛ زن و مرد، دو موجود مکمل؛ و خانواده، رکن اساسی و محوریت اخلاق مطرح شده است.

بخش دوم کتاب نیز به جریان شناسی نهضت زنان اختصاص دارد که همراه با تبیین تاریخچه نهضت زنان در غرب و ایران، به معرفی و نقد دیدگاه های زن گرایانه غربی با عنوان هایی چون جریان شناسی نهضت زنان در غرب (گرایش های فمینیستی، انتقاد از فمینیسم) و جریان شناسی نهضت زنان در ایران (دوران قاجار، پهلوی اول و مسئله کشف حجاب، مسائل زنان در حکومت پهلوی دوم، جریان های مدافع حقوق زنان پس از انقلاب) می پردازد. ضمیمه کتاب با عنوان «منشور زن مسلمان» نیز شامل متن سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت تولد حضرت زهرا علیها السلام و روز زن، در ورزشگاه آزادی تهران (۳۰/۷/۱۳۷۶) است.

در پایان کتاب نیز فهرست هایی چون فهرست آیات، احادیث و روایات، فهرست نمایه های موضوعی، فهرست عنوان ها و اصطلاحات،

فهرست اعلام، فهرست کتاب‌ها، مقاله‌ها و نشریه‌ها (مجلات، روزنامه‌ها)، فهرست اعلام انگلیسی و فهرست منابع فراهم آمده است.

۱۱. زن: از اسلام چه می‌دانیم؟

مهریزی، مهدی، قم، نشر خرم، چاپ اول، ۱۳۷۷، ۲۴۲ صفحه، رقی.

نویسنده در این کتاب که برای استفاده نسل جوان و به صورت مجموعه‌ای با نام «از اسلام چه می‌دانیم؟» نوشته شده است، به بررسی دیدگاه اسلام درباره شخصیت زن، زن و خانواده، مسئله مشارکت زنان در حیات اجتماعی و نیز حجاب و عفاف زنان می‌پردازد. این کتاب شامل شش بخش است. در بخش نخست، شخصیت زن از دیدگاه قرآن کریم و سنت معصومان علیهم السلام و باور پنهان مسلمانان بررسی شده است. بنابراین، تفاوتی اساسی در نهاد زن و مرد وجود ندارد، توان رشد و کمال جویی برای هر دو یکسان است، هر دو می‌توانند به مراتب والای معنوی و انسانی دست یابند و هیچ کدام طفیلی دیگری نیست. در پایان این بخش، به دو پرسش بزرگ «دایره تفاوت زن و مرد تا چه اندازه گسترده است» و «درباره برخی تعبیر دینی که حاکی از نقصان عقل زن و نقص ایمان است، چه باید گفت؟» پاسخ‌هایی کوتاه داده شده است. پاسخ نویسنده به پرسش اخیر که با ایجاز بسیار بیان شده، شامل این بندهاست:

الف) برخی احادیث به درستی معنا نشده‌اند و حقیقت آن با تأمل و دقت معنایی روشن خواهد شد.

ب) برخی احادیث قابل انتساب به پیشوایان دینی نیست، بلکه با اثرپذیری از فرهنگ‌های غیردینی و انگیزه‌های گوناگون جعل شده است.

ج) برخی دیگر از احادیث و روایات، ناظر به شرایط ویژه است و نمی توان مفاد آن را تعمیم داد.

بخش دوم کتاب با عنوان «کمالات انسانی»، به بررسی مراحل تکامل زنان در دو عرصه دانش و سلوک معنوی اختصاص یافته است. این دو عرصه براساس متون و منابع دینی؛ یعنی قرآن و سنت و نیز بر پایه شواهد تاریخی و خارجی بررسی شده اند. در مبحث دانش طلبی زنان به انواع پرسش ها (زنان پیامبر، زنان از صحابه، صحابه از زنان و زنان از زنان) اشاره شده است.

در بخش سوم کتاب با عنوان «زن و خانواده»، نویسنده به دیدگاه اسلام از ازدواج و نیز جایگاه زن در خانواده پرداخته است. وی با توجه به متون دینی، هدف اسلام از ازدواج را چنین بیان می کند: بقای نسل انسان؛ سکونت و آرامش؛ ارضای غریزه جنسی؛ مشارکت در حیات معنوی؛ مشارکت در حیات مادی؛ و تربیت نسل.

نویسنده در بخش چهارم به مسئله مشارکت زنان در حیات اجتماعی پرداخته و به جلوه های گوناگون این مشارکت توجه و اشاره کرده است. جواز مشارکت، انگیزه های مشارکت، و آداب مشارکت اجتماعی، عنوان های سرفصل های این بخش است.

بخش پنجم کتاب، ویژه حجاب و عفاف است که در آن مباحثی درباره فلسفه پوشش، شرایط عمومی پوشش، زینت و اختلاط، طرح و بررسی شده است. بخش پایانی کتاب نیز به کتاب شناسی توصیفی مجموعه هایی درباره زنان اختصاص یافته است. نویسنده در این بخش، پس از مقدمه ای درباره سابقه تألیف و تدوین در زمینه مسائل زنان، به نقد و بررسی اجمالی چند مجموعه عربی زبان درباره «فقه المرأه»

پرداخته است. این مجموعه ها عبارتند از: المفصل فی احکام المرأه و البيت السلم؛ تحرير المرأه فی عصر الرساله؛ مسائل حرجه فی فقه المرأه؛ المرأه فی الفكر الاسلامی؛ و جامعه مسانید النساء.

۱۲. زن از دیدگاه نهج البلاغه

علایی رحمانی، فاطمه، تهران، معاونت پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ سوم، ۱۳۷۲، ۲۶۲ صفحه.

طرح موضوع زن در نهج البلاغه، در واقع ترسیم بُعدی از سیمای کامل زن در قرآن کریم است. مؤلف در این کتاب در جست و جوی آن است که به تصویر حقیقی کلمات نهج البلاغه درباره زنان دست یابد و با این کار، بذراطمینان را در قلوب زنان مسلمان بیفشانند. وی در مقدمه ای مفصل کوشیده است، مسائلی چون هویت و عظمت زن؛ طبیعت ثانوی؛ تفاوت های زن و مرد؛ سیمای جدایی ناپذیر زن و مرد از نظر هویت انسانی در قرآن؛ وزانت اجتماعی زن؛ احکام مشترک و اختصاصی زن و مواردی مانند آن را بررسی کند.

محورهای بحث پیش گفتار کتاب شامل این موضوع هاست: روش مطالعه در نهج البلاغه؛ پیوند تنگاتنگ نهج البلاغه با قرآن؛ مناسبت های تاریخی؛ تساوی آری، تشابه نه؛ قضایایی که در زمینه های مقام و شخصیت زن در نهج البلاغه آمده است؛ خطاب های نهج البلاغه؛ ارزش و اعتبار اسناد و مدارک نهج البلاغه، و نکوهش نهج البلاغه از افراد بی لیاقت، چه زن و چه مرد.

این کتاب در نه فصل تدوین شده است. نویسنده در نخستین فصل اسناد و مناسبت های تاریخی، خطبه ۸۰ نهج البلاغه را که

نکوهش زنان اختصاص دارد، بررسی کرده است. به گفته مؤلف، هدف این خطبه سرزنش زنان به دلیل کمی عقل و کمبود آنان از بهره ایمان نیست، بلکه منظور فرد خاصی است که غائله جمل را پدید آورد یا هر زنی است که در تشخیص اجتماعی خویش دچار اشتباه شود.

در فصل دوم با عنوان نقصان ایمان، نویسنده، اولین قسمت خطبه ۸۰ را که به نقص ایمان زن اختصاص دارد، بررسی می کند. بررسی دومین بند خطبه ۸۰ نهج البلاغه درباره نقص عقل زن، موضوع فصل سوم کتاب است. در این قسمت، نویسنده با بررسی آیات و روایات و نقد و بررسی نظر برخی دانشمندان مسلمان، حقایق را درباره خردمندی زنان بیان می کند.

نقصان بهره زن در مسائلی چون ارث و مالکیت، موضوع چهارمین فصل کتاب است. نتیجه گیری حضرت علی علیه السلام از آنچه در قسمت های پیش بیان شد، در فصل پنجم کتاب آورده شده است. بررسی تطبیقی خطبه ۸۰ نهج البلاغه و مقایسه آن با خطبه های ۱۳ و ۱۵۵ نهج البلاغه نیز موضوع فصل ششم را تشکیل می دهد. موضوع های دیگری که در ارتباط با زن در نهج البلاغه یاد شده است و نیز نمونه هایی از شخصیت های عالی در جامعه زنان و صفات نیک زن در احادیث، به ترتیب، موضوع فصل های هفتم، هشتم و نهم کتاب است. فهرست آیات، مصادر کتاب و منابع و مآخذ نیز در پایان کتاب آمده است.

۱۳. زن در آینه جلال و جمال

جوادی آملی، عبدالله، تهران، مرکز نشر فرهنگی رجا، چاپ چهارم، ۱۳۷۴، ۴۳۱ صفحه، وزیری.

این کتاب، چکیده مباحثی است که حضرت آیت الله جوادی آملی در سال تحصیلی ۱۳۶۸ _ ۱۳۶۹ در جامعه الزهراء قم تدریس کرده است. حاضران جلسه های این مباحث خواهران طلبه ای بوده اند که از نظر بهره مندی از علوم معقول و منقول، در سطح عالی قرار داشته اند. نقد برخی شبهه های فقهی و تفسیری که در کتاب درج شده، با همکاری این خواهران صورت گرفته است. آنان مطالب را از نوار بر روی کاغذ پیاده کرده اند و ویرایش نهایی، اصلاحات و نظارت بر این کار را حجت الاسلام محمود لطیفی انجام داده است.

حدود چهل صفحه از این کتاب به مقدمه ای مفصل اختصاص دارد. بخش مهم مطالب این مقدمه، محصول همایشی است که مسئولان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران درباره اعتلای زن؛ سیرت و سنت اسلامی وی در رفتار و گفتار و نوشتار؛ ارائه هنر ممدوح؛ ایجاد مهر و انعطاف در جامعه با کمال اجتناب از تهتک و نهایت تنزه از غرب زدگی برگزار کردند. بخش دیگری از مباحث مقدمه، پاسخ به چند سؤال علمی است که مرکز مطالعات مسائل زنان آن را مطرح کرده است.

آیت الله جوادی آملی در پیش گفتار، پس از بحث مفصلی درباره مظهر جلال و جمال الهی، بیان می کند که در مسائل معنوی، عبادی و کمالات

انسانی هیچ تفاوتی میان زن و مرد وجود ندارد، جلال زن در جمالش نهفته است و جمال مرد در جلال او جلوه گر می شود. این توزیع کار، نه نکوهشی است برای زن و نه ستایشی است برای مرد، بلکه رهنمودی برای هر دوی آنهاست. زن و مرد از یک گوهر آفریده شده اند و در بنیان گذاری خانواده، تأمین نیازهای عاطفی به عهده زن است. مرد به دلیل مدیریت، کارهایی چون تأمین هزینه و تعهد کارهای اجرایی خانواده را بر عهده دارد.

مؤلف می افزاید: منشأ گرایش مرد به زن و آرمیدن مرد در سایه انس به زن، همان مودت و رحمتی است که خداوند میان آنان قرار داده است. به اعتقاد مؤلف، نگرش اسلام به زن و تنظیم حقوق او این است که حیثیت وی جنبه حق الله دارد، نه حق الناس و هتک حرمت او بر هیچ کس روا نیست. از این رو، همگان موظف به پاسداری از حرمت و مقام زن هستند و این نکته در خلال احکام دینی و موازین شرعی به طور کامل مشهود است.

کتاب حاضر در چهار فصل تدوین شده است. در فصل اول، موضوع زن در قرآن بررسی تحلیلی شده است. نویسنده در این قسمت یادآور می شود، ذات اقدس الهی در آیاتی از قرآن کریم، تعلیم و تربیت را به روح استناد می دهد و روح، نه مؤنث است و نه مذکر. همچنین، آیات قرآن از راه حس، بُرهان و مسائل قلبی و شهودی مطالبی را یادآوری می کند و نمونه هایی از زنان و مردانی را برمی شمارد که این راه ها را پیموده اند. به باور آیت الله جوادی آملی، با توجه به آیات قرآن، خداوند انسان ها را به همان کرامت که صفت فرشته هاست، ستوده و آنان را به

این خصلت دعوت کرده و این نمودار آن است که انسان های صالح می توانند با کمالات علمی و عملی، خود را فرشته صفت کنند. فرشتگان نه مذکرند و نه مؤنث و کسی که به آنان تأسی و اقتدا می کند، نه زن است و نه مرد، بلکه انسان است که ارزش او به تزکیه درون و تهذیب باطن وابسته است، نه نوع انسانی. نویسنده با بیان شواهد قرآنی و معرفی نمونه هایی از زنانی که قرآن، آنان را اسوه و الگوی افراد شایسته می خواند، بحث را پی می گیرد.

زن در عرفان، موضوع مورد بحث در فصل دوم است. چکیده مطالب این فصل از کتاب، شامل این موضوع است که از دو راه می توان به معارف الهی دست یافت: ذکر و فکر (راه دل و راه عقل) که در آیات قرآن، به راه دل یا فطرت، بیشتر بها داده شده است. بر این اساس، بسیاری از افراد که حتی درس نخوانده و به حوزه و دانشگاه نرفته اند، می توانند از راه موعظه و تزکیه درونی به مقامات معنوی عالی دست یابند.

انسان چه مرد باشد، چه زن، می تواند از راه دل به درجات والا- برسد و با نماز، دعا، مناجات و ذکر، به بصیرت، معرفت و یقین قلبی دست یابد و در این مسائل میان زن و مرد تفاوتی نیست. بنابراین، مهم ترین راه؛ یعنی پای بندی به اعمال صالح و عبادت ها، میان زن و مرد مشترک است. در ادامه، نویسنده شرح حال برخی زنان را که ذوق عرفانی داشته و آثاری در این زمینه از خود به یادگار گذاشته اند، بیان می کند.

در فصل سوم درباره «زن در بُرهان» بحث می شود. به باور نویسنده، براساس شواهد قرآنی و روایی، از نظر مسائل عقلی، میان زن و مرد در

اصل کمال تفاوتی نیست. اگر کسی بگوید زنی مانند پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نشد و به مقام او نرسید، باید گفت بسیاری از پیامبران دیگر نیز مانند او نشدند و این نقص نیست.

زن ها در طول تاریخ با شکوفایی استعدادها و خلاقیت هایی که داشته اند، در بخش های علمی، معرفتی، سیاسی، نظامی و اجتماعی به مقام هایی دست یافته و به عنوان دانشور، صاحب نام و ادیب، مشهور و معروف شده اند.

فصل چهارم این نوشتار به «حل شبهات و رفع تعارض بین روایات» اختصاص یافته و پاورقی مربوط به هر فصل در پایان آن آمده است. این کتاب از فهرست منابع و مآخذ و فهرست اعلام و اشخاص، مکان ها، کتاب ها و قبایل بی بهره است، ولی در چاپ جدید که در مرکز نشر اسراء صورت گرفته، ضمن ویرایش جدید، فهرست هایی چون فهرست آیات و روایات، فهرست اشعار، فهرست اعلام، فهرست کتب و فهرست منابع نیز به آن افزوده شده که راه پژوهش را برای پویندگان آن هموارتر کرده است.

۱۴. زن در چشم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم: پژوهشی درباره رفتارشناسی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با زنان

طیبی، ناهید، قم، انتشارات بهشت، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۴۴ صفحه، وزیری.

بررسی همه جانبه رفتار پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم، الگوی نیکوی همه جهانیان، امری مهم و ضروری است. این کتاب با هدف تحلیل و بررسی رفتار

پیامبر با زنان و بیان دیدگاه واقعی آن حضرت درباره شخصیت و جایگاه زن در جامعه اسلامی و با بهره گیری از سیره نبوی و گزارش های مستند تاریخی که، شیعه و سنی بر آن اتفاق نظر دارند، به گردآوری رفتارها و طبقه بندی آنها و سپس به بررسی و استخراج نکته های تربیتی، اخلاقی و سیاسی پرداخته است. کتاب حاضر نه فصل دارد. در فصل اول با عنوان کلیات، مباحثی چون طرح مسئله، ضرورت بحث، دیدگاه پیامبر درباره زنان در سیره و سخن آن حضرت، جامعه شناسی عصر جاهلی و جایگاه زن بررسی شده است.

در فصل دوم با عنوان پیامبر، دختران و فرهنگ مهرورزی، رفتارهای پیامبر با دختران مانند هدیه دادن، اعطای حق انتخاب همسر، احترام به دیدگاه های آنان و مانند آن تبیین شده است. در فصل سوم نیز رفتار پیامبر با همسران آن حضرت بررسی و پیش از آغاز بحث، مطالبی درباره علل تعدد زوجات و برخی دیدگاه های آن حضرت آمده و به نمونه هایی از رفتارهای عدالت آمیز و مهربانگیز پیامبر اشاره شده است.

در فصل چهارم برخورد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم با زنان اسیر و تکریم آنان، با بیان نمونه هایی بررسی و به شبهه هایی درباره برخی رفتارهای آن حضرت پاسخ داده شده است. در فصل پنجم نیز رفتار آن حضرت با زنان خطاکار در دو مبحث رفتارهای مهرآمیز و قهرآمیز با بیان نمونه ها و تحلیل های علمی، بررسی و جنبه های ناگفته آن بازگو شده است. فصل ششم کتاب نیز به بررسی رفتار پیامبر با زنان مصیبت دیده و آسیب پذیر مانند زنان مطلقه اختصاص یافته و نمایی از رفتار اسلامی ترسیم شده است تا برای مسئولان عصر حاضر، الگوی رفتاری معینی شود.

در فصل هفتم کتاب، توجه ویژه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به بهبودسازی روابط زوجین و بیان حقوق متقابل همسران و نوع رفتار آن حضرت با گونه های مختلف زنان متأهل بررسی و نمونه هایی از این موارد بیان شده است. در فصل هشتم با عنوان پیامبر، زنان، حریم ها و حرمت ها، به ارتباط پیامبر با زنان خویشاوند اعم از محارم و غیرمحارم و زنان دیگری که به لحاظ موضوع در فصل های پیشین گنجانده نمی شوند، پرداخته شده است. فصل نهم، زنان، اشتغال و دانش آموزی نام دارد. در این فصل به حضور اجتماعی زنان و دیدگاه اسلام، با دقت در گزارش هایی که از رفتار پیامبر با زنان شاغل موجود است، اشاره شده است. همچنین، در این فصل برخی مصداق های مربوط به رفتار پیامبر با زنان دانشمند و فرزانه بیان شده است. در پایان و در نتیجه گیری از بحث، نویسنده معتقد است رفتار پیامبر با زنان، براساس شناخت موقعیت ویژه جنسیتی آنان و مقام اجتماعی و نیز تابع مصالح عامه و در پاره ای موارد، مشمول حکم حکومتی و همواره مهرآمیز و همراه با گذشت و بخشش بوده است.

۱۵. زن در سخن و سیره امام علی علیه السلام

مهریزی، مهدی، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۴۱۵ صفحه، وزیری.

در این مجموعه، احادیثی از قول حضرت علی علیه السلام درباره زنان، همراه با مطالبی مرتبط با آنان، در چهار بخش به چاپ رسیده است. بخش نخست، شامل متن عربی سخنان، خطبه ها و احادیث حضرت علی علیه السلام درباره زنان، همراه با ترجمه و توضیحاتی مختصر است. در بخش دوم،

سیره آن حضرت درباره زنان بیان شده است. این بخش به موضوع خانواده، قضاوت های حضرت علی علیه السلام درباره زنان و نیز نقش آنها در دو جنگ جمل و صفین اختصاص دارد.

بخش سوم حاوی دوازده مقاله کوتاه از نویسندگان داخلی و خارجی است که در آن، نظر و دیدگاه های امیرمؤمنان، علی علیه السلام درباره زنان بیان شده است. عنوان های برخی از این مقاله ها عبارتند از: زن در نهج البلاغه، نوشته رضا انصاری راد؛ امام علی علیه السلام در خانه، نوشته عباس محمود عقاد؛ زنان، تألیف محمد فروخ و محمدجواد مغنیه؛ و زن و سیاست، اثر محمد حسین مشایخ.

در بخش چهارم با عنوان «امام علی از نگاه زنان»، دیدگاه های برخی زنان صدر اسلام (ام سلمه، عایشه و سوده) و زنان معاصر (سپیده کاشانی، سیمین دخت وحیدی و عصمت رفعتی) درباره حضرت علی علیه السلام بیان شده است.

۱۶. زن در قرآن، سرگذشت جمعی از زنان خوب و بد

دوانی، علی، قم، دفتر نشر اسلامی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ یازدهم، ۱۳۷۵، ۱۰۸ صفحه، رقعی.

این کتاب شامل زندگی نامه تعدادی از زنان و قصه هایی درباره آنان است که نام آنها در قرآن کریم آمده است. هدف نویسنده، آگاهی دادن به دختران و زنان مسلمان برای شناخت زنان خوب و بد است. قصه ها کوتاه و ساده است و بیشتر به عبرت گیری از سرانجام این زنان توجه و تأکید شده است. ایمان والا، یاری پیامبران و دوری از شرک و فریب، مهم ترین درسی است که از قصه زنان در قرآن می توان آموخت. در پانوشت صفحه ها، آیات

مربوط به قصه‌ها آمده و درباره حوا، زن نوح، زن لوط، هاجر، ساره، آسیه زن فرعون، مادر و خواهر حضرت موسی، دختران شعیب، زلیخا، بلقیس، مریم و مادرش، زن ابولهب؛ زنی که به خدا شکایت کرد، زینب، دختر عمه پیامبر و همسران پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم (ماریه قبطیه، عایشه و حفصه).

۱۷. زن در نهج البلاغه

نجوی صالح، جواد، ترجمه: ورود سلامی، قم، انتشارات زمزمه زندگی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۲۸۸ صفحه، وزیری.

کتاب زن در نهج البلاغه، تألیف نجوی صالح الجواد، ترجمه ورود سلامی و با مقدمه سید محمد بحر العلوم، از جمله آثاری است که با هدف دفاع از حریم نهج البلاغه و در توجیه و تبیین دیدگاه‌های حضرت علی علیه السلام درباره زنان، به رشته تحریر درآمده است. مقدمه کتاب که سید محمد بحر العلوم، از دانشمندان عراقی و مقیم لندن آن را نگاشته، درباره شرح حال آشنایی ایشان با نویسنده این کتاب و چگونگی شکل‌گیری و تدوین آن است.

کتاب، یک دیباچه و دو بخش اصلی دارد. دیباچه تا حدی مفصل، در دو فصل تنظیم شده که در فصل اول به زندگی و فضیلت‌ها و منقبت امیرمؤمنان، علی علیه السلام نگاهی اجمالی شده است. در فصل دوم، نهج البلاغه به اختصار، معرفی می‌شود و می‌کوشد به برخی شبهه‌ها درباره استناد نهج البلاغه به آن حضرت یا سید رضی پاسخ داده شود.

محور مباحث در بخش اول زن از دیدگاه نهج البلاغه، قرآن و سنت نبوی است که در آن اطلاعاتی درباره زن در نهج البلاغه و نصوص قرآنی در این باره و زن در سنت نبوی و سیره مسلمانان آورده شده است. بخش

دوم کتاب درباره چگونگی برداشت از کلام امام علی علیه السلام با موضوع زن است. در پایان نیز سیره آن حضرت و زنان آن عصر بررسی شده است.

۱۸. زن در تاریخ و اندیشه اسلامی

فتّاحی زاده، فتحیه، قم، مرکز پژوهش های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۵۶ صفحه، رقعی؛ بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۳۲۸ صفحه، رقعی.

زن، نیمی از پیکره اجتماع انسانی است و بی گمان، شخصیت، رفتار، فرهنگ و اندیشه او نقش مهمی را در شکل گیری جامعه انسانی ایفا می کند. مکتب ها و آیین های مختلف از روزگاران کهن تا کنون، در این باره دیدگاه های گوناگونی داشته اند. اثر حاضر، همه دیدگاه های تاریخی و دینی را درباره این موضوع با استفاده از تفسیرهای المنار؛ الجواهر؛ فی ضلال القرآن؛ المیزان و نمونه، در هفت بخش مطرح کرده است.

در بخش اول با عنوان «زن در گذرگاه تاریخ»، نخست شخصیت زن از نگاه تمدن های گوناگون بشری و آیین های مختلف چون تمدن یونان، سومر، مصر، هند، چین، ژاپن، ایران باستان و زن در آیین یهود و مسیح بررسی شده است. سپس درباره زن در دوره جاهلیت نخستین، مطالبی آمده و با نگاهی به مقوله زن در جاهلیت مدرن، می کوشد وضع زن در رویکرد فمینیستی، چگونگی این اندیشه و پی آمدهای آن را شرح دهد.

نویسنده در بخش دوم به تبیین «نقش تاریخی اسلام در احیای شخصیت زن» می پردازد و بخش سوم به «مبانی شخصیت زن از دیدگاه اسلام» اختصاص یافته است. بخش چهارم با عنوان «تفاوت ها و تمایزها»، تفاوت های زن و مرد را در جنبه های گوناگون جسمانی، روانی و استعدادی

با تکیه بر نظر های روان شناختی بررسی می کند. در بخش پنجم، مهم ترین «علل تنزل شخصیت و مقام زن در جوامع اسلامی» بررسی می شود. در بخش ششم نیز «تجلی شخصیت زن در تاریخ انبیا» بررسی شده است و زنانی که نقش برجسته تری در تاریخ بشر ایفا کرده اند، معرفی شده اند.

بخش پایانی پژوهش حاضر نیز به «کار بست الگوی صحیح در رسانه» اختصاص یافته است. در این بخش، رسالت رسانه در تبیین شخصیت زن از دیدگاه اسلام و نارسایی ها و خلأ های موجود درباره جایگاه زن بررسی می شود. همچنین، راهکارهایی که به بهبود وضع موجود می انجامد، به همراه پیشنهاد چند برنامه برای رسانه در قالب های گوناگون مطرح می شود.

۱۹. زن و فرهنگ دینی

مهریزی، مهدی، تهران، انتشارات هستی نما، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۲۴ صفحه، رقعی .

امروزه پرسش های فراوانی در زمینه مسائل زنان در عرصه مطالعات اسلامی مطرح است و این امر، سبب رویکرد های متفاوت متفکران مسلمان به مسئله زن می شود. گروهی به خانه نشینی او حکم می کنند و برخی، از برابری کامل او با مرد سخن می گویند و در این میان، دیدگاه های معتدل تری نیز وجود دارد. مجموعه زن و فرهنگ دینی، برخی دغدغه های نویسنده در این عرصه است که با حفظ اصول و قواعد دین شناسی می کوشد برخی ابهام ها را بزدايد، پاره ای از ایده های حقوقی و معرفتی را مطرح کند و دانش و آگاهی عمومی را در این باره بالا برد.

این اثر در سه بخش به بررسی مسائل حقوقی و اخلاق زنان در اسلام پرداخته است. در بخش اول، شش مقاله با این عنوان ها به چاپ رسیده است: زن در فرهنگ دینی؛ پیامبری زنان؛ تأملی در احادیث نقصان عقل زن؛ زن و سیاست؛ زن و استقلال مالی؛ و مطلاق بودن امام مجتبی علیه السلام. در بخش دوم، سه کتاب معرفی و خلاصه آن بیان شده است. عنوان های این کتاب ها عبارتند از: الجهود العلمیه للمراه، قرائه جدیده لفقہ المراه الحقوقی و عقود الجماعه فی جواز تعلیم الکتابه للنسوان. بخش سوم کتاب به پرسش و پاسخ هایی با نویسنده کتاب، با عنوان های زن در آثار استاد مطهری و منزلت زن در فقه اسلامی اختصاص دارد.

۲۰. سیمای زن در قرآن: مجموعه سخنرانی های استاد سید علیرضا موسوی مدنی

تدوین: اعظم رام پناهی، ناهید، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۹۲ صفحه، رقعی.

از آنجا که قرآن کریم، حبل متین و فرقان محکم و مبین آموزه های حقه اسلام در حوزه علوم نقلی و عقلی به شمار می رود، نویسنده به مدد آیات نورانی قرآن و با بهره گیری از یک سلسله مباحث معرفتی و اصولی، در سه فصل درباره چارچوب اصلی دیدگاه قرآن درباره جایگاه زن بحث کرده است. در فصل نخست، جایگاه زن در نظام خلقت بررسی و فرآیند خلقت انسان به بیان قرآن و نیز تساوی جایگاه زن و مرد در خلقت مطرح شده و هدف از خلقت، ازدواج در جهان آفرینش بیان شده است.

فصل دوم، جلوه های حیات فردی، خانوادگی و اجتماعی زن در قرآن نام گرفته و حیات فردی و اجتماعی زن با هم مقایسه شده و درباره وی و جایگاه مادری اش در آفرینش مطالبی آمده است. در این فصل مباحثی نیز مانند زن و شأن ولایت و اسرار حجاب در قرآن مطرح می شود. فصل پایانی کتاب به معرفی زنان اسوه در قرآن اختصاص دارد و منزلت حضرت مریم علیها السلام و حضرت زهرا علیها السلام در قرآن را تبیین می کند.

۲۱. فمینیسم سیاسی و رسالت زن مسلمان: جزوات آموزشی (۳) جریان شناسی: فمینیسم

بادامچیان، اسدالله، تهران، انتشارات اندیشه ناب، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۶۰ صفحه، رقعی.

این جزوه آموزشی، به زبان ساده و با محور اساسی دو مقوله «زن در اسلام» و «زن گرایی غربی» نگاشته شده است. در این اثر، نگارنده نخست به دو رسالت زن مسلمان در دوران اخیر اشاره می کند که این دو رسالت عبارتند از: درک خطر زن گرایی غربی (با عنوان فمینیسم) و درک موقعیت و جایگاه زن در نظام فکری اسلام و تبلیغ صحیح آن برای نجات زنان مظلوم جهان.

به تصریح نگارنده، اکنون که تهاجم همه جانبه غرب استعماری بر ضد زنان مسلمان شدت یافته است، آنان باید دریابند رسالت بیشتری بر عهده آنهاست. از این رو، باید توطئه دشمنان اسلام و برنامه های آنان را که با عنوان فمینیسم برای زنان جهان طراحی شده است، برای زنان مسلمان شرح داد و آنها را از خطری که در آینده متوجه آنهاست، آگاه ساخت. این وظیفه و رسالت تک تک بانوان مسلمان است و بدیهی است تشکل های اسلامی زنان، رسالت بیشتری به عهده دارند.

برخی مباحث کتاب عبارتند از: دو مشکل بزرگ زن غربی؛ کالا گونگی زن غربی؛ سوء استفاده استعماری از زن؛ نفی تفاوت های طبیعی جسمانی؛ جداسازی زن؛ فمینیسم و دولت؛ شکست فمینیسم؛ فمینیسم استعماری؛ دفاع از دیدگاه اسلام درباره زن؛ اسلام و زن؛ روابط زن و مرد در اسلام؛ عزت و عظمت زن در اسلام؛ زن در خانواده؛ استقلال زن؛ و زن در اجتماع.

۲۲. معاشرت زنان و مردان از دیدگاه اسلام

صادقی، حسن، مرکز پژوهش های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۴۳ صفحه، رقی.

انسان، موجودی اجتماعی است که روحیات و نیازهای او، مانع از روی آوردن او به زندگی فردی و دور از جمع می شود. معاشرت و ارتباط با دیگران، از ضرورت های اجتناب ناپذیر زندگی اجتماعی است. معاشرت انسان ها با یکدیگر، آداب واحکام ویژه ای دارد که معاشرت زنان و مردان به ویژه زن و مرد نامحرم و بیگانه از حساسیت خاصی برخوردار است و رعایت آداب معینی را از سوی دو طرف می طلبد که به کارگیری یا ترک آنها، در حسن روابط، مؤثر است.

نویسنده در این نوشتار، طی چهار فصل بر آن است تا با تأکید بر ضرورت معاشرت و بیان شیوه های ارتباط، به آسیب شناسی آن و راه های پیش گیری از پیدایش این آسیب ها بپردازد. همچنین، با استفاده از دو منبع قرآن و سنت، دیدگاه اسلام را در این موضوع تبیین و دیدگاه های گوناگونی را که درباره معاشرت زنان و مردان وجود دارد، نقد و بررسی می کند.

در فصل اول، نخست به مفهوم معاشرت در لغت و اصطلاح و ضرورت معاشرت و بیان شیوه های ارتباط و معاشرت اشاره و سپس به آسیب شناسی آن و راه های پیش گیری از این آسیب پرداخته شده است.

در فصل دوم با عنوان دیدگاه های گوناگون درباره معاشرت مردان و زنان، در کنار دو دیدگاه افراطی و تفریطی مطلق نگرانه درباره آزادی یا محدود کردن ارتباط زنان و مردان، نظر اسلام در این زمینه بیان شده و به نمونه هایی از حضور زنان در اجتماع با عنوان هایی چون اسلام و حضور زن در اجتماع؛ قرآن و حضور زن در اجتماع؛ تاریخ و حضور زن در اجتماع؛ زنان نمونه در تاریخ گذشته؛ زنان نمونه در تاریخ معاصر؛ و حضور زن در جامعه کنونی اشاره شده است. نویسنده در فصل سوم با عنوان اسلام و روش های معاشرت، به دیدگاه اسلام درباره مسائلی چون نگاه، حجاب، گفت و گو، دست دادن و روابطی مانند آن می پردازد. در فصل پایانی نیز با عنوان همراه با برنامه سازان، نکته هایی در زمینه گسترش فرهنگ اسلامی در معاشرت زن و مرد از راه رسانه ملی صدا و سیما، برای برنامه سازان بیان شده است.

۲۳. مقدمه ای بر دیدگاه تحولی موضوع زن در قرآن

تابنده، احمد، تهران، انتشارات قلم، چاپ اول، ۱۳۶۰، ۱۴۴ صفحه، رقعی.

موضوع این کتاب، بررسی تحلیلی و مستند موضوع زن و مباحث مربوط به آن در قرآن کریم است. نویسنده، نخست وضعیت اعراب جاهلی و رفتار آنان با زنان را بررسی و بیان کرده که در آن نظام اجتماعی، سنت هایی برخلاف سنت الهی برقرار بوده و زن، موجودی پست شمرده می شده که باید سخت ترین کارها را انجام می داده است.

وی با آوردن نمونه های قرآنی مانند مادر موسی، مریم و همسر فرعون، رفتارهای طاغوت ستیزانه آنان و آثار و نتایج آن را بیان می کند.

نویسنده با بررسی آیات نازل شده درباره زن در طول بیست و سه سال، نموداری برای آن ترسیم و آن آیات را در سه مرحله دسته بندی می کند که عبارتند از: مرحله اول: بیان حرمت زن و نفی نظام جاهلی (با بیان آیاتی درباره حرمت زن، نفی زنده به گور کردن دختران، زاده شدن مرد و زن از دو نفر انسان)؛ مرحله دوم: ایجاد انقلاب در دیدگاه ها (قرار دادن مؤمنان در کنار مؤمنات و تجلیل از زنان برجسته پیشین) و مرحله سوم: قانون گذاری درباره زنان (پسرخواندگی، ارث، متعه و ازدواج موقت، ازدواج و حجاب).

۲۴. منزلت زن: گزیده ای از مقالات و سخنرانی های سمینار احیاء شخصیت زن

واحد خواهران دفتر تبلیغات اسلامی (گردآورنده)، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۱، ۲۸۷ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر، مجموعه ای از سخنرانی ها و مقاله های شخصیت های علمی است که در سمینار احیاء شخصیت زن مطرح شده است. هدف این کتاب، تبیین ارزش های حقیقی زن و بازشناسی اسوه هایی است که می تواند در مقابل تهاجم فرهنگی غرب، برای زنان آموزنده باشد. همچنین، مطالبی با هدف شناخت موقعیت و مقام زن و وظایف مهم آنها و بازشناسی اسوه های عفاف، نکته های تازه ای بیان شده است.

در این نوشتار، نخست مختصری از زندگی آموزنده حضرت زهرا علیها السلام مطرح و سپس مطالب آن در سه بخش تدوین شده است. بخش اول شامل

دیدگاه های حضرت امام رحمه الله و حضرت آیت الله خامنه ای و استاد مطهری است که در آنها مقام والای زن از نظر اسلام بیان و شیوه های غربی درباره زن و پیرایه های تحقیرآمیز آن بررسی شده است.

در بخش دوم، نویسنده با آوردن سخنرانی هایی از اندیشمندانی چون آیت الله سبحانی، نظر اسلام را درباره رفیع بودن مقام زن و قابل رشد بودن او و ارزش های معنوی اش، تا آنجا که می تواند الگو باشد و تفاوتی (جز در مواردی که ویژگی های طبیعی اش اقتضا می کند) با مرد نداشته باشد، بیان کرده و طفیلی بودن او را خلاف نظام حکیمانه خدا دانسته و الگو بودن حضرت زهرا علیها السلام در جنبه های گوناگون را تجزیه و تحلیل کرده است.

در بخش پایانی، نویسنده به پاره ای از حکمت های احکام شرع اشاره می کند که در آنها میان زن و مرد تفاوت به چشم می خورد و با بررسی اسوه هایی از زنان در قرآن و اسوه کامل بودن حضرت زهرا علیها السلام به بحث ها پایان می دهد.

۲۵. موقعیت زن در قرآن

انتصاری، فاطمه، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: محمد رادمنش، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی و تعاون، ۱۳۶۱، ۱۷۷ صفحه.

در این پژوهش، مطالب زیر بررسی شده است: مقام و موفقیت زنان از نظر ارزش انسانی و آیا زنان از نظر آفرینش و سرشت با مردان همسان و برابرند یا بنابر افکار عمومی گذشته، زنان موجودی پست ترند که فقط برای آسایش مردان خلق شده اند. برای روشن شدن این مطالب، آیات قرآن در ارتباط با آفرینش انسان ها مطالعه و نقش و موفقیت آنان

در داستان‌ها و زبان قرآن (قصص) نیز بررسی شده است. با مراجعه به آیات قرآن، درباره حقوق زنان، نقش همسر، مادر و دختر نیز سخن به میان آمده است.

روابط متقابل زن و شوهر در خانواده و مسائل و مشکلات خانوادگی مانند طلاق و مطلب بحث انگیز تعدد زوجات نیز بررسی شده است. همچنین، مسئله «نشوز» و راه‌های پیشنهادی قرآن برای مبارزه با آن (ابتدا پند، سپس ترک خوابگاه زن و در مرحله آخر زدن زن) از جمله مطالبی است که درباره آن بحث و بررسی شده است. درباره پایگاه زن در جامعه و موقعیت او به عنوان عضوی از امت اسلامی، نقش او در امور سیاسی، اجتماعی، امر به معروف و نهی از منکر و هجرت، همچنین نقش او در برابر مشکلات اقتصادی جامعه و برقراری بینش توحیدی به منظور رفع تمایزها و تبعیض‌های طبقاتی نیز تحقیق‌هایی صورت گرفته است.

ص: ۶۱

بخش دوم: حقوق زن

اشاره

۲۶. آشنایی با وظایف و حقوق زن (جوان و باورها ۵)

امینی، ابراهیم، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چاپ اول، ۲۳۲، ۱۳۸۴، صفحه، رقعی.

این کتاب، جلد پنجم از مجموعه شش جلدی «جوان و باورها»، با هدف تبیین باورها و ارزش‌ها به نسل جوان است که با نثری روان و شیوا نگاشته شده است و استادان و جوانان می‌توانند، از آن به عنوان کتابی کمک آموزشی استفاده کنند. این کتاب از دو بخش «حقوق و وظایف زن در اسلام» و «حقوق و وظایف زن در آئینه پرسش و پاسخ» تشکیل شده است. بخش نخست کتاب، آیاتی درباره ارزش انسان دربردارد که به زن یا مرد اختصاص ندارد، بلکه هر دو جنس را در ویژگی‌ها و ارزش‌های انسانی مشترک می‌داند و هیچ تفاوتی برای آنان در این زمینه قائل نیست. در این قسمت، نویسنده با بیان آیاتی این مسئله را تبیین کرده است.

در قسمت دیگری از بخش نخست، مبحث زن و آزادی بررسی شده است. نویسنده در بیان مطلب آورده است: اگرچه اسلام آزادی انسان را محترم می‌شمارد، آزادی مطلق را نه ممکن می‌داند و نه طبق مصالح

فردی و اجتماعی انسان‌ها، بلکه ناعادلانه خواندن برخی محدودیت‌ها را معلولِ نداشتن شناخت صحیح انسان از مصالح واقعی خویش می‌داند. در این بخش، جنبه‌های آزادی انسان مانند آزادی در کار؛ آزادی در تملک؛ آزادی در ازدواج؛ آزادی در کسب علم؛ و آزادی در انتخاب مسکن، جزو نمونه‌های آزادی بیان شده است.

در قسمت دیگری از کتاب که با عنوان زن و حجاب مشخص شده، آیه‌های حجاب بیان و حدود حجاب، محارم و فلسفه حجاب نیز بررسی شده است. ازدواج و فواید آن، نام قسمت دیگری از کتاب است. نویسنده در این فصل به آیاتی که در آن به امر مقدس ازدواج تأکید شده، اشاره می‌کند. همچنین، پی‌آمدهای ازدواج که شامل ایجاد انس و محبت؛ راهی برای حفظ پاک‌دامنی و مصونیت از گناه؛ تأمین سلامت جسم و روان؛ کمک به سلامت محیط اجتماعی؛ بقای نسل؛ و لذت جویی است، بررسی می‌شود.

حقوق و وظایف متقابل زن و شوهر، نام قسمت دیگری از کتاب است. نویسنده در این فصل، نخست حقوق و وظایف مشترک زن و شوهر از جمله حسن معاشرت؛ جلب توجه همسر؛ کام‌دهی و نگه‌داری و تربیت فرزندان را برشمرده و سپس وظایف مخصوص شوهر را شرح داده که عنوان‌های آن عبارتند از: سرپرستی و قیمومیت خانواده؛ تأمین نفقه؛ و مراقبت‌های دینی و اخلاقی. آن‌گاه برخی وظایف زن را مانند اطاعت از شوهر در موارد مجاز؛ تمکین از شوهر در تمتعات جنسی؛ امانت‌داری و حفظ اموال شوهر؛ حفظ عفت و پاک‌دامنی؛ و کسب اجازه از شوهر در خروج از منزل بررسی می‌کند.

در فصل بعد، نویسنده به موضوع مهر زن و فلسفه آن پرداخته و با بیان آیات و روایاتی، این موضوع را توضیح داده است. وی در بیان فلسفه مهریه

می نویسد: «مرد برای اثبات علاقه باطنی خود و برای گرامیداشت همسر و به دست آوردن دل او، چیزی را به عنوان مهر به او تقدیم می کند».

یکی دیگر از علل تشریح مهر، تأمین آرامش و امنیت نسبی برای زنان بیان شده است. نفقه و فلسفه آن، عنوان فصل دیگری از کتاب است. فصل دیگر کتاب به مسئله «ارث زن در اسلام» اختصاص دارد که در این فصل، نویسنده به پرسشی درباره فلسفه دو برابر بودن ارث مرد نسبت به زن پاسخ می دهد.

درباره موضوع اسلام و چند همسری، فلسفه تجویز آن در اسلام و شرایط آن، در فصل دیگری سخن به میان آمده است. در فصل پایانی از بخش اول، نویسنده، طلاق در اسلام و فلسفه آن را بررسی کرده و عوامل طلاق را برشمرده و در پایان نیز توضیحاتی در این زمینه بیان کرده است. بخش دوم به پرسش هایی در زمینه حقوق و وظایف زن اختصاص دارد که مؤلف به این پرسش ها پاسخ داده است. فصل پایانی بخش دوم نیز به پرسش هایی درباره جنبه های شخصیتی حضرت زهرا علیها السلام به عنوان الگوی برتر زنان اختصاص دارد که نویسنده پاسخ های آن را در اختیار خوانندگان قرار داده است.

۲۷. بازپژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد اول)

ناصر قربان نیا و همکاران، تهران، مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری، انتشارات روز نو، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۶۱ صفحه، وزیری.

در این مجموعه، نویسندگان افزون بر بررسی مبانی نظری حقوق زنان و ضرورت تجدید نظر در آن، همه قوانین مربوط به زنان را با

بهره گیری از فقه شیعه و مطالعات تطبیقی و با توجه به زمینه های اجتماعی و فرهنگی جامعه تبیین کرده اند. آنها کوشیده اند از این راه، گوهر های ناب احکام را براساس فقه پویای شیعه، از دریای بی کران منابع اصیل اسلامی استخراج کنند و عظمت و جاودانگی دین مبین اسلام را به تصویر کشند.

مباحث جلد اول از سه بخش و چندین فصل تشکیل شده است. نویسنده در بخش اول با عنوان «مبانی ضرورت تجدید نظر و اصلاح پاره ای از قوانین مربوط به زنان»، به بررسی این مباحث پرداخته است: نهضت دفاع از حقوق زنان؛ گذری بر وضعیت حقوق زنان؛ نهضت دفاع از حقوق زنان در دنیای اسلام؛ مبانی ضرورت اصلاح قوانین؛ توجه به شخصیت زن؛ عدالت؛ امکان دست یابی به عدالت ملموس تر در پرتو اجتهاد فقیهان و مبانی قانونی.

بخش دوم با «عنوان بررسی قانون مجازات اسلامی و تعزیرات» دربردارنده مطالبی درباره این موضوع هاست: سن مسئولیت کیفری دختران؛ تأملی بر نابرابری زن و مرد در قصاص؛ قتل فرزند توسط پدر و مادر؛ جایگاه زن در اتیان قسامه؛ دیدگاه فقهای شیعه؛ مستند نظر فقهای شیعه، روایات؛ دیه زن مسلمان؛ میزان دیه زن مسلمان در کلمات فقیهان؛ بررسی کلمات معصومین درباره دیه؛ تجزیه و تحلیل نظریه های ارائه شده از سوی فقیهان در میزان دیه؛ بررسی نظریه تساوی دیه زن و مرد؛ زن و حق گواهی دادن؛ پذیرش شهادت زن در حقوق الناس؛ ارزش شهادت زن در حدود؛ شهادت زنان در قصاص و دیات؛ تأسیس اصل؛ قتل در فراش؛ بررسی ماده ۱۷۹ قانون مجازات عمومی؛ و مبنای فقهی حکم مندرج در ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی.

«معاهدات بین‌المللی حقوق بشری مربوط به زنان و جمهوری اسلامی ایران»، عنوان بخش سوم است. مهم‌ترین مباحث مطرح شده در این بخش عبارتند از: ایران و معاهدات بین‌المللی حقوق بشری مربوط به زنان؛ پذیرش معاهدات؛ تعهد جمهوری اسلامی ایران نسبت به معاهدات سابق التصویب؛ نگاهی اجمالی به مفاد کنوانسیون محو انحای تبعیض علیه زنان؛ تعهدات دولت‌های عضو؛ جمهوری اسلامی ایران و کنوانسیون رفع اشکال تبعیض علیه زنان؛ اقدامات صورت گرفته در خصوص کنوانسیون؛ رویکرد عدم الحاق؛ سکوت؛ الحاق مشروط یا الحاق مطلق؟؛ حق شرط در معاهده ۱۹۶۹ حقوق معاهدات؛ و راهنمای قوانین.

۲۸. بازیژوهی حقوق زنان: بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران (جلد دوم)

ناصر قربان‌نیا و همکاران، تهران، مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری، انتشارات روز نو، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۵۰ صفحه، وزیری.

جلد دوم این مجموعه با هدف بررسی قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران، در دو بخش کلی به نام‌های «بررسی حقوق زن در قانون مدنی» و «بررسی حقوق زن در قوانین مربوط به اشتغال زنان» تدوین شده است. نویسنده در بخش اول، در هشت فصل به تحلیل حقوقی موضوع‌هایی چون خواستگاری و نامزدی؛ ریاست و مدیریت خانواده؛ مهریه و نفقه؛ بررسی حق مالکیت و اشتغال زن؛ وضع حقوقی زن در انحلال نکاح از طریق طلاق؛ وضع حقوقی زن در زمینه حضانت

و سرپرستی کودک؛ اجرت المثل؛ نحله و تملک نصف دارایی شوهر و نابرابری زن و مرد در قواعد مربوط به تابعیت پرداخته و قسمت های مختلف موضوع های یادشده را از دیدگاه قوانین تبیین کرده است.

بخش دوم نیز در چهار فصل، به تحلیل حقوقی و فقهی موضوع هایی چون زن و تصدی مسئولیت ریاست جمهوری؛ استخدام زنان در مشاغل دولتی در نظام حقوقی ایران؛ زنان و حق قضاوت و حقوق کار و تأمین اجتماعی زنان اختصاص دارد. در بخش پایانی با عنوان «ضمیمه» نیز نویسنده به پیشنهاد لایحه اصلاح برخی قوانین مربوط به زنان پرداخته است.

۲۹. بررسی اسناد بین المللی حقوق زنان: نقد و بررسی کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان

مهدی زادگان، داوود، سیدمحمدعلی داعی نژاد و معصومه طاهری، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۳۶ صفحه، وزیری.

نویسنده این کتاب به تحلیل محتوایی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان پرداخته و آثار اجرایی این کنوانسیون را نیز بررسی کرده و در سه فصل، دلایل مخالفت با الحاق به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان را شرح داده است. در فصل نخست، ابهام های مفهومی، ساختاری و مبنایی کنوانسیون و در فصل دوم چالش های کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان از نگاه علم و خرد جمعی نقد شده است. سپس نویسنده هدف های پنهان مهم ترین سند سازمان ملل در زمینه حقوق زنان را بررسی کرده

است. اساسی ترین بحث درباره کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان در کشور ایران، الحاق شروط به این معاهده بین المللی و آثار و پی آمدهای آن است. از این رو، نویسنده در فصل سوم، درباره حق شرط پیشنهادی جمهوری اسلامی، نوع شروط دیگر کشورها، توصیه های کشورهای مختلف، توصیه کمیته رفع تبعیض علیه زنان برای اجرایی کردن این معاهده و همچنین ارزیابی دقیق تری از الحاق کنوانسیون مطالبی آورده است. در پایان نیز ضمیمه ای با عنوان «متن کامل کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان» آورده شده است.

۳۰. بررسی تطبیقی جایگاه زن در حقوق کیفری ایران و فقه عامه

اسدی تاجانی، فریبرز، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: محمدحسن مرعشی شوشتری، استاد مشاور: محمود آخوندی، دانشگاه امام صادق علیه السلام، دانشکده معارف اسلامی و حقوق، ۱۳۷۵.

هدف از تحقیق حاضر، تحلیل قوانین و مقررات کیفری درباره نقش زنان به عنوان مجرم یا مجنی علیها یا عامل اثبات کننده است. بی شک، در این نوشتار، فقط به قواعد خاص زنان توجه شده است. روش تحقیق در رساله حاضر، روش کتابخانه ای بوده و مطالب تحقیق، به تقلید از روش مرسوم کتاب های فقهی، در چهار فصل و بر مبنای انواع مجازات ها (حدود، تعزیرات، قصاص و دیات) تنظیم شده است. در فصل اول در هفت مبحث به ترتیب، حد زنا؛ جرم قذف؛ جرم مساحقه؛ جرم قوادی؛ جرم محاربه و فساد فی الارض؛ ارتداد و نقش زن به عنوان اثبات کننده جرم های مستوجب حد بررسی شده است.

نویسنده در فصل دوم با عنوان تعزیرات، پنج مبحث جرایم خلاف عفت؛ مجازات های تعزیری که عامل آن اهانت است؛ جرایمی که ازدواج در آن عامل یا هدف است؛ جرایم مربوط به سقط جنین و دیگر جرایم را بررسی می کند.

فصل سوم، به قواعد قصاص در مورد زنان، در شش مبحث اختصاص یافته است. در مبحث اول، قصاص مرد به خاطر قتل و جرح زن؛ در مبحث دوم، قتل زانی و زانیه به دست شوهر زانیه؛ در مبحث سوم قصاص پدر به دلیل قتل همسرش بنا بر مطالبه و تقاضای فرزندان؛ در مبحث چهارم، قصاص زن حامله؛ در مبحث پنجم، محرومیت زوجه از حق قصاص و در مبحث ششم، راه های ثبوت قتل بررسی شده است. چهارمین فصل، به دیات اختصاص دارد. نویسنده در این فصل در شش مبحث، عدم تساوی دیه زن و مرد؛ سقط جنین؛ دیه اعضا؛ ارث زوجه از دیه؛ زن جزو عاقله نیست و اثبات جرایم موجب دیه توسط زنان را بررسی می کند.

بر اساس نتایج حاصل از تحقیق، منبع اصلی قانون گذار در تدوین قانون مجازات اسلامی در سال های ۱۳۶۱ و ۱۳۷۰، قول مشهور فقها به ویژه امام خمینی رحمه الله در تحریر الوسیله بوده است. با نگاه اجمالی به مطالب تحقیق، اشکال های ظاهری در قانون مجازات اسلامی آشکار می شود. برای مثال، درباره جایگاه زنان و مردان در امور کیفری، تفاوت ها و تبعیض هایی دیده می شود که در ادامه تحقیق مشخص می شود شارع، این تفاوت ها و تبعیض های ظاهری را در جای خود، به سود زنان جبران کرده که نمونه های برجسته آن مهریه و نفقه است.

افزون بر این، در امور کیفری نیز این گونه تفاوت‌ها همیشه به سود مردان نیست، بلکه در برخی موارد، این تبعیض‌ها به سود زنان تمام شده است. برای مثال، زنان، جزو عاقله که عهده دار پرداخت دیه در جنایت‌های خطای محض هستند، به شمار نمی‌روند. ایراد دیگری که ممکن است مطرح شود آن است که در اسلام، شهادت دو زن، برابر شهادت یک مرد پذیرفته شده و این نوعی تبعیض است. در پاسخ به این مسئله، تحقیق به دلیل نقلی متوسل می‌شود که چون در زنان، احتمال خطا و فراموشی بیشتر از مردان است، شهادت دو نفر از آنها برابر شهادت یک مرد فرض شده است. در قرآن و در سوره بقره نیز فلسفه چنین امری با همین تعبیر بیان شده است: «أَنَّ تَصْلَ إِحْدَاهُمَا فَتَدَّكَرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى». (بقره: ۲۸۲)

۳۱. بررسی تمایزهای فقهی زن و مرد

جهانگیری، محسن، قم، بوستان کتاب، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۱۶ صفحه، وزیری.

تمایزهای فقهی زن و مرد چیست؟ چرا برخی از احکام درباره زن و مرد مختلف است؟ بی‌تردید، این تمایزها، فلسفه دقیق و حکیمانه‌ای دارد که پی‌بردن به آنها دین‌مبین اسلام را از اتهام بی‌عدالتی و تبعیض مبرا می‌کند. نویسنده با انتخاب این موضوع، کوشیده است با کمک آیات و روایات و نیز دیدگاه‌های فقهی، در پنج فصل به تفصیل، این مسئله را بررسی کند.

در بخش نخست با عنوان «ضرورت‌ها»، تمایزهای فقهی زن و مرد، با نگاهی به رعایت اصل عدالت در پاره‌ای از تمایزهای فقهی احکام مرد و

زن از دیدگاه مکتب اسلام، بررسی شده است. از این رو، در این بخش به مباحثی درباره اصل عقلایی عدالت از دیدگاه حقوق، تمایز عدالت و مساوات پرداخته شده و در پایان، مجموعه ای از آیات قرآن کریم و روایات معصومان علیهم السلام در دفاع از عدالت و تشویق به ترویج و رعایت آن بیان شده است. مقایسه تکالیف زنان و مردان از نظر فقه شیعه، حقوق زن و مرد، مقایسه حقوق و تکالیف مردان و زنان و پاسخ به پاره ای از شبهه ها، دیگر عنوان های بخش های کتاب را تشکیل می دهد که نویسنده با بیان آرای فقهای شیعه درباره تفاوت های فقهی احکام زن و مرد، درستی یا نادرستی دلایل آنان را با بهره گیری از اندیشه های تابناک فقهای شیعه و آثار قدیم و جدید آنان ارزیابی و بررسی کرده است.

۳۲. بررسی پدیده قاچاق زنان

رمضان نرگسی، رضا، قم، مرکز پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۲۰ صفحه، رقی.

امروزه قاچاق انسان، پدیده شومی است که در گستره جهانی نمود یافته است. این پدیده زشت به منظور استفاده از نیروی کار در کارگاه های سخت، کار خانگی یا کشاورزی، خرید و فروش زنان برای روسپی گری و کلپ ها و هرگونه بهره کشی ستمگرانه از نظر جنسی و اقتصادی صورت می گیرد. در این میان، قاچاق زنان از دیرباز گریبان گیر جامعه بشری بوده، به گونه ای که در صدر اسلام تلاش هایی برای مبارزه با این پدیده شوم صورت گرفته است. خداوند در آیه ۳۳ سوره نور، افراد را از این عمل نهی می کند.

در این تحقیق، نویسنده با استفاده از آیات، روایات و متون جامعه‌شناسی و روان‌شناسی کوشیده است، جنبه‌های این عمل شیطانی را بررسی و علل و عوامل گرایش عده‌ای به این شغل کثیف را روشن کند. همچنین، با نمایاندن پی‌آمدهای سقوط در دام این شیادان، بر آگاهی انسان بیفزاید.

این نوشتار از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول، نویسنده با اشاره به کلیات موضوع، ضرورت، هدف تحقیق، پرسش‌های اساسی، روش تحقیق و پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان، به بررسی قاچاق زنان از جنبه‌های گوناگون چون آسیب اجتماعی، جنبه فرهنگی، اقتصادی، خانوادگی، شخصیتی و حقوقی پرداخته است.

بخش دوم به «بررسی ابعاد قاچاق زنان» اختصاص دارد و عنوان‌های مطالب آن عبارتند از: قاچاق زنان در متون دینی اسلام؛ تاریخچه قاچاق زنان؛ بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران؛ چگونگی قاچاق زنان ایرانی؛ علل مشترک قاچاق زنان؛ علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان (علل فرهنگی، علل اقتصادی قاچاق، علل حقوقی قاچاق)؛ علل قاچاق زنان از نظر قاچاق شونده (بررسی علل فرهنگی، خانوادگی، اقتصادی)؛ پی‌آمدهای فردی قاچاق زنان؛ وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان و راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان (راهکارهای حقوقی، فرهنگی، اقتصادی).

«همراه با برنامه سازان» نیز عنوان بخش پایانی کتاب است که در آن افزون بر نقد عملکرد رسانه درباره قاچاق زنان، پیشنهادهایی نیز بیان شده است.

۳۳. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و حقوق زن

رضوانی، علی اصغر، قم، مسجد مقدس جمکران، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۱۲ صفحه، رقعی.

در این کتاب، با استناد به آیات و روایات، نخست به قانون زوجیت در طبیعت اشاره شده و پس از آن، دلیل زوجیت در آفرینش انسان بازگو گردیده، سپس وجه اشتراک اختلاف میان زن و مرد بیان شده است. توصیه‌هایی به زنان و برخی شبهه‌ها درباره زن و نیز علت تعدد همسران پیامبران نیز در ادامه بیان شده است. براین اساس، نگارنده با بیان مطالب یادشده، می‌کوشد براساس آموزه‌های اسلام، حقوق زن را مطرح کند.

۳۴. تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران (مبانی و مصادیق)

کاظم زاده، علی، تهران، انتشارات میزان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۸ صفحه، وزیری.

نویسنده از انتخاب این موضوع هدف‌هایی را دنبال می‌کند که عبارتند از: تبیین فلسفه تمایز و تفاوت حقوق زن و مرد در فقه و قوانین، پاسخ‌گویی معقول و منطقی به شبهه‌های مطروحه به ویژه شبهه‌های نسل جوان و پیرایه اسلام از تفاوت‌های ظالمانه‌ای که بر اثر خرافات و غیره به اسلام نسبت داده شده و به دین تحمیل گردیده است. با این هدف، کتاب از دو فصل تشکیل شده است. فصل اول آن با عنوان مبانی تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران، درباره مبانی فکری، تاریخی و طبیعی بحث می‌کند. در قسمت مبانی فکری این عنوان‌ها به چشم می‌خورد: حدود قلمرو بحث زن و مرد؛ فرق یا تبعیض؟؛ برابری و مساوات یا یکسانی و یگانگی زن و مرد؛ حقوق و تکالیف زن و مرد؛ و مقایسه زن و مرد از منظر و نگرش احساسی.

در مبانی تاریخی نیز به وضعیت زنان در جوامع پیشین نگاهی گذرا می‌شود. درباره مبانی طبیعی نیز در چهار گفتار بحث شده است که عبارتند از: اشتراک و تساوی؛ ویژگی و تمایز زن و مرد از لحاظ روحی و جسمی؛ و حقوق زن و مرد در تکالیف روحی و عبادی.

مصادیق تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوق ایران، عنوان فصل دوم کتاب است که شامل بحث نکاح، طلاق و شهادت است. گزیده ای از عنوان های فصل دوم عبارتند از: ارث در نظام های حقوقی قبل از اسلام؛ ارث زن و مرد در نظام حقوقی اسلام؛ تفاوت در سهم ارث زن و مرد؛ چند همسری و تعدد زوجات؛ ممنوعیت ازدواج مسلمان با غیرمسلمان؛ و محدودیت ازدواج زن ایرانی با مرد غیر ایرانی.

۳۵. تفاوت زن و مرد در دیه و قصاص (ماده ۲۰۹ و ۲۷۳ قانون مجازات اسلامی)

شفیعی سروستانی، ابراهیم، تهران، انتشارات سفیر صبح، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۰۸ صفحه، رقعی.

تفاوت دیه و قصاص زنان و مردان، از جمله موضوع های بحث برانگیز دوره های اخیر به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی بوده و هست. تغییر ساختار جامعه و خانواده و تغییر در بینش ها و نگرش های عمومی درباره زن و مرد، پشتوانه جدی این گونه بحث هاست. کتاب حاضر به روش تحلیلی و با بهره گیری از آیات، روایات و نظرهای فقهای مذاهب اسلامی نوشته شده است.

نویسنده می‌کوشد در سه فصل، مبانی فقهی و روایی مواد ۲۰۹، ۲۷۳، ۳۰۰ و ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی، مصوب سال ۱۳۷۰ درباره تفاوت زن

و مرد در حکم دیه و قصاص را بررسی کند تا روشن شود آیا خدشه و چون و چرایی بر این مبانی وارد است یا خیر؟

فصل اول با عنوان زنان و قصاص، مشتمل بر دو مبحث است:

۱. زنان و قصاص در فقه اهل سنت: در این مبحث، دیدگاه فقهای مذاهب چهارگانه اهل سنت جداگانه بررسی و در پایان، ادله و مستندات آنها نقد و ارزیابی شده است.

۲. زنان و قصاص در فقه شیعه: در این مبحث در دو گفتار، نخست دیدگاه فقهای شیعه درباره تفاوت زن و مرد در قصاص نفس و اعضا و جراحات، براساس سیر تاریخی مطرح شده و در ادامه، مستندات قرآنی و روایی آنها به تفصیل و با دقت بررسی شده است. در پایان این مبحث نیز دیدگاه های موجود در زمینه حکمت تفاوت قصاص زن و مرد مطرح و بررسی شده است.

زنان و دیه، عنوان فصل دوم است که دو مبحث را بررسی می کند:

۱. زنان و دیه در فقه اهل سنت: در این قسمت مانند فصل گذشته، دیدگاه هر یک از مذاهب چهارگانه اهل سنت درباره تفاوت دیه زن و مرد در قتل و ضرب و جرح بررسی شده است.

۲. زنان و دیه در فقه شیعه: در دو گفتار این مبحث، دیدگاه های فقهای متقدم و متأخر شیعه درباره موضوع محل بحث و دلایل و مستندات آنها بیان و در پایان نیز دیدگاه چند تن از صاحب نظران در زمینه حکمت تفاوت زن و مرد نقد و بررسی شده است.

عنوان فصل سوم، بررسی دیدگاه مدافعان برابری دیه و قصاص زن و مرد است. در گفتار اول این فصل با عنوان فقه ژورنالیستی، درباره دلایل کسانی که به برابری دیه زن و مرد معتقدند، بحث و مناقشه شده است.

در گفتار دوم نیز با عنوان تکثرگرایی (پلورالیزم) فقهی، دلایل مدافعان برابری زن و مرد در قصاص نقد و بررسی شده است. در پایان این کتاب نیز ترجمه چند راه حل حقوقی برای رفع مشکلات اجرایی مواد قانونی یاد شده بیان شده است.

۳۶. جریان شناسی دفاع از حقوق زنان در ایران

شفیعی سروستانی، ابراهیم، قم، کتاب طه، مؤسسه فرهنگی طه، چاپ دوم (با تجدید نظر و اضافات)، ۱۳۸۵، ۲۲۴ صفحه، رقی. با توجه به اهمیت مسائل زنان که نیمی از پیکر اجتماع و جامعه بشری را می سازند و بنابر ضرورت شناخت جریان های مثبت و منفی حاضر در این عرصه، مؤسسه فرهنگی طه، موضوع «جریان شناسی دفاع از حقوق زنان در ایران» را در دستور کار خود قرار داده است. از آنجا که با پایان یافتن دهه سوم انقلاب، موج جدیدی به عنوان دفاع از حقوق زنان در کشور ما شکل گرفته و گروه ها و جریان های مختلف با صراحت و جسارت بیشتری به طرح دیدگاه های خود درباره مسائل زنان پرداخته اند. همچنین با گسترش روزافزون مباحث حقوقی، فرهنگی و اجتماعی مربوط به زنان در جامعه ما، ضرورت بازشناسی جریان های مختلفی که به نام دفاع از حقوق زنان ایرانی به صحنه آمده و مشغول فعالیتند، بیش از پیش احساس می شود. از این رو، نویسنده در این اثر کوشیده است با رویکردی دانش محور، به معرفی این جریان پردازد و ویژگی های آنها را با بهره گیری از آثار مکتوب، اعم از نشریه ها و کتاب هایی که جریان های مختلف چند سال اخیر در زمینه مسائل زنان را منتشر کرده اند، بیان کند و به تحلیل و تجزیه و بررسی این جریان ها پردازد.

این کتاب از دو بخش تشکیل شده است. در بخش اول، به عنوان بخش مقدماتی، تلاش غرب برای همسان سازی فرهنگ ملت ها، به تفصیل بررسی و نقش و جایگاه زنان در جریان همسان سازی فرهنگی تبیین شده است. عنوان های این بخش عبارتند از: زنان و سیاست جهانی؛ زنان و همسان سازی فرهنگی؛ اهداف غربی از همسان سازی فرهنگی؛ ابزارها و روش های همسان سازی فرهنگی؛ فمینیسم و همسان سازی فرهنگی و زنان و مقابله با اصول گرایی اسلامی. در بخش دوم کتاب نیز با تقسیم بندی جریان های فعال در عرصه دفاع از حقوق زنان به سه جریان عمده سیاسی، سکولار و دینی، ویژگی های هر یک از این جریان ها بررسی و ارزیابی شده است که برخی از عنوان های این مباحث عبارتند از: جریان شناسی دفاع از حقوق زنان؛ ویژگی های جریان سیاسی؛ جریان غیردینی (سکولار) دفاع از حقوق زنان؛ ارتباط با جریان سیاسی و سکولار؛ جریان دینی دفاع از حقوق زنان؛ ویژگی های گرایش فقهی؛ نقد و بررسی اندیشه تجددگرایان؛ ویژگی های طیف اصول گرا؛ و زنان و مسئولیت های نظام جمهوری اسلامی.

نویسنده در چاپ دوم این اثر در مقدمه ای طولانی، به این مباحث پرداخته است: جریان فرهنگی و جریان شناسی فرهنگی، ضرورت جریان شناسی فرهنگی؛ و دامنه و گستره جریان شناسی.

۳۷. حدود مالکیت زن در اسلام

اکبرنیا، فرزانه، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: احمد باقری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده الهیات، فلسفه و معارف اسلامی، ۱۳۸۰، ۲۳۱ صفحه.

زنان در اسلام همانند مردان و در شرایط یکسان، برای کار و تلاش در اجتماع آزادند. براساس آموزه های دین مبین اسلام، زن در صورت

تمایل می‌تواند در اجتماع کار کند و مزدی که از این راه دریافت می‌کند، در آمد و ملک او به شمار می‌آید. با این حال، برای ایجاد آرامش و الفت بیشتر در خانواده، اسلام تأمین مخارج زن را به عهده پدر یا شوهر گذاشته و در مهر و ارث برایش سهمیه‌ای قرار داده است. مکتب انسان‌ساز اسلام در هیچ زمینه‌ای تلاش زنان را محدود نکرده است. اگر در جوامع اسلامی در پای بندی به این قوانین سهل‌انگاری دیده می‌شود، از کمبود قوانین اسلامی نیست، بلکه این جوامع در اجرای قوانین دچار نقص هستند.

رساله حاضر با عنوان «حدود مالکیت زن در اسلام»، شامل هفت فصل است که راه‌های کسب و کار و درآمد زن را مشخص می‌کند. فصل اول در تعریف مال و ملکیت است و فصل دوم به مهر و مقدار و چگونگی پرداخت آن در هفت مبحث می‌پردازد. در فصل سوم، درباره نفقه، میزان نفقه، ویژگی‌ها و نفقه زن بعد از انحلال ازدواج مطالبی آمده است و فصل چهارم در پنج مبحث، شرایط تحقق ارث زوجه و سهم الارث او و همچنین اموال موضوع ارث زوجه و دیگر حقوقی را که از راه ارث به زن می‌رسد، بررسی می‌کند. موضوع بحث فصل پنجم دیه زن و در فصل ششم جهیزیه است که زن مالک آن خوانده می‌شود. نویسنده در فصل هفتم نیز در دو مبحث، درباره قرآن و استقلال اقتصادی زن و همچنین منع زن از اشتغال سخن می‌گوید. در پایان درباره چگونگی تصرف زوجین در اثاثیه خانه (زمانی که میان زن و شوهر در تملک اثاث خانه اختلاف باشد) و نظر علمای شیعه و سنی در این مورد بحث شده است.

کریمی، حمید، تهران، انتشارات کانون اندیشه جوان، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۲۲۰ صفحه، رقی.

باور به وجود آمدن حوا از دنده چپ حضرت آدم، در میان عوام بسیار رایج است، آنچه در قرآن آمده است، نه تنها این عقیده را تأیید نمی کند، بلکه آن را به صراحت نفی و باور عمیق تری را جایگزین آن می کند، چنان که در آیه هفت سوره اعراف آمده است: «او خدایی است که همه شما را از یک فرد آفرید و همسرش را نیز از جنس او قرار داد تا در کنار او بیسایید.» با این حال، برخی قوانین شرع در اسلام این شبهه را پدید می آورند که اگر به راستی زنان و مردان در پیشگاه خداوند یکسان شمرده می شوند، چگونه است که در یک جامعه اسلامی حقوق زنان و مردان با یکدیگر برابر نیست؟ نویسندگان در این کتاب در چهار فصل، با طرح پرسش یا بیان برخی شبهه ها در آغاز هر بخش، براساس آیات و روایات و فراخور بحث، با توجه به شرایط اجتماعی و اوضاع کنونی جوامع، به پاسخ گویی این پرسش ها می پردازد و برخی نظرها و سخنان در این زمینه را بررسی می کند.

فصل اول این کتاب با عنوان آفرینش زن، به مباحث آفرینش زن و مرد، عقل زن و تفاوت زن و مرد اختصاص دارد. فصل دوم با عنوان فلسفه احکام زنان، شامل ارث و دیه زن؛ قصاص زن و مرد؛ شهادت؛ مرجعیت؛ امامت زن؛ حکومت و قضاوت زن است. خواستگاری؛ ولایت پدر بر دختر؛ مهریه؛ نفقه؛ تعدد زوجات؛ شرایط اسلام در مورد چندهمسری و اشکالات آن؛ ازدواج موقت و دائم؛ حکمت ازدواج موقت؛ اشکالات ازدواج موقت؛ تأدیب همسر؛ تشریح طلاق؛ حق طلاق؛

انواع طلاق؛ و حضانت، عنوان های مباحث فصل سوم با نام حقوق مدنی زنان است. نویسندگان در فصل پایانی با عنوان حجاب و مسائل دیگر، به مباحثی چون حکمت پوشش؛ حدود پوشش و نگاه و نیز بیان یک پرسش و پاسخ زیبا از پیامبر گرامی اسلام و رابطه زن و مرد می پردازد.

۳۹. حقوق زن پس از طلاق

دهقانی نقدر، محمد، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: علی مصلحی، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۷۶، ۲۰۳ صفحه.

این رساله در دو بخش، حقوق مالی و حقوق غیرمالی زن پس از طلاق را بررسی می کند. بخش اول به حقوق مالی زن پس از طلاق اختصاص دارد. در فصل اول و دوم این بخش، با عنوان های حقوق مالی زن پس از طلاق؛ نفقه و ارث زن پس از طلاق رجعی و طلاق بائن، افزون بر بررسی این دو نوع طلاق، نفقه و ارث زن پس از هر دو نوع طلاق به طور جداگانه تبیین شده است. مطالب فصل سوم و چهارم، در زمینه حقوق مالی زن پس از هر دو طلاق رجعی و بائن به طور مشترک است. در فصل سوم، درباره اجرت المثل و نحله زن پس از طلاق بحث شده و در فصل چهارم، نویسندگان با بررسی مهر زن پس از طلاق، تبصره اخیرالتصویب ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی و آثار آن بر خسارت تأخیر تأدیه و ربا را بررسی کرده است.

در بخش دوم، نوبت به حقوق غیرمالی زن پس از طلاق می رسد. مهم ترین حق غیرمالی زن پس از طلاق، حق زن در برابر حضانت فرزند

یا فرزندان است. اگر زن بتواند تباہ شدن حقوق مالی خود را تحمل کند، نمی تواند نابودی حقش در زمینه نگه داری یا دیدن و در آغوش کشیدن کودکش را تاب آورد. از این رو، نویسنده در این بخش، در فصل اول حق زن در برابر نگهداری و تربیت فرزند را شرح و در فصل دوم حق زن در قبال ازدواج را بررسی می کند. هنگامی که از حق زن پس از طلاق سخن به میان می آید، فقط حقوقی به ذهن می رسد که از نکاح منحل شده قبلی برای او به یادگار مانده است.

با این حال، چون موضوع رساله حاضر به طور مطلق، حقوق زن پس از طلاق بوده و به حقوق ناشی از نکاح سابق اختصاص ندارد و با توجه به اینکه پس از طلاق، مشکلات فراوانی سر راه ازدواج دوباره زنان مطلقه وجود دارد، نویسنده بر آن شده است تا به این امر مهم به عنوان یکی از حقوق غیرمالی زن پس از طلاق، پردازد.

۴۰. حقوق زن در قرآن و عهدین

نورحسن فتیده، طاهره، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: محمدتقی دیاری، دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی، الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۷۸، ۲۵۷ صفحه.

حقوق زنان و نقش شخصیت اجتماعی آنان که از جمله مسائل مطرح قرن اخیر است، قرن ها پیش توجه و تأکید ادیان الهی را به دنبال داشته، به گونه ای که بررسی کتاب های مقدس این ادیان، برای اثبات این مدعا کافی است. بر همین اساس، نویسنده در این پژوهش به بررسی مسائلی چون آفرینش زن و شخصیت اجتماعی و تکالیف او، اختیارات او در

ازدواج و طلاق و نقش او در محیط خانواده و جامعه در قرآن و عهدین پرداخته و به نتایجی دست یافته است.

زن در عهدین، با توجه به آفرینش طفیلی اش، شخصیت مستقلی ندارد و در مرتبه ای پایین تر از مرد قرار دارد و تقریباً از تمامی حقوق و مزایای اجتماعی محروم بوده و هرگونه قدرت انتخاب و آزادی عملی از او گرفته شده است. در مقابل، در قرآن کریم، زن آفریده ای مستقل، انتخاب گری آزاد و تصمیم گیرنده ای مختار و باکرامت است که برخلاف برخی توهم ها، از همه مزایای حقوقی و اجتماعی برخوردار است. وجود موارد مشابهی در عهدین و قرآن، در زمینه مسائل زنان مانند اهمیت عفاف و اطاعت از مادر و احترام به او، نشان دهنده همسویی ادیان الهی و خاستگاه واحد آنان است، هرچند عهدین به دلیل تحریف های بسیاری که در آنها صورت گرفته، خاصیت اصلی خویش را از دست داده اند. نکته مهم اینکه استواری و جامعیت احکام قرآن کریم در همه مسائل مربوط به زنان، به طور کامل ملموس و مشهود است و هر فرد منصفی را به حقانیت آن رهنمون می شود.

۴۱. حقوق زن در کشاکش سنت و تجدّد

حکیم پور، محمد، تهران، انتشارات نغمه نواندیش، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۹۴ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب کوشیده است روایت هایی تاریخی، کلامی، فقهی، حقوقی و اجتماعی از کشاکش تأویل ها یا تنزیل ها، در حقوق زنان بیان کند و سپس در پناه بررسی انتقادی روایت های مزبور، مبنایی برای

بازنگری در حقوق زنان و تنظیم آن بر دو پایه وحی و واقعیت فراهم سازد. در حقیقت، نویسنده در این کتاب، بر این نکته تأکید می کند که در جوامع مذهبی مانند ایران، گفتمان های مذهبی، بیش از دیگر عوامل در احوال و موقعیت زنان اثر گذارند. از این رو، اصلاح و بهبود احوال زنان و ارتقای موقعیت آنان نیز باید از راه اصلاح گفتمان مسلط و رایج مذهبی صورت گیرد یا پی گیری شود.

مباحث کتاب در چهار بخش کلی با این عنوان ها: «تمهیدات»؛ «زن در پیش از اسلام»؛ «زن در اسلام» و «زن در غرب» و در دوازده فصل تنظیم شده است. در فصل نخست، مبادی هرمنوتیک تأویل بررسی شده است تا خواننده به طور کلی، با فرآیند فهم، تفسیر و تأویل متون دینی _ کتاب و سنت _ آشنا شود. نویسنده در فصل دوم، دو گفتمان رایج زنان (سنتی و نواندیش) و نگره ها و ایستارهای آنها را گزارش می کند. فصل سوم به بررسی موقعیت و احوال زنان در جوامع قدیم اختصاص دارد. در فصل چهارم حقوق و جایگاه زنان در اوستا و کتاب های آسمانی قرآن، انجیل و تورات بررسی شده است.

نویسنده در فصل پنجم به بحث درباره نسبت جنسیت و حقوق زن از دیدگاه اسلام، همچنین تفاوت های جسمانی، زیستی و روانی زن و مرد پرداخته و آن گاه دلایل جعل پاره ای احکام متفاوت برای ایشان را در شریعت اسلامی تبیین می کند. در فصل ششم، درباره محورهای کلی حقوق زن از دو زاویه دید ارتدوکسی و نواندیشانه بحث شده است. نویسنده در فصل هفتم نیز بحث تاریخی، کلامی و فقهی ازدواج موقت از دیدگاه اسلام را بررسی می کند.

در فصل هشتم، نظر شریعت اسلام، درباره تعدد زوجات، محور بحث قرار گرفته است. در فصل های نهم و دهم، دیدگاه پیامبر اسلام درباره زنان و نیز طرز رفتار آن حضرت با همسرانش و دلایل ازدواج های متعدد ایشان بررسی شده است. همچنین، تجسم عینی حقوق زن در اسلام، در زندگی خصوصی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم _ در مقام یک الگوی عملی کامل _ نشان داده شده است.

موضوع فصل یازدهم، بررسی انتقادی فمینیسم در غرب است و فصل دوازدهم در دو قسمت، سیر تحول و حقوق زن در مغرب زمین و نیز بررسی اجمالی حقوق زن در غرب را پی می گیرد. پی نوشت های بخش ها، فهرست منابع و مراجع، نمایه اشخاص، فَرَق، اقوام و گروه ها، اماکن و کتاب ها جزو پیوست های کتاب است.

۴۲. حقوق زنان، انقلاب اسلامی و فرآیند جهانی شدن

گلدانی، زهرا، ویراستار: فرحناز نعیمی، تهران، پژوهشکده امام خمینی رحمه الله و انقلاب اسلامی، معاونت پژوهشی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۸۲ صفحه، وزیری.

این کتاب، تحقیق و بررسی علمی و کارشناسانه در حوزه حقوق زنان در جهان و در جوامع اسلامی است. حقوق زنان از جمله مباحث مطرح در قرن بیستم است. در این قرن درباره این موضوع، بحث های مفصل و گاه ضد و نقیضی صورت گرفته است. در ایران نیز از چند سال پیش، موضوع حقوق زنان و پیوستن ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان مطرح شد و به بحث ها و گفت و گوهای متعددی انجامید. با توجه به

حساسیت سازمان ملل به ویژه کشورهای غربی عضو کنوانسیون به حقوق زنان، در برخی موارد از آن به عنوان اهرم فشار بر کشورهایایی که هنوز به این کنوانسیون نپیوسته اند، استفاده می کنند.

این وضعیت در مورد کشور ایران ابعاد و اهمیت خاصی دارد؛ زیرا مسئله حقوق بشر و نقض آن در ایران، بارها در کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل مطرح و قطع نامه هایی نیز علیه ایران صادر شده و نپیوستن جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان پی آمدهایی نیز داشته است. همچنین، نظرهای متناقضی درباره پیوستن یا نپیوستن جمهوری اسلامی ایران به این کنوانسیون، در سال های پس از انقلاب در داخل ایران و میان مراجع علمی و دینی و تصمیم گیری نظام وجود داشته و هنوز هم موافقان و مخالفان بسیاری در این زمینه وجود دارد.

نویسنده این کتاب در روشن کردن جنبه های مختلف مباحث موجود و شناساندن آگاهانه و علمی کنوانسیون و مبانی حقوق زن در اسلام و تطبیق آن دو کوشیده و راهکارهایی را نیز در این زمینه در پنج فصل بیان کرده است که عبارتند از: در فصل اول درباره روش شناسی تحقیق؛ ضرورت و اهمیت تحقیق؛ بیان مسئله؛ تعاریف و اصطلاحات و نیز ساختار کتاب بحث شده و در فصل های دوم و سوم، «بررسی تحلیلی اصول کنوانسیون» و «مبانی حقوق زن در اسلام» در ابعاد گوناگون بررسی شده است که عنوان های آنها عبارتند از: پیشینه کنوانسیون؛ بررسی تحلیلی مواد کنوانسیون؛ بررسی مواد محتوایی؛ تعهدات دولت های عضو؛ مکانیزم های اجرایی کنوانسیون؛ تحلیل های پسینی (تحلیل حق شرط کشورها، تحلیل مواد حق شرط کشورها، حق

شرط کشورهای اسلامی و غیراسلامی)؛ زن از دیدگاه اسلام؛ آفرینش زن؛ زن در مقام فرد انسان؛ ارتباط با مبدأ اصلی؛ زن به عنوان خانواده؛ زن در مقام عضو اجتماع؛ حقوق اختصاصی زن از نظر اسلام و تفاوت حقوق زن و مرد در اسلام (تفاوت در بعد حقوق اقتصادی، تفاوت در بعد اجتماعی و فرهنگی، تفاوت در حقوق مدنی).

نویسنده در فصل چهارم این کتاب به بررسی تطبیقی و مقایسه مفاد کنوانسیون و مبانی حقوق زن در اسلام پرداخته و کوشیده است، موارد هماهنگی و اختلاف را آشکارا بیان کند. در آخرین فصل نیز یافته‌ها و رهیافت‌هایی برای پیوستن به این کنوانسیون مطرح شده است. در پایان کتاب، فهرست اصطلاحات، فهرست اعلام (اشخاص)، فهرست منابع و ترجمه مواد کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان به همراه متن انگلیسی آن آورده شده است.

۴۳. حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران

طغرانگار، حسن، تهران، انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۸۸ صفحه، وزیری.

در کشور ایران، در جریان نهضت مشروطه و پس از آن، به حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان توجه شد و در دوران پهلوی اول و دوم، زن در سطح گسترده‌ای به مباحث سیاسی، حقوقی و اجتماعی وارد شد. آنچه در فاصله بین دو انقلاب (انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی)، در زمینه حقوق زن ایرانی اتفاق افتاد، خالی از مناقشه نبود. وجود فرهنگ و

ارزش های اسلامی، ملی و بومی از سویی و طرح دیدگاه های فمینیستی و متعارض طرف دار تساوی حقوق زن و مرد و رهایی زنان از سوی دیگر، عرصه ای برای بروز دیدگاه های مختلف و متعارض فراهم کرد.

پس از وقوع انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی، حقوق زنان در چارچوب ارزش های دینی و انقلابی طرح شد و متون قانونی به ویژه قانون اساسی در همین چارچوب، حقوقی برای زنان در نظر گرفتند و اجرای آن را تضمین کردند. نگرش کلی به ویژه نگرش دولتمردان نسبت به وضعیت سیاسی _ اجتماعی زنان؛ حقوق سیاسی آنان شامل حضور زنان در انتخابات و مدیریت سیاسی؛ حقوق اجتماعی آنان شامل اشتغال، تأمین اجتماعی، بهداشت و درمان و حقوق فرهنگی شامل آموزش رسمی و غیررسمی و فعالیت های هنری و مطبوعاتی، موضوع هایی هستند که در دو مقطع پیش و پس از انقلاب اسلامی به تبیین و تحلیل ویژه ای نیاز دارند و مقایسه این دو، موضوعی است که در این کتاب به آن پرداخته شده است.

این کتاب مشتمل بر چهار بخش است. در بخش اول، در سه فصل به حقوق و جایگاه زنان در جهان، ایران و اسلام پرداخته شده است. نویسنده در بخش دوم کتاب نیز به حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان پیش از پیروزی انقلاب اسلامی می پردازد و درباره حقوق سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بحث می کند. در بخش سوم نیز حقوق سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پس از انقلاب اسلامی بررسی می شود. موضوع بخش چهارم کتاب نیز بررسی مقایسه ای حقوق زنان، پیش و پس از انقلاب اسلامی است.

۴۴. حقوق مالی زن: مطالعه تطبیقی در حقوق اسلام، ایران و کنوانسیون رفع تبعیض زنان

فهیمی، فاطمه، ویراستار: سید محمد صفوی، انتشارات دانشگاه قم، چاپ دوم، ۱۳۸۵، ۲۹۶ صفحه، وزیری.

زنان نیمی از جمعیت هر جامعه را تشکیل می دهند. در طول تاریخ، به این گروه ستم های فراوانی تحمیل و نیز درباره نابرابری زن و مرد نسبت های ناروایی به مکتب اسلام داده شده است. از دیگر سو، محورهای حقوق زنان از جمله حقوق مالی آنان به خوبی بیان نشده و همه روزه تبلیغات مسمومی در این زمینه متوجه زنان جوامع اسلامی است و بانوان مسلمان در تیررس تهاجم فرهنگی قلم های مسموم قرار دارند. از این رو، لازم می نمود در دفاع از حقوق متعالی اسلامی و در مقابله با نسبت های ناروا به دیدگاه های اسلامی درباره حقوق مالی زنان، مطالبی منسجم و جامع به رشته تحریر درآید.

براین اساس، هدف این نوشتار، روشن کردن مبانی کامل حقوق اسلامی در مورد حقوق مالی زنان و مقایسه آن با کنوانسیون رفع تبعیض از زنان است. کتاب حاضر در سه بخش تنظیم شده که بخش نخست در سه فصل به بحث از کلیات و مبانی با این موضوع ها پرداخته است: پیشینه تاریخی حقوق زن؛ جایگاه زن در ادیان آسمانی تحریف شده و فرهنگ غربی و دیدگاه اسلام؛ بررسی کلی کنوانسیون رفع تبعیض از زنان؛ بررسی مقایسه ای اصول و مبانی نظام حقوقی اسلام و غرب؛ و تفاوت زن و مرد از دیدگاه اسلام و غرب.

بخش دوم نیز در دو فصل به «اصول حاکم بر حقوق مالی زن و مطالعه تطبیقی مصادیق این حقوق» و بخش سوم، به ضمیمه های مورد نیاز اختصاص دارد که عبارتند از:

۱. خلاصه نظرات مراجع عظام تقلید و فقهای ارجمند درباره کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و الحاق ایران به آن؛

۲. ترجمه کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (مصوب ۱۳۷۹ مجمع عمومی سازمان ملل متحد)؛

۳. متن انگلیسی کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان.

در پایان کتاب فهرست منابع و مآخذ، فهرست نام ها و فهرست تفصیلی آمده است.

۴۵. حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی: مجموعه مقالات (جلد اول)

جمعی از نویسندگان، دبیرخانه علمی کنفرانس (تدوین)، تهران، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۴۸ صفحه، وزیری.

تهاجم فرهنگی جهان غرب و توطئه های همیشگی حکومت های استکباری علیه زن، مقام و منزلت والای وی را در جامعه بشری تهدید می کند و به تضعیف بنیان خانواده می انجامد. از این رو، شناسایی این توطئه ها و ترفندهای شیطانی و نیز برنامه ریزی و طراحی راهکارهای مناسب برای مقابله با آنها لازم است. بدین ترتیب، طرحی جامع و هماهنگ با نظر بانوان اندیشمند و محقق جهان اسلام که از دیدگاه های متعالی و جهان شمول اسلام عزیز سرچشمه گرفته است، تنظیم و طرح منشور بین المللی حقوق زن مسلمان در جهان امروز تدوین شد. بر این اساس، اولین کنفرانس بین المللی حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی با مشارکت سازمان های داخلی و خارجی مرتبط با موضوع، با هدف توجه به مطالب بیان شده و دست یابی به اهدافی تشکیل شده است که عبارتند از:

__ تبیین عالمانه نظرها و دیدگاه‌های نظام اسلامی درباره مسئولیت‌ها و حقوق زن؛

__ بسترسازی و ایجاد شرایط و فضای مناسب به منظور برقراری ارتباطات دائمی با زنان فرهیخته جهان اسلام؛

__ تلاش برای تأسیس و تشکیل جبهه‌ای متحد برای مقابله با توطئه‌های استکبار جهانی در این مورد؛

__ دستیابی به متن حقوقی پیشرفته و جامع در قالب «منشور بین‌المللی حقوق و مسئولیت‌های زن در نظام اسلامی» که مورد توافق و تصویب زنان فرهیخته و صاحب‌نظر جهان اسلام و مجامع بین‌المللی مرتبط باشد.

عنوان‌ها و موضوع‌های مقاله‌ها و نام‌های نویسندگان مقاله‌های این مجموعه به این شرح است:

پیش‌نویس حقوق و مسئولیت‌های زن در نظام اسلامی، وضعیت زن مسلمان و نقش وی در اجتماع، از محمد علی تسخیری؛
 وظیفه زن در برابر حمایت از هویت خانواده در نظام اسلامی، از محمد دسوقی؛ نقش و جایگاه زن در خلقت، اثر اقبال
 بریشاحدوقی؛ نظریه عزت نفس زنان و... اثر محمد سعید عمر اسماعیل؛ حقوق و مسئولیت‌های فردی زنان...، از فوزیه
 بیسمی؛ زنان در برهه‌ای از زمان، اثر کارین باربارا؛ نقش و جایگاه زن در خلقت، از ک.م. دوسا؛ حقوق زن و وظایف او در
 خانواده و جامعه، از رباب صدر؛ چالش‌های فراروی زن مسلمان در جوامع معاصر، اثر جعفر عبدالسلام؛ خانواده از دیدگاه
 دین، از الطیب سلامه؛ و جایگاه زن در خلقت، از نازنین کریم.

گفتنی است این کتاب با عنوان «المراه و مسئولياتها في النظام الاسلامي»، به عربي ترجمه شده و مجمع جهاني تقريبات مذاهب اسلامي آن را منتشر کرده است.

۴۶. خوشرفتاری با زنان (نفي خشونت عليه زنان)

آيت اللهی، زهرا، تهران، شورای فرهنگي اجتماعي زنان، روابط عمومي، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۱۲ صفحه، رقي.

موضوع اين کتاب، مجموعه آيات و رواياتي درباره خوش رفتاری با زنان، مقابله با عوامل فرهنگي زمينه ساز خشونت عليه زنان و مصداق های اين خشونت، حمايت از زنان آسيب پذير و آسيب ديده جامعه مانند دختران بي سرپرست، زنان بي سرپرست خانواده، زنان سالمند و زنان ستم ديده در اجتماع و خانواده است.

روايت هايي نيز درباره موضوع مجازات خشونت جنسي، برخورد محبت آميز با زنان خطاکار جاهل و نيز مجازات قانوني زنان مجرم بيان شده است. نويسنده در اين کتاب کوشيده است، افزون بر بيان ۱۲۹ آيه و روايت همراه با ذکر تفصيلي سند آنها، همانندي يا تفاوت نگرش اسلام با اسناد بين المللي در زمينه موضوع پرآوازه خشونت عليه زنان را با اين عنوان ها بيان کند: خوش رفتاری با زنان؛ مخالفت با نگرش مردسالار؛ احترام به دختر و محبت به او؛ مبارزه با سنت غلط ترجيح پسر بر دختر؛ تساوي جنسيت فرزند؛ رعايت مساوات در برخورد با فرزندان؛ نفي خشونت عليه زنان؛ رفتار با زنان در حکومت اسلامي؛ حمايت از زنان آسيب پذير جامعه؛ حمايت از زنان آسيب ديده اجتماعي؛ مجازات خشونت جنسي؛ و مجازات قانوني زنان مجرم.

۴۷. دفاع از حقوق زن

حکیمی، محمد، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ سوم، ۱۳۸۲، ۱۷۵ صفحه، رقعی.

مؤلف در این کتاب، با اشاره به نظرهای مکتب‌های گوناگون درباره زن که مانند دیگر ره‌آوردهای فکری بشر دچار افراط و تفریط شده است، تحلیل جنبه‌های حیاتی زن را به عنوان تحلیل حیات انسان به شمار می‌آورد و شناخت زن و مقام و منزلت او را در حقیقت، شناخت انسان و کرامت او می‌داند و نظریه مردنمایی زنان (همانندسازی رفتاری با مردان) را سلب شخصیت واقعی زنان و مانع اوج‌گرایی انسانی آنان بیان می‌کند.

نویسنده می‌کوشد با بهره‌گیری از آیات قرآن و معارف اهل بیت علیهم السلام، برتری نگرش اسلام در اندیشه یکسانی و یگانگی ماهوی زن و مرد؛ تکامل‌پذیری و اوج‌گرایی ایمان و دین‌باوری؛ عقل؛ پایگاه و روابط اجتماعی و خانوادگی زن و مرد؛ روان‌شناسی؛ تعلیم و تربیت و مشورت و رایزنی زن و مرد را بر نگرش زن‌گرایانه مکاتبی چون فمینیسم آشکار سازد.

در پایان نیز به نمونه‌هایی از جانب‌داری‌های گسترده و اصولی از زنان و دختران در آموزه‌های اسلامی اشاره شده که بسیار والا-تر از حق قانونی آنان است، نمونه‌هایی چون استحباب مهربانی و عطف بیشتر با دختران (نسبت به پسران)؛ تأکید بر بزرگداشت مادر نسبت به پدر، به گونه‌ای که موجب آموزش گناهان و رحمت و مغفرت الهی و برتر از جهاد خوانده شده است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و حضرت علی علیه السلام در واپسین لحظات زندگی به برخی مسائل سفارش می‌کنند که عبارتند از: جانب‌داری از حقوق زنان و

دفاع از حریم آنان؛ تأکید فرشته وحی (جبرئیل) بر جانب داری از زنان؛ نیکی به زنان و همسران؛ محترم شمردن احساس هنری و زیبایی شناسی زنان؛ و ارتباط رشد معرفت دینی با نوع رفتار با زنان.

عنوان های بخش های دوازده گانه کتاب عبارتند از: «آفرینش زن، اوج گرایی و تکامل زن؛ عقل زن؛ پایگاه اجتماعی زن؛ زن، محور خانواده؛ خشونت نسبت به زن؛ روان شناسی اختلافی؛ بالاترین لذت ها؛ رسالت زن؛ مشورت و رایزنی با زنان؛ سالارگری؛ و جانب داری افزون بر حقوق».

۴۸. دفاع از حقوق زنان، ما و نظام بین الملل (مجموعه مقالات)

دفتر مطالعات و تحقیقات زنان (تهیه و تدوین)، قم، مؤسسه فرهنگی طه، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۱۶۰ صفحه، رقعی.

این مجموعه، شامل سخنرانی ها و مقاله هایی است که در نشست تخصصی «دفاع از حقوق زنان، ما و دیدگاه بین الملل» و در آستانه تشکیل کنفرانس جهانی زنان در نیویورک، در چهارم خرداد سال ۱۳۷۹ از سوی «دفتر مطالعات و تحقیقات زنان» برگزار و بیان شده است. در این نوشتار، به نگاه دین به مقوله زن و خانواده و تبدیل مفاهیم دینی به الگوهای در دسترس توجه شده است. این نشست با حضور اندیشمندان اسلامی، نمایندگان از نهادهای غیردولتی زنان، پژوهشگران مسائل زنان و فضایی حوزه علمیه خواهران برگزار و با سخنان حضرت آیت الله جوادی آملی آغاز شد و با سخنان آیت الله العظمی مکارم شیرازی پایان یافت. در این جلسه، مباحثی در تحلیل دیدگاه بین المللی در زمینه های

اجتماعی، حقوقی، کلامی و فقهی مطرح گردید. عنوان های مقاله ها و نویسندگان آنها عبارتند از: سیاست های جهانی در مسائل زنان، نوشته سیدجعفر حق شناس، کنوانسیون و چالش های پیش رو، از عبدالرسول هاجری؛ حقوق زنان و «پکن + ۵»، اثر احمدرضا توحیدی؛ کنوانسیون رفع تبعیض از دیدگاه حقوق بین الملل از محسن قدیر؛ فقه زنان و کنوانسیون محو تبعیض در نگاهی گذرا، اثر فریبا علاسوند؛ اجلاس های بین المللی زنان، از شعاع تا واقعیت، نوشته زهرا تشکری؛ زنان، نظام بین الملل و رسالت ما، از محمدرضا زیبایی نژاد.

۴۹. دنیای زن: در گفتگو با علامه سید محمد حسین فضل الله: از مجموعه آشنائی با حقوق زن (۱)

فضل الله، سید محمدحسین، ترجمه: دفتر پژوهش و نشر سهروردی، تهران، انتشارات سهروردی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۰۸ صفحه، وزیری.

حقوق زن از آغاز قرن بیستم تاکنون، همواره از مهم ترین مسائل و جدی ترین بحث های فیلسوفان و اندیشمندان مسلمان و غیرمسلمان در دنیای معاصر بوده است. زن به عنوان نیمی از پیکره بشر، از حقوق ویژه برخوردار و در بعد انسانی، برابر با نیمه دیگر خود؛ یعنی مرد است. علامه فضل الله، در کتاب دنیای زن که در قالب پرسش و پاسخ بیان شده و همین امر بر جذابیت آن افزوده، کوشیده است این واقعیت را نشان دهد و چهره حقیقی زن مسلمان را شجاعانه و براساس باورهای اصیل اسلامی ترسیم کند و حقوق مسلم وی را که در گذشته و حال، در برخی جوامع و گاه با استناد به برخی برداشت های نادرست از دین، از او گرفته شده، باز شناسد.

وی همچنین کوشیده است، با گوشزد کردن قید و بندهایی که دنیای معاصر اولاً به بهانه احقاق حقوق از دست رفته زن و به نام آزادی بر گردن او نهاده و دوماً با پر رنگ جلوه دادن شخصیت زنانه وی و در نهایت، مبدل ساختنش به یک کالای مصرفی جنسی، او را به تباهی کشانده است، شخصیت انسانی و اسلامی وی را احیا سازد.

کتاب حاضر از شش بخش و فصل های متعدد تشکیل شده است. در بخش اول زن در اسلام؛ بینش ها و اشکالات؛ واقعیت زن در گذشته و حال؛ کار کردن زن و نقش او بررسی شده است. در بخش دوم نیز مباحثی چون زن و مرد در ترازوی حقوق؛ حقوق در چارچوبی ویژه؛ و حقوق در چارچوبی کلی تبیین شده است.

در بخش سوم، مطالبی درباره حجاب، هویتی ویژه؛ حجاب، واقعیت و اشکالات؛ و حجاب، مد و مسائل مربوط به آن سخن به میان آمده است. در بخش چهارم، رابطه دو جنس و مقدمات ازدواج؛ عشق و دوستی میان دو جنس مخالف؛ انتخاب شریک زندگی؛ نامزدی، معنا و شکل آن بیان شده و در بخش پنجم درباره مباحثی چون ازدواج؛ ضرورت و لوازم آن؛ ماهیت و اهداف ازدواج؛ عقد ازدواج؛ ضرورت و شرایط آن؛ مهریه؛ هدیه و رضایت دو جانبه؛ مراسم ازدواج یا جشن عروسی بحث شده است.

نویسنده در بخش ششم، این موضوع ها را بررسی کرده است: ازدواج موقت؛ اهمیت و مشکلات ازدواج موقت؛ حلیت یا حرمت؟؛ احیای ازدواج موقت؛ اهداف و اهمیت آن؛ مشروعیت ازدواج موقت و خطرهای احتمالی آن. گفتنی است کتاب حاضر، ترجمه کتاب «دنيا المرأه» است.

۵۰. زنان در موازنه حق و تکلیف

علاسونند، فریبا، ویراستار: محمد بیطرفان، تهران، انتشارات بیطرفان، به سفارش دفتر امور بانوان وزارت کشور، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۰ صفحه، وزیری.

این کتاب به منظور پاسخ گویی به برخی پرسش ها و شبهه های مطرح شده در حوزه زنان، به سفارش دفتر امور بانوان وزارت کشور در سه فصل نگاشته شده است. در فصل نخست، نویسنده به بیان کلیات و توضیح پاره ای از اصول و مبانی حقوق اسلامی درباره زنان مانند هویت جنسی، رابطه و نسبت میان زن و مرد، خانواده، اخلاق و قانون پرداخته است.

فصل دوم با عنوان زنان در فقه اسلامی، به تبیین برخی حقوق متفاوت زنان و مردان از دیدگاه اسلام اختصاص دارد که در آن به موضوع هایی چون بلوغ؛ ازدواج؛ حضانت؛ خشونت علیه زنان؛ طلاق؛ تعدد زوجات؛ ارث؛ حجاب و پوشش؛ قوانین جزایی؛ قضاوت؛ اشتغال؛ و فعالیت های سیاسی زنان اشاره شده است.

در فصل سوم با عنوان زن در قوانین داخلی ایران نیز بخشی از تلاش های حقوقی صورت گرفته در نظام جمهوری اسلامی، درباره احقاق حقوق زنان و حمایت از آنها بیان شده است. در این فصل، نویسنده با استناد به قوانین داخلی ایران، به رویکرد مثبت و کمال گرایی ایران اسلامی و دولتمردان آن برای حل مسائل زنان اشاره کرده است. در خلال مطالب کتاب، به رهنمودهای امام خمینی رحمه الله و مقام معظم رهبری درباره زنان و حقوق آنان استناد شده است.

۵۱. زنان و حقوق برابر: نقد و بررسی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و سند پکن

علاسوند، فریبا، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۵۲ صفحه، رقیعی.

نگارنده با بررسی «کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان» و اعلامیه پکن (درباره حقوق و آزادی های زنان)، بر آن است افزون بر اشاره به نقاط مثبت، برخلاف میل خویش، جنبه های منفی آنها را آشکار کند. با این هدف، کتاب در سه بخش «کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و تراز اندیشه دینی»، «سند پکن و تراز اندیشه دینی» و «ضمائم» تنظیم شده است.

در بخش نخست، سابقه و مبانی کنوانسیون و همچنین دغدغه اصلی کشورهای مسلمان نسبت به تصویب کنوانسیون، در دو فصل بررسی و تعارض های کنوانسیون با فقه اسلامی در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی بیان می شود. در بخش دوم، سند پکن ارزیابی می شود و نویسنده واژه ها و محورهای اساسی در طراحی سند پکن (از جمله برابری _ آزادی های بنیادین؛ زنان، فقر و اشتغال؛ آموزش و پرورش زنان؛ زنان و بهداشت؛ زنان، خشونت و مناقشات مسلحانه و زنان و حقوق بشر) را تحلیل و بررسی می کند و در پایان، چکیده ای از اعتراف های ضمنی در متن سند (از جمله اعترافات به تنوع فرهنگی ملل؛ اشاره به نقش قدرت های بزرگ در اشاعه فقر؛ تأکید بر نقش رسانه در مسائل زنان و لزوم تجدید آزادی با رویکردی جدید در مبانی لیبرالیسم و اعتراف بر تأثیر رهبران مذهبی) بیان می شود. حقوق و تکالیف زنان از دیدگاه دین و کارکرد عقل در حوزه شریعت نیز عنوان بحث های پایانی است.

۵۲. سراج: نگاهی گذرا به مسایل اساسی و بررسی شبهات پیرامون زنان

حسینی، سید حسین، قم، مرکز پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۹۴ صفحه، وزیری.

امروزه حقوق زنان، در لابه لای بحث های جدی با ماهیت سیاسی _ دینی در جامعه مطرح شده و در نشست های داخلی و خارجی و مطبوعات و سخنرانی ها، حجم فراوانی از سخنرانی ها و مقاله ها را به خود اختصاص داده است. این پژوهش، با بررسی حقوق زن پیش از اسلام و در آیات قرآن، سیره و روایات معصومان علیهم السلام، به تعریف حقوق زنان و شبهه های موجود درباره آن و نیز حقوق اجتماعی زنان می پردازد.

نوشتار حاضر از چهار بخش و فصل های متعدد تشکیل شده است. در بخش اول، مفاهیم؛ تاریخچه و اهمیت حقوق زنان؛ پیشینه تاریخی حقوق زن؛ حقوق زنان در عربستان پیش از اسلام؛ حقوق زن در غرب؛ حقوق زن در اسلام (آیات قرآن مجید، سیره و روایات معصومان علیهم السلام، کلام بزرگان دین و دانش...) مطرح شده است.

نویسنده در بخش دوم شبهه های حقوقی درباره زنان را در سه گفتار بررسی می کند. در گفتار اول حقوق خانوادگی زنان (مرد و زن و سن بلوغ؛ مرد و زن و ولایت خانواده؛ پیشینه تاریخی ولایت در خانواده؛ ولایت خانواده از دیدگاه قرآن؛ ولایت در خانواده از منظر روایات؛ مسئله اذن و اجازه در خانواده؛ ولایت و سرپرستی خانواده در قانون ایران؛ طلاق و حق زن و مرد؛ پیشینه تاریخی طلاق؛ طلاق از دیدگاه اسلام؛ طلاق در قوانین ایران؛ ارث زن و مرد؛ دیدگاه اسلام درباره ارث زن؛ ارث زن در قانون مدنی؛ تعدد زوجات؛ پیشینه

تاریخی تعدد زوجات؛ دیدگاه اسلام درباره تعدد زوجات؛ مهریه زن؛ مهر از دیدگاه اسلام؛ نفقه زن؛ پیشینه تاریخی نفقه؛ نفقه از دیدگاه اسلام؛ نفقه در قانون مدنی؛ نماز قضای پدر و مادر... بررسی می شود.

گفتار دوم به حقوق زن در مسائل کیفری (دیه زن و مرد؛ تاریخچه دیه زن و مرد؛ دیه زن و مرد از دیدگاه اسلام؛ دیه زن و مرد در قانون مجازات اسلامی؛ قصاص قتل در زن و مرد؛ پیشینه تاریخی قصاص؛ قصاص زن و مرد از دیدگاه اسلام؛ قصاص قتل زن و مرد در قانون مجازات اسلامی...) اختصاص دارد.

نویسنده در گفتار سوم، به حقوق سیاسی زنان (مرجعیت؛ اجتهاد و مشارکت سیاسی؛ بیان نظرها و دلایل مخالفان مرجعیت زنان؛ بیان نظرها و دلایل موافقان مرجعیت زنان؛ مشارکت سیاسی زن در اسلام؛ شروط مشارکت سیاسی اجتماعی زنان از نظر اسلام؛ مشاغل سیاسی - اجتماعی زنان در قوانین جمهوری اسلامی ایران؛ زن و مرد و مسئله قضاوت؛ ادله عدم جواز قضاوت برای زنان؛ و تصدی زنان به قضاوت در قوانین جمهوری اسلامی) پرداخته است.

در بخش سوم «حقوق اجتماعی زن»، مانند مسئله حجاب؛ حجاب در اسلام؛ نظرهای چند زن تازه مسلمان غربی درباره حجاب؛ حجاب در قانون مجازات اسلامی؛ شهادت زن و مرد؛ شهادت زن و مرد از دیدگاه اسلام؛ و زن و مرد و جهاد بیان شده است. در بخش پایانی با عنوان «رسانه و حقوق زنان» نیز نقش رسانه در زمینه مباحث زنان و عملکرد آن نقد و بررسی و سپس راهکارهایی پیشنهاد می شود.

۵۳. سیمای زن در آئینه فقه شیعه (پژوهشی پیرامون احکام خاص زنان)

گواهی، زهرا، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: کاظم مدیرشانه چی، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۶۸، ۲۴۵ صفحه.

نویسنده در این رساله که با عنوان «سیمای زن در آئینه فقه شیعه» تدوین شده، کوشیده است هر چند اندک، درباره احکام خاص زنان در بخشی از فقه شیعه تحقیق کند و با تکیه بر آیات و روایات و در حد امکان، از راز تفاوت های حکمی میان زن و مرد در اسلام پرده بردارد و غبار شک و ابهام و توهم را از چهره این مسئله مهم اسلامی بزداید. به گفته نویسنده، به علت وقت اندک و گستردگی فقه شیعه، بررسی همه مباحث فقهی میسر نبوده است. از این رو، فقط به مباحثی از فقه شیعه که احکام خاص زنان در آنها از دیگر مباحث بیشتر است، توجه شده است.

نویسنده نخست احکام خاص زنان را در موضوع هایی چون نماز، روزه، خمس و زکات فطره و زیورآلات، حج، نذر، کفاره و آداب لباس پوشیدن، از کتاب های معتبر شیعی نقل و سپس رساله ای در ده فصل گردآوری کرده است. در این فصل های ده گانه، افزون بر بحث درباره مباحث و موضوع های فقهی مربوط به هر فصل، احکام دیگری که با آنها ارتباط داشته نیز بیان شده است. برای مثال، در فصل ازدواج، افزون بر مسائل خاص این موضوع، از بحث رضا و اجرت شیردادن زن و در فصل امامت و اجتهاد، از رهبری، اجتهاد، مرجعیت و امامت زن در نماز سخن به میان آمده و در فصل زن و قضاوت، مسئله وکالت زنان و در فصل زن و نقص عقل، از حق وصایت زن بحث شده است.

گفتنی است چون هدف نویسنده، تنظیم و تألیف رساله ای بوده که عموم بانوان جامعه بتوانند از آن استفاده کنند، وی کوشیده است، مباحث را از دیدگاه اجتماعی، اخلاقی و تربیتی، با تکیه بر مبانی فقهی بررسی کند. از این رو، برخی از فصل های رساله مانند فصل زن و سیاست و حکومت با عنوان رایج اجتماعی نام گذاری شده است؛ گرچه با عنوان های کتاب های فقهی هماهنگ نیست. همچنین، از آنجا که در فقه، نقص عقل زن، علت بسیاری از تفاوت های احکام فقهی زنان خوانده شده است، بحث زن و نقص عقل به عنوان فصل مستقلی بیان شده است؛ هر چند با این نام، عنوان مستقلی در کتاب های فقهی وجود ندارد.

۵۴. شخصیت و حقوق زن در اسلام

مهریزی، مهدی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۲، ۴۲+۵۰۳ صفحه، وزیری.

این کتاب شامل مقدمه و سه بخش و هر بخش شامل چند فصل است. مؤلف در مقدمه ای مفصل به بررسی زن در گذر تاریخ پرداخته است. سابقه پژوهش، ضرورت تحقیق و نقص در پژوهش های گذشته، مطالب بعدی مندرج در مقدمه را تشکیل می دهد. روش این تحقیق، بیشتر جنبه نظری دارد تا میدانی، و اهتمام مؤلف بر آن بوده است تا با مطالعه در منابع دینی؛ یعنی قرآن و سنت و تحلیل آن، آرای دین در دو قلمرو شریعت و حقوق زن را بیان کند. افزون بر این، مباحث موجود به صورت تطبیقی بیان شده؛ یعنی آرای مذاهب اسلامی با دیدگاه های جدید و رایج، مقایسه و مقارنه شده، البته بر پذیرش آرای مذهب خاصی

تأکید نشده است. همچنین، به شبهه‌ها و ایرادها در حد توان پرداخته و برای حل و دفع آنها تلاش شده است.

در بخش اول کتاب با عنوان «قواعد تحقیق در مطالعات دینی زنان»، این موضوع‌ها بررسی شده‌اند: اصول تحقیق در متون دینی مربوط به زن؛ معیار استفاده از روایات و متون دینی در مباحث انسان‌شناسی؛ نقد محتوایی احادیث؛ فرهنگ زبان متون دینی؛ عنصر زمان و مکان؛ تأثیر فرهنگ‌های برون دینی در جعل و تحریف حدیث؛ و برداشت‌های خاص از متون دینی که شامل عواملی چون فرهنگ جاهلی، افکار و اندیشه‌های یهودیان، فرهنگ و رسوم ایرانی و روحیه مردانگی است.

بخش دوم کتاب به بررسی «شخصیت انسانی زن» اختصاص دارد که مباحث آن در سه فصل تنظیم شده و عبارتند از: ارزیابی نظریه وحی در باب زن؛ نقد و بررسی ایرادها، و تفاوت‌های زن و مرد.

نیمی از محتوای کتاب را مطالب بخش سوم تشکیل می‌دهد که موضوع و محور اصلی آن «حقوق خانواده» است. مؤلف پیش از پرداختن به مباحث اصلی، دیدگاه دین درباره خانواده و جایگاهش در اسلام را نشان می‌دهد. نویسنده برای دست‌یابی به این منظور دو مطلب را بررسی می‌کند: تلقی اسلام از ازدواج، شامل مقاصدی چون بقای نسل، آرامش، ارضای غرایز جنسی، مشارکت در حیات معنوی، شرکت در حیات مادی و تربیت نسل است که هیچ‌یک از این هدف‌ها جای دیگری را نمی‌گیرد و همه این هدف‌ها برای زن و مرد منظور است. سپس به جایگاه زن در خانواده پرداخته و پس از این بحث‌های مقدماتی، حقوق خانواده در ده فصل ارزیابی شده است. در فصلی که موضوع آن سرپرستی است، پس از تبیین

اجمالی ریاست خانواده، درباره مسائلی چون حدود ریاست، مبنای انتخاب و دائمی یا متغیر بودن آن مطالبی آمده است.

در بررسی حدود سرپرستی نیز در مواردی چون خروج از منزل؛ سفر؛ قصد توطن و قصد مسافرت؛ تنبیه بدنی؛ تصرفات مالی زن؛ نذر و قسم؛ عبادات مستحبی؛ سیادت و هاشمی بودن، و تمکین جنسی، دقت و تأمل صورت گرفته است. تمکین و نشوز؛ نفقه؛ مهریه؛ حضانت و ولایت بر کودکان؛ نکاح صغیره؛ بلوغ دختران؛ طلاق؛ تفاوت ارث زن و مرد؛ و تعدد زوجات نیز فصل‌های بعدی بخش سوم کتاب هستند. فهرست منابع شامل کتاب‌ها و مجله‌ها نیز در پایان آمده است.

۵۵. قضاوت زن از دیدگاه فقه شیعه

موسوی سنگلاخی، سیدمحمد یعقوب، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۴ صفحه، رقی.

فقه شیعه، در پرتو آموزه‌های مکتب اهل بیت علیهم السلام و اجتهاد، براساس قرآن، سنت و تعقل، استحکام و پویایی ویژه‌ای یافته است. این امر سبب شده است، فقه شیعه در پاسخ‌گویی به مسائل و موضوع‌های گوناگون، توانایی مؤثری بیابد و در رفع ابهام‌ها و زدودن شبهه‌ها نقش مهمی ایفا کند. یکی از موضوع‌هایی که از دیرباز در فقه شیعه مطرح بوده و درباره آن همواره بحث و اختلاف نظر شده، مسئله «جواز و عدم جواز قضاوت زنان» است. نگارنده در این کتاب بر آن است، دیدگاه فقه امامیه درباره مسئله «قضاوت زنان» را به صورت شفاف، با دلیل و برهان بررسی کند و به این پرسش‌ها پاسخ دهد:

— آیا ادله اربعه بر عدم جواز قضاوت بانوان دلالت دارد؟

— آیا مطابق قواعد و اصول عملیه، تنها مردان صلاحیت قضاوت دارند؟

— بر فرض اشتراط مرد بودن در قاضی، آیا استثناهایی در مسئله وجود دارد؟

— بر فرض اشتراط مرد بودن در قاضی، آیا ولی فقیه می تواند به دلیل ضرورت، زنان را به قضاوت بگمارد؟

وی در پایان، نتایج بررسی های خود را این گونه بیان می کند: «نظریه بهتر، جایز نبودن قضاوت بانوان است؛ زیرا اولاً بر طبق روایت ابی خدیجه، تنها مردان به نصب عام برای تصدی منصب قضاوت منصوب شده اند و از قضاوت بانوان سخن به میان نیامده است... ثانیاً روایاتی که قائلان به عدم جواز بدان استناد کرده اند، برخی از نظر سند و برخی از نظر دلالت، تمام و قابل استناد است و از مجموعه آنها، اطمینان به جایز نبودن قضاوت بانوان پیدا می شود. ثالثاً بر فرض که هیچ دلیل قابل استناد بر جایز نبودن قضاوت بانوان وجود نداشته باشد، عدم جواز قضاوت آنان مقتضای اصل است؛ زیرا ادله قائلان به جواز، تمام نیست، درحالی که قضاوت مردان، یقینی و قضاوت زنان مورد تردید است... افزون بر آن، قضاوت امر مهمی است و با أعراض، دماء و نفوس مردم سر و کار دارد. ازاین رو، باید در آن جانب احتیاط را رعایت کرد و قول به جایز نبودن قضاوت زنان، موافق احتیاط است.

با این حال، استثناهایی در مسئله وجود دارد و در پاره ای موارد، از اشتراط مرد بودن در قاضی، می توان عدول کرد و آن را نادیده گرفت.

یکی از آن موارد، قاضی تحکیم است... . دومین مورد، قاضی منصوب از جانب ولی فقیه است که براساس ضرورت ها و مصلحت ها و احکام ثانوی، شرط مردم بودن در آن لحاظ نشده است. همچنین، در مقام مشاوره قضایی و فراهم آوردن مقدمات قضاوت، مرد بودن شرط نیست و زنان می توانند برای صدور حکم به مردان قاضی کمک های شایسته ای برای پیشبرد قضاوت ارائه کنند».

۵۶. قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران

آرتیدار، طیبه (گردآوری و تدوین)، تهران، انتشارات برگ زیتون، چاپ سوم، ۱۳۸۳، ۴۸۰ صفحه، وزیری.

این کتاب که زیر نظر «مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری» تدوین شده، نمونه ای از تلاش هایی است که با هدف آگاهی دادن به زنان درباره قوانین ویژه خودشان صورت گرفته است. اهمیت این کتاب از آنجاست که زنان به طورعام، در چارچوب قوانین و مقررات جاری هر کشور، از حدود آزادی ها و مسئولیت های خود در جامعه آگاه می شوند. آگاهی یافتن آنان از آنچه در قوانین کشورشان برای آنان در نظر گرفته شده، آنها را متوجه حقوق خویش یا خلأهای موجود در قوانین مربوط به حقوق انسانی شان می کند.

نویسنده می کوشد، در این مجموعه افزون بر آشنا ساختن جامعه زنان از حقوق خویش، امکان بررسی خلأهای موجود ناشی از نقص قوانین یا درست اجرا نکردن آن را فراهم و برای دست یابی به جامعه ای مطلوب، نیازهای موجود را بهتر نمایان کند.

در این کتاب ضمن تقسیم بندی موضوعی قوانین و مقررات به صورت هم زمان، مطالب هر بخش از نظر تاریخی نیز تنظیم و به ترتیب بیان شده است.

این مجموعه شامل هفت بخش است و در هر بخش به ترتیب، موضوع های قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران؛ قوانین و مقررات حقوقی؛ قوانین و مقررات بین المللی؛ قوانین و مقررات استخدامی؛ قوانین و مقررات اجتماعی؛ و قوانین و مقررات فرهنگی بیان شده است. افزون بر آن، قوانین حقوقی، اجتماعی و استخدامی که بیشترشان خاص زنان نبوده، ولی به شکلی با آن مرتبط و به طور کلی، همیشه مورد نیاز بوده است یا گاه منشاء پاره ای از قوانین به شمار می رود، در چاپ دوم افزوده شده است.

در مجموعه حاضر، افزون بر قوانین، دستور های تازه تصویب و سیر تحولات قوانین و مقررات در ابتدای هر بخش گنجانده شده است. همچنین به منظور استفاده آسان از کتاب، واژه نامه اصطلاحات حقوقی برای آن تنظیم شده و نویسنده کوشیده است در این واژه نامه، تا حد امکان، اصطلاحات را ساده و روان تعریف کند، به گونه ای که مفهوم و معنای صحیح حقوقی آن را نیز برساند. در بخش پایانی کتاب نیز جدول مقررات منسوخ و بدون اعتبار، درج و نمایه عبارت ها یا اصطلاح های حقوقی به ترتیب حروف الفبا تنظیم شده است.

۵۷. کنوانسیون زنان: بررسی فقهی و حقوقی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان

رئیس، مهدی، قم، انتشارات نسیم قدس، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

سازمان ملل متحد در سال ۱۳۷۹، کنوانسیون با عنوان «کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان»، را تصویب کرده است که تاکنون

۱۶۸ کشور جهان به عضویت این کنوانسیون درآمده اند. از همان آغاز تصویب و اجرایی شدن این کنوانسیون، بحث الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مزبور، در مجامع گوناگون داخلی رونق و در اوایل سال ۱۳۷۶ در دستور کار شورای عالی انقلاب فرهنگی قرار گرفت و پس از بحث و بررسی، سرانجام در مجلس شورای اسلامی مطرح و در اول مرداد ۱۳۸۲ به تصویب مجلس رسید. سپس براساس اصل ۹۴ قانون اساسی، برای تأیید به شورای نگهبان فرستاده شد که در ۲۷ مرداد، شورای نگهبان آن را رد کرد. آن گاه براساس اصل ۱۱۲ قانون اساسی، برای اظهار نظر نهایی، به مجمع تشخیص مصلحت نظام فرستاده شد.

نویسنده در این کتاب، حقوق عمومی و خصوصی زنان، مواد کنوانسیون، نظر و ادله طرف داران الحاق، نظر و ادله مخالفان الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان و نیز پی آمدهای الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ... را بررسی کرده است.

این کتاب چهار بخش و هر بخش چند فصل دارد. در بخش اول، کلیاتی درباره تاریخچه کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان؛ مراحل تصویب آن؛ چگونگی الحاق به کنوانسیون؛ تعداد دول ملحق شده به کنوانسیون و بررسی اجمالی مواد و نیز مفاهیمی مانند الحاق و تبعیض آمده است. در بخش دوم، مواد کنوانسیون و موارد مطابقت و مخالفت مواد با قوانین داخلی و شرع (حقوق عمومی زنان) بررسی شده است. در بخش سوم، نویسنده به بررسی مواد کنوانسیون و موارد مطابقت و مخالفت مواد با قوانین داخلی و شرع (حقوق خصوصی زنان) پرداخته است.

بخش چهارم به بررسی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون و نظر و دلایل مطرح شده در این باره اختصاص دارد که شامل دو فصل است. در فصل اول به نظر و ادله موافقان الحاق و پی آمدهای الحاق به کنوانسیون و در فصل دوم به نظر و ادله مخالفان الحاق و پی آمدهای عدم الحاق به کنوانسیون اشاره شده و در پایان، نویسنده نتیجه گرفته است که مصلحت و مقتضای جمهوری اسلامی آن است که به کنوانسیون ملحق نشود. در پایان کتاب، ضمائم شش گانه ای با این عنوان ها آمده است:

— استفتائات مقام معظم رهبری؛

— سؤالاتی از فقها و علما، پیرامون کنوانسیون و جواب آنها؛

— موارد تعارض کنوانسیون با احکام شرع؛

— جدول مقایسه ای مواد کنوانسیون و مغایرت آن با قوانین داخلی؛

— متن کامل کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان؛

— دلایل شورای نگهبان بر رد لایحه الحاق ایران به کنوانسیون.

۵۸. مالکیت زن در اسلام و ادیان الهی

روشن بین، خدیجه، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: سید مصطفی محقق داماد، دانشگاه، مدرسه عالی شهید مطهری رحمه الله، ۱۳۷۸، ۲۱۸ صفحه.

نویسنده در این رساله، در یک مقدمه و چهار فصل، درباره مالکیت زن در اسلام و ادیان زرتشت، یهود و مسیحیت بحث کرده است. تعریف مالکیت و انواع آن و مالکیت در اسلام نیز در مقدمه بررسی شده است. نویسنده در فصل اول، مراحل سه گانه موقعیت زن در قبایل غیرمتمدن

کشورهای جهان، در ایران قبل از اسلام و غرب را بیان و دیدگاه اسلام درباره زن را مطرح می کند.

حق مالکیت زن و حقوق زنان و استقلال اقتصادی آنان از نظر قرآن و غرب، موضوع فصل دوم است. در فصل سوم، شرایط و اهلیت حق استیفا و حق استیفای زن بررسی می شود. مالکیت زن نسبت به مهریه و احکام آن؛ هدایای نامزدی؛ جهیزیه؛ نفقه؛ شیربها و ارث و نیز درآمدهای ناشی از کار و موقعیت زن در دین زرتشت، یهود و مسیحیت در فصل چهارم تبیین شده است.

۵۹. موجبات طلاق برای زن در حقوق ایران

نوری اصفهانی، علی محمد، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: نادر مردانی، دانشگاه شیراز، گرایش حقوق و علوم سیاسی، ۱۳۷۷، ۲۱۳ صفحه.

در حقوق ایران، حق طلاق به مردان سپرده شده است، ولی این امر بدین معنا نیست که زن هرگز نمی تواند برای طلاق و رهایی خود از زندگی زناشویی اقدام کند. این رساله درباره موجبات طلاق برای زن در حقوق ایران تدوین شده است. این موجبات عبارتند از: اموری که در صورت بروز هر یک از آنها زن می تواند تقاضای طلاق را به دادگاه صالح تقدیم کند و دادگاه نیز در صورت صدق ادعای زن، حکم طلاق را صادر خواهد کرد.

در این رساله پیش از ورود به بحث اصلی، برای آشنایی با تعریف طلاق و اثبات مشروعیت آن در دین اسلام، کلیاتی بیان شده و سپس به تحولات چند سال گذشته در ارتباط با موجبات طلاق برای زن توجه شده است. پس از طی این مراحل، آنچه در حقوق ایران به عنوان موجبات طلاق برای زن

شناخته می شود، به صورت تحلیلی بررسی شده و در مورد آنها با توجه به آرای دادگاه ها و نظرهای مختلف حقوق دانان بحث شده است.

۶۰. نظام حقوق زن در اسلام

مطهری، مرتضی، تهران، انتشارات صدرا، چاپ بیست و هفتم، ۱۳۷۸، ۳۶۵ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب که بیشتر به صورت سلسله مقالاتی با عنوان «زن در حقوق اسلامی»، در مجله زن روز منتشر شده، به تفصیل درباره فلسفه احکام اسلامی مربوط به زنان و حقوق زن در اسلام سخن گفته است. استاد مطهری، مقاله های مزبور را نخست به انگیزه نقد پیشنهاد قاضی ابراهیم مهدوی زنجانی، در آن مجله مبنی بر تغییر قوانین مدنی ایران تدوین کرد و سپس به تکمیل آن در شکل فعلی پرداخت.

از دیدگاه نویسنده، قوانین یادشده با ملاحظات دقیق روانی، طبیعی و اجتماعی همراه بوده و بهترین ضامن حسن روابط خانوادگی است. وی با نقل آرای برخی فلاسفه غرب از جمله ویل دورانت و برتراند راسل درباره حقوق زن، به منظور نقد یا استشهاد، نظام حقوق زن در اسلام و غرب و تاریخ بشر را به گونه تطبیقی بررسی و تحلیل و مباحثی چون آزادی زن و برابری حقوق زن و مرد را در موارد متعدد مطرح کرده است.

عنوان های مهم ترین مباحث کتاب عبارتند از: خواستگاری و نامزدی؛ ازدواج موقت (متعّه)؛ مسئله حرم سرا؛ زن و استقلال اجتماعی؛ اسلام و تجدد زندگی؛ قوانین ثابت و متغیر در اسلام؛ مقام زن در قرآن؛ حیثیت و حقوق انسانی زن؛ مبانی طبیعی حقوق خانوادگی؛ تفاوت های زن و مرد

از لحاظ جسمی، روانی و احساسات؛ مهر و نفقه (در قرآن، اسلام، تاریخ، جاهلیت و اروپا)؛ مسئله ارث؛ حق طلاق (در ایران، غرب، تاریخ و اسلام)؛ طلاق قضایی؛ و تعدد زوجات.

۶۱. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی

ناظریان، ماه خاطره، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: کاظم مدیرشانه چی، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۷۵، ۱۸۳ صفحه.

تحقیق حاضر در پنج فصل و یک خاتمه تنظیم و در هر فصل، مطالب و مباحث به ترتیب، از نظر فقه امامیه و مذاهب چهارگانه اهل تسنن و قانون مدنی، به صورت گسترده بیان شده که توجه به نظرها و سخنان بزرگان امامیه در همه مباحث، محور اصلی تحقیق بوده است. نویسنده برای دست یابی به آرا و نظر بزرگان شیعه کوشیده است، از دیدگاه های فقهای بزرگ شیعه؛ چه متقدمین مانند شیخ طوسی، ابن براج و ابن ادریس، و چه متأخرین مانند علامه حلی، محقق حلی، شهید ثانی، صاحب جواهر و چه فقهای معاصر مانند آیت الله امام خمینی، آیت الله خویی، آیت الله اراکی به طور کافی و وافی استفاده کند. در هر مبحث، سخنان همه این بزرگان در کنار هم بیان شده است تا در کنار توجه به اتحاد و نیز اختلاف آرا و عقاید، حکم کلی امامیه از مجموع آنها به دست آید و در عین حال، به دقت نظر فقها در تک تک مسائل فقهی و نیز پویایی فقه شیعه توجه شود.

در بررسی نظر اهل سنت، از کتاب معتبر الفقه علی المذاهب الاربعه بیشتر استفاده شده و در برخی موارد نیز نویسنده برای آگاهی از اقوال

شافعی، به کتاب الام مراجعه کرده است. درباره بیان مسائل حقوقی مربوط به نفقه زوجه، از کتاب حقوق مدنی نوشته دکتر سید حسن امامی استفاده شده است. همچنین، ترجمه آیات قرآن در پاورقی آورده شده که با بیان یک ترجمه در موارد مشابه، از تکرار آن خودداری و برای این منظور به ترجمه مهدی الهی قمشه ای مراجعه شده است.

۶۲. نقد الحاق: بررسی حقوقی الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان

سجادمنش، لطف الله، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۷ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب، با توجه به نقش مهمی که معاهده های بین المللی در روابط کشورها ایفا می کنند، به موضوع الحاق جمهوری اسلامی ایران برای کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان می پردازد. وی در پی یافتن پاسخی مناسب به این پرسش اساسی است که آیا جمهوری اسلامی ایران با توجه به قانون و مقررات داخلی و فرهنگ اسلامی حاکم بر جامعه، می تواند به این کنوانسیون ملحق شود؟ از این رو، به تعریف مفاهیم، بررسی تلاش های بین المللی در مورد حقوق زن و تطبیق حقوقی قوانین و کنوانسیون یادشده می پردازد. همچنین، در این زمینه، به پرسش هایی درباره حقوق زن براساس قوانین جمهوری اسلامی، حقوق مد نظر کنوانسیون رفع تبعیض درباره زنان، تعهدات دول عضو و وجوه اشتراک و افتراق حقوق زن براساس قانون و مقررات جمهوری اسلامی و کنوانسیون مزبور پاسخ می دهد.

این کتاب شامل سه بخش و یک نتیجه گیری است. بخش اول به مفاهیم و کلیات اختصاص دارد. در قسمت مفاهیم، دو مفهوم «الحاق» و

«تبعیض» و در بخش کلیات، «تلاش های بین المللی به منظور حقوق زن»، همچنین «تاریخچه کنوانسیون رفع تبعیض و مفاد آن» بررسی می شود. بخش دوم به بررسی تطبیقی حقوق زن براساس کنوانسیون رفع تبعیض و قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران اختصاص دارد که در این بخش، در هشت فصل، حقوق گوناگون خصوصی زنان تبیین می گردد. نویسندگان در بخش سوم، به بررسی تطبیقی حقوق عمومی زن براساس مواد مختلف کنوانسیون رفع تبعیض و قوانین جمهوری اسلامی ایران پرداخته که در این بخش نیز حقوق عمومی زن در نه فصل بررسی تطبیقی شده است.

همچنین روش طرح مباحث در این کتاب، بدین گونه است که پس از طرح حق مورد نظر، مستند آن در کنوانسیون و قوانین جمهوری اسلامی بیان و به موارد اشتراک و اختلاف آن اشاره و در پایان، راه حلی پیشنهاد خواهد شد. با توجه به اینکه منابع فقهی از منابع اصلی حقوق ایران است، از مباحث فقهی لازم نیز بهره گرفته شده است. نویسندگان در پایان، با طرح ادله موافقان و مخالفان الحاق، اشکال مختلف الحاق را بررسی کرده است و با توجه به روح کلی حاکم بر کنوانسیون و هدف تدوین کنندگان آن، عدم الحاق را نظر نهایی کتاب معرفی می کند.

۶۳. نگاهی به حقوق زن در اسلام

عظیمی، زهرا، قم، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۵۸ صفحه، رقعی.

زنان، نیمی از پیکر اجتماع و از پایه های اساسی نظام خانواده هستند و همین موضوع، عامل اصلی در شکل گیری حقوق ویژه آنهاست. در دین اسلام، ارزش زن در مواردی چون رشد فردی و اجتماعی؛ انجام تکالیف در برابر خدا، جامعه و خانواده؛ قابلیت آموزش و پرورش؛ تملک و تصرف؛ و

حقوق سیاسی و اجتماعی، مانند مردان است و میان حقوق زنان و مردان، تفاوت‌هایی ناشی از ویژگی‌های آنان در نوع تخصص، تقسیم کار و مسئولیت وجود دارد. نگارنده در کتاب حاضر در هشت فصل، به حقوق زن به عنوان همسر در خانواده، از دیدگاه اسلام پرداخته است.

نویسنده در فصل نخست با عنوان کلیات، پس از تعریف حقوق و وضعیت زن در طول تاریخ و در برخی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها (یونان، روم، ایران، هند و چین) حقوق زن در جاهلیت، در اسلام و در غرب را بررسی کرده است. در فصل دوم، «تفاوت‌های زن و مرد و برابری حقوق» آنها از نظر جسمی و روحی بیان شده است. فصل سوم به «حقوق زن در ازدواج» (تعریف نکاح، اهمیت ازدواج، هدف ازدواج، حق انتخاب همسر و اذن پدر، حق وضع شرط ضمن عقد، چندهمسری یا تعدد زوجات)، اختصاص دارد. در فصل چهارم، «حقوق اقتصادی زن» و نیز در فصل پنجم، «حقوق زن در طلاق» (تعریف طلاق، جایگاه طلاق، حق طلاق، حق فسخ نکاح، طلاق در ادیان گوناگون و طلاق در اسلام) تبیین می‌شود.

سفارش‌های مؤکدی در آیات و روایت‌های اسلامی درباره خوش رفتاری با زن وجود دارد و اسلام زن را انیس و مونس مرد و شریک زندگی او می‌داند و به مردان سفارش می‌کند، با احترام کامل با زنان رفتار کنند. از این رو، نویسنده در فصل ششم این کتاب به موضوع حق خوش رفتاری و حسن معاشرت (تعریف خوش رفتاری، مصداق‌های خوش رفتاری و حسن خلق، احترام به زن، محبت و رزق، پوشاندن عیب‌های همسر، گذشت، مدارا و مشورت) پرداخته است. در فصل هفتم، برخی «حقوق سیاسی و اجتماعی زن» مطرح و در پایان نیز عملکرد رسانه‌ها درباره موضوع زنان و حقوق آنها بررسی شده است.

بخش سوم: نقش و جایگاه زنان در اجتماع و تمدن اسلامی

اشاره

۶۴. اشتغال زن از منظر قرآن و حدیث

روزبهرانی، مهین، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: جعفر نکونام، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک (علوم قرآنی و حدیث)، ۱۳۷۸.

مباحث اصلی پایان نامه حاضر در شش بخش تدوین شده است که عبارتند از:

— بخش اول «جواز اشتغال زنان»: تساوی زنان و مردان در گوهر انسانی، حق مالکیت زنان و اطلاق سفارش به کار برای مردان و زنان؟

— بخش دوم «ضرورت اشتغال زنان»: نیازمندی های خاص زنان، تناسب برخی از کارها با روحیات زنان و امرار معاش خانواده های بی سرپرست؟

— بخش سوم «اشتغال زنان و وظایف خانوادگی»: اشتغال زنان و وظایف شوهرداری، و اشتغال زنان و وظایف تربیت فرزند؟

— بخش چهارم «اشتغال زنان در محیط کار»: آداب حضور زنان در محل کار، مشاغل مناسب با توانایی ها و روحیات زنان، مشاغل نامناسب با توانایی ها و روحیات زنان؟

— بخش پنجم «فواید اشتغال زنان»: تهذیب اخلاقی زنان و به کارگیری نیمی از نیروی کار جامعه؟

بخش ششم «آفات اشتغال زنان و راه های رفع آنها»: فساد اخلاقی و پرده دری، خستگی، و کاهش قدرت انجام وظایف خانه.

۶۵. امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسائل زنان

مرتضوی، سیدضیاء، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (بوستان کتاب)، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۱۶۸ صفحه، رقی.

این کتاب با بیان الگوهای دین شناسی از دیدگاه امام خمینی رحمه الله، به عمده ترین «محورهای مسائل زنان» می پردازد و بایسته ترین نیازها در شناخت صحیح شخصیت انسانی حقوقی و جایگاه اجتماعی و خانوادگی بانوان را در سه بخش تبیین می کند.

در این نوشتار، آن دسته از معیارهایی بیان شده است که در نگرش به دین از نگاه امام، در حوزه مسائل زنان به دست می آید. از دیدگاه نویسنده، این الگوها سه حوزه را دربر می گیرند: کلام و انسان شناسی؛ خانواده و تربیت؛ جامعه و فرهنگ. در بخش اول با عنوان «انسان شناسی و کلام»، درباره موضوع هایی چون یکسان بودن حقیقت انسانی زن و مرد؛ انحصاری نبودن دست یابی به حیات طیبه؛ جزای احسن و عمل صالح؛ و باز بودن راه کمال برای همه اعم از زن و مرد و نیز درباره عاطفه، به عنوان نقطه عطف زندگی بحث شده است.

در بخش دوم با عنوان «خانواده و تربیت»، به این مسائل پرداخته شده است: زنان، زیربنای فضیلت های انسانی و ارزش های والای الهی؛ الگوتلبی و الگوسازی و نقش مهم آن در شکل گیری شخصیت زنان؛ معرفی جامع و درست و اصولی الگوها؛ ارزش و اهمیت و قداست خانواده به عنوان نهاد فراگیر اجتماعی؛ شأن مادری و شرافت و مسئولیتی

که زن در این جایگاه دارد و توجه ویژه ای که امام خمینی رحمه الله در سخنان خویش بدان معطوف داشته است.

بخش سوم کتاب را موضوع «جامعه و فرهنگ» تشکیل می دهد و دربردارنده این نکته هاست: نقش تکمیلی متقابل زن و مرد در نظام آفرینش و ساختار تکوینی زندگی آدمی، و توجه به ملاک های اصیل و معیارهای حقیقی در ارزش گذاری بانوان.

اراده و اختیار و آزادی عمل به همراه خرد و آگاهی زن، او را در تعیین سرنوشت خویش مسئول و متعهد می سازد و در این موارد، زنان با مردان مشترکند: مشارکت سیاسی؛ حضور در عرصه های فرهنگی، اجتماعی و دفاعی؛ نظارت عمومی و نقش زنان؛ حفظ و رعایت جهات شرعی و توجه بانوان به عفاف و حجاب برای حضور در عرصه های اجتماعی و سیاسی و اینکه تحصیل و تدریس فرصتی است که به جنس خاصی اختصاص ندارد و باید برای همه فراهم باشد.

ضمیمه کتاب، بحثی درباره «امام خمینی و راهبرد تهاجم» دربردارد که تأکیدی است بر سیره نظری و عملی امام به هنگام پیش دستی در مقابل دشمن در زمینه های فرهنگی و اجتماعی که این مهم درباره مسائل زنان ضروری تر است. فهرست آیات، روایات و کتاب نامه در آخر کتاب آمده است.

۶۶. بررسی فعالیت اجتماعی زنان از دیدگاه قرآن مجید و سنت شریف

آساره، مجید، پایان نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: محمدحسن تیرائیان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرکزی تهران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۷۸، ۱۸۷ صفحه.

این رساله به منظور آشنایی با دیدگاه قرآن کریم و سنت اهل بیت علیهم السلام، در زمینه حضور زنان در جامعه نگاشته شده است.

نویسنده با بیان تاریخچه ای از فعالیت اجتماعی زنان در جامعه صدر اسلام و فعالیت آنان در ایران، بر نقش مؤثر آنها در تعیین سرنوشت جامعه تأکید کرده و خواهان فراهم آوردن شرایطی مناسب برای حضور بیشتر آنان شده است. مهم ترین عنوان های مطرح شده در این پژوهش عبارتند از: بررسی وضعیت اجتماعی زن پیش از اسلام؛ زن در کلام قرآن کریم (خلقت زن، حقوق زن و زنان مشهور در قرآن کریم)؛ زن در احادیث و روایات؛ و تاریخچه ای از فعالیت زنان در جامعه ایران.

۶۷. پیامدهای تربیتی فعالیت اجتماعی زنان با تأکید بر متون اسلامی

نقوی، عبدالقادر، پایان نامه کارشناسی ارشد (رشته فقه و معارف اسلامی)، استاد راهنما: محمدعلی حاجی آبادی، مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی، مرکز جهانی اسلام قم، ۱۳۸۴، ۱۲۶ صفحه.

پی آمدهای تربیتی فعالیت های اجتماعی زنان برای افراد خانواده (فرزند و شوهر) و جامعه چیست؟ نویسنده در رساله حاضر، در صدد تحقیق در این زمینه و پاسخ گویی به این پرسش اساسی و محوری برآمده، چنان که در پاسخ به این پرسش، پی آمدهای تربیتی مثبت و منفی فعالیت های اجتماعی زنان بررسی و مطالب مربوط به آنها در چهار فصل بیان شده است.

در فصل اول با عنوان کلیات و مفاهیم، به بیان مسئله و تبیین مفهوم پی آمدهای تربیتی فعالیت های اجتماعی زنان، بیان ضرورت و پیشینه تحقیق در این موضوع پرداخته شده است.

فصل دوم درباره «مقام و منزلت انسانی زن از دیدگاه اسلام» که همان مقام و منزلت متعالی است و خداوند آن را حق همه انسان ها دانسته، تبیین شده است. مردان و زنان از یک گوهر و ذات آفریده شده اند، از این رو در کمال یابی و بالندگی و دریافت پاداش و کیفر اعمال یکسانند. زن و مرد، تساوی حقوقی بسیاری دارند؛ هر چند در برخی موارد، مشابه هم نیستند و تفاوت های تکوینی که سبب تکمیل و تکامل و درک متقابل آنان است، در میان آنان وجود دارد.

بی تردید، خانواده به عنوان اولین هسته مرکزی تشکیل دهنده جامعه بشری، نقشی مهم و اساسی در رشد و اعتلای انسان دارد. از این رو، در فصل سوم، درباره ماهیت و ساختار خانواده، اهداف تشکیل خانواده و کارکردهای آن و مهم ترین نقش های زنان در خانواده و آثار تربیتی آن، مانند تأمین نیازهای عاطفی همسر و فرزندان و ایجاد امنیت و شایستگی در کودکان بحث شده است.

فصل چهارم به تحلیل و بررسی فعالیت اجتماعی زنان در حوزه های گوناگون و تبیین رویکردهای عمده اندیشمندان و صاحب نظران جوامع اسلامی در دهه های اخیر، درباره مسائل زنان اختصاص دارد. همچنین، بیان آثار و فواید فعالیت های اجتماعی زنان که مهم ترین آنها بهداشت خانواده، سلامت فرزندان و تأمین نیازهای اقتصادی است و در نهایت، بیان پیآمدهای منفی فعالیت های اجتماعی زنان، مثل سست شدن کانون خانواده، بالا رفتن سن ازدواج و باروری، نابسامانی اجتماعی و مشکلاتی مانند آن، از جمله موضوع هایی است که در این فصل به آن پرداخته شده است. نتیجه گیری و راهکارها نیز در قسمت پایانی این رساله آمده است.

۶۸. پیش نویس منشور جایگاه زن در فرآیند توسعه کشور

آکوچکیان، احمد، ویراستار: زهره نظری، تهران، انتشارات سوره مهر، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۲۲ صفحه، وزیری.

نگارنده در این کتاب کوشیده است، اصول و برنامه ای نظام مند درباره جایگاه واقعی زنان کشور، با هدف شناسایی نقش آنان، همچنین اقدام زنان در توسعه همه جانبه کشور فراهم آورد. ساختار پیشنهادی این منشور، دربردارنده سه حوزه مرسوم تحقیق و توسعه، شامل حوزه مطالعات هنجاری در تبیین وضعیت مطلوب؛ حوزه مطالعات توصیفی وضعیت موجود در زمینه های تاریخی آن؛ و حوزه مطالعات تجویزی یا راهبردی در انتقال از وضع موجود به سوی وضع مطلوب است که به صورت قیاس عملی، شامل مقدمه ای ناظر به غایت، مقدمه ای دیگر ناظر به ابزار نیل به آن غایت و نتیجه، شامل ضرورت استفاده از آن ابزار برای رسیدن به غایت مذکور تنظیم شده است.

موضوع های اصلی کتاب نیز عبارتند از: اصول مبادی نظری منشور زنان در توسعه (مبادی معرفت شناختی و مبادی معرفتی درجه اول نظری زنان در توسعه و عناصر اساسی مفهوم توسعه انسانی، توسعه جنسیتی)؛ زنان، وضعیت مطلوب (زنان، آرمان برای همه زندگی و زنان، اصول مشارکت در جوه سیاست انسانی توسعه) و سیاست ها و راهبردها برای زنان در فرآیند تحقیق و توسعه (در عرصه تعلیم و تربیت در توسعه، سیاست های مشارکت اجتماعی و راهبردی مشارکت در تدبیر اجتماعی).

۶۹. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات فارسی (جلد اول)

جمعی از نویسندگان، تهران، ستاد برگزاری یکصدمین سال میلاد امام خمینی رحمه الله، کمیته بانوان، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۳۷۴ صفحه، وزیری.

درک بالا و شناخت عمیق حضرت امام خمینی رحمه الله از مسائل زنان و جایگاه ایشان، در دنیای بحران زده عصر ما، تحولی شگرف در باور و

اندیشه جوامع ایجاد کرد، به گونه ای که تعریف آن روح قدسی از جایگاه زن در مرتبه عالی انسانی و احیای شأن و منزلت حقیقی زنان، موجب طرد پندارهای باطل و برداشت های گاه مغایر با اندیشه دینی شد.

مجموعه حاضر، جلد نخست از کتاب تأملی بر جایگاه زن و دربردارنده مقاله های فارسی است که در کنگره بین المللی «جایگاه و نقش زن از دیدگاه امام خمینی رحمه الله» به مناسبت بزرگداشت یک صدمین سال میلاد امام خمینی رحمه الله در تاریخ ۶ تا ۸ مهر ۱۳۷۸ عرضه شده است.

عنوان مقاله ها و نام های نویسندگان مقاله ها عبارتند از: جایگاه و نقش زن از دیدگاه امام خمینی، زهرا شجاعی؛ جایگاه و مقام زن از دیدگاه امام رحمه الله، حجت الاسلام اکبر هاشمی رفسنجانی؛ زن مسلمان و عنصر زمان و مکان، معصومه ابتکار؛ تربیت زن در ساحت عقلانی و عاطفی، احمد احمدی؛ امام، زن و رهایی از دو رویکرد، سیدجعفر اردبیلی؛ بررسی جامعه شناختی دیدگاه تربیتی حضرت امام رحمه الله در مورد نقش زن در خانواده، شهلا باقری؛ نقش اجتماعی زنان از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله، باقریان؛ بازخوانی نقش سیاسی و اجتماعی زنان در اندیشه و سیره امام خمینی رحمه الله، اشرف بروجردی؛ زن و توسعه اجتماعی از دیدگاه اسلام و امام خمینی رحمه الله، محمدعلی تسخیری؛ زن و مسائل اجتماعی و سیاسی از نگاه مبانی اجتهادی، اشرف جناتی؛ تساوی زن و مرد از نگاه قرآن، اشرف جناتی؛ زن و انقلاب از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله، مرضیه حدیدچی (دباغ)؛ امام خمینی رحمه الله و بیداری زن مسلمان، ربابه رفیعی طاری (فیاض بخش)؛ فاطمه زهرا علیها السلام، معنای بلند قدر، تفسیری عرفانی از حضرت امام خمینی رحمه الله در شأن حضرت فاطمه علیها السلام، فاطمه ریعان؛ زن و عرفان حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، مظهر انسان کامل، منظر سلطانی؛ زن،

هنر و ادبیات، مهری شریفیان؛ نقش زنان در دفاع از مملکت و انقلاب اسلامی از دیدگاه و سیره عملی حضرت امام خمینی رحمه الله، فضل الله صلواتی؛ امام، زنان و زمان، جمیله کدیور؛ دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله در مورد زن با رویکرد فلسفی؛ و تبیین شخصیت و سیره حضرت زهرا علیها السلام و زنان بزرگ اسلام در کلام امام رحمه الله، طوبی کرمانی؛ حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، الگوی زن مسلمان، فریده مصباحی؛ فقه و فقهات در بینش و نگرش امام، مقدم؛ و دیدگاه های تربیتی حضرت امام از بعد روان شناسی، شکوه نوابی نژاد.

۷۰. تأملی بر جایگاه زن: مجموعه مقالات عربی و انگلیسی همراه با ترجمه (جلد دوم)

جمعی از نویسندگان، تهران، ستاد برگزاری یک صدمین سال میلاد امام خمینی رحمه الله، کمیته بانوان، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۹۵ + ۱۶۳ صفحه، وزیری.

جلد دوم از کتاب تأملی بر جایگاه زن، حاوی تعداد دیگری از مقاله هایی است که در کنگره بین المللی جایگاه و نقش زن از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در تاریخ ۶ تا ۸ مهر ۱۳۷۸ عرضه شده است. عنوان این مقاله ها عبارتند از: دیدگاه فلسفی امام خمینی رحمه الله در مورد زنان، آشا عبدالابراهیم؛ دیدگاه امام خمینی رحمه الله درباره فعالیت سیاسی زنان، الهام باقر؛ نقش زن در مدیریت خانه، بتلا عبید؛ نقش زن در پرورش و تربیت نسل ها، توفیق یوسف الخطیب عبید؛ مفهوم زن نمونه در غزلیات و نامه های عرفانی _ فلسفی امام خمینی رحمه الله، جمیله زهرا عبید؛ نظری بر حجاب درون، خائولانا کاتا؛ دیدگاه امام خمینی رحمه الله از ابعاد نظری و عملی به زن، زینب جمعه؛ زن و کار در اسلام، زینب حکیم؛ دیدگاه های امام خمینی رحمه الله در مورد جایگاه زنان، سلینا پروین؛ قدرت انقلابی زنان

ایران، حقیقتی بزرگ و پنهان برای غرب، فانی اچوآ اچوآ؛ نگرش امام خمینی رحمه الله نسبت به زنان، با رویکرد فلسفی، محمود خاتون؛ نقش زن در خانواده، نازنین غلامحسینی؛ و نقش زنان در تحقیقات جامعه مدنی، نرجس زیدی که ترجمه عربی و انگلیسی این مقاله ها نیز بیان شده است.

۷۱. تحلیلی بر سرگذشت تاریخی زن (با تأکید بر هویت تاریخی زن مسلمان)

ایروانی، شهین، تهران، انتشارات دریا، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۳۶ صفحه، رقعی.

برای تحقیق در هر زمینه ای، اشرافی نسبی به تاریخچه آن لازم است و بی تردید، گذشته هر موجودی بر کیفیت حضور فعلی اش مؤثر است. انسان نیز متأثر از تاریخ خویش است. هر فرد، از گذشته خود و اعضای خانواده خویش، همچنین از اندیشه ها و شیوه تربیت حاکم بر محیط و رفتار اعضای خانواده با یکدیگر متأثر است. انسان به همان نسبت، از خانواده بزرگش، جامعه و از تاریخ بشری نیز تأثیر می پذیرد. اگر این اثرپذیری را باور داشته باشیم، به ضرورت پرداختن به حیات تاریخی زن نیز پی می بریم. زن نیز مظهر تاریخ و گذشته نوع بشر به ویژه جنس خویش است. از این رو، برای دریافت موقعیت فعلی زن، باید به دریافت صحیحی از موقعیت تاریخی اش و آنچه بر او گذشته است، رسید.

این مجموعه با هدف یافتن جای پای تاریخ بر سرنوشت امروزی زن تدوین شده است. نویسنده بر آن است تا با جست و جو در تاریخ، از نقل صّرف رویدادهایی که بر زن گذشته، فراتر رود و با شناخت پدیدارهایی که همواره با زندگی این جنس عجین بوده، به تحلیل آثار عمیق آنها بر شخصیت وی و چگونگی رویارویی مرد و جامعه با او، پردازد تا امکان

یافتن پاسخ این پرسش مهم افزایش یابد که سهم تاریخ در ساخت هویت زن امروز به ویژه زن مسلمان چقدر است؟

با این هدف، این مجموعه در چند بخش تنظیم شده است. نگارنده، نخست سرنوشت زنان را با توجه به تفاوت ها و اشتراک ها در زندگی تاریخی، در سه دسته اصلی (زنان جوامع بدوی، زنان متمدن و زنان مسلمان) بررسی و شرایط آنها از گذشته تا حال را تحلیل کرده است. آن گاه درباره پدیده های تاریخی مؤثر بر سرنوشت زنان چون (بردگی زن؛ اسارت و هتک حرمت از زن؛ روش برخورد و نحوه زندگی حکام و خلفا و گرایش آنها به زن بارگی، عیاشی و فساد اخلاقی؛ ایجاد فضای ناامن اجتماعی به دلیل گسترش فحشا در جامعه؛ پدیده «ازدواج مصلحتی و حکومتی»؛ پدیده «حرمسرا»؛ ناتوانی زن از شرکت در جنگ همپای مرد، به واسطه ضعف قوای جسمی؛ و نقش زن در سیاست) بحث شده است.

همچنین، آثار و پی آمدهای چنین پدیده های ریشه داری که زن تا دوره معاصر با آن روبه رو بوده، با عنوان هایی چون آثار روانی حوادث تاریخی بر زن؛ آثار حوادث تاریخی مربوط به زن بر مرد؛ آثار سیر حیات تاریخی زن بر اجتماع و دو چهره متفاوت از زن مسلمان (زن مسلمان و چهره رشدیافته او و روش اسلام در پا بر جا داشتن زن مسلمان) بررسی شده است. در پایان نیز به تحولات ناشی از ورود فرهنگ غرب به کشورهای مسلمان و در نتیجه وضعیت زن در ایران پیش و پس از انقلاب اسلامی به اختصار توجه شده است.

۷۲. تربیت الگویی زنان در قرآن

حسین خانی، هادی، قم، مرکز پژوهش های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۰۴ صفحه، رقعی.

نویسنده در این تحقیق، در پی آن است که با مراجعه به آیاتی از قرآن کریم که شامل داستان هایی درباره زنان است، از جنبه های مختلف

دینی، اجتماعی، اخلاقی و تربیتی، الگویی کامل از زن را از دیدگاه آیات قرآن به تصویر کشد و راه تربیت زنان را با معرفی این الگوها هموار کند.

این پژوهش شامل پنج بخش است. در بخش اول، کلیات تحقیق مطرح شده است. بخش دوم تا چهارم، به تربیت الگویی زنان در جنبه های اعتقادی، عبادی، اخلاقی و اجتماعی با این عنوان ها اختصاص دارد: تربیت اعتقادی بانوان؛ به شیوه الگویی؛ ویژگی های الگویی در قلمرو روش اعتقادی بانوان؛ ویژگی های الگویی در قلمرو محتوای تربیت اعتقادی بانوان؛ تربیت عبادی بانوان به شیوه الگویی؛ تربیت اخلاقی بانوان و پرورش فرزند به شیوه الگویی؛ تربیت اخلاقی؛ عفاف؛ پرورش فرزند؛ تربیت معنوی کودک؛ تربیت الگویی بانوان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی؛ الگو در تربیت اجتماعی؛ تربیت خانوادگی؛ ویژگی های همسر شایسته؛ نقش زن در خانواده؛ تربیت در زمینه مشارکت اجتماعی؛ جواز مشارکت اجتماعی بانوان؛ الگو در تربیت اقتصادی؛ زن و فعالیت های سخت اقتصادی؛ الگو در تربیت سیاسی؛ اصل مشارکت سیاسی بانوان؛ مشارکت سیاسی بانوان به عنوان عضوی از امت؛ الگوی مثبت مشارکت سیاسی بانوان؛ و الگوی منفی مشارکت سیاسی بانوان. در بخش آخر نیز پس از نتیجه گیری از مباحث قبل، پیشنهاد های نظری و کاربردی در سطح رسانه مطرح می شود.

۷۳. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد اول)

پیشگامی فرد، زهرا، تهران، شورای فرهنگی اجتماعی زنان، روابط عمومی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۲۲۲ صفحه، وزیری.

مجموعه حاضر، گزارش مدون شده تحقیقی است با هدف شناسایی سازمان های زنان که در جنبه های بین المللی یا منطقه ای فعالیت می کنند.

سه هدف اصلی که شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان با اجرای این پژوهش پی گیری می کند، عبارتند از:

۱. بررسی نقاط قوت و ضعف ارتباط میان زنان کشورهای اسلامی؛

۲. پیدا کردن راه هایی برای تقویت ارتباط میان زنان کشورهای اسلامی؛

۳. جست و جو و تعیین نقش برای سازمان های زنان کشورهای اسلامی در فرآیند تصمیم سازی های بین المللی. براین اساس، جلد نخست، شامل سازمان های بین المللی و منطقه ای زنان است که حوزه فعالیت آنها گسترده و در نتیجه، اثرگذاری آنان بر محافل بین المللی قابل توجه است. این سازمان ها در چهار قلمرو جغرافیایی به ترتیب زیر دسته بندی شده اند:

الف) سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در قاره های امریکا و اروپا: فعالیت این سازمان ها در سطح بین الملل یا در سطح یک منطقه وسیع جغرافیایی شامل چند کشور است، ولی پایگاه اصلی آنها در یکی از کشورهای اروپایی یا امریکایی است.

ب) سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در خاورمیانه، شمال افریقا و افریقا: فعالیت این سازمان ها در سطح بین الملل یا در سطح منطقه خاص جغرافیایی است، ولی مراکز آنها در یکی از کشورهای خاورمیانه یا قاره افریقا است.

ج) سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در قاره آسیا: سازمان هایی که نوع فعالیت آنها در سطح یک منطقه جغرافیایی یا بین المللی است و مراکز آنها در یکی از کشورهای آسیایی است.

د) سازمان های بین المللی و منطقه ای فرامرزی: سازمان هایی که قلمرو فعالیت آنها یک قلمرو جغرافیایی گسترده شامل یک قاره یا بخش هایی

از دو یا سه قاره است، ولی محل استقرار آنها یا مشخص نشده یا به شکل مجازی است.

۷۴. جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام (جلد دوم)

پیشگامی فرد، زهرا، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۴۰۸ صفحه، وزیری.

شماره دوم از این مجموعه، به بررسی سازمان های ملی و محلی زنان اختصاص دارد که یا در کشورهای اسلامی فعالیت می کنند یا در کشورهای غیرمسلمان قرار دارند، ولی بنابر هدف های اسلامی سامان دهی شده اند، از جمله: شبکه زنان مسلمانان استرالیا؛ انجمن حقوق دانان مسلمان زن برای حقوق بشر (کرامه) و (امریکا)؛ سرویس مشاوره تلفنی زنان مسلمان (انگلیس)؛ مرکز اسلامی اهل بیت (ایرلند)؛ انجمن مسلمانان کانادا؛ شورای زنان مسلمان کانادا؛ اتحادیه زنان اردن؛ دانشکده زنان دبی؛ اتحادیه عمومی زنان سودان؛ اتحادیه عمومی زنان فلسطینی؛ مرکز زنان اورشلیم؛ کمیسیون ملی زنان لبنان؛ مرکز حقوق زنان مصر؛ سازمان حمایت از حقوق زنان باویاب (نیجریه)؛ سازمان های زنان کشور آذربایجان؛ جمعیت انقلابی زنان افغانستان و سازمان اسلامی فاطمیا (اندونزی).... برخی از نتایج این تحقیق نیز عبارتند از:

در کشورهای غربی، دغدغه مشترکی میان زنان مسلمان وجود دارد که سبب تشکیل سازمان های غیردولتی با فعالیت های مشابه شده است و آن دغدغه، نگرانی از محو شدن اسلام و قوانین و احکام الهی در آینده است. این نگرانی، انگیزه زنان را برای ایجاد سازمان های غیردولتی زنان مسلمان تقویت کرده است.

چه در کشورهای اسلامی و چه در کشورهای غیراسلامی، گاه سازمان های غیردولتی زنان، افزون بر آنکه هدف های انسان دوستانه ای را برای پیشرفت زنان پیش گرفته اند، سازمان دهی بسیار قدرتمندی برای اجرای خواسته های خود دارند و توانسته اند در سطح ملی، چه در امور سیاسی و چه در امور اقتصادی و اجتماعی صاحب نفوذ باشند. از این نمونه سازمان ها، در کشورهای اسلامی آسیایی بسیار دیده می شود.

۷۵. زن در نگاه روشنفکران

تشکری، زهرا، [برای] مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، قم، انتشارات طه، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۸۴ صفحه، رقی.

اثر حاضر، مقدمه ای بر شناخت مسائل زنان از دریچه نگاه روشن فکران به ویژه از دیدگاه روشن فکران دینی ایران است. تحلیل و نقد و ارزیابی مواضع و دیدگاه های روشن فکران در زمینه مسائل زنان، به بررسی همه جانبه، گسترده و کارشناسانه نیازمند است. نویسنده در این نوشتار فقط به نقد و تحلیل موارد مهم و کلیدی دیدگاه های آنان پرداخته و تنها دریچه ای به سوی بازاندیشی و بازنگری در مبانی فکری روشن فکران می گشاید. همچنین، به آن بخش از مبانی نظری روشن فکران اشاره دارد که به گونه ای با مسائل زنان در آمیخته و بر تبیین و تفسیر آنها اثرگذار است.

مباحث این کتاب در سه بخش تنظیم شده است. در بخش نخست، به پیشینه جریان روشن فکری در مسائل زنان در غرب و ایران توجه شده است. نویسنده در بخش دوم به مبانی نظری روشن فکران در مسائل زنان

به ویژه روشن فکران دینی در سه محور (مبانی روش شناختی، مبانی دین شناختی و مبانی فلسفی) پرداخته است. در بخش سوم نیز مسائل زنان و راهکارهای بیان شده در این زمینه، از چشم انداز روشن فکران ایرانی در محورهایی چون مسائل فرهنگی، آموزشی، تربیتی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فقهی و حقوقی بررسی شده است.

نویسنده در مراجعه به منابع، افزون بر استفاده از کتاب ها و نشریه های داخلی، از نشریه های روشن فکران ایرانی خارج از کشور چون آوای زن، و نیمه دیگر که با موضوع زنان به چاپ می رسد، استفاده کرده است. در پایان کتاب، نمایه هایی مانند نمایه آیات و روایات؛ نمایه اشخاص؛ نمایه کتب و جزوات؛ نمایه مقالات (مصاحبه و گزارش)؛ نمایه نشریات؛ نمایه نهادها، سازمان ها و مؤسسات و فهرست هایی چون فهرست منابع؛ فهرست کتب؛ و فهرست مقالات آورده شده است.

۷۶. زن و عدالت اجتماعی

هاشمی رفسنجانی، اکبر، تهران، انتشارات سفیر صبح، ۱۳۸۰، ۲۴۸ صفحه.

این کتاب درحقیقت، مجموعه ای مدون از سخنان مؤلف است که در خطبه های نماز جمعه تهران، در سال های ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۵ ایراد کرده است. کتاب پنج بخش دارد. موضوع بخش اول، «زن و حقوق فردی» است. در این بخش، نویسنده پس از بررسی تاریخ زندگی زنان در سه دوره مشخص که جزو بدترین دوران هاست، به دیدگاه اسلام درباره زنان می پردازد و خاطر نشان می کند، اساسی ترین کار و پایه حرکت و فکر اسلامی درباره بانوان، مبارزه با متهم ساختن او به داشتن تفکر ناقص و

طفیلی و دست دوم بودن او در جامعه و شناخت زن به عنوان انسان مستقل کامل و برابر با مرد است. در ادامه، میان نگرش غرب و اسلام درباره حقوق زنان، مقایسه ای تحلیلی صورت گرفته است.

«زن و استقلال اجتماعی»، عنوان دومین بخش کتاب است که مسائلی چون انتخاب همسر، ازدواج و طلاق با توجه به آیات، روایات و مباحث فقهی و اخلاقی را بررسی کرده است.

در بخش سوم با عنوان «زن و استقلال مالی»، این مطلب بیان شده که یکی از جنبه های مظلومیت زنان در طول تاریخ، محرومیت آنان از حق مالکیت اقتصادی است. هیچ مکتب و حتی جریان قانونمندی، امروزه در دنیا مانند اسلام، برخورد عادلانه ای با این مسائل نداشته است.

میان فقهای شیعه اتفاق نظر است که وقتی بانوان به سن بلوغ و رشد می رسند، هیچ کس بر اموالشان ولایت ندارد و دارایی آنان به طور کامل در اختیار خودشان است. مسئله منابع مالی و اشتغال زنان نیز در ادامه این بخش ارزیابی شده است. تأکید مؤلف درباره شغل زنان، بر این امر است که باید در تقسیم کارها، اصولی را پذیرفت که در اسلام و منطق و عقل مطرح است. مصالح خانواده، جامعه، کشش و ظرفیت جسمی زن و مرد و در نظر گرفتن تناسب ارگانیزم وجودی و روحی متناسب با شغلی که زن می خواهد داشته باشد نیز حائز اهمیت است و شرط اصلی سپردن کار به بانوان در محیط اجتماعی، حفظ تقوا و پاک دامنی است.

نویسنده در ادامه، نمونه هایی از تلاش های زنان در عصر رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه علیهم السلام را بیان کرده است. براین اساس، در احکام اسلام هیچ شغلی برای زن ها حرام نیست و با رعایت احکام شرعی می توانند در عرصه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و علمی حضور یابند.

«جایگاه زن در تحکیم خانواده»، موضوع چهارمین بخش کتاب است. در این قسمت، بر این نکته تأکید شده است که از دیدگاه اسلام، خانواده به عنوان نهادی اصولی، طبیعی و ابدی شناخته شده و از زندگی انسان ها جدا نیست. در نهاد خانواده هیچ ستمی از این بدتر نیست که توانایی های روحی و بدنی و نیاز عاطفی مادر و کودک را نادیده بگیریم. به اعتقاد پدیدآورنده، با توجه به آیات قرآن، معاشرت در محیط خانواده به ویژه از سوی مرد باید با توجه به عواطف و احساسات موجود در خانواده ها باشد و مرد نیازهای روحی و طبیعی همسرش را نادیده نگیرند. زن نیز باید با رفتار خود آرامش مرد را در حد توان تأمین کند.

«زن و مسئله پوشش»، عنوان آخرین بخش کتاب است. نویسنده در این بخش یادآور می شود برای حفظ اصالت زنان و خانواده و استحکام جامعه و تأمین سلامت اخلاقی و معنوی افراد، در آیات قرآن و آموزه های اسلامی، به مسئله پوشش، حجاب و عفت توجهی ویژه و جدی شده است؛ زیرا برهنگی، روابط اجتماعی را تهدید و مناسبات انسانی را متزلزل می کند.

۷۷. زن، دین، سیاست

آیت اللهی، زهرا، تهران، انتشارات سفیر صبح، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۱۹۵ صفحه، رقعی.

یکی از موضوع های مهم در حیطه مسائل زنان، مشارکت سیاسی آنان است که در قرن اخیر، در محافل گوناگون، درباره آن بحث و مناقشه هایی جدی صورت گرفته است. با وجود باور کلی بر اصالت و قدمت تمدن اسلامی، درباره دیدگاه اسلام در زمینه مشارکت سیاسی

زنان، تحقیقات گسترده ای که به صورت شفاف و روشن این موضوع را تبیین کند، صورت نگرفته است. همچنین، با توجه به مشترکات فراوان مذاهب گوناگون اسلامی و ویژگی های خاص عقاید شیعه، ضرورت بررسی موضوع مورد بحث، در منابع معتبر این مکتب ضروری به نظر می رسد. افزون بر آن، هرچند انقلاب اسلامی ایران فرصت مناسب و ویژه ای برای حضور زنان در مهم ترین امور سیاسی به وجود آورده، به دلیل بیان نشدن جامع مبانی نظری مشارکت سیاسی زنان، پرسش هایی اساسی در این باره مطرح شده است.

نویسنده کتاب زن، دین، سیاست در پی آن است مبانی نظری مشارکت سیاسی زنان از دیدگاه شیعه را به روش تحلیلی و با بهره گیری از آیات و روایات اهل بیت علیهم السلام و کتاب های تاریخی و تفسیری شیعه مطرح و بررسی کند. از این رو، موارد متعددی از رفتار های سیاسی بانوان که معصومان علیهم السلام آن را تأیید کرده اند، در این نوشتار بیان شده است. عنوان های اصلی مباحث کتاب عبارتند از:

- __ نقش زنان در پذیرش حکومت دینی و اعلام التزام عملی به توابع آن (بیعت)؛
- __ نقش زنان در تشکیل حکومت اسلامی و تقویت بنیان این حکومت (هجرت)؛
- __ دفاع زنان از اقتدار حکومت اسلامی و مقابله با تهاجم علیه آن (حضور در جهاد)؛
- __ تداوم رسالت شهدا به کمک بانوان و مشارکت آنان در اصلاحات سیاسی (امر به معروف و نهی از منکر)؛
- __ حفاظت از اسرار سیاسی؛

— همیاری با اعضای خانواده در اقدامات سیاسی و جلوه‌هایی دیگر از مشارکت سیاسی بانوان.

در بخش‌هایی از این کتاب نیز به موضوع‌هایی چون «خشونت علیه زنان، مشارکت زنان عصر معصومان علیهم السلام و مشارکت سیاسی زنان به عنوان تکلیف الهی»، از دیدگاه دلایل دینی اشاره شده است. همچنین، حدود مشارکت زنان بررسی شده و با بیان نمونه‌های متعدد، دیدگاه شیعیان درباره عملکرد سیاسی زنان، در صورتی که واجد ویژگی‌های خاص باشند، تعیین گردیده است. مهم‌ترین ویژگی این کتاب، بیان آیات، روایات و سیره عملی معصومان علیهم السلام با استفاده از ۷۹ منبع، برای اثبات مقصود نویسنده است.

۷۸. زنان بت شکن

فهیم کرمانی، مرتضی، قم، انتشارات صحیفه خرد، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۶۸ صفحه، رقعی.

در این نوشتار، زندگی‌نامه و شرح مبارزات سیصد تن از زنان مبارز و فعالیت‌های سیاسی آنها داستان وار، با استفاده از گزارش‌ها و منابع تاریخی، استخراج و تحلیل شده است. این زنان از افراد نمونه و آگاه و موقعیت‌شناس هستند که افزون بر عمل به شریعت و آموزه‌های اسلامی، علیه ستمگران به ویژه علیه معاویه، یزید و بنی امیه قیام یا اعتراض و مخالفت کرده‌اند. اسامی برخی از زنان مبارز و حامی ولایت که در این کتاب، شرح زندگی و موضع‌گیری‌های آنان بیان شده است، عبارتند از: ام فروه؛ بکاره هلالیه؛ زرقا؛ ام سنان، دختر خیمه؛ عکرشه؛ دارمیّه حجوئیّه؛

آروی، بنت عبدالمطلب؛ دلوانیه؛ امّ البراء؛ سوده؛ میسون؛ سعدی؛ آمنه، بنت شریده؛ جروه بنت حلیمه سعیدیه؛ زینب علیها السلام؛ ام کلثوم علیها السلام و حضرت فاطمه علیها السلام ...

۷۹. زنان در حکومت امام زمان علیه السلام

طیبسی، محمدجواد، قم، انتشارات مهدی موعود(عج)، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۳۶ صفحه، پالتویی.

در این کتابچه، نخست به رشادت ها و فداکاری های بانوان در صدر اسلام اشاره می شود. سپس احادیث و روایاتی درباره نقش زنان در حکومت امام زمان(عج) توضیح و تفسیر می گردد. در پایان نیز به اختصار به شرح حال زنانی اشاره می شود که براساس احادیث، در زمان حکومت امام زمان(عج) نقشی مؤثر دارند. اسامی برخی از این زنان عبارتند از: صیانه ماشطه؛ سمیه(مادر عمار یاسر)؛ نسیمه؛ ام امین؛ ام خالد؛ زبیده و قنواء.

۸۰. زنان دین گستر در تاریخ اسلام(۱) مجموعه مقالات برگزیده ششمین جشنواره پژوهشی شیخ طوسی رحمه الله

روحانی، طاهره، قم، انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۳۰۰ صفحه، وزیری.

زنان دین گستر در تاریخ اسلام، نخستین جلد از مجموعه مقاله های برگزیده ششمین جشنواره شیخ طوسی رحمه الله، ویژه طلاب و فضیلاب غیرایرانی است که با موضوع «شخصیت زن در اسلام» و در دو بخش برگزار شده است. بخش اول درباره «زنان دین گستر در میدان علم» و شامل چهارفصل است. فصل اول درباره کلیات است و موضوع هایی

چون لزوم پرداختن به موضوع؛ اسلام، احیاگر حقوق زنان؛ برابری زن و مرد در آفرینش؛ تسویه و تعدیل در خلقت؛ برابری زن و مرد در کمال یابی و بالندگی؛ تفاوت زن و مرد از دیدگاه قرآن و چگونگی حضور زن در اجتماع بررسی شده است. در فصل دوم، نام «زنان محدث» از هر معصوم، غیر از امام زمام (عج) آورده شده است. فصل سوم، از زنان دانشمند با این عنوان ها یاد کرده است: زنان در میدان علم؛ زنان معلم؛ زنان فقیه صحابی؛ زنان فقیه تابعی و زنان مبلغ. فصل چهارم مشتمل بر مطالبی درباره زنان شاعر و حافظ قرآن است که در دو عنوان «زنان نابغه در شعر و ادب» و «زنان مدافع ولایت با خطابه و شعر» بررسی شده است.

«زنان دین گستر در میدان عمل»، عنوان بخش دوم کتاب و شامل پنج فصل است. در فصل اول، حضور زنان در بیعت، با چهار موضوع در عصر رسالت، بیعت جنگ، بیعت زنان و مردان مکه، و بیعت در غدیر خم بررسی شده است. عنوان فصل دوم، زنان و هجرت است که در این فصل درباره زنان مهاجر به حبشه و مدینه و نیز هجرت زنان پس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و هجرت برای همراهی امام زمان (عج) بحث شده است. نویسنده در فصل سوم، نخست با عنوان زنان و امر به معروف و نهی از منکر، این موضوع را از دیدگاه قرآن و روایات در عصر معصومان علیهم السلام بررسی و سپس جایگاه ولایت زنان در روایت ها و نیز در عصر ظهور را بیان کرده است. وی در فصل چهارم با عنوان جهاد و دفاع، پس از بیان انواع جهاد زنان، به جهاد زنان در عصر ظهور پرداخته است.

زنان مجاهد و مدافع ولایت، عنوان فصل پنجم و شامل این موضوع هاست: حافظان اسرار امامت؛ مدافعان ولایت در مقابل خلفای جور؛ مدافعان ولایت در مقابل مردم نادان و گمراه؛ زنان شهید در دفاع از

ولایت؛ زنان روایتگر حدیث ولایت؛ زنان و گزارش غدیر؛ و زنان مدافع ولایت با گزارش اخبار نظامی. در پایان کتاب، فهرست آیات و منابع و مآخذ و پی نوشت ها آورده شده است.

۸۱. زنان نمونه در قرآن

موسوی، سید غضنفر، پایان نامه کارشناسی ارشد فقه و معارف اسلامی، استاد راهنما: محمدجواد اسعدی، قم، مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی، مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۴، ۱۹۸ صفحه.

در این پژوهش، درباره «زنان نمونه در قرآن» به طور کلی بحث و بررسی شده است. همان گونه که از نام پژوهش پیداست، از آیات و در برخی موارد از روایات استفاده شده است تا از این راه، دیدگاه قرآن درباره شخصیت های مثبت و منفی زنان نمونه بیان و روشن شود. در برخی از بخش ها نیز دیدگاه جامعه پیش از ظهور اسلام و پس از آن و در عصر جدید، در دو قسمت بیان شده است. بخش اول به تبیین کلیات مربوط به بحث اختصاص دارد و شامل چهار فصل است. در فصل اول از این بخش، درباره طرح تحقیق؛ اهمیت موضوع و فایده آن؛ اهداف تحقیق؛ پیشینه؛ مفاهیم واژه های کلیدی و روش تحقیق مباحثی بیان شده است.

در فصل دوم، معنای واژه ها و کاربرد قرآنی آنها مانند واژه اسوه، مَثَل، اتباع، عبرت، اقتدا و امام بیان شده و هر یک از این واژه ها در معنای نمونه به کار برده شده و در حد اشاره به معانی آنها بسنده شده است. همچنین به این نکته توجه شده که منظور نویسنده از اسوه، الگو و نمونه، یک مفهوم است و تفاوتی میان آنها نیست جز اینکه اسوه، کلمه ای قرآنی و عربی است که در فارسی به معنای الگو و نمونه به کار برده شده است.

در فصل سوم با عنوان نمونه و الگو از نظر قرآن، به مباحثی چون فلسفه نیازمندی به الگو و نمونه؛ ملاک های انسان نمونه در قرآن؛ تجسم نمودهای عینی در قرآن؛ تقسیم بندی نمونه ها (نمونه فردی، نمونه جمعی)؛ نمونه های معصوم و غیرمعصوم؛ فلسفه ذکر نمونه های غیرمعصوم در قرآن؛ نمونه های مطلق و نسبی؛ نمونه های صریح و غیرصریح؛ نقش الگودهی زنان در تربیت؛ معرفی الگو و نمونه در نظام تربیتی و ویژگی های بانوان نمونه پرداخته شده است.

در فصل چهارم نیز جایگاه زن پیش از ظهور اسلام در شبه جزیره العرب و پس از ظهور اسلام و زنده به گور کردن دختران و انگیزه های این جنایت و جایگاه زن در قرآن و نیز در فرهنگ محاوره قرآن به اختصار مطرح شده است.

بخش دوم که مهم ترین مبحث این رساله را در بردارد، به «زنان نمونه در قرآن» اختصاص دارد و مشتمل بر چهار فصل است. در فصل اول، نمونه خوبان و مشخصات و علت نمونه بودن زنانی چون حضرت آسیه و حضرت مریم به طور گسترده تبیین شده است. در فصل دوم از بانوانی که قرآن از آنها ذکر خیر و تمجید کرده، یاد شده و شرح حال هر یک از آنها به صورت جداگانه بررسی شده است. نکته قابل توجه در این بحث آن است که ذکر نام آنها در قرآن، موجب شهرت آنها و در نتیجه، الگوشدنشان برای جامعه می شود.

آنچه در این میان بر آن تأکید شده، این است که زنانی که در قرآن از آنها ذکر خیر شده، نمونه هستند که در این نوشتار از آنها با عنوان «زنان نیکوکار یا زنانی که قرآن از آنها ذکر خیر کرده»، یاد شده است. در پایان نیز شخصیت هر یک از بانوان نمونه و ویژگی های آنان و نیز علت نمونه بودن

آنها بیان شده است که عبارتند از: حضرت حوا، همسر آدم علیه السلام؛ حضرت ساره و هاجر، همسران حضرت ابراهیم علیه السلام؛ مادر و خواهر و همسر حضرت موسی علیه السلام؛ همسر حضرت ایوب علیه السلام؛ همسر زکریا علیه السلام؛ همسر عمران علیه السلام؛ بلقیس (ملکه سبأ)؛ حضرت خدیجه ۳؛ و حضرت فاطمه زهرا علیها السلام.

نویسنده در فصل سوم به «نمونه بدان» و ویژگی های ناپسند برخی از زنان بد چون همسران حضرت نوح و لوط: پرداخته است. موضوع فصل چهارم این بخش، «زنان زشت کردار در قرآن و ویژگی های منفی آنان» است که برخی از این زنان عبارتند از: همسر عزیز مصر؛ همسر ابولهب و همسر حضرت هود علیه السلام و سرانجام، این رساله با یک نتیجه گیری کلی به پایان رسیده است.

۸۲. سیمای زن در جامعه

مهر روز، علی، شیراز، انتشارات ره آورد هنر، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۸۸ صفحه، رقعی.

نویسنده، به منظور پاسخ گویی به رفتارهای سنتی و یک سونگری برخی افراد جامعه و از طرفی تفکر تحقیرآمیز گروهی به ظاهر متمدن و پیرو جوامع غرب و غرب زده ها نسبت به طیف زنان و به منظور تجلیل از منزلت اجتماعی زن، با استفاده از آیات و روایات، سیمای زن و منزلت او را در جامعه بررسی کرده است. در این کتاب، نخست به ویژگی های فردی زن و سپس به منزلت زن در اجتماع اشاره می شود. مباحث بعدی کتاب عبارتند از: زنان الگو و ملکوتی؛ زن و آزادی؛ زن و حجاب؛ تکریم حقوق زن در خانواده؛ وظایف زن در امر شوهرداری؛ نگاه تحقیرآمیز به حقوق زن در جامعه؛ ازدواج و مراتب معاشرت زنان و مردان؛ و فلسفه اختلاف زن و مرد.

۸۳. طبقات نسوان یا زنان نامی در تاریخ، فرهنگ و تمدن اسلامی: شرح حال ۱۵۰۰ تن از بانوان مسلمان

عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم، قم، دفتر نشر نوید اسلام، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۸۴۴ صفحه، وزیری.

در مجموعه حاضر، زندگی نامه کوتاهی از ۱۵۰۰ تن از زنان نامی ایران که در عرصه های گوناگون فعالیت داشته اند، آورده شده است. نام های این افراد در قالب این موضوع ها آمده است: زن در عرصه قرآن و تفسیر؛ زن در عرصه حدیث و روایت؛ زن در عرصه عرفان و سلوک؛ زن در عرصه ادبیات؛ زن در عرصه علم و دانش و بینش؛ زن در عرصه تألیف و تحقیق و نگارش؛ زن در عرصه خط و هنر و خوشنویسی؛ زن در عرصه سیاست و فرهنگ و اجتماع؛ زن در عرصه تربیت و پرورش مردان بزرگ؛ زن در عرصه رزم و جهاد و شهادت؛ زن در عرصه نیرو و ایثار و نیکوکاری؛ زن در عرصه فقه و فقهات و اجتهاد؛ زن در عرصه پزشکی و پرستاری؛ زن در عرصه سازندگی و عمران و آبادی؛ و زن در عرصه انقلاب ها و تحولات اجتماعی.

۸۴. مجموعه مقالات هم اندیشی بررسی مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها (جلد ۱ - ۲)

قم، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، چاپ اول، ۱۰۴۹، ۱۳۸۰ صفحه، وزیری.

در بهمن سال ۱۳۷۹، دفتر مطالعات و تحقیقات زنان (وابسته به مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران)، نخستین هم اندیشی بررسی مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها را در شهر مقدس قم و با حضور اندیشه وران حوزه و دانشگاه برگزار کرد. این همایش برای حوزه

علمیه، فرصت مناسبی فراهم کرد تا تلاش خویش را به منظور شناخت، ریشه یابی و اولویت گذاری مسائل زنان از یک سو و نیز بررسی رویکردها و راهبردهای اساسی از دیگر سو معطوف سازد.

یکی از هدف های این هم اندیشی، آگاهی از دیدگاه ها و نظرهای شخصیت ها، کارشناسان و دست اندرکاران مباحث زنان بوده است. در پی فراخوان هم اندیشی، حدود یک صد و پنجاه مقاله به دبیرخانه رسید که با احتساب مقاله های مشترک، دویست نفر در تدوین این مقاله ها سهیم بودند که از این میزان، ۶۰ درصد، از فضلا و طلاب حوزه های علمیه اعم از خواهران و برادران و حدود ۴۰ درصد، از دانش آموختگان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور بوده اند.

پس از ارزیابی و بررسی های لازم از مجموعه مقاله ها، تعدادی از آنها انتخاب و در مجموعه ای دو جلدی چاپ شد. این مجموعه از نظر محتوا سه محور را دربر می گیرد: مقاله هایی که ضرورت تدوین الگوی جامع و راهبردی در حوزه مسائل زنان را موضوع خود قرار داده اند؛ مقاله هایی که به نقد و بررسی الگوها و برنامه های موجود پرداخته اند و مقاله هایی که به صورت مصداقی و کاربردی به مسائل و مشکلات زنان پرداخته و موضوعی خاص را بررسی کرده اند. مقاله های نوع اول و دوم، در جلد اول این مجموعه آمده اند و مقاله های دسته سوم در دومین جلد درج شده اند.

مقاله های جلد اول عبارتند از: حکومت اسلامی و بازشناسی مسائل بنیادین زنان در دنیای امروز، داوود مهدوی زادگان؛ ضرورت نگاه نظام مند به الگوی شخصیت زن مسلمان، چالش ها و بایسته ها، فریبا علاسوند؛ بررسی تحلیلی الگوی فعالیت زنان در جهان معاصر، علیرضا پیروزمند؛

زن، توسعه و لزوم برنامه ریزی جنسیتی، فرزانه نیکوبرش؛ برنامه ریزی جنسیتی، سیمین دخت بهزادپور؛ محدودیت های مشارکت زنان، ریشه ها و پی آمدها، ام البنین چابکی؛ بازخوانی منزلت زن در رویکردی کلامی، عبدالحمید آکوچکیان؛ ضرورت نگرش جدید در شناخت جایگاه زنان، راضیه کشتکاران؛ تجددزدگی، مسئله اصلی زنان ایران، فاطمه رجبی؛ جایگاه اجتماعی زن از منظر اسلام، مهدی نصیری؛ بازنگری در بینش ها و باورها پیرامون مباحث زنان، سهیلا اصلاحی اصفهانی؛ تغییر نگرش ها و فرهنگ عمومی درباره زنان، کاظم کامران شرفشاهی؛ آسیب شناسی اصلاح گران، محمدرضا زیبایی نژاد؛ در کجا ایستاده ایم؟، فرنگیس آمال و فمینیسم اسلامی، رضا متمسک.

عنوان های مقاله های مندرج در جلد دوم نیز عبارتند از: بررسی تحلیلی حقوق زنان و شیوه های برخورد با معاهدات بین المللی، پوران دخت فاضلیان و معصومه طاهری؛ عملکرد سازمان ملل در قلمرو حقوق زنان، احمدرضا توحیدی؛ مشکلات دختران دانشجو، اولویت ها و رویکردها، ناهید طیبی؛ تحلیلی بر روابط دختران و پسران دانشجو، امیرحسین بانکی پورفرد؛ نگرش دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی اهواز به آینده شغلی، ازدواج و تحصیلات تکمیلی، غلامحسین سفیدگران؛ مسائل و مشکلات زنان، ریشه ها و راه حل ها، کاظم حکمت آرا؛ مسائل زنان از نگاه خواهران حوزه های علمیه، سعید امیرکاوه؛ نیم نگاهی به مسائل زنان، خواهران حوزه علمیه زهراى اطهر، زینب کبرا و کوثر تهران؛ نگاهی به مهاجرت و تأثیر آن بر خانواده ها و زنان ایرانی، محمد پاریاب؛ نقش زن در سلامت تغذیه خانوار، فرشته گازرپور و فرید نجفی؛

بازتاب مسائل و مشکلات دختران در ادبیات کودکان و نوجوانان ایران، سیدعلی کاشفی خوانساری؛ بزهکاری زنان، آسیب شناسی، سبب شناسی و درمان، عزت الله مولایی نیا و همکاران؛ چشم اندازی به برخی از مسائل و مشکلات روانی زنان و علل آن، مریم معین الاسلام؛ تأثیر نگرش جامعه در احیای حقوق زنان، مرکز تحقیقات مدرسه علمیه فاطمیه نجف آباد؛ اشتغال زنان در جامعه، مسعود آذربایجانی؛ اشتغال زنان از منظر اسلام و غرب، محسن قدیر؛ و موانع و مشکلات در اشتغال زنان، الهه راستگو.

از محاسن کتاب حاضر این است که در پایان هر جلد از مجموعه گفت و گوها و مقاله ها، نمایه ای موضوعی در سه بخش: بررسی مسائل و مشکلات، رویکردها و بایسته ها و عنوان های متفرقه آمده است. گفتنی است مجموعه گفت و گوهای این هم اندیشی، در مجلدی جداگانه نیز آمده است.

۸۵. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد اول): جهانی سازی

جمعی از نویسندگان، ویراستار: کورش گوهریان، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۴۷۸ صفحه، وزیری.

جلد اول این مجموعه، متضمن مقالات همایش سراسری زنان و مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی است که در سال ۱۳۸۳ در تهران و با تلاش دفتر امور خواهران نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها و حضور شخصیت های برجسته علمی داخلی و خارجی از کشورهای برزیل، بحرین، کانادا، مقدونیه، بوسنی و هرزگوین، لبنان، نیجریه، شیلی، عراق، کشمیر، سریلانکا و افغانستان برگزار شد. عنوان مقاله ها و نام های نویسندگان این مقاله ها عبارتند از: اثرات جهانی شدن

بر زنان (فرصت‌ها و تهدیدها) با تأکید بر تجربیات جهانی، مهدی طاهرخانی؛ تأثیر مبانی فلسفی اسلام و فمینیسم بر نمونه‌هایی از نظریات اجتماعی، مهدیه السادات مستقیمی؛ جهانی شدن فرهنگ و اقتصاد و تأثیر آن بر وضعیت زنان، لیلا سادات زعفرانچی؛ عوامل انحطاط خانواده در جهان معاصر، بنت الهدی هاشمی نژاد؛ زن و تکنولوژی اطلاعات، پوران‌دخت فاضلیان؛ منزلت زن در اندیشه اسلامی و فمینیسم با تحلیل اسناد بین‌المللی، ابراهیم حسینی؛ نقد و ارزیابی فمینیسم از دیدگاه قرآن، سنت و فرهنگ اسلامی، ملیحه سادات سید رضا؛ اندیشه‌های سیاسی فمینیستی، مقصود رنجبر؛ اسناد حقوق بشر و زمینه حقوق زنان، مسعود راعی؛ گذری بر کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان، صغری عبدوس؛ زنان، جهانی شدن و گفتمان جهانی شیعه، مرتضی شیروودی؛ بررسی تفاوت‌های کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان با مقررات اسلام، عباس علی عظیمی شوشتری و زن در روند جهانی شدن، مریم بلول فر. در پایان کتاب نیز دو سخنرانی آورده شده که عنوان‌های آن عبارتند از: زن، رسانه، جهانی شدن، ناهید رام پناهی و زن و جهانی شدن، حسن عباسی.

۸۶. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی شدن (جلد دوم)

جمعی از نویسندگان، ویراستار: کورش گوهریان، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۵۴ صفحه، وزیری.

جلد دوم این مجموعه نیز شامل برخی دیگر از مقاله‌های همایش سراسری زنان با موضوع «تفکر سیستمی در مسائل زنان با تأکید بر دیدگاه‌های اسلامی» است. این مقاله‌ها عبارتند از: عملکرد عاطفی،

تربیتی و اقتصادی خانواده از منظر اسلام، طیبه ماهروزاده؛ اسلام و تفکر سیستمی در مسائل زنان، عزت السادات میرخانی؛ زن و قضاوت در فقه و حقوق موضوعه، لیلآسادات اسدی؛ زن در سنجش عقل و بینش دل، بهجت واحدی؛ زنان و تمدن اسلامی، اعظم رحمت آبادی؛ اسلام و تفکر سیستمی در مسائل زنان، ابراهیم پاکروان؛ و مقایسه وضعیت زن در عرصه سیاست در دوران قبل از اسلام، فاطمه کاشف الغطا.

در بخش دوم نیز سخنرانی هایی با این موضوع ها آورده شده است: زن، حسن رحیم پور ازغدی؛ دین و رابطه زن و مرد در بستر رشد عقل بشری برای رسیدن به جامعه مهدوی، علیرضا پناهیان؛ زن در اندیشه دینی، فریبا علاسوند؛ و احکام زنان در گذر زمان، امیر غنوی.

۸۷. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد سوم)

جمعی از نویسندگان، ویراستار: کورش گوهریان، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۶۸ صفحه، وزیری.

جلد سوم این مجموعه شامل مقاله های همایش سراسری زنان است که با موضوع «وضعیت موجود مسائل زنان در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، سلامت» گردآوری شده است. برخی از مقاله ها عبارتند از: بررسی روند جهت گیری زنان در عرصه فرایسای نوین گرایي و چشم اندازهای تغییر نقش اجتماعی و فرهنگی آنان، راضیه محمدی و فاطمه محمدی؛ نقش زن در پژوهش های علمی در نشریه تخصصی «فصل نامه کتاب»، مرضیه بردستانی؛ آموزه های دینی درباره زن، راضیه

مرادی و زینب کوچکیان؛ نقش های دوگانه زنان، استرس و عواقب آن، ناصر بهروزی؛ شناسایی نیازهای آموزش زنان نو سواد نهضت سوادآموزی در بعد اعتقادی، عبدالله معتمدی؛ بررسی وضعیت سلامت روانی زنان زندانی در زندان زابل (سال ۱۳۸۲)، الهه اسدی بیدمشکی، مژگان راهنما و سیدرضا مظلوم؛ زن در ادبیات داستانی بعد از انقلاب اسلامی ایران، ناهید رودافشان؛ نقش رسانه در گسترش انحرافات اجتماعی زنان، محبوبه فراهانی بقایی؛ و زنان و مدیریت، محمود اشراقی و الهام پوربابایی.

۸۸. مجموعه مقالات: همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی (جلد چهارم)

جمعی از نویسندگان، ویراستار: کورش گوهریان، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۷۸ صفحه، وزیری.

جلد چهارم از این مجموعه، مشتمل بر مقاله های دیگری از همایش سراسری زنان با موضوع «مقالات خارجی» است. این مقاله ها عبارتند از: زن مسلمان در فرآیند جهانی سازی، خوجه میروشه؛ زن مسلمان و چالش های جهانی شدن، عفاف الحکیم؛ زنان و جهانی شدن، فاطمه باربوسا؛ بررسی تطبیقی تفکر اسلامی و سایر تفکرهای نظامند در مسائل زنان، نبت یاروذکری؛ حقوق زن در اسلام، تحفه البحاری؛ اصولی از دیدگاه نظام اسلامی نسبت به امور زنان، زیبا خیامی؛ زن و جهانی سازی، صدیقه آودیج؛ فمینیسم و پی آمدهای آن، سمیه سادات فاضل فیض آبادی و عوامل انحطاط خانواده در جهان معاصر، فاطمه سادات مصباح.

غروی نائینی، شهلا، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۳۷۲ صفحه.

از گذشته های دور، نویسندگانی که به معرفی اصحاب رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه هدی: پرداخته اند، حجم اندکی از آثار خود را به معرفی زنانی اختصاص داده اند که از معصومان علیهم السلام نقل حدیث کرده اند. در کتاب های رجالی شیعه مانند رجال شیخ طوسی و نجاشی و برقی، در معرفی زنان صحابه پیامبر و امامان به نام تعداد اندکی از آنان اشاره شده است. متأخران از جمله مرحوم قهپائی در مجمع الرجال و آیت الله خویی در معجم رجال الحدیث نیز از روش متقدمان پیروی کرده اند.

از کتاب هایی که به تازگی به چاپ رسیده است، می توان موسوعه «حیاه الصحابیات»، اثر محمدسعید میبض را نام برد که نویسنده در آن به معرفی بانوان صحابی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پرداخته، ولی نه ترتیب حروف الفبا در آن رعایت شده است و نه فهرست اعلام دارد. این وضع از یک طرف و توجه به تلاش های علمی و فرهنگی بانوان پس از پیروزی انقلاب اسلامی و نیز ابتکار ویژه امام خمینی رحمه الله در این مورد از دیگر سو، این انگیزه را در خانم دکتر شهلا غروی نائینی، عضو هیئت علمی دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس ایجاد کرد تا کتابی در شناخت بانوان نقل کننده احادیث و فضایل رسیده از پیامبر و عترت او بنگارد و در زمینه معرفی بانوان محدّثه، فاضل و فداکار گامی برداشته شود.

هدف مؤلف در معرفی زنان محدّثه آن بود که نشان دهد این بانوان به عنوان اسوه های شایسته، سهم مؤثری در انتقال فرهنگ اسلامی و سخنان رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و خاندان او داشته اند. به عقیده مؤلف از آنجا که در

طول تاریخ همواره به شیعه ستم شده است و بیشتر مورخان و نویسندگان نیز به محو مفاخر آنان همت گماشته اند، در این اثر از میان راویان حدیث، فقط راویان شیعه برگزیده شده اند. مؤلف افزون بر راویان شیعی که از معصومان علیهم السلام نقل حدیث کرده اند، زنانی را که پس از حیات ائمه هدی: می زیسته اند و از مشایخ و استادان خود حدیثی روایت کرده اند نیز معرفی کرده است.

پدیدآورنده، نخست اسامی زنان محدث را از کتاب تنقیح المقال اثر علامه مامقانی استخراج و با استفاده از دیگر آثار رجالی، تاریخی و سیره، این اسامی را کامل کرده است. در این کتاب اسامی بانوان براساس حروف الفبا آمده و چون مؤلف درصدد بوده نام مبارک حضرت زهرا علیها السلام را در آغاز کتاب قرار دهد، از آن حضرت با لقب «ام ابیها» یاد کرده است. سپس هر کدام از افراد پس از مشخصات خانوادگی و روابط خویشاوندی، در شرح حالی کوتاه معرفی شده اند و امتیاز، ویژگی های اخلاقی و فضایل آنان بیان شده است.

این کتاب شامل شرح حال ۱۹۵ بانوی محدثه است. شرح مختصری از اعلام مندرج در متن، فهرست اعلام (اشخاص) و منابع و مآخذ نیز جزو پیوست های کتاب است.

۹۰. مشارکت اجتماعی زنان «زنان و مشارکت (۱)»

شادی طلب، ژاله، تهران، [به سفارش] مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری، شرکت انتشارات سوره مهر، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۸ صفحه، خشتی.

در این کتابچه، خلاصه ای از تحقیق درباره «مشارکت اجتماعی زنان» درج شده است. شناخت انواع مشارکت های اجتماعی زنان و عوامل مرتبط با آن، هدف این پژوهش است که براساس یافته های پژوهشی در شهر تهران تدوین شده است.

در مجموع، شش نوع مشارکت؛ یعنی مشارکت مدنی؛ مشارکت حمایتی؛ مشارکت فرهنگی؛ مشارکت محلی؛ مشارکت مذهبی _ خیریه ای و شرکت در فعالیت های انقلابی شناخته شده است. میانگین مشارکت مدنی، پایین تر و میانگین مشارکت مذهبی _ خیریه ای بالا-تر از دیگر انواع مشارکت هاست، ولی به طور کلی، میزان مشارکت اجتماعی زنان شهر تهران در سطح پایین قرار دارد. کارفرمای این تحقیق، مرکز امور مشارکت زنان و مجری آن، دانشگاه تهران بوده است.

۹۱. مشارکت سیاسی زنان در ایران

مصفا، نسرین، تهران، انتشارات وزارت امور خارجه، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۲۱۰ صفحه، وزیری.

نویسنده، بهبود وضعیت زنان و به تبع آن جامعه را در کنار عوامل ساختاری، با مشارکت زنان به ویژه در تصمیم گیری ها، از پایین ترین تا بالا-ترین سطوح، مرتبط می داند. به عقیده وی، مشارکت، معیاری ارزشمند در مقیاس جهانی است و برای شهروندان (مرد و زن) عنصری حیاتی در رسیدن به تعالی اجتماعی به شمار می رود. برای درک ارزش و جایگاه مشارکت در هر جامعه با فرهنگ های متفاوت، همکاری میان محققان و دست اندرکاران اجرایی ضروری است. به عقیده ایشان، برای تعالی زن ایرانی می توان قدم هایی برداشت که برخی از آنها عبارتند از:

_ سیاست گذاری ملی، مطابق با وضعیت فرهنگ جامعه؛

_ تشکل گروه ها و جمعیت ها برای بیان خواسته ها؛

_ خلق و گسترش سازوکارهای ساختاری مناسب برای ارتباط زنان با نظام سیاسی؛

استفاده از زنان نخبه در تصمیم‌گیری‌ها.

این کتاب در پنج بخش تدوین شده است. بخش اول به «کلیات» اختصاص دارد. در این بخش، طرح مشارکت سیاسی زنان در ایران و پرسش‌های اساسی تحقیق درباره رابطه میان توانایی تنظیمی نظام جمهوری اسلامی ایران در ایجاد مشارکت سیاسی زنان بیان می‌شود. موضوع بخش دوم، «بررسی مبانی نظری مشارکت سیاسی» و مروری کلی بر نوشتارهاست. بخش سوم درباره «مشارکت سیاسی زنان» است که در این بخش، به فرآیند اعطای حقوق سیاسی به زنان توجه شده است. امروزه زنان با وجود برخورداری از حقوق مساوی در قوانین اساسی، هنوز به طور کامل و حقیقی در صحنه سیاسی کشورها فعال نیستند که در این بخش دلایل این امر نیز بیان می‌شود.

بخش چهارم به «تحلیل مشارکت سیاسی زنان در ایران» اختصاص دارد که این مشارکت، با توجه به عوامل مؤثر در محیط داخلی و نقش زنان در فرایند سیاسی نظام سیاسی بررسی می‌شود. موضوع بخش پنجم نیز بررسی نتایج مطالعه میدانی حاصل از ۱۵۰ پرسش‌نامه توزیع شده در میان زنان است.

۹۲. نتایج انقلاب اسلامی ایران در پرتو نظریات توسعه سیاسی، مشارکت سیاسی زنان

مصفا، نسرین، رساله دکترای، استاد راهنما: عبدالعلی قوام، دانشگاه آزاد اسلامی تهران، واحد علوم و تحقیقات، علوم سیاسی، ۱۳۷۴.

موضوع رساله حاضر، بررسی وضعیت مشارکت سیاسی زنان پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، در پرتو نظریه‌های توسعه سیاسی است که

در پنج بخش تدوین شده است. بخش اول به «کلیات» اختصاص دارد. در این بخش افزون بر طرح مشارکت سیاسی زنان در ایران، فرضیه اصلی رساله، رابطه میان توانایی تنظیمی نظام جمهوری اسلامی ایران و مشارکت سیاسی زنان بیان شده است. بخش دوم، به «بررسی مبانی نظری مشارکت سیاسی» و مروری کلی بر نوشتارها اختصاص دارد.

بخش سوم، «مشارکت سیاسی زنان» است. در این بخش به فرآیند اعطای حقوق سیاسی به زنان، اشاره شده است. سپس دلیل اینکه با وجود بهره‌وری یکسان مرد و زن از حقوق مساوی در قوانین اساسی، زنان هنوز مشارکت کنندگان کامل و واقعی در صحنه سیاسی کشورها نیستند، بیان می‌شود. همچنین، عوامل مهم بین‌المللی از جمله اثر نوگرایی و نظام اقتصادی - اجتماعی سرمایه‌داری و فعالیت‌های سازمان ملل متحد در این زمینه بررسی می‌گردد. بخش چهارم «به تحلیل مشارکت سیاسی زنان در ایران» اختصاص دارد که با توجه به عوامل مؤثر در محیط داخلی و نقش زنان در فرآیند نظام سیاسی بیان می‌شود. موضوع بخش پنجم نیز «بررسی نتایج مطالعه میدانی حاصل از ۱۵۰ پرسش‌نامه توزیع شده در میان زنان» است.

۹۳. نقش زن در تربیت انسان

خیراللهی، زهرا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: علی قائمی، دانشگاه قم، مرکز تربیت مدرس، ۱۳۷۳، ۲۷۵ صفحه.

«نقش زن در تربیت انسان»، موضوع این رساله است. معرفی شخصیت و حیثیت زن از دیدگاه اسلام؛ معرفی الگوهای الهی و راستین زن؛ ایجاد انگیزه تحول ریشه‌ای در زنان مسلمان پس از انقلاب اسلامی؛

نقش تربیتی زن در مورد همسر و فرزند و نیز نقش سازنده وی در حیات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، از موضوع هایی است که در این رساله بدان ها پرداخته شده است. نتایج حاصل از این پژوهش عبارتند از:

— اصل و هدف آفرینش انسان، رسیدن به مقام خلافت الهی است و در این مورد انوئیت و ذکوریت شرط نیست، بلکه آفرینش زن از همان ذات و گوهری است که مرد از آن آفریده شده است.

— کار و فعالیت زن در طول تاریخ، در امور خانواده و فعالیت های تولیدی و مانند آن بوده است.

— زن، شریک و همدم مرد به شمار می رود و همه این عوامل در به وجود آوردن خانواده ای که تجلی گاه رحمت و مودت و مایه انس و آرامش باشد، بسیار مؤثر است.

— زن و مرد، هر دو مکمل یکدیگرند، به گونه ای که جلوه های طبیعی وجود زن در اعماق دل و جان شوهر اثربخش است، که اگر این جلوه ها منفی باشد، آثار زیان باری به دنبال دارد، ولی اگر مثبت باشد، شخصیت مرد اعتلا می یابد.

— زن در روحیه دهی به مرد بسیار مؤثر است.

— تربیت و ویژگی های فرزند تا حد بسیار زیادی به مادر و تربیت او بستگی دارد.

— مقایسه نقش تربیتی زن و مرد در مورد فرزندان نشان می دهد، اثرگذاری مادر از نظر وراثتی در تکوین شخصیت کودک، بیشتر از پدر است.

بررسی نقش تربیتی، هنری، فرهنگی و سیاسی زن در اجتماع، فصل های دیگر این پژوهش را به خود اختصاص داده است.

۹۴. نقش زنان در جهاد دفاعی

محمدی، محمدحسن، پایان نامه کارشناسی ارشد فقه و معارف اسلامی، استاد راهنما: محمدجواد حیدری کاشانی، قم، مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی، مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۳، ۱۴۹ صفحه.

یکی از احکام اجتماعی اسلام و از ضروریات شریعت اسلامی، جهاد است. یکی از اقسام جهاد، جهاد دفاعی است که به مقتضای ماهیت خود، در میان همه فرهنگ ها و اقوام و ادیان، به عنوان طبیعی ترین حق حیات اجتماعی به شمار می رود.

در این تحقیق که از یک پیش گفتار و یک مبحث مقدماتی و شش فصل تهیه و تدوین شده، نویسنده به بررسی ایفای نقش زنان در جهاد دفاعی و اینکه آیا زنان در جهاد که یکی از سخت ترین کارهای اجتماعی است، نقش دارند یا نه، پرداخته است.

در پیش گفتار، طرح مسئله؛ بیان موضوع؛ ضرورت موضوع؛ پیشینه تاریخی؛ متدولوژی (روش تحقیق)؛ موانع تحقیق؛ سؤال های اصلی و فرعی و فرضیه ها به طور خلاصه بیان شده است. در مباحث مقدماتی نیز درباره شخصیت و هویت انسانی زن و حقوق او در اسلام، با استفاده از آیات و روایات و کلام امام خمینی رحمه الله و برخی شخصیت های دیگر بحث شده است.

در فصل اول این کتاب، جهاد از نظر لغت و اصطلاح و نیز اهداف و انگیزه های جهاد و تشریح و جایگاه آن در اسلام بررسی شده است. در فصل دوم، انواع جهاد و نقش زنان در آنها بیان شده است. فصل سوم به نقد و بررسی شبهه های موجود درباره اصل جهاد و لزوم آن، وجوب جهاد بر زن ها و حضور آنان در میدان های جهاد پرداخته شده است. موضوع فصل چهارم دفاع مشروع از نظر اسلام و ادله مشروعیت آن است.

نویسنده در فصل پنجم به نحوه مشارکت زنان در جهاد پرداخته است. در فصل ششم به حماسه ها و فعالیت های زنان قهرمان و نامدار به ویژه حضرت خدیجه، حضرت زهرا و حضرت زینب کبرا (سلام الله علیهما) در میدان های دفاع و مبارزه، برای حفظ دین و مکتب به ویژه دفاع از امامت و ولایت، اشاره شده است.

۹۵. نقش زنان در نهضت امام خمینی رحمه الله

طهماسبی کهیانی، ساسان، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۲۸ صفحه، رقعی.

این پژوهش در چهار بخش تنظیم شده است. در بخش اول با عنوان «سابقه مبارزات زنان، قبل از نهضت امام خمینی رحمه الله»، نقش سیاسی و اجتماعی زنان پیش از دوران پهلوی مطرح شده است. همچنین، عوامل سیاسی و فرهنگی مؤثر در حضور زنان در نهضت برشمرده شده است و مهم ترین احزاب سیاسی اثرگذار در جامعه پذیری سیاسی زنان، معرفی شده اند که از آن جمله است: جبهه ملی و حزب توده. نویسنده در بخش دوم کتاب به بررسی دیدگاه های امام خمینی رحمه الله درباره نقش سیاسی و اجتماعی زنان و نقش آنان در قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ پرداخته است.

«مبارزات سیاسی زنان در سال های ۱۳۴۳ _ ۱۳۵۷»، مبحث بخش سوم کتاب است که در این بخش، فعالیت های فرهنگی رژیم با رویکرد غرب گرایانه و نقش زنان در تظاهرات در این مقطع، بازگو شده است. در مبحث پایانی کتاب با عنوان «اوج گیری انقلاب اسلامی و حضور زنان»، به تفصیل درباره حضور زنان در ایام مختلف انقلاب در سال ۱۳۵۷ تا پیروزی انقلاب مطالبی آمده است.

۹۶. نقش زنان صالحه در اصلاح جامعه

حسینی، سید نعمت الله، قم، انتشارات عصر انقلاب، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۵۵۶ صفحه، وزیری.

نگارنده در این مجموعه با بیان آیات و روایات داستانی، نقش زنان صالحه در اصلاح جامعه را با این ویژگی ها شرح داده است:

۱. داشتن ایمان و پای بندی به مبانی دینی و احکام اسلام؛

۲. آگاهی زن به آداب و رسوم همسر داری و خوش رفتاری با شوهر و بستگان او به منظور برقراری آرامش و شادی در خانواده؛

۳. داشتن صلاحیت و مقام مادری و تربیت فرزندان سالم؛

۴. دانستن اصول و روش خانه داری و معاشرت با دیگران و کمک اقتصادی از طریق انتخاب شغل مناسب و قناعت و رعایت اعتدال در خرج مدیریت مدبرانه در امور زندگی؛

۵. داشتن هوش و استعداد و سیاست و کیاست در امور اجتماعی؛

۶. داشتن شجاعت و شهامت لازم برای دفاع و نگهداری از دین و آیین و آموزه های مذهبی و ناموس، آبرو، مال و شخصیت خود.

ص: ۱۵۹

بخش چهارم: زن و حجاب

اشاره

۹۷. آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن

کوهی، محمدرضا، قم، انتشارات اتقان، چاپ دوم، ۱۳۸۴، ۳۷۶ صفحه، وزیری.

نویسنده در پژوهش حاضر و در فصل های مختلف، با شیوه ای جدید و با نگاهی عمیق، کوشیده است با تشریح جنبه های فطری و وجودی زن و مطابقت آموزه های اسلام با آنها، برتری این دین را به ویژه در بُعد عفاف و حجاب اسلامی آشکار سازد. همچنین، وی در پرتو استدلال ها و هشدارهای مفید و مشفقانه متعدد به زنان به ویژه دختران جوان، ضرورت رفتار و پوشش عفیفانه و نیز آسیب هایی که بر اثر بدحجابی و بی قیدی، حریم ارزشمند شخصیت و پاک دامنی آنان را به خطر می اندازد، به تفصیل توضیح می دهد و با تشریح روش های درست کسب محبوبیت و مقبولیت در نظام خانواده و اجتماع، دام های فریب کاران را به آنان می نمایاند.

اثر حاضر با این هدف، در هشت فصل با این عنوان ها تنظیم و تدوین شده است: شخص و شخصیت؛ پی آمدهای ناگوار لاقیدی و بدحجابی بر فرآیند رشد و تکامل انسان؛ پی آمدهای ناگوار بدحجابی بر خانواده و اجتماع؛ ابزارهای کارآمد زن در تحکیم شخصیت و ازدیاد محبوبیت در نظام خانواده؛ نقش لاقیدی و بدحجابی در ناکارآمد ساختن ابزارهای شخصیتی

زن؛ نقش لاقیدی و بدحجابی در بروز ناهنجاری های تربیتی خانواده؛ حریم های عفاف در قرآن یا عوامل حفظ شخصیت و محبوبیت زن؛ شیوه های شناخت حقانیت حجاب؛ و بطلان بی قیدی و بدحجابی.

۹۸. تأثیر پوشش اسلامی در مهار غریزه جنسی

مهدی زاده، حسین، قم، مرکز پژوهش های اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۰۶ صفحه، رقی.

بر اساس آیات شریف قرآن، اصل پوشش، امری ذاتی و فطری برای انسان اعم از زن و مرد است و درمقابل، برهنگی از فتنه های شیطان است که انسان بر اثر وسوسه های شیطانی به آن دچار می شود و افراد جامعه را در گرداب آسیب های غریزه جنسی فرومی برد. غریزه جنسی که از غرایز مهم در زندگی انسان است، با محرک های گوناگونی تحریک می شود. البته از دیدگاه اسلام، راهکارهای طبیعی چون ازدواج و پوشش، نقش مؤثری در مهار غریزه جنسی دارند.

نویسنده در این کتاب در پی آن است که بر اساس منابع اصیل اسلامی؛ یعنی قرآن و حدیث، به بررسی جلوه های تأثیر پوشش در مهار غریزه جنسی پردازد. وی با توسعه مفهوم حجاب به گونه ای که هم جلوه های ظاهری مانند مانتو و چادر و هم جلوه های باطنی مثل حیا و عفت و پاک دامنی را دربرگیرد، کوشیده است در ترویج فرهنگ حجاب و شناخت آسیب های بی حجابی و نیز راهکارهای اصلاحی آن گام بردارد.

این پژوهش در سه بخش تنظیم شده است. بخش اول، کلیاتی درباره موضوع (مفهوم غریزه جنسی و رویکردهای مهم به آن، مفهوم پوشش اسلامی و برخی مصداق های مهم آن) است. نویسنده در بخش دوم، در

دو فصل برخی جلوه های باطنی و ظاهری تأثیر پوشش اسلامی را با این عنوان ها بررسی کرده است: پوشش های بدنی مطلوب و نامطلوب (ناپسند بودن پوشش شفاف و نازک، ناشایست بودن لباس و پوشش تنگ، ناشایست بودن استفاده زنان و مردان از پوشش های اختصاصی یکدیگر، پوشیدگی زینت از نامحرم، پوشش چشم و نگاه از نامحرم، نداشتن تماس جسمی با نامحرم)؛ پوشش های محیطی مطلوب و نامطلوب (مطلوب بودن جداسازی محل خواب افراد، جداسازی محل خواب والدین از فرزندان، نامطلوب بودن خلوت با نامحرم، نامطلوب بودن استعمال عطر های تند و تحریک کننده، نامطلوب بودن راه رفتن در وسط خیابان).

در بخش آخر نیز مسائلی برای برنامه سازی درباره موضوع بیان شده است.

۹۹. چادر و مقنعه از دیدگاه قرآن و حدیث

دهقانی، اکرم السادات، قم، مرکز پژوهش های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۶۲ صفحه، رقعی.

لباس و پوشش، از نعمت ها و هدیه های الهی است که با ویژگی های روحی و جسمی بشر هماهنگ است و وی به طور فطری به آن گرایش دارد. به گواهی تاریخ، از آغاز پیدایش انسان، وی همواره کوشیده است پوشش مناسبی برای خود تهیه کند. در میان پوشش ها، چادر و مقنعه به دلیل هم خوانی کامل با ارزش ها و الگوهای فرهنگی حاکم بر جامعه های اسلامی، بهتر می تواند به طبع زیباجویی بانوان در حوزه مصالح فردی و اجتماعی پاسخ دهد.

چادر، برترین نمود حجاب اسلامی در عصر حاضر است که در سیره زنان برگزیده به ویژه فاطمه زهرا علیها السلام ریشه دارد. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، چادر را

جزو کالاهای ضروری جهیزیه دخترش زهرا علیها السلام قرار داد. در این میان، چادر سیاه، بهترین و سالم ترین پوشش زن مسلمان است که سراسر حجم بدن او را می پوشاند و به او وقار و متانتی خاص می بخشد. در این اثر که از شش فصل تشکیل شده است، نویسنده چگونگی پوشش، اندازه و رنگ مقنعه و چادر را از دیدگاه آیات و روایات اسلامی بررسی می کند. در فصل اول به مفهوم شناسی واژه های چادر و مترادف های آن (جلباب، ازار، حبره، ملحفه، عبائنه، رداء، کساء) و مقنعه و مترادف های آن (خمار، قناع، معجر) در لغت عرب پرداخته شده است.

موضوع فصل دوم نیز بررسی «ادله لزوم پوشش بیشتر زن نسبت به مرد» است. فصل سوم و چهارم به بررسی «مقنعه و روسری از منظر قرآن و احادیث» و «چادر از منظر قرآن و احادیث» و جنبه های گوناگون از جمله کیفیت، کارکرد، رنگ مقنعه و چادر از منظر آیات قرآن و روایات معصومان علیهم السلام اختصاص دارد. در فصل پنجم، نویسنده برخی شبهه های موجود درباره حجاب برتر را مطرح کرده و به آنها پاسخ داده است. در فصل ششم نیز با توجه به رسالت خطیر صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مطالبی درباره شیوه های ایفای نقش آن رسانه در زمینه ترویج پوشش صحیح و سالم شرعی بیان شده است.

۱۰۰. حجاب

مهریزی، مهدی، تهران، انتشارات کانون اندیشه جوان، چاپ چهارم، ۱۳۸۵، ۷۳ صفحه، رقعی.

حجاب، سنگر سعادت و رستگاری زنان جامعه است که اسلام از آن به عنوان یک ضرورت یاد کرده است. چنانچه این سنگر آسیب ببیند و

فرو ریزد، عوامل سعادت، پاک دامنی و شرافت فرومی ریزد و زن و جامعه به سرایشی سقوط و انحراف می افتد. منظور از این حجاب نیز خانه نشینی و پنهان سازی زن در پس پرده نیست، بلکه مبارزه ای در برابر هرزگی و خودآرایی نادرست است که این حجاب، مایه وقار و شخصیت زن به شمار می آید.

تاکنون شبهه های بسیاری درباره پوشش اسلامی مطرح شده که مهم ترین آنها عادت غیراسلامی و وارداتی دیگر امت ها به اسلام و دیگری، تفاوت حجاب زن و مرد و ریشه های آن است.

کتاب حاضر که از دو فصل تشکیل شده، پاسخی است به پانزده شبهه درباره حجاب که همراه نقد و بررسی بیان شده و عنوان های آنها عبارتند از:

فصل اول: شبهات؛ درباره دینی بودن حجاب (حجاب، واجب دینی نیست؟؛ حجاب ویژه زنان پیامبر است؛ حجاب، عادتی غیراسلامی است؟؛ حجاب، شعار سیاسی است؟؛ حجاب، برخاسته از عقده های جنسی ...)

فصل دوم: شبهات، درباره حجاب دینی (حجاب، دلیل منطقی ندارد؛ حجاب، یا هویت جنسی زن؛ حجاب و نظریه تزریق ایدئولوژی؛ حجاب، مانع پیشرفت و عامل رکورد؛ حجاب، عامل دل مردگی زنان؛ حجاب، سلب آزادی زن؛ بی حجابی، بی حیایی نیست؟؛ تفاوت حجاب مرد و زن چرا؟ و حجاب و افزایش التهاب).

گفتنی است این کتاب، پیش تر با این مشخصات به چاپ رسیده است: آسیب شناسی حجاب، تهران، انتشارات جوانه رشد، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۸۸ صفحه.

۱.۰۱. حجاب از دیدگاه قرآن و سنت

فتاحی زاده، فتحیه، قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۳۷۶، ۲۱۶ صفحه، وزیری.

مهم ترین موضوعی که در تبیین و تعیین حدود حضور زن در جامعه و چگونگی آن اثر خواهد داشت، پوشش اوست. چگونگی حجاب، به گونه ای مستقیم در حضور داشتن یا حضور نداشتن زن در جامعه اثر دارد. مباحث کتاب حاضر اگرچه نقلی است، ولی بررسی آرای مفسران و فقها، استناد به منابع معتبر و جست و جو در مآخذ مطمئن، به بحث های کتاب جاذبه ای ویژه بخشیده است. مؤلف کوشیده است در حد توان، از آوردن مطالب، بدون استناد دقیق، خودداری و از اعمال سلیقه شخصی و ذوقی دوری کند و در عرصه های برهانی نیز پای احساسات و عواطف را به میان نکشیده است. همچنین، سیر تاریخی دیدگاه ها تا آنجا که امکان داشته، رعایت شده و نویسنده از مراجعه به کهن ترین منابع غفلت نورزیده است.

کتاب در نه فصل نگاشته شده که بررسی تاریخچه حجاب و پوشش در میان دیگر اقوام و ادیان، موضوع نخستین فصل آن است. در فصل دوم واژه هایی چون «زینت، جلباب، خمار، جیب و تبرج» بررسی می شود. برخی زمینه های گسترش عفت و حفظ پوشش؛ فلسفه پوشش؛ حدود و کیفیت پوشش؛ حجاب و اهل بیت؛ پوشش زن در اجتماع؛ و عوامل بدحجابی و بی حجابی به ترتیب، محور اصلی بحث در فصل های سوم تا نهم است.

۱.۰۲. حجاب و آزادی: مقالات کنگره اسلام و زن

تهران، معاونت پژوهشی سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ چهارم، ۱۳۷۱، ۲۷۴ صفحه. رقیعی.

با توجه به هویت انسانی یکسان مردان و زنان در اسلام و ملاک برتری آنها بر اساس تقوا، این آیین مقدس اعلام می کند زن در میدان مسابقه

زندگی، به منظور رسیدن به کمالات شایسته انسانی، می تواند همه مراتب معرفت، فضیلت و تقوا را طی کند و به مقام قرب حق توفیق یابد. این بینش، اصیل ترین و مقدس ترین دیدگاه است و در آیات و روایات، نکته هایی بکر و بدیع در تبیین همین حقیقت بیان شده، ولی کمتر به آنها توجه شده و آن گونه که باید، در معرض قضاوت اهل نظر قرار نگرفته است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مسئولان فرهنگی نظام، توجه خویش را به این امر مهم معطوف داشتند و ضرورت بررسی دقیق و همه جانبه را در این زمینه ضروری دانسته و کوشیده اند، شرایط کار به گونه ای مطلوب فراهم شود. بر همین اساس، معاونت فرهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، با الهام از رهنمودهای رهبر و مسئولان بلندپایه نظام، اساس نخستین کنگره اسلام و زن را بنا نهاد و برای دست یابی به این آرمان مقدس، به مناسبت زادروز فرخنده حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و روز زن، این کنگره را برگزار کرد که اقبال گوناگون جامعه به ویژه بانوان از آن استقبال بی نظیری کردند.

نخستین کنگره اسلام و زن، با سخنان حضرت آیت الله خامنه ای در زمان ریاست جمهوری ایشان افتتاح شد که تا پنج روز ادامه داشت و در طول این پنج روز، پژوهشگران زن و مرد، مقاله ها و پژوهش های خود درباره حجاب را عرضه کردند و به پرسش های مطرح شده، پاسخ دادند. همچنین، مسئله حجاب، منافع و ضررهای احتمالی آن و نقش مهمی که در استحکام خانواده به عنوان واحد اجتماع ایفا می کند، موضوع هایی بود که در دو میزگرد، با حضور جمعی از خواهران و برادران صاحب نظر بررسی شد.

پایان بخش این مجموعه نیز سخنان آیت الله جنتی، رئیس وقت سازمان تبلیغات اسلامی بود. مجموعه حاضر، در بردارنده مطالبی است که ستاد برگزاری کنگره از میان مقاله های رسیده، برگزیده است.

کتاب، دو بخش جداگانه دارد. نخست مقاله‌هایی که در کنگره عرضه شده که به همان ترتیب درج شده است. در قسمت دوم نیز مقاله‌های منتخب، از نظر علاقه‌مندان می‌گذرد. فهرست مقاله‌های کتاب عبارتند از: زن در نگرش اسلام و دیگران، مقام معظم رهبری؛ حجاب زن در قرآن، دکتر احمد بهشتی؛ حجاب و حفظ ارزش‌های زن، آیت‌الله عمید زنجانی؛ حاکمیت فرهنگ سلطه، مهم‌ترین عامل ترویج فساد، منیره نوبخت؛ مبانی فکری زن مسلمان درباره حجاب، سیدجواد مصطفوی؛ حجاب و آزادی زن، دکتر علی شریعت‌مداری؛ در فرهنگ ارزشی اسلام، زن همدوش مرد است، استاد محمدتقی فلسفی؛ عوامل بی‌حجابی و بدحجابی در جهان و ایران، زین العابدین قربانی؛ حجاب و شخصیت زن، مریم بهروزی؛ پوشش و حجاب در قرآن، دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی؛ اسلام، شخصیت انسان‌ها را یکسان می‌داند، آیت‌الله جنتی؛ حجاب و شخصیت زن در اسلام، محمدتقی رهبر؛ حجاب‌گرایی، خواست فطری، مسلم‌صاحبی؛ و زن در عراق، خواهرام‌الابرار. در پایان کتاب نیز قطع‌نامه کنگره بیان شده است.

۱۰۳. حجاب و عفاف در سیما؛ آسیب‌ها و راهکارها

پیشوایی، فریده و مریم رضایی، قم، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۶۶ صفحه، رقعی.

در دو دهه اخیر، مسئله حجاب و عفاف، همواره از مسائل مهم فرهنگی _ اجتماعی جامعه بوده که توجه صاحب‌نظران، کارشناسان و مسئولان دستگاه‌های فرهنگی جامعه را جلب کرده است. در این میان، وسایل ارتباط جمعی از جمله رسانه‌های دیداری، شنیداری (داخلی و خارجی) و مطبوعات نقش انکارناپذیری در ترویج فرهنگ حجاب و عفاف یا تضعیف و محدودیت آن در سطح جامعه داشته‌اند.

یکی از رسالت های انقلاب و دستگاه های فرهنگی _ تبلیغی جامعه از جمله سیما، گسترش و تقویت حجاب و عفاف بوده است. بر این اساس، این پرسش مطرح می شود که با توجه به پیچیدگی ها و ظرافت های این ابزار هنری، وظایف و مسئولیت های سیما به عنوان یک نهاد فرهنگ ساز، در برابر فرهنگ ترویج حجاب و عفاف و مقابله با بدحجابی چیست و راهکارهای اجرایی آن وظایف کدامند؟ در این نوشتار که در پنج فصل تدوین شده است، مسئله حجاب و نقش تلویزیون (سیما) بررسی شده و به این منظور، نخست اهمیت نقش رسانه های جمعی به ویژه تلویزیون و ضرورت پرداختن سیما به حجاب و عفاف بیان شده است. همچنین، در این نوشتار افزون بر تبیین مفاهیم کلیدی، جایگاه حجاب در فرهنگ اسلامی و تاریخچه ورود برهنگی به سیما، کارکردهای سیما درباره حجاب و عفاف و نیز عملکرد سیما درباره حجاب و عفاف بررسی شده و در پایان، سیما راهکارهایی درباره فرهنگ سازی در زمینه حجاب و عفاف پیشنهاد کرده است.

۱۰۴. زن، حجاب و حقوق _ نگاهی دیگر

محمدزاده، علی و زهرا خلیل سلیمانی، زیر نظر دکتر محمدمهدی مظاهری، تهران، انتشارات فردوس، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۲۰۲ صفحه، رقیعی.

زن، در اسلام و نگرش اسلامی جایگاه ممتازی دارد و به عنوان رکن مکمل جامعه انسانی شمرده شده است و بر اساس آموزه های اسلامی و غیرت ملی ایرانیان، همواره باید حریم عفت او حفظ گردد. با این حال، به دلیل گسترش تبلیغات کاذب و همه جانبه، تردیدهایی هر چند سست بنیان، ولی قابل تأمل درباره نگرش اسلام به زن، حقوق او در اسلام، همچنین

کیفیت آموزه های اسلامی درباره صیانت از این جنس لطیف در برابر هجمه های مختلف شخصی، روحی و اجتماعی، به گوش می رسد، امری که توجه به آن برای اصلاح و روشن کردن افکار نسل جوان نسبت به اسلام و آموزه های متعالی آن، در شرایط جدید بسیار ضروری است.

هدف اصلی پژوهش حاضر، متوجه ساختن اذهان پیروان اسلام به ویژه نسل جوان به آموزه های اصیل اسلامی از یک سو و در عین حال، تبیین ستم هایی است که در پوشش معرفی دیدگاه اسلام به عنوان نگرش فرودستانه به زن، هجمه علیه حجاب اسلامی و اهمیت آن، بی منطق نشان دادن وضع حقوقی زنان در اسلام و مواردی از این دست، مطرح شده است.

کتاب حاضر به روش تحلیلی - تاریخی، در چهار بخش اول و روش پیمایشی، در بخش پایانی تدوین شده است. در بخش اول کتاب، «جایگاه زن در اسلام و غرب»، بررسی و دلایل اختلاف این دو مطرح می شود. در بخش دوم، «وضعیت حجاب زن پیش از اسلام و پس از اسلام»، تبیین و ارزش آن بیان می گردد. بخش سوم، به «تبیین تاریخیچه و گونه های مختلف فمینیسم و آسیب شناسی آن» و بخش چهارم به «حقوق زن در اسلام» اختصاص دارد. بخش پنجم، شامل خلاصه یافته های یک تحقیق درباره وضعیت پوشش دانشجویان دختر در یکی از دانشگاه های تهران و عرضه راهکارهایی برای سامان دهی وضع مطلوب پوشش است.

۱۰۵. فقه و پوشش بانوان

کلانتری، علی اکبر، قم، مؤسسه بوستان کتاب، چاپ دوم، ۱۳۸۴، ۲۲۴ صفحه، رقعی.

پژوهشگران، به مسئله «حجاب» از جنبه های گوناگونی نگریسته اند، ولی تحقیق مستقل فقهی متناسب با شرایط روز، در این باره صورت

نگرفته است. کتاب حاضر با توجه به این موضوع از جنبه های مختلف و با استفاده از منابع و مآخذ متعدد و معتبر فقهی به آن پرداخته است. نویسنده کتاب، با برشمردن ضرورت ها و اهداف این تحقیق، کاستی تحقیقات در داشتن رویکرد کاملاً فقهی و اجتهادی را مهم ترین علت این پژوهش دانسته و به بررسی پوشش بانوان از نگاه «فقه»، با کنجکاوی همه جانبه در مبانی و فروع فقهی آن می پردازد.

مؤلف، پس از طرح بحث و بیان ضرورت ها و اهداف، پیشینه حجاب، واژه حجاب و مانند آن در پیش گفتار، فصل نخست کتاب را به پوشش بانوان در برابر مردان نامحرم اختصاص داده و اصل و جوب پوشش، اقوال فقها در کتاب نکاح؛ نصوص قرآنی و روایی؛ پوشش چادر؛ پوشش بانوان در برابر خواستگاران؛ پوشش زنان پیر و سالخورده؛ پوشش بانوان در برابر غلامان و خدمتکاران خود؛ پوشش بانوان بیابان گرد و بادیه نشین؛ پوشش زنان غیر کتابی؛ پوشش بانوان غیرمسلمان؛ پوشش زنان و دختران دیوانه؛ و پوشش بانوان در عکس و فیلم را بررسی می کند.

فصل دوم کتاب با عنوان «پوشش بانوان در برابر مردان محرم»، شامل مباحث محرمان نسبی و فتوای مشهور فقها؛ دلایل و اشکالات آن؛ محرمان سببی و فتوای مشهور فقها؛ پوشش مادرزن در برابر داماد؛ سیره عملی مسلمانان و پوشش بانوان در برابر همسران است. فصل پایانی کتاب نیز با عنوان «مباحث گوناگون»، به موضوع هایی چون پوشیدن لباس مردان توسط بانوان؛ بررسی و نقد روایات لباس شهرت؛ شنیدن صدای بانوان؛ حکم آشکار کردن زینت و آرایش؛ پوشش بانوان در برابر بانوان و پوشش مردان در برابر بانوان می پردازد.

۱۰۶. کشف حجاب: زمینه ها و واکنش ها

صلاح، مهدی، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۳۹۲ صفحه، رقعی.

نویسنده در این اثر کوشیده است، سیر کشف حجاب در ایران در عصر رضاشاه را با تکیه بر منابع اصلی بررسی کند که این بررسی در شش فصل دنبال می شود. نویسنده در مقدمه کتاب، به بحثی نسبتاً مفصل در معرفی انتقادی منابع تحقیق می پردازد. در فصل اول نیز مسئله کشف حجاب از دیدگاه تجدیدطلبان و نظر آن دسته که در نوشته های خود از کشف حجاب سخن به میان آورده اند و تأثیر این افکار بر پوشش زنان و مردان عصر قاجار بررسی می شود.

فصل دوم به بررسی زمینه ها و مقدمات اعلام کشف حجاب در دوره رضاشاه اختصاص یافته است. در این فصل، نخست به زمینه سازی های فکری داخلی و خارجی این جریان اشاره شده، آن گاه فعالیت های رضاشاه برای رسمیت بخشیدن به این جریان تحلیل شده است.

در فصل سوم، به اعلام کشف حجاب در ایران و اقدامات سازمان یافته دولت و دستگاه های اجرایی کشور به منظور پیشبرد آن اشاره می شود. فصل چهارم، بر پایه اسناد موجود سیر کشف حجاب در ولایات تا پس از شهریور ۱۳۲۰ تبیین شده است. در فصل پنجم، واکنش های اجتماعی در برابر کشف حجاب بررسی می شود و فصل ششم شامل پی آمدهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی کشف حجاب است.

۱۰۷. مرورید عفاف: کاوشی در حیا، غیرت و حجاب

اسحاقی، سیدحسین، قم، مرکز پژوهش های اسلامی، با همکاری دفتر امور زنان و خانواده سازمان صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۸۲ صفحه، رقعی.

هدف از نوشتار حاضر، تبیین مسئله عفاف و حجاب به ویژه در امر برنامه سازی و حفظ حدود و مرزهای عفاف و حجاب و تأثیر مثبت این

مهم بر افکار مخاطبان و نیز بررسی برخی آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی و خانوادگی و بحران‌های ناشی از چشم‌پوشی از این نماد عزت و سرافرازی است که در شش فصل تدوین شده است. در فصل اول، بایسته‌های پوشش و عوامل بی‌حجابی چون پرهیز از تحریک مردان؛ تأثیر حیا بر پوشش بانوان؛ ضعف ایمان؛ هوس رانی؛ جلب توجه دیگران؛ دیگرآزاری؛ غرب زدگی؛ پل زدن به ازدواج؛ فخرفروشی؛ تبلیغات استعماری؛ وسوسه‌های شیطنی؛ سرزنش دیگران؛ مدگرایی؛ ضعف غیرت؛ عدم نظارت سیاست‌گذاران فرهنگی؛ خانواده سهل‌انگار؛ و ضعف حیا مطرح شده است.

در فصل دوم، از تأثیر حیا بر پوشش بانوان؛ مفهوم شناسی حیا؛ ضرورت حیا برای بانوان؛ آثار و فواید حیا؛ عوامل تضعیف حیا و ارتباط پوشش و حیا سخن به میان آمده است. در فصل سوم ضرورت‌ها و بایسته‌های غیرت‌مداری؛ معنای غیرت؛ غیرت به عنوان یکی از جلوه‌های مردانگی؛ غیرت اجتماعی؛ میانه‌روی در غیرت؛ وظیفه مسلمانان در پاسداری از زنان و دختران؛ غیرت‌مداری در روایات و سیره معصومان علیهم السلام و اقسام غیرت بررسی شده است. در فصل چهارم عوامل مؤثر در سست شدن فرهنگ حجاب و پی‌آمدهای آن و نیز مهم‌ترین آسیب‌ها و پی‌آمدهای بی‌حجابی بیان شده است.

در فصل پنجم، مباحثی درباره «بایسته‌ها و راهکارهای ترویج فرهنگ حجاب» چون آموزش حجاب در مدارس؛ تشویق؛ فعالیت‌های علمی؛ فرهنگی و هنری؛ تقویت فرهنگ غیرت؛ نظارت بر رسانه‌های جمعی؛ فعالیت‌های سه‌گانه؛ احیای امر به معروف و نهی از منکر؛ معرفی پوشش‌های متناسب، تقویت باورهای دینی با احیای فرهنگ ناب

اسلامی؛ معرفی و شناساندن الگوهای زن مسلمان؛ توجه دادن به مسئولیت انسان در برابر اعمال خویش؛ و بازنمایی فواید و مصونیت های حجاب مطرح شده است. در فصل پایانی، با عنوان سخنی با زنان و دختران مسلمان، مطالبی درباره شیوه سخن گفتن، نحوه لباس پوشیدن زن در بیرون از خانه، کفش زنان مسلمان؛ و پاسداری از دیدگان خود و نگاه دیگران بیان شده است.

۱۰۸. نیازها و حجاب دختران و زنان

ماجراجو، محسن، قم، انتشارات عطر یاس، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۹۲ صفحه، رقعی.

مهم ترین بحثی که نقشی بنیادین در تبیین و تحدید حضور زن در جامعه و چگونگی آن خواهد داشت، مسئله حجاب است. چگونگی این مسئله می تواند به گونه ای مستقیم در حضور یا حضور نداشتن زن در جامعه اثرگذار باشد. نگارنده در این کتاب، در پنج فصل، با استناد به آیات و روایات و با استفاده از متون تاریخی و مراجعه به آرا و دیدگاه های اندیشمندان در فصل نخست، با عنوان گسترش عفت در حفظ پوشش، نخست تاریخچه حجاب و اهمیت آن را بازگو و سپس مباحثی درباره حدود پوشش و دلایل آن و کیفیت پوشش، اجتماع و پوشش و فلسفه پوشش بیان کرده است.

وی در فصل دوم، حجاب از دیدگاه قرآن؛ اهلیت علیهم السلام؛ مراجع تقلید؛ حضرت امام خمینی رحمه الله؛ مقام معظم رهبری و متفکران غربی و دیگر ادیان و ملل را بیان کرده است. افزون بر آن، در فصل سوم و چهارم، «عوامل بدحجابی و بی حجابی» و «راه های مبارزه با آن» مطرح شده است و در

پایان، سخنانی از حضرت فاطمه زهرا و حضرت زینب علیهما السلام، با عنوان «سخنان دختران پیامبر»، درباره موضوع بیان شده است.

۱۰۹. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد اول) مقالات فقهی و حقوقی

شفیعی سروستانی، ابراهیم، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلام، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۶۹۸ صفحه، وزیری.

گسترش پدیده بدحجابی در جامعه ما به ویژه در دو دهه گذشته، سازمان ها، نهادها و مراکز فرهنگی، اجتماعی، قضایی، انتظامی و... را به چاره اندیشی برای مهار این ناهنجاری اجتماعی و مقابله با رشد و گسترش آن واداشته است. در این میان، هر دستگاه و سازمانی با نگاه خاص خود، به این موضوع پرداخته و به جنبه ای از جنبه های آن توجه کرده است.

با این حال، به نظر می رسد در این سال ها به جنبه فقهی _ حقوقی این موضوع، به ویژه در حوزه حدود اختیارات و مسئولیت دولت اسلامی در زمینه پوشش بانوان، کمتر پرداخت شده است، در حالی که این بحث، مبنایی و بنیادی است و می تواند دیگر مباحث را تحت الشعاع خود قرار دهد.

برای گسترش فرهنگ حجاب و عفاف در جامعه و پاسخ گویی به پرسش های گوناگونی که در اذهان جوانان و نوجوانان ما در مورد حجاب مطرح است، باید کارهای مختلفی صورت گیرد؛ هم در زمینه تبیین حدود شرعی حجاب و هم در زمینه فلسفه آن. بی تردید، ما نیازمند تبیین مسائلی همچون حدود و فلسفه حجاب، با بهره گیری از همه توان مندی های علمی، هنری و رسانه ای خود و استفاده از قالب های جذاب نوشتاری، دیداری و شنیداری هستیم. با این وصف، باید توجه داشت تا زمانی که مبانی فقهی _ حقوقی مسئولیت ها و اختیارات دولت

اسلامی در زمینه گسترش فرهنگ حجاب و عفاف و مقابله با بدحجابی تبیین نشود و نظام اسلامی با برنامه ای جامع به این موضوع نپردازد، دیگر اقدامات، آثار چندان گسترده و دیرپایی نخواهد داشت.

با توجه به موضوع یاد شده، در سال ۱۳۸۴، انجام پژوهشی در زمینه حدود مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی در موضوع پوشش بانوان در دستور کار گروه پژوهشی موضوع ها و مسائل فقهی پژوهشکده فقه و حقوق پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی قرار گرفت. پس از مدتی بحث و گفت و گو این نتیجه به دست آمد که انجام پژوهشی به سبک و سیاق دیگر پژوهش های فقهی - حقوقی، در این موضوع کفایت نمی کند؛ زیرا این موضوع، لایه ها و جنبه های گوناگونی دارد که شاید یک پژوهشگر به تنهایی از عهده تبیین و توضیح آنها برنماید. از این رو، برای رسیدن به نتایج مطلوب تر و بهره گیری از اندیشه های بسیاری، هم اندیشی «حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی» برگزار کردند که ثمره آن، انتشار سه مجلد کتاب از مقاله های آن است.

کتاب حاضر، نخستین جلد از آثار هم اندیشی «حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی» است که دربردارنده تعدادی از مقاله های ارائه شده در این هم اندیشی است. در این جلد بیست مقاله از مقاله های برگزیده این هم اندیشی که با گرایش فقهی - حقوقی نگاشته شده اند، در چهار بخش به شرح زیر ارائه شده است: ۱. بررسی فقهی گسترش حجاب در دولت اسلامی؛ ۲. بررسی فقهی جلوگیری از بدحجابی در دولت اسلامی؛ ۳. بررسی حقوقی حجاب در دولت اسلامی؛ ۴. حجاب اتباع بیگانه در دولت اسلامی.

مهم ترین ویژگی مقاله های ارائه شده در این مجموعه این است که در آنها، برای نخستین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مبانی فقهی -

حقوقی مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی در زمینه جلوگیری از بدحجابی و گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، به تفصیل بررسی شده و دیدگاه های موجود در این زمینه ارزیابی علمی گردیده است. افزون بر مباحث نظری و بررسی مبانی فقهی و حقوقی، بن مباحث اجرایی و عملی نیز توجه و قوانین و مقررات و رویه های قضایی موجود، بررسی و آسیب شناسی شده است. همچنین، در بیشتر مقاله های این مجموعه، مسئولیت و اختیار دولت اسلامی در موضوع عفاف و حجاب، با بهره گیری از ادله امر به معروف و نهی از منکر، امور حسبه و تعزیرات و نیز براساس مبانی اهداف و وظایف کلی حکومت اسلامی به اثبات رسیده است. ضمن آنکه اصل دخالت دولت در این موضوع، نه تنها جایز، بلکه لازم معرفی شده است و بر ضرورت دخالت دولت برای جلوگیری از بدحجابی و گسترش فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه با استفاده از راهکارهای فرهنگی و آموزشی و فراهم آوردن زمینه های لازم تأکید گردیده است و بهره گیری از قوانین و مقررات کیفری را در موارد خاص و به عنوان آخرین چاره، جایز شمرده اند.

عنوان ها و موضوع های بخش های چهارگانه کتاب عبارتند از: مبانی مسئولیت حکومت اسلامی در ترویج حجاب، حسن علی اکبریان، درآمدی بر مبانی کلی فقهی حجاب و مسئولیت دولت اسلامی، سیدضیاء مرتضوی؛ مبانی مسئولیت دولت اسلامی در زمینه حجاب بانوان، سیدجواد ورعی؛ مبانی مسئولیت دولت در ایجاد شرایط مطلوب حجاب و عفاف در جامعه، سیدحسین همایون مصباح؛ رابطه حجاب با حکومت و مصلحت نظام، الهه هادیان رسنانی؛ مبانی و راهکارهای قرآن برای گسترش عفاف و حجاب، سیدجعفر حق شناس؛ مبانی اختیارات نظام اسلامی در زمینه جلوگیری از بدحجابی، سعید ضیایی فر؛ مبانی اختیارات

نظام اسلامی برای جلوگیری از بدحجابی در جامعه، رمضان علی رفیعی؛ وظیفه حکومت اسلامی در زمینه پوشش بانوان، محمدهادی مفتاح؛ نقد و بررسی ادله فقهی الزام حکومتی حجاب، سید محمدعلی ایازی؛ اخلاقی یا حقوق بودن پوشش اسلامی زنان، سیدحمید مشکات؛ حجاب؛ حوزه خصوص و مصلحت عمومی، مصطفی میراحمدی زاده؛ مقایسه رویکرد قرآن کریم و سیاست جمهوری اسلامی در طرح موضوع حجاب، مریم حاج عبدالباقی؛ نقد سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران در برخورد با بدحجابی، سیدحسین هاشمی؛ نگاهی به جایگاه بزه «رعایت نکردن حجاب شرعی» در نظام حقوقی ایران، محمدهادی ذاکر حسین؛ نگرش جرم شناسی به پدیده بدحجابی، قدرت الله خسروشاهی؛ بررسی مفاد فقهی و حقوقی جرم بی حجابی، فائزه عظیم زاده اردبیلی؛ بررسی موردی عملکرد نهادهای حکومتی در جلوگیری از بدحجابی، محمدابراهیم شمس ناتری؛ محدوده حجاب جهان گردان و اتباع بیگانه در کشورهای اسلامی، محمد روشن؛ نگاهی دوباره به پوشش زنان جهان گرد، سهیلا صلاحی اصفهانی و اعظم فراست.

۱۱۰. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد دوم) مقالات فرهنگی _ اجتماعی

شفیعی سروستانی، ابراهیم، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۷۵۲ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، دومین جلد از مجموعه آثار هم اندیشی «حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی» است که دربردارنده تعدادی از مقاله های ارائه شده در این هم اندیشی است.

در این جلد بیست و دو مقاله از مقاله های برگزیده این هم اندیشی که با گرایش فرهنگی _ اجتماعی نگاشته شده اند. در چهاربخش به شرح زیر ارائه

شده است: ۱. «بررسی تاریخی _ اجتماعی حجاب در ایران»؛ ۲. «زمینه ها و عوامل گسترش بدحجابی در ایران»؛ ۳. «حجاب و کارکردهای دولت اسلامی»؛ ۴. «راهکارها و بایسته های گسترش حجاب». عنوان ها و موضوع های بخش های چهارگانه کتاب عبارتند از: «زمینه ها و عوامل فرهنگی، سیاسی و تاریخی گسترش بدحجابی در تاریخ معاصر ایران، مرادعلی توانا؛ بررسی وضعیت حجاب در ایران از سال های آخر حکومت پهلوی دوم تا پایان جنگ تحمیلی، رضا رمضان نرگسی؛ جامعه شناسی حجاب (بررسی تحلیلی وضعیت حجاب در ایران)، مهدی مالعیر؛ تحلیل جامعه شناختی از جایگاه پوشش زنان ایران در دوره جمهوری اسلامی، رضا عیسی نیا؛ نقش حجاب در شکل گیری هویت ملی و دگرگونی های سیاسی در ایران، سعید زاهد؛ بررسی نگرش دانشجویان دختر به حجاب، امیر رستگار خالد؛ آسیب شناسی تربیتی مسئله حجاب در دانشگاه، فرشته ندری ایبانه؛ ریشه یابی جامعه شناختی بی حجابی، سیدحسین شرف الدین؛ تحلیل برخی زمینه ها و عوامل فرهنگی و اجتماعی گسترش بدحجابی، سعید معیدفر و مرضیه دهقانی؛ هست ها و بایدهای فرهنگ حجاب و عفاف، سیدحسین اسحاقی؛ بررسی و تحلیل علل فردی، خانوادگی و اجتماعی گسترش بدحجابی، اعظم السادات سیدی تبار؛ آسیب شناسی نهادهای فرهنگی در زمینه فرهنگ حجاب، مسعود پورفرد؛ آسیب شناسی نظام اجرایی کشور در ترویج حجاب، سیمین دخت بهزادپور؛ رسانه ملی و بایسته های ترویج حجاب و عفاف، فریبا پیشوایی...؛ طرح های ساماندهی حجاب و عفاف در ایران، بیتا ضیایی؛ نظام اسلامی و مسئله پوشش زنان، محمدرضا زیبایی نژاد، راه کارهای نهادینه سازی، گسترش و پاسداری فرهنگ عفاف و حجاب، ناهید طیبی؛ به رسمیت شناخت هویت فردی و حقوق انسانی زن، راه کار گسترش حجاب، فریبا ابتهاج...؛ بررسی اجمالی رابطه حجاب با تکامل

اجتماعی، شیده صادقی؛ بایسته های فرهنگی و اجتماعی گسترش فرهنگ حجاب و عفاف، کبری مجیدی بیدگلی؛ نقش حاکمیت اسلامی در تربیت دینی حوزه حجاب، مهدیه السادات مستقیمی؛ نقد و بررسی الگوهای حجاب اسلامی در سه دهه اخیر، فروغ نیلچی زاده.

۱۱۱. حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی (جلد سوم) دیدارها، گفت وگوها و سخنرانی ها

شفیعی سروستانی، ابراهیم، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۷۸، ۳۵۲ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، سومین جلد از مجموعه آثار هم اندیشی «حجاب؛ مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی» است که به دیدارها، سخنرانی ها و گفت وگوها اختصاص دارد و در سه بخش سامان یافته است. عنوان ها و موضوع های آن عبارتند از:

بخش اول: «دیدارها»

اهداف استعمار در مبارزه با حجاب، دیدار با آیت الله العظمی صافی گلپایگانی؛ حساسی حجاب در دنیای امروز، دیدار با آیت الله العظمی موسوی اردبیلی؛ فرهنگ سازی برای گسترش حجاب، دیدار با آیت الله العظمی نوری همدانی؛ حجاب سمبل اسلام، دیدار با آیت الله العظمی مکارم شیرازی.

بخش دوم: «سخنرانی ها»

پوشش بانوان از منظر فقهی و سیاسی، سخنرانی حضرت آیت الله جعفر سبحانی؛ چرا حجاب در جامعه اسلامی ایران مورد سؤال واقع شد؟، سخنرانی دکتر زهره طیب زاده...؛ حجاب و عفاف از منظر امنیت اجتماعی، سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین مصطفی پورمحمدی.

بخش سوم: «گفت و گوها»

مجلس شورای اسلامی و طرح ساماندهی مد و لباس، گفت و گو با فاطمه آلیا...، دولت اصلاحات و مسئله حجاب، گفت و گو با دکتر معصومه ابتکار...؛ نگرش جامعه شناختی به پدیده بدحجابی، گفت و گو با دکتر عماد افروغ...؛ سیاست های کلان فرهنگی و مسئله حجاب، گفت و گو با مهندس حسن بنیان...؛ حجاب و مسئولیت های رسانه ملی، گفت و گو با علی رضا پویا...؛ نیروی انتظامی و مقابله با پدیده بدحجابی، گفت و گو با امجد زین الدین...؛ ضرورت بسیج همگانی برای اصلاح وضع موجود حجاب، گفت و گو با فرشته ساسانی...؛ آسیب ها و موانع گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، گفت و گو با دکتر زهره طیب زاده...؛ حجاب در دانشگاه ها، گفت و گو با نیره قوی...؛ طرح های ساماندهی حجاب و عفاف، گفت و گو با بتول محتشمی...؛ ضرورت نگاه علمی به موضوع حجاب، گفت و گو با دکتر شکوه نوابی نژاد...، حجاب و مصوبه های اجرا نشده، گفت و گو با منیره نوبخت...؛ شورای فرهنگ عمومی و عزم ملی برای مهار بدحجابی، گفت و گو با منصور واعظ...؛ نگاه فرهنگی به موضوع حجاب، گفت و گو با حسین هراتی.

یادآور می شود، در پایان کتاب نمایه های آیات، اصطلاحات، اعلام، کتاب ها و نشریات، مکان ها، نهادها، سازمان ها و مراکز فراهم آمده است.

۱۱۲. حجاب در فرهنگ اسلامی

میرخندان، حمید، تهران، مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری، چاپ اول، ۱۳۸۷، ۱۸۴ صفحه، رقی.

پوشش زنان ابعاد گوناگونی دارد که می توان آن را از جنبه های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حتی اقتصادی مطالعه و بررسی

کرد. باید گفت که ادیان الهی، همگی حقیقت پوشش زن را تأیید کرده اند. در این میان، واقعیت بین شده از دیدگاه دین، بیانگر آن است که حجاب، کلید تعدیل تمایلات جنسی و کنترل فضای ارزشی در جامعه است و این در حالی است که رابطه مستقیم رعایت حجاب و عفاف در سلامت روحی فرد و انسجام خانواده، حقیقتی انکارناپذیر است.

مجموعه حاضر به همت مرکز امور زنان و خانواده به منزله ستادی سیاست گذار در امر تحکیم خانواده، به دلیل اثر و نقش مستقیم حجاب در این امر مهم با عنوان ها و موضوع های زیر تألیف شده است: مفاهیم (حجاب، لباس، پوشش)، تاریخچه پوشش زنان، تشریح پوشش زنان در اسلام (آیه عدم تبرج، آیه حجاب، آیه جلباب، آیه آشکار نکردن زینت «عدم ابداء»)، بسترها و زمینه ها، احکام و آداب (استثناءها، محارم، خواستگارها، مرد معالجم (پزشک)، کودکان، زنان مسلمان، مردان سفیه، پوشش عبادی)، تنوع پذیری و پوشش (نوع، رنگ)، آثار پوشش اسلامی (حفظ شخصیت انسانی، آرامش جنسی، ایجاد امنیت، سالم سازی فعالیت ها، تحکیم خانواده و تأثیر سیاسی)، حکومت و پوشش زنان (امر به معروف و نهی از منکر، حقوقی یا اخلاقی بودن پوشش اسلامی، قاعده تعزیر و مصالح نظام اسلامی)، انتقادات از پوشش اسلامی (عفاف؛ نه پوشش اسلامی، افزایش التهاب جنسی، آزادی زنان، رکود فعالیت ها)، عوامل گریز از پوشش اسلامی (علل سیاسی، روش، افراط و تفریط، حال و گذشته تاریخی، الگوی فعالیت زنان)، ارتقای فرهنگ پوشش اسلامی (آیا امیدی هست؟، نگاه جامع، تلقی مشترک، روش).

آرتیدار، طیبه ۵۶

آساره، مجید ۶۶

آکوچکیان، احمد ۶۸

آلیا، فاطمه ۱۱۱

آیت اللهی، زهرا ۴۶، ۷۷

ابتکار، معصومه ۱۱۱

ابتهاج، فریبا ۱۱۰

اسحاقی، سید حسین ۱۰۷

اسحاقی، سید حسین ۱۱۰

اسدی تاجانی، فریبرز ۳۰

اعظم رام پناهی، ناهید ۲۰

افروغ، عماد ۱۱۱

اکبرنیا، فرزانه ۳۷

امینی، ابراهیم ۳۶

انتصاری، فاطمه ۲۵

ایازی، سید محمدعلی ۱۰۹

ایروانی، شهین ۷۱

بادامچیان، اسدالله ۲۱

بنیانیان، حسن ۱۱۱

بہزاد پور، سیمیندخت ۴، ۱۱۰

پور فرد، مسعود ۱۱۰

پور محمدی، مصطفیٰ ۱۱۱

پویا، علی رضا ۱۱۱

پیشگاہی فرد، زہرا ۷۳، ۷۴

پیشوایی، فریا ۱۱۰

پیشوایی، فریدہ ۱۰۳

تابندہ، احمد ۲۳

تشکری، زہرا ۷۵

توانا، مراد علی ۱۱۰

جلیلی، محمد رضا ۷

جمشیدی، اسد اللہ ۸

جواد، نجوی صالح ۱۷

جوادی آملی، عبداللہ ۱۳

جہانگیری، محسن ۳۱

حاج عبدالباقی، مریم ۱۰۹

حسین خانی، ہادی ۷۲

حسینی، سید حسین ۵۲

حسینی، سید نعمت اللہ ۹۶

حق شناس، سید جعفر ۱۰۹

حكيم پور، محمد ۴۱

حكيمي، محمد ۴۷

خسروشاهي، قدرت الله ۱۰۹

خليل سليمانى، زهرا ۱۰۴

خيراللهى، زهرا ۹۳

داعى نژاد، سيد محمدعلى ۲۹

دوانى، على ۱۶

دهقانى نقندر، محمد ۳۹

دهقانى، اكرم السادات ۹۹

دهقانى، مرضيه ۱۱۰

ذاكر حسين، محمدهادى ۱۰۹

رئيسى، مهدى ۵۷

رستگارخالد، امير ۱۱۰

رضایی، مریم ۱۰۳

رضوانی، علی اصغر ۳۳

رفیعی، رمضان علی ۱۰۹

رمضان نرگسی، رضا ۳۲، ۱۱۰

روحانی، طاهره ۸۰

روزبھانی، میهن ۶۴

روشن، محمد ۱۰۹

روشن بین، خدیجه ۵۸

زارع، حسن ۸

زاهد، سعید ۱۱۰

زیبایی نژاد، محمدرضا ۱۰، ۱۱۰

زین الدین، امجد ۱۱۱

ساسانی، فرشته ۱۱۱

سبحانی، آیت الله جعفر ۱۱۱

سبحانی، محمدتقی ۳، ۱۰

سجادمنش، لطف الله ۶۲

سیدی تبار، اعظم السادات ۱۱۰

شادی طلب، ژاله ۹۰

شرف الدین، سیدحسین ۱۱۰

شفیعی سروستانی، ابراهیم ۳۵، ۳۶، ۱۱۰، ۱۰۹، ۱۱۱

شمس ناتری، محمد ابراهیم، ۱۰۹

صادقی، حسن ۲۲

صادقی، شیده ۱۱۰

صافی گلپایگانی، آیت الله ۱۱۱

صلاح، مهدی ۱۰۶

صلاحی اصفهانی، سهیلا ۱۰۹

ضیایی، بیتا ۱۱۰

ضیایی فر، سعید ۱۰۹

طاهری نیا، احمد ۸

طاهری، معصومه ۲۹

طبسی، محمد جواد ۷۹

طیب زاده، زهره ۱۱۱

طفرانگار، حسن ۴۳

طهماسبی کهیانی، ساسان ۹۵

طیبی، ناهید ۱۴، ۱۱۰

عالمی، سید اسلم ۶

عزیزی کیا، غلام علی ۸

عطیه الابراشی، محمد ۵

عظیم زاده اردبیلی، فائزده ۱۰۹

عظیمی، زهرا ۶۳

عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم ۸۳

علاسوند، فریبا ۵۰، ۵۱

علایی رحمانی، فاطمه ۱۲

علی اکبریان، حسن علی ۱۰۹

عیسی نیا، رضا ۱۱۰

غروی نائینی، شهلا ۸۹

فتاحی زاده، فتحیه ۱۸، ۱۰۱

فراست، اعظم ۱۰۹

فضل الله، سید محمدحسین ۴۹

فهیم کرمانی، مرتضی ۹، ۷۸

فهیمی، فاطمه ۴۴

قربان نیا، ناصر ۲۷، ۲۸

قوی، نیره ۱۱۱

کاظم زاده، علی ۳۴

کریمی، حمید ۳۸

کلانتری، علی اکبر ۱۰۵

کوهی، محمدرضا ۹۷

گلدانی، زهرا ۴۲

گواهی، زهرا ۵۳

ماجراجو، محسن ۱۰۸

مالعیر، مهدی ۱۱۰

مجیدی بیدگلی، کبری ۱۱۰

محتشمی، بتول ۱۱۱

محمدزاده، علی ۱۰۴

محمدی، محمد حسن ۹۴

مرتضوی، سیدضیاء ۱، ۶۵، ۱۰۹

مستقیمی، مهدیه السادات ۱۱۰

مشکات، سیدحمید ۱۰۹

مصفا، نسرین ۹۲، ۹۱

مطهری، مرتضی ۶۰

معیدفر، سعید ۱۱۰

مفتح، محمدهادی ۱۰۹

مکارم شیرازی، آیت الله ۱۱۱

موسوی اردبیلی، آیت الله ۱۱۱

موسوی سنگلاخی، سیدمحمد یعقوب ۵۵

موسوی، سید غضنفر ۸۱

مهدی زادگان، داوود ۲۹

مهدی زاده، حسین ۹۸

مهرز، علی ۸۲

مهریزی، مهدی ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۵۴ و ۱۰۰

میراحمدی زاده، مصطفی ۱۰۹

میرخندان، حمید ۱۱۲

ناظریان، ماه خاطره ۶۱

ندری ابیانه، فرشته ۱۱۰

نقوی، عبدالقادر ۶۷

نوابی نژاد، شکوه ۱۱۱

نوبخت، منیره ۱۱۱

نورحسن فتیده، طاهره ۴۰

نوری اصفهانی، علی محمد ۵۹

نوری همدانی، آیت الله ۱۱۱

نیلچی زاده، فروغ ۱۱۰

واعظ، منصور ۱۱۱

ورعی، سیدجواد ۱۰۹

وکیلی، هادی ۲

هادیان رسنایی، الهه ۱۰۹

هاشمی، سیدحسین ۱۰۹

هاشمی رفسنجانی، اکبر ۷۶

هراتی، حسین ۱۱۱

همایون مصباح، سیدحسین ۱۰۹

یمانی، احمد زکی ۱

نمایه موضوعی

آثار اجرایی کنوانسیون ۲۹

آثار حوادث تاریخی مربوط به زن؛ بر مرد ۷۱

آثار روانی حوادث تاریخی بر زن ۷۱

آثار و پی آمدهای تربیتی فعالیت های اجتماعی زنان ۶۷

آثار و فواید فعالیت های اجتماعی زنان ۶۷

آثار سیر حیات تاریخی زن بر اجتماع ۷۱

آثار و فواید حیا ۱۰۷

آداب حضور زنان در محل کار ۶۴

آداب لباس پوشیدن ۵۳

آداب و رسوم همسررداری ۹۶

آراء برخی فلاسفه غرب از جمله ویل دورانت و برتراند راسل درباره حقوق زن ۶۰

آرامش ۵۴

آرای دین در دو قلمرو شریعت و حقوق زن ۵۴

آرای فقهای شیعه در تفاوت های فقهی احکام زن و مرد ۳۱

آزادی در ازدواج ۲۶

آزادی در انتخاب مسکن است ۲۶

آزادی در تملک ۲۶

آزادی در کار ۲۶۲

آزادی در کسب علم ۲۶

آزادی زن ۶۰

آزادی زنان در مدینه ۱

آزادی یا محدود کردن ارتباط زنان و مردان، نظر اسلام ۲۳

آزادی های بنیادین ۵۱

آسیب پذیری مردان و کشش آنان نسبت به زنان ۴

آسیب شناسی معاشرت و راه های پیش گیری از پیدایش آسیب ها ۱۰۳

آسیب ها و راهکارها ۱۰۳

آسیب های بی حجابی ۹۸

آسیب های غریزه جنسی ۹۸

آسیب شناسی حجاب ۱۰۰

آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن ۹۷۱

آسیه، زن فرعون ۱۶

آشنایی با حقوق زن ۴۹

آشنایی با وظایف و حقوق زن ۲۶

آفات اشتغال زنان و راه های رفع آنها ۶۴

آفرینش اصیل زن ۱۰

آفرینش زن ۳۸، ۴۲، ۴۷

آفرینش زن در یهود ۷

آفرینش زن در اسلام ۷

آفرینش زن و شخصیت اجتماعی و تکالیف او ۴۰

آفرینش زن و مرد ۳۸

آفرینش زن و مرد از یک گوهر است ۱۳

آفرینش و ارزش زن ۷

آگاهی دادن به زنان نسبت به قوانین ویژه خویش ۵۶

آموزش حجاب در مدارس ۱۰۷

آموزش رسمی و غیررسمی زنان ۴۳

آموزش زن در اسلام ۵

آموزش و پرورش زنان ۵۱

آموزه های دینی درباره زن ۸۷

آیا ادله اربعه بر عدم جواز قضاوت بانوان دلالت دارد؟ ۵۵

آیا زنان از نظر آفرینش و سرشت، با مردان همسان و برابرند؟ ۲۵

زنان در جهاد که یکی از سخت ترین کارهای اجتماعی است، نقش دارند یا نه؟ ۹۴

آیا مطابق قواعد و اصول عملیه، تنها مردان صلاحیت قضاوت دارند؟ ۵۵

آیا ولی فقیه می تواند به دلیل ضرورت، زنان را به قضاوت بگمارد؟ ۵۵

آیات نازل شده درباره زن ۲۳

آیات و روایات پیرامون خوش رفتاری با زنان ۴۶

آیاتی درباره حرمت زن ۲۳

ابزارها و روش های همسان سازی فرهنگی ۳۶

ابزارهای کارآمد زن در تحکیم شخصیت محبوبیت در نظام خانواده ۹۷

ابعاد شخصیتی حضرت زهرا علیها السلام به عنوان الگوی برتر زنان ۲۶

ابعاد قاچاق زنان ۳۲

ابهامات مفهومی ساختاری و مبنایی کنوانسیون ۲۹

اتباع ۸۱

اتحادیه زنان اردن ۷۴

اتحادیه عمومی زنان سودان ۷۴

اتحادیه عمومی زنان فلسطینی ۷۴

اثبات جرایم، موجب دیه توسط زنان ۳۰

اثرات جهانی شدن بر زنان (فرصت ها و تهدیدها) ۸۵

اجتماع و پوشش ۱۰۸

اجتهاد زنان ۵۲

اجرت المثل ۲۸

اجرت شیردادن زن ۵۳

اجرت المثل و نحله زن پس از طلاق ۳۹

اجلاس های بین المللی زنان، از شعار تا واقعیت ۴۸

احترام به دختر و محبت به او ۴۶

احترام به دیدگاه های دختران ۱۴

احترام به زن ۶۳

احترام کامل با زنان ۶۳

احزاب سیاسی تأثیرگذار در جامعه پذیری سیاسی زنان ۹۵

احقاق حقوق زنان و حمایت از آنها ۵۰

احکام خاص زنان در فقه شیعه ۵۳

احکام خاص زنان در موضوعات نماز، روزه، خمس و زکات فطره و زیورآلات، حج، نذر، کفاره ۵۳

احکام زنان در گذر زمان ۸۶

احکام عمومی زن مسلمان ۱

احکام مرد و زن از دیدگاه اصل عقلایی ۳۱

احکام مشترک و اختصاصی زن و ... ۱۲

احیای امر به معروف و نهی از منکر ۱۰۷

اختلاف بین زن و شوهر در تملک اثاث خانه و نظرات علمای شیعه و سنی ۳۷

اختیارات زن در ازواج و طلاق ۴۰

ادله طرف داران الحاق ۵۷

ادله لزوم پوشش بیشتر زن نسبت به مرد ۹۹

ادله مخالفین الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۵۷

ادله موافقان و مخالفان الحاق ۶۲

ادله موافقین الحاق و پی آمدهای الحاق به کنوانسیون ۵۷

ادله عدم جواز قضاوت برای زنان ۵۲

اراده و اختیار و آزادی زن ۶۵

ارائه الگویی جامع از مدیریت اسلامی درمسائل زنان ۴

ارتباط با جریان سیاسی و سکولار ۳۶

ارتباط پوشش و حیا ۱۰۷

ارتباط پیامبر با زنان خویشاوند اعم از محارم و غیر محارم ۱۴

ارتباط رشد معرفت دینی با نوع رفتار با زنان ۴۷

ارتباط میان زنان کشورهای اسلامی ۷۳

ارتداد و نقش زن به عنوان اثبات کننده جرم های مستوجب حد ۳۰

ارث در نظام های حقوقی قبل از اسلام ۳۴

ارث در اسلام ۷

ارث در یهود ۷

ارث زن ۳۸

ارث زن در قانون مدنی ۵۲

ارث زن و مرد ۵۲

ارث زن و مرد در نظام حقوقی اسلام ۳۴

ارث زوجه از دیه ۳۰

ارث ۲۳، ۵۰

ارزش شهادت زن در حدود ۲۷

ارزش و اعتبار اسناد مدارک نهج البلاغه ۱۲

ارزش و اهمیت و قداست خانواده ۶۵

ارزش ها و حقوق از شخصیت مطلوب زن مسلمان ۱۰

ارزش های حقیقی زن و بازشناسی اسوه ۲۴

ارزیابی جایگاه زن مسلمان ایرانی ۲

ارزیابی دقیق تری نسبت به الحاق کنوانسیون ۲۹

ارزیابی سند پکن ۵۱

ارزیابی نظریه وحی در باب زن ۵۴

ارضای غریزه جنسی ۱۱، ۵۴

آروی، بنت عبدالمطلب ۷۸

ازدواج ۵

ازدواج با زنان اهل کتاب ۱

ازدواج به شرط طلاق ۱

ازدواج شبیه «ازدواج موقت» ۱

ازدواج مجدد زوجات مطلقه ۳۹

ازدواج مسیار ۱

ازدواج مصلحتی و حکومتی ۷۱

ازدواج موقت (متعّه) ۶۱

ازدواج موقت ۴۹

ازدواج موقت و دائم ۳۸

ازدواج و تشکیل خانواده در اسلام ۷

ازدواج و تشکیل خانواده در یهود ۷

ازدواج و طلاق با توجه به آیات و روایات ۷۶

ازدواج و طلاق با توجه به مباحث فقهی و اخلاقی ۷۶

ازدواج و فواید آن ۲۶

ازدواج، ضرورت و لوازم آن ۴۹

ازدواج ۵۰، ۲۳

اسارت و هتک حرمت از زن ۷۱

اساسی ترین بحث پیرامون کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان در کشور ایران ۲۹

استحباب نرم دلی و عطوفت بیشتر با دختران (نسبت به پسران) ۴۷

استخدام زنان در مشاغل دولتی در نظام حقوقی ایران ۲۸

استراتژی امام علی علیه السلام درحوزه مسائل زنان ۴

استراتژی زنان و مردان درمسائل زنان ۴

استفاده از نخبگان زنان ۹۱

استفتائات مقام معظم رهبری (درباره کنوانسیون) ۵۷

استقلال زن ۲۱

اسرار حجاب در قرآن ۲۰

اسلام، احیاگر حقوق زنان ۸۰

اسلام، منادی آموزش زنان ۵

اسلام و تجدد زندگی ۶۰

اسلام و تفکر سیستمی در مسائل زنان ۸۶

اسلام و چند همسری، فلسفه تجویز آن در اسلام و شرایط آن ۲۶

اسلام و روش های معاشرت ۲۲

اسلام و زن ۱، ۲۱

اسلام و فمینیسم ۲

اسلام و حضور زن در اجتماع ۲۲

اسناد بین المللی حقوق زنان ۲۹

اسناد حقوق بشر در زمینه حقوق زنان ۸۵

اسوه کامل بودن حضرت زهرا علیها السلام ۲۴

اسوه های عفاف ۲۴

اسوه هایی از زنان در قرآن ۲۴

اُسوه های زن مسلمان ۲

اشتراک مرد بودن در قاضی ۵۵

اشتراک زن و مرد در انسانیت ۱۰

اشتراک زن و مرد در برخورداری از گوهر انسانی ۸

اشتراک زن و مرد در هدف غایی آفرینش ۸

اشتراکات تکوینی زن و مرد ۶

اشتغال زن، از منظر قرآن و حدیث ۶۴

اشتغال زنان ۴۳

اشتغال زنان از منظر اسلام و غرب ۸۴

اشتغال زنان در جامعه ۸۴

اشتغال زنان در محیط کار ۶۴

اشتغال زنان و وظایف تربیت فرزند ۶۴

اشتغال زنان و وظایف خانوادگی ۶۴

اشتغال زنان و وظایف شوهرداری ۶۴

اشتغال و فعالیت های سیاسی زنان ۵۰

اشتغال و تربیت فرزندان ۵

اشکال مختلف الحاق ۶۲

اشکالات ازدواج موقت ۳۸

اشکالاتی ظاهری در قانون مجازات اسلامی ۳۰

اصالت خانوادگی در اسلام ۷

اصالت خانوادگی در یهود ۷

اصل پوشش، امری ذاتی و فطری در انسان، اعم از زن و مرد است ۹۸

اصل مشارکت سیاسی بانوان ۷۲

اصل وجوب پوشش ۱۰۵

اصلاح رفتار و برنامه ریزی خانواده ۴

اصلاح و بهبود احوال زنان و ارتقاء موقعیت آنان ۴۱

اصول کنوانسیون و مبانی حقوق زن در اسلام ۴۲

اصول اساسی شخصیت زن در اسلام ۱۰

اصول تحقیق در متون دینی مربوط به زن ۵۴

اصول حاکم بر حقوق مالی زن و مطالعه تطبیقی مصادیق این حقوق ۴۴

اصول و روش خانه داری ۹۶

اصول و مبانی حقوق اسلامی درباره زنان ۵۰

اصول و مبانی فلسفی در نگرش به هویت زن ۱۰

اصول و نظریه های فمینیسم در غرب ۲

اصولی از دیدگاه نظام اسلامی نسبت به امور زنان ۸۸

اطاعت از شوهر در موارد مجاز ۲۶

اطاعت از مادر و احترام به او ۴۰

اطلاق سفارش به کار برای مردان و زنان ۶۴

اطمینان نسبت به درک مشترک در مسائل زنان ۴

اعتلای زن، سیرت و سنت اسلامی وی در رفتار و گفتار و نوشتار ۱۳

اعطای حق انتخاب همسر ۱۴

اعلام کشف حجاب در ایران ۱۰۶

اعلامیه پکن ۵۱

اقتدا ۸۱

اقدام زنان در توسعه همه جانبه کشور ۶۸

اقدامات صورت گرفته درباره کنوانسیون ۲۷

اقدامات فرهنگی رژیم با رویکرد غرب گرایانه و نقش زنان در تظاهرات ۹۵

اقسام جهاد ۹۴

اقسام غیرت ۱۰۷

اقوال فقها در کتاب نکاح درباره پوشش ۱۰۵

امّ البراء ۷۸

ام خالد ۷۹

ام سنان دختر خیمه ۷۸

ام فروه ۷۸

ام کلثوم علیها السلام و یزید ۱۰۵

امام خمینی رحمه الله و بیداری زن مسلمان ۶۹

امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسائل زنان ۶۵

امام خمینی و راهبرد تهاجم ۶۵

امام علی علیه السلام در خانه ۱۵

امام علی از نگاه زنان ۱۵

امام، زنان و زمان ۶۹

امام، زن و رهایی از دو رویکرد ۶۹

امامت زن ۳۸

امانت داری و حفظ اموال شوهر ۲۶

امر به معروف و نهی از منکر ۲۵

امرار معاش خانواده های بی سرپرست ۶۴

امکان دست یابی به عدالت ملموس تر در پرتو اجتهاد فقیهان و مبانی قانونی ۲۷

آمنه، بنت شریذ ۷۸

اموال موضوع ارث زوجه ۳۷

انتخاب شریک زندگی ۴۹

انتخاب همسر ۷۶

انتقاد از فمینیسم ۱۰

انجمن حقوق دانان مسلمان زن برای حقوق بشر (کرامه)، (امریکا) ۷۴

انجمن مسلمانان کانادا ۷۴

اندازه و رنگ مقنعه و چادر از منظر آیات و روایات اسلامی ۹۹

اندیشه تجدد گرایان ۳۶

اندیشه های سیاسی فمینیستی ۸۵

انگیزه های مشارکت و آداب مشارکت اجتماعی ۱۱

انواع جهاد و نقش زنان ۹۴

انواع طلاق ۳۸

انواع غیرت ۴

انواع مجازات ها (حدود، تعزیرات، قصاص و دیات) ۳۰

اهداف پنهان مهم ترین سند سازمان ملل در زمینه حقوق زنان ۲۹

اهداف تشکیل خانواده و کارکردهای آن ۶۷

اهداف طرح مباحث زنان در نهج البلاغه ۴

اهداف غرب از همسان سازی فرهنگی ۳۶

اهداف مهم ازدواج از منظر اسلام ۶

اهداف و انگیزه های جهاد و تشریح و جایگاه آن در اسلام ۹۴

اهداف و اهمیت ازدواج موقت ۴۹

اهمیت ازدواج ۶۳

اهمیت بررسی مسائل زنان با تکیه بر دیدگاه اسلامی ۲

اهمیت شرعی موافقت زن و ازدواج ۱

اهمیت عفاف ۴۰

اهمیت نقش رسانه های جمعی به ویژه تلویزیون ۱۰۳

اهمیت و مشکلات ازدواج موقت ۴۹

اوج گیری انقلاب اسلامی و حضور زنان ۹۵

اوج گرایی و تکامل زن ۴۷

اولین کنفرانس بین المللی حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی ۴۵

ایجاد امنیت و شایستگی در کودکان ۶۷

ایجاد انگیزه تحول ریشه ای در زنان مسلمان، بعد از انقلاب اسلامی ۹۳

ایجاد تعادل در دیدگاه های مردسالارانه و زن سالارانه ۲

ایجاد زمینه جهت تفهیم مباحث زنان به همه برنامه ریزان متعهد ۴

ایجاد غیرت و نتایج فردی آن ۴

ایجاد مرجع و مأخذی برای اطلاعات مباحث زنان ۴

ایجاد مشارکت سیاسی زنان ۹۱

ایران و معاهدات بین المللی حقوق بشری مربوط به زنان ۲۷

بازپژوهی حقوق زنان ۲۷، ۲۸

بازتاب مسائل و مشکلات دختران در ادبیات کودکان و نوجوانان ایران ۸۴

بازخوانی منزلت زن در رویکردی کلامی ۸۴

بازخوانی نقش سیاسی و اجتماعی زنان در اندیشه و سیره امام خمینی رحمه الله ۶۹

بازنگری در بینش ها و باورها پیرامون مباحث زنان ۸۴

بازنمایی مصونیت ها و فواید حجاب ۱۰۷

باطن گرایی و سیرت گرایی به صورت گرایی ۱۰۷

بالا رفتن سن ازدواج و باروری ۶۷

بالا ترین لذت ها ۴۷

بانوان به عنوان اسوه های شایسته ۸۹

بانوان تحصیل و تدریس ۶۵

بانوان که قرآن از آنها ذکر خیر و تمجید نموده ۸۱

بانوان مسلمان ۴۴

بایسته ترین نیازها در شناخت صحیح شخصیت انسانی _ حقوقی بانوان ۶۵

بایسته ها و راهکارهای ترویج فرهنگ حجاب ۱۰۷

بایسته های پوشش ۱۰۷

بدحجابی و لاقیدی ۹۷

برابری ۵۱

برابری حقوق زن و مرد ۶۰

برابری زن و مرد در آفرینش ۸۰

برابری زن و مرد در کمال یابی و بالندگی ۸۰

برابری و مساوات یا یکسانی و یگانگی زن و مرد ۳۴

برتری نگرش اسلام در اندیشه یکسانی و یگانگی ماهوی زن و مرد ۴۷

برخورد پیامبر با زنان اسیر و تکریم آنان ۱۴

برخورد محبت آمیز با زنان خطاکار جاهل ۴۶

برخی از شبهات حجاب برتر ۹۹

برخی از شبهات درباره زن ۳۳

برخی جلوه های باطنی و ظاهری تأثیر پوشش اسلامی ۹۸

برخی شبهات درباره استناد نهج البلاغه به امام علی علیه السلام ۱۷

برخی موانع اشتغال زنان در بازار کار ۲

برداشت های تفسیری، روایی، فقهی و مسائل زنان ۲

بردگی زن ۷۱

بررسی اجمالی حقوق زن در غرب ۴۱

بررسی اجمالی مواد و نیز مفاهیمی مانند الحاق و تبعیض ۵۷

بررسی انتقادی فمینیسم در غرب ۴۱

بررسی تاریخی، کلامی، فقهی ازدواج موقت از دیدگاه اسلام ۴۱

بررسی تحلیلی حقوق زنان و شیوه های برخورد با معاهدات بین المللی ۸۴

بررسی تحلیلی مواد کنوانسیون ۴۲

بررسی تحلیلی و مستند موضوع زن و مباحث پیرامونی آن در قرآن کریم ۲۳

بررسی تطبیقی تفکر اسلامی و سایر تفکرهای نظامند در مسائل زنان ۸۸

بررسی تطبیقی جایگاه زن در حقوق کیفری ایران و فقه عامه ۳۰

بررسی تطبیقی حقوق زن بر اساس کنوانسیون رفع تبعیض و قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران ۶۲

بررسی تطبیقی حقوق عمومی زن ۶۲

بررسی تطبیقی حقوق عمومی زن بر اساس مواد مختلف کنوانسیون رفع تبعیض و قوانین جمهوری اسلامی ایران ۶۲

بررسی تطبیقی نظام حقوق زن در اسلام و غرب و تاریخ بشر ۶۰

بررسی تطبیقی و مقایسه مفاد کنوانسیون ۴۲

بررسی جامعه شناختی دیدگاه تربیتی حضرت امام رحمه الله در مورد نقش زن در خانواده ۶۹

بررسی جنبش فمینیسم در غرب و ایران ۲

بررسی سه دیدگاه مختلف در مورد کارکرد اصلی ازدواج ۲

بررسی فقهی و حقوقی الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۵۷

بررسی کلی کنوانسیون رفع تبعیض از زنان ۴۴

بررسی ماده ۱۷۹ قانون مجازات عمومی ۲۷

بررسی مقایسه ای اصول و مبانی نظام حقوقی اسلام و غرب ۴۴

بررسی مقایسه ای حقوق زنان پیش و پس از انقلاب اسلامی ۴۳

بررسی مهر زن پس از طلاق ۳۹

بررسی مواد کنوانسیون و موارد مطابقت و مخالفت مواد با قوانین داخلی و شرع (حقوق عمومی زنان) ۵۷

بررسی مواد کنوانسیون و موارد مطابقت و مخالفت مواد با قوانین داخلی و شرع (حقوق خصوصی زنان) ۵۷

بررسی مواد محتوایی کنوانسیون ۴۲

بررسی واژه هایی چون: زینت، جلباب، خمار، جیب و تبرج ۱۰۱

بررسی و تحلیل شخصیت زن و شیوه کارگزاری ۴

برقراری ارتباطات دائمی زنان فرهیخته جهان اسلام ۴۵

برنامه ریزی استراتژیک (راهبردی) فعالیت مردان در رابطه با مسائل زنان ۴

برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان در نهج البلاغه ۴

برنامه ریزی راهبردی مسائل زنان ۴

برنامه ریزی جنسیتی ۸۴

برهنگی و عریانی، فتنه های شیطانی ۹۸

بزهکاری زنان، آسیب شناسی؛ سبب شناسی و درمان ۸۴

بطلان لاقیدی و بدحجابی ۹۷

بقای نسل انسان ۱۱

بقای نسل ۵۴

بکاره هلالیه ۷۸

بلقیس (ملکه سباء) ۸۱

بلقیس ۱۶

بلوغ ۲، ۵۰

بلوغ دختران ۵۴

بنیان های اندیشه غرب و تأثیر آن در ترسیم چهره زنان ۱۰

بهداشت خانواده ۶۷

بهداشت و درمان زنان ۴۳

بهره کشی ظالمانه و ستمگرانه از لحاظ جنسی و اقتصادی ۳۲

بی حجابی زنان در جامعه اسلامی ۷

بی حجابی زنان در جامعه یهود ۷

بی حجابی، بی حیایی نیست؟ ۱۰۰

بیعت زنان در جنگ ۸۰

بیعت زنان در غدیر خم ۸۰

بیعت زنان در عصر رسالت ۸۰

بیعت زنان و مردان مکه ۸۰

بی منطق نشان دادن وضع حقوقی زنان در اسلام ۱۰۴

پاره ای از حکمت های تفاوت احکام شرع بین زن و مرد ۲۴

پاسخ به ندای فطرت ۶

پاسداری از دیدگان خود و نگاه دیگران ۱۰۷

پایگاه اجتماعی زن ۴۷

پایگاه زن در جامعه و موفقیت او به عنوان عضوی از امت اسلامی ۲۵

پایگاه و روابط اجتماعی و خانوادگی زن و مرد ۴۷

پدیده «حرمسرا» ۷۱

پدیده قاچاق زنان ۳۲

پدیده های تاریخی مؤثر بر سرنوشت زنان ۷۱

پذیرش شهادت زن در حقوق الناس ۲۷

پذیرش معاهدات ۲۷

پرسش ها در زمینه مسائل زنان ۱۹

پرسش های زنان از زنان ۱۱

پرسش های زنان از صحابه ۱۱

پرسش های صحابه از زنان ۱۱

پرورش فرزند ۷۲

پژوهشی پیرامون احکام خاص زنان ۵۳

پژوهشی درباره رفتارشناسی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم با زنان ۱۴

پسرخواندگی ۲۳

پل زدن به ازدواج ۱۰۷

پوشاندن عیب های همسر ۶۳

پوشش بانوان بیابان گرد و بادیه نشین ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر بانوان ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر خواستگاران ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر غلامان و خدمتکاران خود ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر مردان محرم ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر مردان نامحرم ۱۰۵

پوشش بانوان در برابر همسران ۱۰۵

پوشش بانوان در عکس و فیلم ۱۰۵

پوشش بانوان غیرمسلمان ۱۰۵

پوشش چادر ۱۰۵

پوشش چشم و نگاه از نامحرم ۹۸

پوشش در اقوام و ادیان دیگر ۱۰۱

پوشش زن در اجتماع ۱۰۱

پوشش زنان پیر و سالخورده ۱۰۵

پوشش زنان غیر کتابی ۱۰۵

پوشش زنان و دختران دیوانه ۱۰۵

پوشش زنان و مردان عصر قاجار ۱۰۶

پوشش مادر زن در برابر داماد ۱۰۵

پوشش مردان در برابر بانوان ۱۰۵

پوشش های بدنی مطلوب و نامطلوب ۹۸

پوشش های محیطی مطلوب و نامطلوب ۹۸

پوشش و حجاب در قرآن ۱۰۳

پوشیدگی زینت از نامحرم ۹۸

پوشیدن لباس مردان توسط بانوان ۱۰۵

پی آمدهای فردی قاچاق زنان ۳۲

پیامبر، زنان، حریم ها و حرمت ها ۱۴

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و حقوق زن ۳۳

پیامبر؛ دختران و فرهنگ مهرورزی ۱۴

پیامبری زنان ۱۹

پی آمدهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی کشف حجاب ۱۰۶

پی آمدهای الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ۵۷

پی آمدهای تربیتی فعالیت اجتماعی زنان با تأکید بر متون اسلامی ۶۷

پی آمدهای تربیتی فعالیت های اجتماعی زنان ۶۷

پی آمدهای تربیتی مثبت و منفی فعالیت های اجتماعی زنان ۶۷

پی آمدهای عدم الحاق به کنوانسیون ۵۷

پی آمدهای عدم پیوستن جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۴۲

پی آمدهای ناگوار بدحجابی بر خانواده و اجتماع ۹۷

پی آمدهای ناگوار لاقیدی و بدحجابی بر فرآیند رشد و تکامل انسان ۹۷

پی آمدها و تبعات فعالیت های اجتماعی زنان ۶۷

پیش نویس حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی ۴۵

پیشینه تاریخی تعدد زوجات ۵۲

پیشینه تاریخی حقوق زن ۴۴، ۵۲

پیشینه تاریخی طلاق ۵۲

پیشینه تاریخی قصاص ۵۲

پیشینه تاریخی نفقه ۵۲

پیشینه تاریخی ولایت در خانواده ۵۲

پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان ۳۲

پیشینه جریان روشن فکری در مسائل زنان در غرب و ایران ۷۵

پیشینه حجاب ۱۰۵

پیشینه کنوانسیون ۴۲

پیشینه و پیش فرض های مباحث زنان ۱۰

پیوند تنگاتنگ نهج البلاغه با قرآن ۱۲

تأثیر پوشش اسلامی در مهار غریزه جنسی ۹۸

تأثیر پوشش در مهار غریزه جنسی ۹۸

تأثیر حیا بر پوشش بانوان ۱۰۷

تأثیر مادر از نظر وراثتی در تکوین شخصیت کودک ۹۳

تأثیر مبانی فلسفی اسلام و فمینیسم بر نمونه هایی از نظریات اجتماعی ۸۵

تأثیر نگرش جامعه در احیای حقوق زنان ۸۴

تأدیب همسر ۳۸

تاریخ زندگی زنان ۷۶

تاریخ و حضور زن در اجتماع ۲۲

تاریخچه حجاب و اهمیت آن ۱۰۸

تاریخچه حجاب ۱۰۱

تاریخچه دیه زن و مرد ۵۲

تاریخچه فمینیسم در ایران ۲

تاریخچه قاچاق زنان ۳۲

تاریخچه کنوانسیون رفع تبعیض و مفاد آن ۶۲

تاریخچه کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۵۷

تاریخچه نهضت زنان در غرب و ایران ۱۰

تاریخچه و گونه های مختلف فمینیسم و آسیب شناسی آن ۱۰۴

تاریخچه ورود برهنگی به سیما ۱۰۳

تاریخچه ای از فعالیت اجتماعی زنان در ایران ۶۶

تاریخچه ای از فعالیت اجتماعی زنان در جامعه صدر اسلام و فعالیت آنان در ایران ۶۶

تاریخچه ای از فعالیت زنان در جامعه ایران ۶۶

تأسیس اصل ۲۷

تأکید فرشته وحی (جبرئیل) بر جانب داری از زنان ۴۷

تأکید و تکریم و بزرگداشت مادر نسبت به پدر ۴۷

تأملی بر نابرابری زن و مرد در قصاص ۲۷

تأملی بر جایگاه زن ۶۹، ۷۰

تأملی در احادیث نقصان عقل زن ۱۹

تأمین اجتماعی زنان ۴۳

تأمین نفقه ۲۶

تأمین نیازهای اقتصادی ۶۷

تأمین نیازهای عاطفی همسر و فرزندان ۶۷

تبعیض حقوق زن در اسلام و یهود ۷

تبلیغات استعماری ۱۰۷

تجددزدگی، مسئله اصلی زنان ایران ۸۴

تجزیه و تحلیل نظریه های ارائه شده از سوی فقیهان در میزان دیه ۲۷

تجسم عینی حقوق زن در اسلام و در زندگی خصوصی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۴۱

تجلی شخصیت زن در تاریخ انبیا ۱۸

تجلیل از زنان برجسته پیشین ۲۳

تحصیل علم ۵

تحقیق درباره وضعیت پوشش دانشجویان دختر، در یکی از دانشگاه های مستقر در تهران ۱۰۴

تحلیل ابعاد حیاتی زن ۴۷

تحلیل حق شرط کشورها ۴۲

تحلیل قوانین و مقررات کیفری در خصوص نقش زنان به عنوان مجرم یا مجنی علیه ۳۰

تحلیل محتوایی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۲۹

تحلیل مواد حق شرط کشورها ۴۲

تحلیل های پسینی ۴۲

تحلیلی بر سرگذشت تاریخی زن (با تأکید بر هویت تاریخی زن مسلمان) ۷۱

تداوم رسالت شهدا توسط بانوان ۷۷

تربیت اخلاقی، عفاف ۷۲

تربیت اخلاقی بانوان و پرورش فرزند به شیوه الگویی ۷۲

تربیت اعتقادی بانوان به شیوه الگویی ۷۲

تربیت الگویی بانوان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ۷۲

تربیت الگویی زنان در ابعاد اعتقادی، عبادی، اخلاقی و اجتماعی ۷۲

تربیت الگویی زنان در قرآن ۷۲

تربیت در زمینه مشارکت اجتماعی ۷۲

تربیت زن در ساحت عقلانی و عاطفی ۶۹

تربیت عبادی بانوان به شیوه الگویی ۷۲

تربیت معنوی کودک ۷۲

تربیت نسل ۶، ۱۱

تربیت ۵

ترجمه کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۴۴

ترجمه مواد کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان ۴۲

ترک خوابگاه زن ۲۵

ترویج فرهنگ حجاب ۹۸

ترویج فرهنگ حجاب و عفاف یا تضعیف و محدودیت آن ۱۰۳

تساوی جایگاه و منزلت زن و مرد در خلقت ۲۰

تساوی جنسیت فرزندان ۴۵

تساوی زن و مرد از نگاه قرآن ۶۹

تساوی زنان و مردان در گوهر انسانی ۶۴

تسویه و تعدیل در خلقت ۸۰

تشریح طلاق ۳۸

تصدی زنان به قضاوت در قوانین جمهوری اسلامی ۵۲

تصرف زوجین در اثاثیه خانه ۳۷

تصرفات مالی زن ۵۴

تضعیف بنیان خانواده و لزوم شناسایی این توطئه ها و ترفندهای شیطانی ۴۵

تعارضات کنوانسیون با فقه اسلامی در حیات فردی خانوادگی و اجتماعی ۵۱

تعداد دول ملحق شده به کنوانسیون ۵۷

تعدد زوجات ۷، ۳۸، ۵۲، ۶۸، ۵۴، ۲۵، ۶۰

تعدد زوجات و... در اسلام ۵

تعدی به حقوق زن در خانواده و اجتماع ۷

تعدی به حقوق زن در یهود ۷

تعدی به حقوق زن در اسلام ۷

تعریف حقوق زنان ۵۲

تعریف حقوق و وضعیت زن در طول تاریخ ۶۳

تعریف خوش رفتاری ۶۳

تعریف طلاق و اثبات مشروعیت آن در دین اسلام ۵۹

تعریف طلاق ۶۳

تعریف مالکیت و انواع آن ۵۸

تعریف نکاح ۶۳

تعزیرات ۳۰

تعلیم و تربیت و مشورت و رایزنی زن و مرد ۴۷

تعلیم و تربیت در توسعه ۶۸

تعهد جمهوری اسلامی ایران نسبت به معاهدات سابق التصویب ۲۷

تعهدات دولت های عضو ۲۷،۴۲

تغییر نگرش ها و فرهنگ عمومی درباره زنان ۸۴

تفاوت ارث زن و مرد ۵۴

تفاوت حجاب زن و مرد و ریشه های آن ۱۰۰

تفاوت حجاب مرد و زن چرا؟ ۱۰۰

تفاوت حقوق زن و مرد در اسلام (تفاوت در بعد حقوق اقتصادی، تفاوت در بعد اجتماعی و فرهنگی، تفاوت در حقوق مدنی)

۴۲

تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران (مبانی و مصادیق) ۳۴

تفاوت در سهم ارث زن و مرد ۳۴

تفاوت دیه و قصاص زنان و مردان ۳۵

تفاوت زن و مرد ۳۸

تفاوت زن و مرد از دیدگاه اسلام و غرب ۴۴

تفاوت زن و مرد از دیدگاه قرآن ۸۰

تفاوت زن و مرد در حکم دیه و قصاص ۳۵

تفاوت زن و مرد در عواطف و انفعالات ۸

تفاوت زن و مرد در غریزه جنسی ۸

تفاوت زن و مرد در میل و گرایش ۸

تفاوت زن و مرد در دیه و قصاص ۳۵

تفاوت زنان و مردان ۲

تفاوت های جسمانی، زیستی و روانی زن و مرد ۴۱

تفاوت های تکوینی زن و مرد ۶، ۸، ۱۰، ۶۷

تفاوت های زن و مرد از لحاظ جسمی، روانی و احساسات ۶۰

تفاوت های زن و مرد در ادراک، ضعف عقل نظری و تجربی ۸

تفاوت های زن و مرد و برابری حقوق ۶۳

تفاوت های زن و مرد ۱۲

تفاوت های کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان با مقررات اسلام ۸۵

تفکر سیستمی در مسائل زنان با تأکید بر دیدگاه های اسلامی ۸۶

تفکر قرآن نسبت به جایگاه زن ۲۰

تفہیم و توسعه تحلیل مباحث زنان به همه مردم به خصوص زنان ۴

تقویت ارتباط میان زنان کشورهای اسلامی ۷۳

تقویت باورهای دینی با احیای فرهنگ ناب اسلامی ۱۰۷

تقویت فرهنگ غیرت ۱۰۷

تکامل پذیری و اوج گرایی ایمان، دین باوری و عقل ۴۷

تکثرگرایی (پلورالیزم) فقهی ۳۵

تکریم حقوق زن در خانواده ۸۲

تلاش غرب برای همسان سازی فرهنگ ملت ها ۳۶

تلاش های بین المللی به منظور حقوق زن ۶۲

تلقی اسلام از ازدواج ۵۴

تلقی اسلام از ازدواج ۱۱

تلقی دین از خانواده و جایگاهش در اسلام ۵۴

تمایز عدالت و مساوات ۳۱

تمایزات زن و مرد در ابعاد مختلف جسمانی، روانی و استعدادی ۱۸

تمایزهای فقهی زن و مرد، با نگاهی به رعایت اصل عدالت ۳۱

تمایزهای فقهی زن و مرد چیست ۳۱

تمایزهای فقهی زن و مرد ۳۱

تمدن گرایی ۳

تمکین از شوهر در تمتعات جنسی ۲۶

تمکین جنسی ۵۴

تمکین و نشوز ۵۴

تناسب برخی از کارها با روحیات زنان ۶۴

تنبیه بدنی ۵۴

تهاجم همه جانبه غرب استعماری علیه زن اسلامی و زنان مسلمان ۲۱

تهذیب اخلاقی زنان و به کارگیری نیمی از نیروی کار جامعه ۶۴

توافق میان زن و شوهر و امور مربوط به زندگی مشترک ۹

توجه به شخصیت زن ۲۷

توجه به عفاف و حجاب ۶۵

توجه دادن به مسئولیت انسان در برابر اعمال خویش ۱۰۷

توجه ویژه پیامبر به بهبودسازی روابط زوجین ۱۴

توحید، خواستگاه اصل برابری ۱

توصیه کمیته رفع تبعیض علیه زنان جهت اجرایی نمودن این معاهده ۲۹

توصیه هایی نسبت به زنان ۳۳

ثبوت سرپرستی مرد در خانواده ۶

جامعه شناسی عصر جاهلی و جایگاه زن ۱۴

جامعه و فرهنگ ۶۵

جایز نبودن قضاوت بانوان ۵۵

جایگاه اجتماعی زن از منظر اسلام ۸۴

جایگاه اجتماعی و خانوادگی بانوان ۶۵

جایگاه حجاب در فرهنگ اسلامی ۱۰۳

جایگاه خانواده از دیدگاه اسلام و فمینیسم ۲

جایگاه زن به عنوان همسر ۶

جایگاه زن به عنوان فرزند دختر ۶

جایگاه زن در اتیان قسامه؛ دیدگاه فقهای شیعه ۲۷

جایگاه زن در ادیان آسمانی تحریف شده و فرهنگ غربی و دیدگاه اسلام ۴۴

جایگاه زن در اسلام ۵، ۶

جایگاه زن در اسلام در مقایسه با ادیان و مذاهب دیگر ۵

جایگاه زن در اسلام و غرب ۱۰۴

جایگاه زن در آفرینش ۶

جایگاه زن در تحکیم خانواده ۷۶

جایگاه زن در خانواده ۶، ۱۱، ۵۴

جایگاه زن در خانواده و اجتماع ۷

جایگاه زن در خلقت ۴۵

جایگاه زن در قرآن ۸۱

جایگاه زن در میان اقوام قبل از اسلام و بعد از اسلام ۵

جایگاه زن در نظام ارزشی اسلام ۶

جایگاه زن در نظام خلقت ۲۰

جایگاه زن در خانواده و اجتماع در اسلام و یهودیت ۷

جایگاه زن قبل از ظهور اسلام در شبه جزیره العرب و بعد از ظهور اسلام ۸۱

جایگاه زنان و مردان در امور کیفری ۳۰

جایگاه طلاق ۶۳

جایگاه فردی و اجتماعی زنان ۱۰

جایگاه مادر در خانواده اسلامی ۶

جایگاه ممتاز و برتر مادر ۵

جایگاه و حقوق زن در خانواده اسلامی ۶

جایگاه و نقش زن ازدیدگاه امام خمینی رحمه الله ۶۹

جایگاه واقعی زن در اسلام ۹

جایگاه واقعی زنان کشور ۶۸

جایگاه ولایت زنان در روایات ۸۰

جایگاه و مقام زن ازدیدگاه امام رحمه الله ۶۹

جایگاه، حقوق و تکالیف زن در خانواده ۶

جبهه ملی و حزب توده ۹۵

جداسازی محل خواب والدین از فرزندان ۹۸

جدایی سازی زن ۲۱

جدول مقایسه ای مواد کنوانسیون و مغایرت آن با قوانین داخلی ۵۷

جرایم خلاف عفت ۳۰

جرایم مربوط به سقط ۳۰

جرایمی که ازدواج در آن عامل یا هدف است ۳۰

جرح زنان و دیه در فقه شیعه ۳۵

جرم قذف ۳۰

جرم قوادی ۳۰

جرم محاربه و افساد فی الارض ۳۰

جرم مساحقه ۳۰

جروه، بنت حلیمه سعديه ۷۸

جریان دینی دفاع از حقوق زنان ۳۶

جریان غیردینی (سکولار) دفاع از حقوق زنان ۳۶

جریان فرهنگی و جریان شناسی فرهنگی ۳۶

جریان شناسی دفاع از حقوق زنان در ایران ۳۶

جریان شناسی دفاع از حقوق زنان ۳۶

جریان شناسی فمینیسم ۲۱

جریان شناسی نهضت زنان ۱۰

جریان شناسی نهضت زنان در ایران (دوران قاجار، پهلوی اول و مسئله کشف حجاب) ۱۰

جریان شناسی نهضت زنان در غرب ۱۰

جریان های مدافع حقوق زنان پس از انقلاب ۱۰

جزای احسن و عمل صالح و گشوده بودن راه کمال برای همه اعم از زن و مرد ۶۵

جستاری در هستی شناسی زن ۸

جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام ۷۳، ۷۴

جلال زن در جمالش نهفته است ۱۳

جلب توجه دیگران ۱۰۷

جلب توجه همسر ۲۶

جلوه های حیات فردی، خانوادگی و اجتماعی زن در قرآن ۲۰

جمال مرد در جلال او جلوه گر ۱۳

جمعیت انقلابی زنان افغانستان ۷۴

جمهوری اسلامی ایران و کنوانسیون رفع اشکال تبعیض علیه زنان ۲۷

جهاد از نظر لغت و اصطلاح ۹۴

جهاد دفاعی ۹۴

جهاد زنان ۸۰

جهاد زنان در عصر ظهور ۸۰

جهاد ۹۴

جهانی شدن فرهنگ و اقتصاد و تأثیر آن بر وضعیت زنان ۸۵

جهت گیری زنان در عرصه فرایسا نوین گرایبی ۸۷

جهیزیه که زن مالک آن است ۳۷

جهیزیه ۵۸

جواز اشتغال زنان ۶۴

جواز چند همسری ۱

جواز مشارکت اجتماعی بانوان ۷۲

جواز مشارکت ۱۱

جواز و عدم جواز قضاوت زنان ۵۵

چادر از منظر قرآن و احادیث ۹۹

چادر سیاه، بهترین و سالم ترین پوشش زن ۹۹

چادر و مقنعه از دیدگاه قرآن و حدیث ۹۹

چادر، برترین نمود حجاب اسلامی در عصر حاضر ۹۹

چادر، جهیزیه حضرت زهرا علیها السلام ۹۹

چادر و مترادف های آن (جلباب، ازار، حبره، ملحفه، عبائه، رداء، کساء) ۹۹

چالش های کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان از نگاه علم و خرد جمعی ۲۹

چالش های فراروی زن مسلمان در جوامع معاصر ۴۵

چرا پاره ای از احکام در مورد زن و مرد مختلف است ۳۱

چرایی تحول در الگو ۳

چشم اندازی به برخی از مسائل و مشکلات روانی زنان و علل آن ۸۴

چگونگی ارتباط میان الگو و نظام ۳

چگونگی الحاق به کنوانسیون ۵۷

چگونگی برداشت از کلام امام علی علیه السلام درباره زن ۱۷

چگونگی پوشش ۹۹

چگونگی حجاب ۱۰۱

چگونگی حضور زن در اجتماع ۸۰

چگونگی قاچاق زنان ایرانی ۳۲

چندهمسری در قانون یمن و مصر ۱

چندهمسری و تعدد زوجات ۳۴،۶۳

چهره زن در آئینه اسلام و قرآن ۹

حافظان اسرار امامت ۸۰

الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۶۲

الحاق شروط به معاهده بین المللی و آثار و پی آمدهای آن ۲۹

الحاق مشروط یا الحاق مطلق؟ ۲۷

الحاق یا عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ۵۷

حاکمیت فرهنگ سلطه، مهم ترین عامل ترویج فساد ۱۰۲

حجاب، هویتی ویژه ۴۹

حجاب و نظریه تزریق ایدئولوژی ۱۰۰

حجاب ۱۰۰

حجاب از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام ۱۰۸

حجاب از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله ۱۰۸

حجاب از دیدگاه قرآن و سنت ۱۰۱

حجاب از دیدگاه قرآن ۱۰۸

حجاب از دیدگاه متفکران غربی و ادیان و ملل ۱۰۸

حجاب از دیدگاه مراجع تقلید ۱۰۸

حجاب از دیدگاه مقام معظم رهبری ۱۰۸

حجاب اسلامی ۹۷

حجاب در قانون مجازات اسلامی ۵۲

حجاب در اسلام ۷

حجاب در یهود ۷

حجاب زن در قرآن ۱۰۲

حجاب، عامل دل مردگی زنان ۱۰۰

حجاب، مایه وقار و شخصیت زن ۱۰۰

حجاب، مبارزه ای در برابر هرزگی و خودآرایی ناصحیح ۱۰۰

حجاب و آزادی ۱۰۲

حجاب و آزادی زن ۱۰۲

حجاب و افزایش التهاب ۱۰۰

حجاب و اهل بیت علیه السلام ۱۰۱

حجاب و پوشش ۵۰

حجاب و حفظ ارزش های زن ۱۰۲

حجاب و شخصیت زن ۱۰۲

حجاب و شخصیت زن در اسلام ۱۰۲

حجاب و عفاف زنان ۱۱

حجاب و عفاف ۱۱

حجاب و مسائل دیگر ۳۸

حجاب و عفاف در سیما ۱۰۳

حجاب، ویژه زنان پیامبر است ۱۰۰

حجاب، برخاسته از عقده های جنسی ۱۰۰

حجاب، سنگر سعادت و رستگاری زنان ۱۰۰

حجاب، واقعیت و اشکالات ۴۹

حجاب، دلیل منطقی ندارد؟ ۱۰۰

حجاب، سلب آزادی زن! ... ۱۰۰

حجاب، شعار سیاسی است؟ ۱۰۰

حجاب، عادت غیراسلامی است؟ ۱۰۰

حجاب، مانع پیشرفت و عامل رکورد ۱۰۰

حجاب، واجب دینی نیست؟ ۱۰۰

حجاب، یا هویت جنسی زن ۱۰۰

حجاب ۲۳، ۴۹

حجاب گرایی، خواست فطری ۱۰۲

ص: ۲۰۶

حد زنا ۳۰

حدود پوشش و دلایل آن ۱۰۸

حدود پوشش و نگاه ۳۸

حدود پوشش ۱۰۱

حدود حجاب ۲۶

حدود ریاست ۵۴

حدود غیرت ۴

حدود قلمرو بحث زن و مرد؛ فرق یا تبعیض؟ ۳۴

حدود مالکیت زن در اسلام ۳۷

حدود مشارکت زنان ۷۷

حرمت زن و نفی نظام جاهلی ۲۳

حریم های عفاف در قرآن ۹۷

حُسن خلق ۶۳

حُسن معاشرت ۲۶، ۶۳

حضانة ۱، ۳۸، ۵۰

حضانة فرزند یا فرزندان ۳۹

حضانة و ولایت بر کودکان ۵۴

حضرت آسیه ۸۱

حضرت حوا، همسر آدم علیه السلام ۸۱

حضرت خدیجه ۳۸۱

حضرت خدیجه ۳ در میدان های دفاع و مبارزه برای حفظ دین و مکتب ۹۴

حضرت زهرا علیها السلام در میدان های دفاع و مبارزه برای حفظ دین و مکتب ۹۴

حضرت زینب کبری ۳ در میدان های دفاع و مبارزه برای حفظ دین و مکتب ۹۴

حضرت ساره و هاجر، همسران حضرت ابراهیم علیه السلام ۸۱

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام ۸۱

حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، الگوی زن مسلمان ۶۹

حضرت مریم علیها السلام ۸۱

حضور اجتماعی زنان و دیدگاه اسلام ۱۴

حضور بانوان در عرصه های اجتماعی و سیاسی ۶۵

حضور در عرصه دانش و سیاست ۱

حضور در عرصه های فرهنگی و اجتماعی و دفاعی ۶۵

حضور زن در جامعه کنونی ۲۲

حضور زن در جامعه و چگونگی آن ۱۰۱

حضور زنان در اجتماع از نظر اسلام ۷

حضور زنان در اجتماع از نظر یهود ۷

حضور زنان در انتخابات و مدیریت سیاسی ۴۳

حضور زنان در ایام مختلف انقلاب در سال ۱۳۵۷ تا پیروزی انقلاب ۹۵

حضور زنان در جامعه ۶۶

حضور یا عدم حضور زن در جامعه ۱۰۱، ۱۰۸

حفاظت از اسرار سیاسی ۷۷

حفظ عفت و پاک دامنی ۲۶

حفظ و رعایت جهات شرعی ۶۵

حق انتخاب همسر و اذن پدر ۶۳

حق خوش رفتاری ۶۳

حق زن پس از طلاق ۳۹

حق زن در میراث در مقایسه با مرد ۱

حق زن نسبت به ازدواج مجدد ۳۹

حق زن نسبت به نگه داری و تربیت فرزند ۳۹

حق شرط پیشنهادی جمهوری اسلامی ۲۹

حق شرط در معاهده ۱۹۶۹ حقوق معاهدات و راهنمای قوانین ۲۷

حق شرط کشورهای اسلامی و غیراسلامی ۴۲

حق طلاق (در ایران، غرب، تاریخ و اسلام) ۶۰

حق طلاق ۳۸، ۶۳

حق طلاق، در دست مردان ۵۹

حق فسخ نکاح ۶۳

حق مالکیت زن ۵۸

حق مالکیت زنان ۶۴

حق مالکیت و اشتغال زن ۲۸

حق مالکیت و میراث ۵

حق وصایت زن ۵۳

حق وضع شرط ضمن عقد ۶۳

حقوق اجتماعی زن ۵۲

حقوق اجتماعی زنان ۴۳، ۵۲

حقوق اختصاصی زن از نظر اسلام ۴۲

حقوق اقتصادی زن ۶۳

حقوق خانوادگی زن (مهر و نفقه) ۶

حقوق خانوادگی زنان ۵۲

حقوق خانواده ۵۴

حقوق زن ۳۸

حقوق زن از آغاز قرن بیستم ۴۹

حقوق زن از طلاق ۳۹

حقوق زن بر اساس تعالیم اسلام ۳۳

حقوق زن بر اساس قوانین جمهوری اسلامی ۶۲

حقوق زن به عنوان همسر در خانواده از دیدگاه اسلام ۶۳

حقوق زن پس از طلاق ۳۹

حقوق زن در ازدواج ۶۳

حقوق زن در اسلام ۵۲، ۶۳، ۸۸، ۱۰۴

حقوق زن در پیش از اسلام ۵۲

حقوق زن در جاهلیت ۶۳

حقوق زن در خانواده و اجتماع ۷

حقوق زن در قانون مدنی ۲۸

حقوق زن در قرآن و عهدین ۴۰

حقوق زن در قرآن و سیره و روایات معصومین علیهم السلام ۵۲

حقوق زن در کشاکش سنت و تجدد ۴۱

حقوق زن در کلام بزرگان دین و دانش ۵۲

حقوق زن در مسائل کیفری ۵۲

حقوق زن در خانواده و اجتماع، در اسلام و یهود ۷

حقوق زن در طلاق ۶۳

حقوق زن در غرب ۵۲

حقوق زن و وظایف او در خانواده و جامعه ۴۵

حقوق زن و مرد در تکالیف روحی و عبادی ۳۴

حقوق زن و مرد ۳۱

حقوق زناشویی ۱

حقوق زنان از جمله مباحث مطرح در قرن بیستم ۴۲

حقوق زنان بر دو پایه وحی و واقعیت ۴۱

حقوق زنان در جهان و در جوامع اسلامی ۴۲

حقوق زنان در چهارچوب ارزش های دینی و انقلابی ۴۳

حقوق زنان در عربستان پیش از اسلام ۵۲

حقوق زنان در نقش دختر خانواده ۲۵

حقوق زنان در نقش مادر ۲۵

حقوق زنان در نقش همسر ۲۵

حقوق زنان و «پکن + ۵» ۴۸

حقوق زنان و استقلال اقتصادی آنان از نظر قرآن و غرب ۵۸

حقوق زنان و پیوستن ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۴۲

حقوق زنان و نقش شخصیت اجتماعی آنان ۴۰

حقوق زنان، انقلاب اسلامی و فرآیند جهانی شدن ۴۲

حقوق زنان ۴۴

حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان در جریان نهضت مشروطه و پس از آن ۴۳

حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان در دوران پهلوی اول و دوم ۴۳

حقوق سیاسی _ اجتماعی زنان قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران ۴۳

حقوق سیاسی زنان ۵۲

حقوق سیاسی و اجتماعی زن ۶۳

حقوق سیاسی، اجتماعی زنان پیش از پیروزی انقلاب اسلامی ۴۳

حقوق عمومی و خصوصی زنان _ مواد کنوانسیون ۵۷

حقوق غیرمالی زن پس از طلاق ۳۹

حقوق فرهنگی زنان ۴۳

حقوق کار و تأمین اجتماعی زنان ۲۸

حقوق مادی زن در خانواده و اجتماع ۷

حقوق مالی زن، مطالعه تطبیقی در حقوق اسلام، ایران و کنوانسیون رفع تبعیض زنان ۴۴

حقوق مالی زن پس از طلاق ۳۹

حقوق مالی زن پس از هر دو طلاق رجعی و بائن ۳۹

حقوق مالی زنان ۴۴

حقوق متفاوت زنان و مردان از نظر اسلام ۵۰

حقوق متقابل همسران ۱۴

حقوق مختصه زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۲

حقوق مد نظر کنوانسیون رفع تبعیض درباره زنان ۶۲

حقوق مدنی زنان ۳۸

حقوق معنوی زن در خانواده و اجتماع ۷

حقوق معنوی زن در اسلام ۷

حقوق معنوی زن در یهود ۷

حقوق و آزادی های زنان ۵۱

حقوق و تکالیف زنان از منظر دین و کارکرد عقل در حوزه شریعت ۵۱

حقوق و جایگاه زنان در جهان، ایران و اسلام ۴۳

حقوق و جایگاه زنان در کتب آسمانی قرآن، انجیل، تورات و اوستا ۴۱

حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی ۴۵

حقوق و مسئولیت های فردی زنان ... ۴۵

حقوق و وظایف زن در اسلام ۲۶

حقوق و وظایف زن ۲۶

حقوق و وظایف متقابل زن و شوهر ۲۶

حقوق و وظایف مشترک زن و شوهر ۲۶

حقوق و تکالیف زن و مرد و مقایسه زن و مرد از منظر و نگرش احساسی ۳۴

حقوق و وظایف زن در آینه پرسش و پاسخ ۲۶

حقوقی که زن از راه ارث می تواند به آن برسد ۳۷

حکم آشکار نمودن زینت و آرایش ۱۰۵

حکم ولایت عمومی زن در فقه قدیم و جدید ۱

حکمت ازدواج موقت ۳۸

حکمت پوشش ۳۸

حکمت تفاوت قصاص زن و مرد ۳۵

حکومت اسلامی و بازشناسی مسائل بنیادین زنان در دنیای امروز ۸۴

حکومت و قضاوت زن ۳۸

حل شبهات و رفع تعارض بین روایات ۱۳

حل مسائل زنان ۵۰

حلیت یا حرمت؟ احیای ازدواج موقت ۴۹

حماسه ها و فعالیت های زنان قهرمان و نامدار ۹۴

حمایت از زنان آسیب پذیر جامعه ۴۶

حمایت از زنان آسیب پذیر و آسیب دیده ۴۶

حمایت از زنان آسیب دیده اجتماعی ۴۶

حوا در اسلام ۷

حوا در یهود ۷

حوا ۱۶

حوزه فعالیت مردان در مسائل زنان ۴

حیا و عفت و پاک دامنی ۹۸

حیات فردی و اجتماعی زن ۲۰

حیثیت و حقوق انسانی زن ۶۰

خانواده ۱۵

خانواده از دیدگاه دین ۴۵

خانواده به عنوان اولین هسته مرکزی تشکیل دهنده جامعه بشری ۶۷

خانواده، رکن اساسی و محوریت اخلاق ۱۰

خانواده سهل انگار و ضعف حیا ۱۰۷

خانواده و تربیت ۶۵

خانواده، اخلاق و قانون ۵۰

خرد و آگاهی زن ۶۵

خروج زن از منزل ۵۴

خرید و فروش زنان برای روسپی گری و کولوپ ها ۳۲

خسارت تأخیر تأدیه و ربا ۳۹

خستگی و کاهش قدرت انجام وظایف خانه ۶۴

خشونت علیه زنان ۵۰، ۷۷

خشونت نسبت به زن ۴۷

خصوصیات فردی زن ۸۲

خصوصیات و ویژگی های منفی زنان ۸۱

خطاب های نهج البلاغه ۱۲

خواستگاری و نامزدی ۲۸، ۶۰

خواستگاری ۳۸

خواهر موسی علیه السلام در یهود ۷

خواهر موسی علیه السلام در اسلام ۷

خوش رفتاری با زنان ۴۶

خوش رفتاری با شوهر و بستگان ۹۶

دارمیّه حُجوئیّه ۷۸

دامنه و گستره جریان شناسی ۳۶

دانش طلبی زنان به انواع پرسش ها ۱۱

دانشکده زنان دویی ۷۴

دایره تفاوت زن و مرد تا چه اندازه فراخ است؟ ۱۱

دخالت حکومت در امر چندهمسری ۱

دختران بی سرپرست ۴۶

دختران شعیب ۱۶

دختران لوط علیه السلام در یهود ۷

دختران لوط علیه السلام در اسلام ۷

در فرهنگ ارزشی اسلام، زن هم دوش مرد است ۱۰۲

درآمدهای ناشی از کار زن ۵۸

درآمدی بر نظام شخصیت زن در اسلام (بررسی مقایسه ای دیدگاه اسلام و غرب) ۱۰

درباره برخی تعابیر دینی حاکی از نقصان عقل زن، نقص ایمان و ... ۱۱

درباره حجاب دینی ۱۰۰

درک خطر زن گرایی غربی (با عنوان فمینیسم) ۲۱

درک موقعیت و جایگاه زن در نظام فکری اسلام ۲۱

دغدغه اصلی کشورهای مسلمان نسبت به تصویب کنوانسیون ۵۱

دفاع از حقوق زن ۴۷

دفاع از دیدگاه اسلام درباره زن ۲۱

دفاع از زنان و ریشه های قرآنی و روایی ۲

دفاع حقوق زنان، ما و نظام بین الملل ۴۸

دفاع زنان از اقتدار حکومت اسلامی و مقابله با تهاجم علیه آن (حضور در جهاد) ۷۷

دفاع مشروع از نظر اسلام و ادله مشروعیت آن ۹۴

دفتر امور بانوان وزارت کشور ۵۰

دفتر امور خواهران نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها ۸۵

دفتر مطالعات و تحقیقات زنان ۴۸، ۸۴

دلایل پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم برای ازدواج های متعدد ۴۱

دلایل شورای نگهبان بر رد لایحه الحاق ایران به کنوانسیون ۵۷

دلایل قائلین به برابری دیه زن و مرد ۳۵

دلایل مخالفان مرجعیت زنان ۵۲

دلایل مخالفت با الحاق به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۲۹

دلایل مدافعان برابری زن و مرد در قصاص ۳۵

دلایل موافقان مرجعیت زنان ۵۲

دلواتیه ۷۸

دلیل زوجیت در خلقت انسان ۳۳

دنیای زن ۴۹

دو چهره متفاوت از زن مسلمان ۷۱

دو مشکل بزرگ زن غربی ۲۱

دیات ۳۰

دیدگاه اسلام درباره حجاب ۲۲

دیدگاه اسلام در خصوص زنان ۷۶

دیدگاه اسلام در زمینه مشارکت سیاسی زنان ۷۷

دیدگاه اسلام درباره ارث زن ۵۲

دیدگاه اسلام درباره تعدد زوجات ۵۲

دیدگاه اسلام درباره دست دادن ۲۲

دیدگاه اسلام درباره شخصیت زن ۱۱

دیدگاه اسلام درباره گفت و گو ۲۲

دیدگاه اسلام درباره نگاه ۲۲

دیدگاه اسلام نسبت به زن ۵۸

دیدگاه اسلام و یهود پیرامون تعدادی از زنان وابسته به انبیا ۷

دیدگاه امام خمینی رحمه الله از ابعاد نظری و عملی به زن ۷۰

دیدگاه امام خمینی رحمه الله درباره فعالیت سیاسی زنان ۷۰

دیدگاه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم درباره زنان ۴۱

دیدگاه پیامبر نسبت به زنان در سیره و سخن آن حضرت ۱۴

دیدگاه تحولی موضوع زن در قرآن ۲۳

دیدگاه چند تن از صاحب نظران در زمینه حکمت تفاوت زن و مرد ۳۵

دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله در مورد زن با رویکرد فلسفی ۶۹

دیدگاه شیعیان نسبت به عملکرد سیاسی زنان ۷۷

دیدگاه فقه امامیه در خصوص مسئله قضاوت زنان ۵۵

دیدگاه فقهای شیعه در خصوص تفاوت زن و مرد در قصاص نفس و اعضا و... ۳۵

دیدگاه فقهای مذاهب چهارگانه اهل سنت (زنان و قصاص) ۳۵

دیدگاه فلسفی امام خمینی رحمه الله در مورد زنان ۷۰

دیدگاه مدافعان برابری دیه و قصاص زن و مرد

دیدگاه مذاهب چهارگانه اهل سنت در خصوص تفاوت دیه زن و مرد در قتل .. ۳۵

دیدگاه موافقان و مخالفان ولایت عمومی زن ۱

دیدگاه های امام خمینی رحمه الله در مورد جایگاه زنان ۷۰

دیدگاه های برخی زنان صدر اسلام (ام سلمه، عایشه، سوده) و معاصر درباره حضرت علی علیه السلام ۱۵

دیدگاه های تربیتی حضرت امام از بعد روان شناسی ۶۹

دیدگاه های فقهای متقدم و متأخر شیعه در خصوص تفاوت دیه زن و مرد در قتل ۳۵

دیدگاه های گوناگون درباره معاشرت زنان و مردان ۲۲

دیدگاه ها و نظریات شخصیت ها، کارشناسان و دست اندرکاران مباحث زنان ۸۴

دیدگاه های استاد مطهری درباره مقام والای زن ۲۴

دیدگاه های اسلام درباره زن ۸

دیدگاه های امام خمینی رحمه الله درباره نقش سیاسی و اجتماعی زنان ۹۵

دیدگاه های امام علی ۷ درباره زنان ۱۷

دیدگاه های حضرت امام (قدس سره) درباره مقام والای زن ۲۴

دیدگاه های حضرت آیت الله خامنه ای درباره مقام والای زن ۲۴

دیدگاه های نظام اسلامی درباره مسئولیت ها و حقوق زن ۴۵

دیگر آزاری ۱۰۷

دین و رابطه زن و مرد در بستر رشد عقل بشری برای رسیدن به جامعه ۱۰۵

دینی بودن حجاب ۱۰۰

دیه اعضا ۳۰

دیه زن ۳۸، ۱۰۳

دیه زن مسلمان ۲۷

دیه زن و مرد از دیدگاه اسلام ۵۲

دیه زن و مرد در قانون مجازات اسلامی ۵۲

دیه زن و مرد ۵۲

رابطه الگو با ظرفیت های اجتماعی و تاریخی ۳

رابطه بین توانایی تنظیمی نظام جمهوری اسلامی ایران و مشارکت سیاسی زنان ۹۲

رابطه دو جنس و مقدمات ازدواج ۴۹

رابطه و نسبت بین زن و مرد ۵۰

راز تفاوت های حکمی میان زن و مرد در اسلام ۵۳

راه کارهای حضرت در ایجاد تعادل و تأکید بر تقوا در مواجهه با زنان ۴

راه کارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان (راهکارهای حقوقی، راهکارهای فرهنگی، راهکارهای اقتصادی) ۳۲

راهکارهایی درباره فرهنگ سازی در زمینه حجاب و عفاف توسط سیما ۱۰۳

راهکارهای اصلاحی بی حجابی ۹۸

راهکارهایی برای سامان دهی وضع مطلوب درباره وضعیت پوشش دانشجویان دختر ۱۰۴

راه های ثبوت قتل ۳۰

راه های کسب و کار درآمد زن ۳۷

راه های مبارزه با بدحجابی و بی حجابی ۱۰۸

رسالت رسانه در تبیین شخصیت زن از دیدگاه اسلام ۱۸

رسالت زن مسلمان در دوران اخیر ۲۱

رسالت زن ۴۷

رسالت های انقلاب و دستگاه های فرهنگی تبلیغی جامعه ۱۰۳

رسانه و حقوق زنان ۵۲

رشادت ها و فداکاری های بانوان در صدر اسلام ۷۹

رشد زن ۴

رعایت مساوات در برخورد با فرزندان ۴۶

رفتار با زنان در حکومت اسلامی ۴۶

رفتار پیامبر با دختران مانند هدیه دادن ۱۴

رفتار پیامبر با زنان عالم و فرزانه ۱۴

رفتار پیامبر با زنان خطاکار ۱۴

رفتار پیامبر با زنان مصیبت دیده و آسیب پذیر ۱۴

رفتار سیاسی بانوان که مورد تأیید معصومین علیهم السلام بوده ۷۷

رفتار پیامبر با همسران ۱۴

رنگ مقنعه و چادر از منظر آیات شریف قرآنی و روایات معصومان علیهم السلام ۹۹

رهبری، اجتهاد، مرجعیت و امامت نماز زن ۵۳

رهنمودهای امام خمینی رحمه الله و مقام معظم رهبری در ارتباط با زنان و حقوق آنان ۵۰

روابط دختران و پسران دانشجو ۸۴

روابط زن و مرد در اسلام ۲۱

روابط متقابل زن و شوهر در خانواده ۲۵

روان شناسی اختلافی ۴۷

روایات لباس شهرت ۱۰۵

روش برخورد و نحوه زندگی حکام و خلفا و گرایششان به زن بارگی؛ عیاشی و فساد اخلاقی ۷۱

روش مطالعه در نهج البلاغه ۱۲

روش های صحیح کسب محبوبیت و مقبولیت در نظام خانواده ۹۷

رویکرد عدم الحاق ۲۷

رویکرد های متفاوت متفکران مسلمان به مسئله زن ۱۹

رویکردهای عمده اندیشمندان و صاحب نظران جوامع اسلامی درباره مسائل زنان ۶۷

ریاست خانواده ۵۴

ریاست و مدیریت خانواده ۲۸

زاده شدن مرد و زن از دو نفر انسان ۲۳

زییده ۷۹

زدن زن ۲۵

ص: ۲۱۴

زرقا ۷۸

زلیخا در اسلام ۷

زلیخا در یهود ۷

زلیخا ۱۶

زمینه ها و مقدمات اعلام کشف حجاب در دوره رضاشاه ۱۰۶

زمینه های ظهور فمینیسم در غرب ۲

زمینه های گسترش عفت و حفظ پوشش ۱۰۱

زن: از اسلام چه می دانیم؟ ۱۱

زن ۸۶

زن ابولهب ۱۶

زن از دیدگاه اسلام ۴۲

زن از دیدگاه نهج البلاغه ۱۲

زن از نگاه تمدن ایران باستان ۱۸

زن از نگاه تمدن چین ۱۸

زن از نگاه تمدن ژاپن ۱۸

زن از نگاه تمدن سومر ۱۸

زن از نگاه تمدن مصر ۱۸

زن از نگاه تمدن هند ۱۸

زن از نگاه تمدن یونان ۱۸

زن، آفریده ای مستقل ۴۰

زن، انتخاب گری آزاد و تصمیم گیرنده ای مختار و با کرامت ۴۰

زن به عنوان خانواده ۴۲

زن به عنوان نیمی از پیکره بشریت ۴۹

زن، جزو عاقله نیست ۳۰

زن در اجتماع ۲۱

زن در احادیث و روایات ۶۶

زن در ادبیات داستانی، بعد از انقلاب اسلامی ایران ۸۷

زن در اسلام، بینش ها و اشکالات ۴۹

زن در اسلام و زن در غرب ۴۱

زن در اسلام ۲۱

زن در اعراب جاهلیت ۷

زن در اندیشه دینی ۸۶

زن در ایران باستان ۷

زن در آئینه جلال و جمال ۱۳

زن در بُرهان ۱۳

زن در پیش از اسلام ۴۱

زن در چشم پیامبر ۱۴

زن در حقوق اسلامی ۶۰

زن در خانواده ۲۱

زن در رم باستان ۷

زن در روند جهانی شدن ۸۵

زن در رویکرد فمینیستی ۱۸

زن در سخن و سیره امام علی علیه السلام ۱۵

زن در سنجش عقل و بینش دل ۸۶

زن در شکل‌گیری خانواده و اجتماع ۷

زن در عراق ۱۰۲

زن در عرصه ادب و شعر تاریخ ۸۳

زن در عرصه انقلابات و تحولات اجتماعی ۸۳

زن در عرصه تألیف و تحقیق و نگارش ۸۳

زن در عرصه تربیت و پرورش مردان بزرگ ۸۳

زن در عرصه حدیث و روایت ۸۳

زن در عرصه خط و هنر و خوشنویسی ۸۳

زن در عرصه رزم و جهاد و شهادت ۸۳

زن در عرصه سازندگی و عمران و آبادی ۸۳

زن در عرصه سیاست و فرهنگ و اجتماع ۸۳

زن در عرصه طب و طبابت و پرستاری ۸۳

زن در عرصه عرفان و سلوک ۸۳

زن در عرصه علم و دانش و بینش ۸۳

زن در عرصه فقه و فقاہت و اجتهاد ۸۳

زن در عرصه قرآن و تفسیر ۸۳

زن در عرصه نیرو و ایثار و نیکوکاری ۸۳

زن در عرفان ۱۳

زن در عهدین با توجه به آفرینش طفیلی او ۴۰

زن در فرهنگ محاوره قرآن ۸۱

زن در قرآن ۱۶

زن در قرآن ۱۳

زن در قوانین داخلی ایران ۵۰

زن در کلام قرآن کریم (خلقت زن، حقوق زن، زنان مشهور در قرآن کریم) ۶۶

زن در گذر تاریخ ۵۴

زن در مقام عضو اجتماع ۴۲

زن در مقام فرد انسان؛ ارتباط با مبدأ اصلی ۴۲

زن در نگاه روشن فکران ۷۵

زن در نگرش اسلام و دیگران ۱۰۲

زن در نهج البلاغه ۱۵، ۱۷

زن در هند ۷

زن در یونان باستان ۷

زن در استرالیا ۷

زن در آیین مسیح ۱۸

زن در آیین یهود ۱۸

زن در تاریخ و اندیشه اسلامی ۱۸

زن در جاهلیت مدرن ۱۸

زن در چارچوب همسری و مقایسه آن با مرد ۱

زن در چین ۷

زن در غرب ۶۳

زن در فرانسه ۷

زن در فرهنگ دینی ۱۹

زن در فرهنگ و اندیشه اسلامی ۸

زن در گذرگاه تاریخ ۱۸

زن در نهج البلاغه ۱۲

زن، شریک و همدم مرد ۹۳

زن لوط ۱۶

زن محور خانواده ۴۷

زن مسلمان در فرآیند جهانی سازی ۸۸

زن مسلمان و چالش های جهانی شدن ۸۸

زن مسلمان و عنصر زمان و مکان ۶۹

زن نوح در اسلام ۷

زن نوح در یهود ۷

زن نوح ۱۶

زن و آزادی ۲۶

زن و آزادی ۸۲

زن و استقلال اجتماعی ۶۰، ۷۶

زن و استقلال مالی ۷۶

زن و تصدی مسئولیت ریاست جمهوری ۲۸

زن و تکنولوژی اطلاعات ۸۵

زن و توسعه اجتماعی از دیدگاه اسلام و امام خمینی رحمه الله ۶۹

زن و جایگاه مادری ۲۰

زن و جهانی سازی ۸۸

زن و جهانی شدن ۸۵

زن و حجاب ۲۶، ۸۲

زن و حق گواهی دادن ۲۷

زن و حقوق فردی ۷۶

زن و خانواده ۱۱

زن و شأن ولایت ۲۰

زن و عدالت اجتماعی ۷۶

زن و فرهنگ دینی ۱۹

زن و قضاوت در فقه و حقوق موضوعه ۸۶

زن و قضاوت ۵۳

زن و کار در اسلام ۷۰

زن و مرد، دارای تساوی حقوقی زیادی هستند ۶۷

زن و مرد در ترازوی حقوق ۴۹

زن و مرد دو موجود مکمل ۱۰

زن و مرد و جهاد ۵۲

زن و مرد و مسئله قضاوت ۵۲

زن و مرد، هر دو مکمل یکدیگرند ۹۳

زن و مسئله پوشش ۷۶

زن و نقص عقل ۵۳

زن و استقلال مالی ۱۹

زن و انقلاب از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله ۶۹

زن و سیاست ۱۵، ۱۹

زن و عرفان حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، مظهر انسان کامل ۶۹

زن و فعالیت های سخت اقتصادی ۷۲

زن و مسائل اجتماعی و سیاسی از نگاه مبانی اجتهادی ۶۹

زن، توسعه و لزوم برنامه ریزی جنسیتی ۸۴

زن، حجاب و حقوق ۱۰۴

زن، دین، سیاست ۷۷

زن، رسانه، جهانی شدن ۸۵

زن، هنر و ادبیات ۶۹

زنا و تزلزل خانواده و اجتماع در اسلام ۷

زنا و تزلزل خانواده و اجتماع در یهود ۷

زنان، اشتغال و دانش آموزی ۱۴

زنان ۱۵

زنان افراد نمونه و آگاه و موقعیت شناس ۷۸

زنان الگو و ملکوتی ۸۲

زنان بت شکن ۷۸

زنان بی سرپرست خانواده ۴۶

زنان پیامبر ۱۱

زنان، جزو عاقله.. ۳۰

زنان جوامع بدوی ۷۱

زنان دانشمند ۸۰

زنان در برهه ای از زمان ۴۵

زنان در جوامع اسلامی ۴۴

زنان در حکومت امام زمان (عج) ۷۹

زنان در فقه اسلامی ۵۰

زنان در موازنه حق و تکلیف ۵۰

زنان در عصر ظهور ۸۰

زنان در میدان علم ۸۰

زنان دین گستر در تاریخ اسلام ۸۰

زنان دین گستر در میدان علم ۸۰

زنان دین گستر در میدان عمل ۸۰

زنان روایت گر حدیث ولایت ۸۰

زنان، زشت کردار در قرآن ۸۱

زنان زیربنای فضیلت های انسانی و ارزش های والای الهی ۶۵

زنان سالمند ۴۶

زنان ستم دیده در اجتماع و خانواده ۴۶

زنان شاعر و حافظ قرآن ۸۰

زنان فقیه تابعی و زنان مبلغ ۸۰

زنان فقیه صحابی ۸۰

زنان مبارز و حامی ولایت ۷۸

زنان متمدن ۷۱

زنان مجاهد و مدافع ولایت ۸۰

زنان محدث ۸۰

زنان مدافع ولایت ۸۰

زنان مدافع ولایت با خطابه و شعر ۸۰

زنان مرجع ۸۰

زنان مسلمان ۷۱

زنان مسلمان صدر اسلام ۹

زنان معلم ۸۰

زنان مهاجر به حبشه و مدینه ۸۰

زنان نابغه در شعر و ادب ۸۰

زنان نامی در تاریخ ۸۳

زنان نامی در فرهنگ و تمدن اسلامی ۸۳

زنان نمونه در تاریخ معاصر ۲۲

زنان نمونه در قرآن ۸۱

زنان نمونه در تاریخ گذشته ۲۲

زنان و بهداشت ۵۱

زنان و تمدن اسلامی ۸۶

زنان و جهانی شدن ۸۸

زنان و حقوق برابر ۵۱

زنان و حقوق بشر ۵۱

زنان و دینه در فقه اهل سنت ۳۵

زنان و ديه ۳۵

زنان و سياست جهاني ۳۶

زنان و قصاص ۳۵

زنان و قصاص در فقه اهل سنت ۳۵

زنان و قصاص در فقه شيعه ۳۵

زنان و گزارش غدیر ۸۰

زنان و مدیریت ۸۷

زنان و مشارکت ۹۰

زنان و همسان سازی فرهنگی ۳۶

زنان و امر به معروف و نهی از منکر ۸۰

زنان و حق قضاوت ۲۸

زنان و هجرت ۸۰

زنان، جهاني شدن و گفتمان جهاني شيعه ۸۵

زنان، خشونت و مناقشات مسلحانه ۵۱

زنان، فقر و اشتغال ۵۱

زنان، نظام بين الملل و رسالت ما ۴۸

زنانی که در قرآن مورد تمجید خداوند قرار گرفته اند ۹

زنانی که نامشان در قرآن ذکر شده ۹

زنانی که در قرآن از آنها ذکر خیر شده ۸۱

زنانی که نقش برجسته تری در تاریخ بشریت ایفاء کرده اند ۱۸

زندگی آموزنده حضرت زهرا علیها السلام ۲۴

زندگی نامه و شرح مبارزات ۳۰۰ تن از زنان مبارز ۷۸

زننده به گور کردن دختران ۸۱

زن گرای غربی ۲۱

زنی که به خدا شکایت کرد ۱۶

زینب علیها السلام ۷۸

زینب، دختر عمه پیغمبر ۱۶

زینت و اختلاط ۱۱

سؤالاتی از فقها و علما پیرامون کنوانسیون و جواب آنها ۵۷

سابقه و مبانی کنوانسیون ۵۱

سابقه مبارزات زنان قبل از نهضت امام خمینی رحمه الله ۹۵

ساختار الگوی شخصیتی زن ۳

ساختار تکوینی زندگی آدمی ۶۵

سارا و هاجر در اسلام ۷

سارا و هاجر در یهود ۷

سازوکارهای ساختاری مناسب برای ارتباط زنان با نظام سیاسی ۹۱

سازمان اسلامی فاطمیا (اندونزی) ۷۴

سازمان حمایت از حقوق زنان باویاب (نیجریه) ۷۴

سازمان های بین المللی و منطقه ای زنان ۷۳

سازمان های بین المللی و منطقه ای فرامرزی ۷۳

سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در خاورمیانه، شمال آفریقا و آفریقا ۷۳

سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در قاره آسیا ۷۳

سازمان های بین المللی و منطقه ای واقع در قاره های امریکا و اروپا ۷۳

سازمان های زنان کشور آذربایجان ۷۴

سازمان های زنان کشورهای اسلامی ۷۳

سازمان های ملی و محلی در کشورهای غیرمسلمان ۷۴

سازمان های ملی و محلی زنان در کشورهای اسلامی ۷۴

سالارگری و جانبداری افزون بر حقوق ۴۷

سامان مند کردن مطالعات زن پژوهی دینی ۳

سخنان، خطبه ها و احادیث امام علی علیه السلام درباره زنان ۱۵

سخنان امام علی علیه السلام درباره زنان ۱۵

سخنی با زنان و دختران مسلمان ۱۰۷

سرپرستی خانواده ۶

سرپرستی و قیمومیت خانواده ۲۶

سرپرستی ۵۴

سرزنش دیگران ۱۰۷

سرگذشت جمعی از زنان خوب و بد ۱۶

زندگی نامه از زنان ذکر شده در قرآن کریم ۱۶

سرویس مشاوره تلفنی زنان مسلمان (انگلیس) ۷۴

سست شدن کانون گرم خانواده ۶۷

سُعدی ۷۸

سفارش پیامبر و حضرت علی علیه السلام در واپسین لحظات زندگی بر جانب داری از حقوق زنان و دفاع از حریم آنان ۴۷

سفارش های مؤکد آیات و روایت های اسلامی درباره خوش رفتاری با زن ۶۳

سفر ۵۴

سقط جنین ۳۰

سکون و آرامش ۶

سکونت و آرامش ۱۱

سلامت فرزندان ۶۷

سلب شخصیت واقعی زنان ۴۷

سمینار احیای شخصیت زن ۲۴

سمیه (مادر عمار یاسر) ۷۹

سن مسئولیت کیفری دختران ۲۷

سنت گرایی ۳

سند پکن و تراز اندیشه دینی ۵۱

سه رویکرد اصلی بین اندیشمندان مسلمان نسبت به مسائل زنان ۳

سوء استفاده استعماری از زن ۲۱

سوده ۷۸

سیادت و هاشمی بودن ۵۴

سیاست ها و راهبردها برای زنان در فرآیند تحقیق و توسعه ۶۸

سیاست های مشارکت اجتماعی ۶۸

سیاست های جهانی در مسائل زنان ۴۸

سیر تحول و حقوق زن را در مغرب زمین ۴۱

سیر کشف حجاب در ایران عصر رضاشاه ۱۰۶

سیر کشف حجاب در ولایات ۱۰۶

سیره حضرت علی علیه السلام در ارتباط با زنان ۱۵

سیره زنان برگزیده، به ویژه فاطمه زهرا علیها السلام ۹۹

سیره عملی مسلمین درباره پوشش ۱۰۵

سیره نظری و عملی امام در پیش دستی در مقابل دشمن در زمینه های فرهنگی و اجتماعی ۶۵

سیره امام علی علیه السلام و زنان آن عصر ۱۷

سیمای زن در آئینه فقه شیعه ۵۳

سیمای زن در جامعه ۸۲

سیمای زن در قرآن ۲۰

سیمای زن و منزلت او در جامعه ۸۲

سیمای غیر قابل انفکاک زن و مرد از نظر هویت انسانی در قرآن ۱۲

سیمای کامل زن در قرآن کریم ۱۲

سیمای متفاوت شخصیت زن ۲

شأن مادری ۶۵

شأن و منزلت حقیقی زنان ۶۹

شایستگی و توانایی سیاسی زن ۱

شبکه زنان مسلمانان استرالیا ۷۴

شبهات پیرامون زنان ۵۲

شبهات حقوقی پیرامون زنان ۵۲

شبهات در مورد اصل جهاد و لزوم آن ۹۴

شبهات درباره پوشش اسلامی ۱۰۰

شبهات مطروحه در حوزه زنان ۵۰

شبهه های موجود درباره زنان ۵۲

شبهه های نقصان معنوی زن ۸

شخصیت انسانی زن ۵۴

شخصیت زن از دیدگاه قرآن کریم و سنت معصومین علیهم السلام ۱۱

شخصیت زن از نگاه تمدن های گوناگون بشری ۱۸

شخصیت زن در اسلام ۸۰

شخصیت سیره حضرت زهرا علیها السلام و زنان بزرگ اسلام در کلام امام رحمه الله ۶۹

شخصیت هر یک از بانوان نمونه ۸۱

شخصیت و حقوق زن در اسلام ۵۴

شخصیت و هویت انسانی زن و حقوق او در اسلام ۹۴

شخصیت ۳

شخصیت های مثبت و منفی زنان ۸۱

شرایط اسلام در مورد چند همسری و اشکالات آن ۳۸

شرایط تحقق ارث زوجه و سهم الارث ۳۷

شرایط عمومی پوشش ۱۱

شرایط و اهلیت حق استیفا و حق استیفای زن ۵۸

شرح حال ۱۵۰۰ تن از بانوان مسلمان ۸۳

شرح حال ۱۹۵ نفر بانوی محدثه ۸۹

شرح حال محدثات شیعه ۸۹

شرط اصلی سپردن کار به بانوان در محیط اجتماعی، حفاظت از تقواست ۷۶

شرکت در جهاد ۱

شرکت در حیات مادی و تربیت نسل ۵۴

شرکت در فعالیت های انقلابی ۹۰

شروط مشارکت سیاسی اجتماعی زنان از نظر اسلام ۵۲

شکست فمینیسم ۲۱

شناخت انواع مشارکت های اجتماعی زنان و عوامل مرتبط به آن ۹۰

شناخت انسان و کرامت ۴۷

شناخت زن به عنوان انسان مستقل کامل و برابر با مرد ۷۶

شناخت زن و مقام و منزلت ۴۷

شناخت زنان خوب و بد ۱۶

شناخت عمیق حضرت امام خمینی رحمه الله از مسائل زنان ۶۹

شناخت مسائل زنان از دریچه نگاه روشن فکران ۷۵

شناخت موقعیت و مقام زن و وظایف مهم آنها ۲۴

شناخت، ریشه یابی و اولویت گذاری مسائل زنان ۸۴

شناسایی نیازهای آموزش زنان نوسواد نهضت سوادآموزی در بُعد اعتقادی ۸۷

شنیدن صدای بانوان ۱۰۵

شهادت ۳۴

شهادت دو زن برابر شهادت یک مرد ۳۰

شهادت زن در داوری ۱

شهادت زن و مرد از دیدگاه اسلام ۵۲

شهادت زن و مرد ۵۲

شهادت زن ۳۸

شهادت زنان در قصاص و دیات ۲۷

شهیدان زنان در دفاع از ولایت ۸۰

شورای زنان مسلمان کانادا ۷۴

شیربها و ارث ۵۸

شیوه های ایفای نقش رسانه در زمینه ترویج پوشش صحیح و سالم شرعی ۹۹

شیوه های غربی در مورد زن ۲۴

شیوه های شناخت حقانیت حجاب ۹۷

صلاحیت و مقام مادری و تربیت فرزندان سالم ۹۶

صیانه ماشطه ۷۹

ضرورت اشتغال زنان ۶۴

ضرورت پرداختن سیما به حجاب و عفاف ۱۰۳

ضرورت تجدید نظر در حقوق زنان ۲۷

ضرورت تدوین الگوی جامع و راهبردی در حوزه مسائل زنان ۸۴

ضرورت جریان شناسی فرهنگی ۳۶

ضرورت حیا برای بانوان ۱۰۷

ضرورت رفتار و پوشش عقیفانه ۹۷

ضرورت معاشرت و بیان شیوه های ارتباط ۲۲

ضرورت نگاه نظام مند به الگوی شخصیت زن مسلمان، چالش ها و بایسته ها ۸۴

ضرورت نگرش توسعه ای به مقوله الگوسازی ۳

ضرورت نگرش جدید در شناخت جایگاه زنان ۸۴

ضرورت ها و بایسته های غیرتمداری ۱۰۷

ضرورت ها و اهداف حجاب ۱۰۵

ضعف ایمان ۱۰۷

ضعف غیرت ۱۰۷

طبیعت ثانوی ۱۲

طرح جامع و متفق الرأی بانوان اندیشمند و محقق جهان اسلام ۴۵

طرح کلی نظام شخصیت زن در اسلام ۱۰

طرح واره های ظریف تبعیض جنسی ۲

طرز سلوک پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم با همسران متعددش ۴۱

طلاق ۲۵، ۳۴

طلاق از دیدگاه اسلام ۵۲

طلاق بائن ۳۹

طلاق در ادیان گوناگون ۶۳

طلاق در اسلام و فلسفه آن ۲۶

ص: ۲۲۲

طلاق در اسلام ۷، ۶۳

طلاق در قوانین ایران ۵۲

طلاق در یهود ۷

طلاق رجعی ۳۹

طلاق قضایی ۶۰

طلاق و حق زن و مرد ۵۲

طلاق ۵، ۵۰، ۵۴

عاطفه، نقطه عطف زندگی ۶۵

عبادات مستحبی ۵۴

عبرت ۸۱

عبرت گیری از سرانجام زنان ۱۶

عدالت ۲۷

عدالت از منظر حقوق ۳۱

عدم انحصاری بودن دست یابی به حیات طیبه ۶۵

عدم تساوی دیه زن و مرد ۳۰

عدم جواز قضاوت زنان، مقتضای اصل است ۵۵

عدم سلطه مرد بر زن ۹

عدم نظارت سیاست گذاران فرهنگی ۱۰۷

عزت و عظمت زن در اسلام ۲۱

عشق و دوستی میان دو جنس مخالف ۴۹

عقد ازدواج ۴۹

عقل زن ۳۸، ۴۷

عقیده کشیشان مسیحی درباره زن ۷

عِکْرَشَه ۷۸

علت تعدد همسران پیامبران ۳۳

علت و فلسفه تمایز و تفاوت حقوق زن و مرد در فقه و قوانین ۳۴

علل تعدد زوجات و برخی دیدگاه ها ۱۴

علل تنزل شخصیت و مقام زن در جوامع اسلامی ۱۸

علل قاچاق به لحاظ قاچاق شونده (بررسی علل فرهنگی، علل خانوادگی، علل اقتصادی) ۳۲

علل مشترک قاچاق زنان ۳۲

علل و عوامل گرایش (قاچاق زنان) ۳۲

عمده ترین «محوهای مسائل زنان» ۶۵

عملکرد رسانه در خصوص قاچاق زنان ۳۲

عملکرد رسانه ها در باب موضوع زنان و حقوق ۶۳

عملکرد سازمان ملل در قلمرو حقوق زنان ۸۴

عملکرد سیما درباره حجاب و عفاف ۱۰۳

عملکرد عاطفی، تربیتی و اقتصادی خانواده از منظر اسلام ۸۶

عمومیت خطابات دینی ۱

عناصر اساسی مفهوم توسعه انسانی، توسعه جنسیتی، زنان ۶۸

عوامل انحطاط خانواده در جهان معاصر ۸۵

عوامل انحطاط خانواده در جهان معاصر ۸۸

عوامل بدحجابی و بی حجابی ۱۰۱، ۱۰۸

عوامل بی حجابی پرهیز از تحریک مردان ۱۰۷

عوامل بی حجابی و بدحجابی در جهان و ایران ۱۰۲

عوامل تضعیف حیا ۱۰۷

عوامل حفظ شخصیت و محبوبیت زن ۹۷

عوامل سعادت، پاک زیستی و شرافت ۱۰۰

عوامل سیاسی و فرهنگی مؤثر در حضور زنان در نهضت ۹۵

عوامل طلاق ۲۶

عوامل مؤثر در محیط داخلی و نقش زنان در فرایند نظام سیاسی ۹۱، ۹۲

عوامل مؤثر در سست شدن فرهنگ حجاب و پی آمدهای آن ۱۰۷

غرب زدگی ۱۰۷

غریزه جنسی از غرایز مهم در حیات انسان ۹۸

غیرت اجتماعی ۱۰۷

غیرت مداری در روایات و سیره معصومین علیهم السلام ۱۰۷

غیرت نابه جا در کلام امام علیه السلام ۴

غیرت یکی از جلوه های مردانگی ۱۰۷

غیرت ۴

فاطمه زهرا علیها السلام از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله ۶۹

فتوای برخی از علمای اهل سنت درباره حرمت ازدواج موقت ۱

فرآیند اعطای حقوق سیاسی به زنان ۹۱، ۹۲

فرآیند خلقت انسان ۲۰

فرهنگ دوره جاهلیت نخستین درباره زن ۱۸

فساد اخلاقی و پرده دری ۶۴

فضیلت زنان در یهود ۷

فضیلت زنان در اسلام ۷

فضیلت زنان مسلمان در اخلاق و عبادت ۷

فضیلت زنان یهود در اخلاق و عبادت ۷

فعالیت اجتماعی زنان از دیدگاه قرآن مجید و سنت شریف ۶۶

فعالیت اجتماعی زنان در حوزه های مختلف ۶۷

فعالیت زنان و مردان ۴

فعالیت قوای سه گانه ۱۰۷

فعالیت های علمی ۱۰۷

فعالیت های هنری و مطبوعاتی زنان ۴۳

فقه زنان و کنوانسیون محو تبعیض در نگاهی گذرا ۴۸

فقه ژورنالیسی ۳۵

فقه و پوشش بانوان ۱۰۵

فقه و فقهت دربینش و نگرش امام ۶۹

فقهها و شایستگی سیاسی زنان ۱

فلسفه احکام اسلامی مربوط به زنان ۶۰

فلسفه احکام زنان ۳۸

فلسفه اختلاف زن و مرد ۸۲

فلسفه پوشش ۱۱، ۱۰۱، ۱۰۸

فلسفه حجاب ۲۶

فلسفه دو برابر بودن ارث مرد نسبت به زن ۲۶

فلسفه ذکر نمونه های غیر معصوم در قرآن ۸۱

فلسفه زوج آفرینی انسان ۸

فلسفه نیازمندی به الگو و نمونه ۸۱

فمینیسم استعماری ۲۱

فمینیسم اسلامی ۸۴

فمینیسم اسلامی، ترکیب پارادوکسیال ۲

فمینیسم در جامعه اسلامی ۲

فمینیسم سیاسی و رسالت زن مسلمان ۲۱

فمینیسم علل و پی آمدها ۲

فمینیسم و پی آمدهای آن ۸۸

فمینیسم و دولت ۲۱

فمینیسم و همسان سازی فرهنگی و زنان و مقابله با اصول گرایی اسلامی ۳۶

فمینیسم، اسلام و ایران ۲

فواید اشتغال زنان ۶۴

قاچاق انسان ۳۲

قاچاق زنان از جنبه های گوناگون ۳۲

قاچاق زنان در متون دینی اسلام ۳۲

قاضی تحکیم ۵۵

قاضی منصوب از جانب ولی فقیه ۵۵

قانون زوجیت در طبیعت ۳۳

قانون مجازات اسلامی و تعزیرات ۲۷

قانون گذاری درباره زنان ۲۳

قتل در فراش ۲۷

قتل زانی و زانیه توسط شوهر زانیه ۳۰

قتل فرزند توسط پدر و مادر ۲۷

قدرت انقلابی زنان ایران، حقیقتی بزرگ و پنهان برای غرب ۷۰

قدرت تربیت زن ۴

قرار دادن مؤمنان در کنار مؤمنات ۲۳

قرآن در بیش از ده سوره در مورد زن بحث کرده ۹

قرآن و استقلال اقتصادی زن ۳۷

قرآن و حضور زن در اجتماع ۲۲

قصاص پدر به خاطر قتل زن خود، بنابر مطالبه و تقاضای فرزند ۳۰

قصاص زن حامله ۳۰

قصاص زن و مرد ۳۸

قصاص زن و مرد از دیدگاه اسلام ۵۲

قصاص قتل در زن و مرد ۵۲

قصاص قتل زن و مرد در قانون مجازات اسلامی ۵۲

قصاص مرد به خاطر قتل و جرح زن ۳۰

قصد توطن و قصد مسافرت ۵۴

قصه زنان در قرآن ۱۶

قضاوت زن از دیدگاه فقه شیعه ۵۵

قضاوت های حضرت علی علیه السلام درباره زنان ۱۵

قضاوت ۵۰

قضایایی در زمینه های مقام و شخصیت زن در نهج البلاغه ۱۲

قضیه کشف حجاب از دیدگاه تجددطلبان ۱۰۶

قواعد تحقیق در مطالعات دینی زنان ۵۴

قواعد قصاص در مورد زنان ۳۰

قوانین ثابت و متغیر در اسلام ۶۰

قوانین جزایی ۵۰

قوانین حقوقی، اجتماعی، استخدامی ۵۶

قوانین مربوط به زنان در جمهوری اسلامی ایران ۲۷، ۲۸

قوانین مربوط به اشتغال زنان ۲۸

قوانین مربوط به زنان ۲۷

قوانین و مقررات اجتماعی ۵۶

قوانین و مقررات استخدامی ۵۶

قوانین و مقررات حقوقی، قوانین و مقررات بین المللی ۵۶

قوانین و مقررات فرهنگی ۵۶

قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران ۵۶

کار زن در خانه ۱

کار کردن زن و نقش او ۴۹

کار و فعالیت زن در طول تاریخ ۹۳

کارکردهای سیما در خصوص حجاب و عفاف ۱۰۳

کالاگونگی زن غربی ۲۱

کام دهی ۲۶

کسب اجازه از شوهر در خروج از منزل ۲۶

کشش و ظرفیت جسمی زن و مرد ۷۶

کشف حجاب، زمینه ها و واکنش ها ۱۰۶

کفش زنان مسلمان ۱۰۷

کلام و انسان شناسی ۶۵

کلمات معصومین علیهم السلام درباره دینه ۲۷

کلمات نهج البلاغه درباره زنان ۱۲

کمیسیون ملی زنان لبنان ۷۴

کنفرانس جهانی زنان در نیویورک ۴۸

کنگره اسلام و زن ۱۰۲

کنوانسیون رفع تبعیض از دیدگاه حقوق بین الملل ۴۸

کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و تراز اندیشه دینی ۵۱

کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۵۱

کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۵۷

کنوانسیون زنان ۵۷

کنوانسیون و چالش های پیش رو ۴۸

کیفیت پوشش ۱۰۸

کیفیت پوشش ۱۰۱، ۱۰۸

گذری بر فمینیسم ایرانی ۲

گذری بر کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۸۵

گذری بر وضعیت حقوق زنان ۲۷

گذشت، مدارا و مشورت ۶۳

گرایش های فمینیستی ۱۰

گزارشی از دوگفتمان رایج زنان سنتی و نواندیش ۴۱

گسترش عفت در حفظ پوشش ۱۰۸

گسترش فرهنگ اسلامی در معاشرت زن و مرد به وسیله رسانه ملی ۲۲

گسترش و تداوم نسل انسانی ۶

گسترش و تقویت حجاب و عفاف ۱۰۳

گمانه های نابرابری در ساختار اسلامی حقوقی زن ۲

الگو بودن حضرت زهرا علیها السلام در ابعاد گوناگون ۲۴

الگو در تربیت اجتماعی، تربیت خانوادگی ۷۲

الگو در تربیت اقتصادی ۷۲

الگو در تربیت سیاسی ۷۲

الگو ۳

الگوتلبی و الگوسازی و نقش مهم آن در شکل گیری شخصیت زنان ۶۵

گوناگونی راه های کمال ۱۰

گونه ای از ازدواج در عربستان سعودی (ازدواج مسیار) ۱

الگوهای دین شناسی از منظر امام خمینی ۶۵

الگوی جامع شخصیت زن مسلمان ۳

الگوی شخصیت با تحول در ظرفیت های اجتماعی ۳

الگوی فعالیت زنان در جهان معاصر ۸۴

الگوی مثبت مشارکت سیاسی بانوان ۷۲

الگوی منفی مشارکت سیاسی بانوان ۷۲

لایحه اصلاح پاره ای از قوانین مربوط به زنان ۲۸

لباس زن در خارج از منزل ۱۰۷

لباس و پوشش یکی از نعمت ها و هدایای ۹۹

لزوم طراحی الگوی شخصیت زن مسلمان ۳

لغو کشتن نوزاد دختر ۵

مادر موسی علیه السلام در اسلام ۷

مادر موسی علیه السلام در یهود ۷

مادر موسی و مریم ۲۳

مادر و خواهر حضرت موسی ۱۶

مادر و خواهر و همسر حضرت موسی علیه السلام ۸۱

مالکیت در اسلام ۵۸

مالکیت زن در اسلام ۵۸

مالکیت زن در اسلام و ادیان الهی ۵۸

مالکیت زن در زرتشت ۵۸

مالکیت زن در مسیحیت ۵۸

مالکیت زن در یهود ۵۸

مالکیت زن نسبت به مهریه و احکام آن ۵۸

مأموریت زنان در برنامه ریزی و رعایت تعادل در معاشرت و وظایف ۴

مانتو و چادر ۹۸

ماهیت و اهداف ازدواج ۴۹

ماهیت و ساختار خانواده ۶۷

مبادی معرفت شناختی و مبادی معرفتی درجه اول نظری زنان در توسعه ۶۸

مبادی نظری منشور زنان در توسعه ۶۸

مبارزات سیاسی زنان در سال های ۱۳۵۷ _ ۱۳۴۳ ۹۵

مبارزه با پدیده نامیمون (قاچاق زنان) ۳۲

مبارزه با سنت غلط ترجیح پسر بر دختر ۴۶

مبانی تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوقی ایران ۳۴

مبانی حقوق زن در اسلام ۴۲

مبانی شخصیت زن از دیدگاه اسلام ۱۸

مبانی ضرورت اصلاح قوانین ۲۷

مبانی ضرورت تجدید نظر و اصلاح پاره ای از قوانین مربوط به زنان ۲۷

مبانی طبیعی حقوق خانوادگی ۶۰

مبانی فقهی و روایی مواد ۲۰۹ و ۲۷۳ و ۳۰۰ و ۳۰۱ قانون مجازات اسلامی ۳۵

مبانی فکری زن مسلمان درباره حجاب ۱۰۲

مبانی کامل حقوق اسلامی در مورد حقوق مالی زنان و مقایسه آن با کنوانسیون رفع تبعیض از زنان ۴۴

مبانی نظری حقوق زنان ۲۷

مبانی نظری روشن فکران در مسائل زنان به ویژه روشن فکران دینی ۷۵

مبانی نظری مشارکت سیاسی ۹۱

مبانی نظری مشارکت سیاسی ۹۲

مبانی نظری مشارکت سیاسی زنان از دیدگاه شیعه ۷۷

مبنای سرپرستی مرد و حدود ۶

مبنای فقهی حکم مندرج در ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی ۲۷

متعہ و ازدواج موقت ۲۳

متن انگلیسی کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۴۴

متن انگلیسی مواد کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان ۴۲

متن سخنان رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت تولد حضرت زهرا علیها السلام و روز زن ۱۰

متن کامل کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان ۲۹

متن کامل کنوانسیون محو کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۵۷

مثل ۸۱

مجازات خشونت جنسی ۴۵

مجازات قانونی زنان مجرم ۴۵

مجازات های تعزیری که عامل آن اهانت است ۳۰

محارم ۲۶

محبت ورزی ۶۳

محترم شمردن احساس هنری و زیبایی شناسی زنان ۴۷

محدثات شیعه ۸۹

محدودیت ازدواج زن ایرانی با مرد غیر ایرانی ۳۴

محدودیت های مشارکت زنان، ریشه ها و پی آمدها ۸۴

محرمات نسبی و فتوای مشهور فقها ۱۰۵

محرمات نسبی و فتوای مشهور فقها ۱۰۵

محرومیت آنان (زنان) از حق مالکیت اقتصادی ۷۶

محرومیت زوجه از حق قصاص ۳۰

محورهای کلی حقوق زن از دو زاویه دید ارتدوکسی و نواندیشانه ۴۱

مخالف با نگرش مردسالار ۴۶

مد و مسائل مربوط به آن ۴۹

مدافعان ولایت در مقابل خلفای جور ۸۰

مدافعان ولایت در مقابل مردم نادان و گمراه ۸۰

مدگرایی ۱۰۷

مدیریت و رهبری زن در اجتماع اسلامی ۷

مدیریت و رهبری زن در اجتماع یهود ۷

مذمت زنان ۱۲

المرأه و کرامتها فی القرآن ۲

مراتب معاشرت زنان و مردان ۸۲

مراحل تصویب کنوانسیون رفع کلیه اشکال ۵۷

مراحل تکامل زنان در دو عرصه دانش و سلوک معنوی ۱۱

مراسم ازدواج یا جشن عروسی ۴۹

مراقبت های دینی و اخلاقی و وظایف زن ۲۶

مرجعیت زن ۳۸

مرجعیت زنان ۵۲

مرد و زن و سن بلوغ ۵۲

مرد و زن و ولایت خانواده ۵۲

مردان و زنان از یک گوهر و ذات خلق شده اند ۶۷

مرکز اسلامی اهلیت علیهم السلام (ایرلند) ۷۴

مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری ۵۶

مرکز حقوق زنان مصر ۷۴

مرکز زنان اورشلیم ۷۴

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران ۱۰

مرکز مطالعات مسائل زنان ۱۳

مروارید عفاف؛ کاوشی در حیا، غیرت و حجاب ۱۰۷

مریم و مادرش ۱۶

مسئله اذن و اجازه در خانواده ۵۲

مسئله ارث زن در اسلام ۲۶

مسئله ارث ۶۰

مسئله حجاب از جنبه های گوناگون ۱۰۵

مسئله حجاب و عفاف ۱۰۳

مسئله حجاب و نقش تلویزیون (سیما) ۱۰۳

مسئله حجاب ۵۲، ۱۰۸

مسئله حرمسرا ۶۰

مسئله طلاق ۱

مسائل حقوقی و اخلاق زنان در اسلام ۱۹

مسائل زنان از نگاه خواهران حوزه های علمیه ۸۴

مسائل زنان و راهکارهای آن از چشم انداز روشن فکران ایرانی ۷۵

مسائل و مشکلات خانوادگی ۲۵

مسائل و مشکلات زنان، اولویت ها و رویکردها ۸۴

مسائل و مشکلات زنان، ریشه ها و راه حل ها ۸۴

مسئله زن اهمیت و روش ۴۹

مسئله کشف حجاب ۱۰

مسئله کشف حجاب ۱۰

مسئله مشارکت زنان در حیات اجتماعی ۱۱

مسائل زنان در حکومت پهلوی دوم ۱۰

مشارکت اجتماعی زنان ۹۰

مشارکت حمایتی ۹۰

مشارکت در امور اجتماعی مانند جنگ ۵

مشارکت در حیات مادی ۱۱

مشارکت در حیات معنوی ۱۱، ۵۴

مشارکت زنان برای اشتغال در جامعه اسلامی ۷

مشارکت زنان برای اشتغال زنان در جامعه یهود ۷

مشارکت زنان در اجتماع ۷

مشارکت زنان در اصلاحات سیاسی (امر به معروف و نهی از منکر) ۷۷

مشارکت زنان در امور اجتماعی سیاسی ۲

مشارکت زنان در حیات اجتماعی ۱۱

مشارکت زنان عصر معصومین علیهم السلام ۷۷

مشارکت سیاسی بانوان به عنوان عضوی از امت ۷۲

مشارکت سیاسی زن در اسلام ۵۲

مشارکت سیاسی زنان ۵۲، ۷۷، ۹۱، ۹۲

مشارکت سیاسی زنان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ۹۲

مشارکت سیاسی زنان به عنوان «تکلیف الهی» از منظر دلایل دینی ۷۷

مشارکت سیاسی زنان در ایران ۹۱

مشارکت سیاسی زنان در ایران ۹۱ و ۹۲

مشارکت سیاسی ۶۵

مشارکت فرهنگی ۹۰

مشارکت محلی ۹۰

مشارکت مدنی ۹۰

مشارکت مذهبی _ خیریه ای ۹۰

مشاغل سیاسی _ اجتماعی زنان در قوانین جمهوری اسلامی ایران ۵۲

مشاغل مناسب با توانایی ها و روحیات زنان ۶۴

مشاغل نامناسب با توانایی ها و روحیات زنان ۶۴

مشاوره قضایی ۵۵

مشترکات تکوینی زن و مرد ۸

مشترکات و تفاوت های تکوینی مرد و زن ۸

مشخصات و علت نمونه بودن زنان ۸۱

مشروعیت ازدواج موقت و خطرهای احتمالی ۴۹

مشکلات دختران دانشجو، اولویت‌ها و رویکردها ۸۴

مشورت با زن در اسلام ۷

مشورت با زن در یهود ۷

مشورت و رایزنی با زنان ۴۷

مصادیق تفاوت حقوق زن و مرد در نظام حقوق ایران ۳۴

مصالح خانواده، جامعه ۷۶

مصادیق های خوش رفتاری ۶۳

مطلاق بودن امام مجتبی علیه السلام ۱۹

مطلوبیت جداسازی محل خواب افراد ۹۸

مظلومیت زنان در طول تاریخ ۷۶

معاشرت انسان ها با یکدیگر آداب و احکام ۲۲

معاشرت با دیگران ۹۶

معاشرت زنان با بیگانگان در اسلام ۷

معاشرت زنان با بیگانگان در یهود ۷

معاشرت زنان و مردان به ویژه آن گاه که نامحرم و بیگانه ۲۲

معاشرت زنان و مردان از دیدگاه اسلام ۲۲

معاهدات بین المللی حقوق بشری مربوط به زنان و جمهوری اسلامی ایران ۲۷

معرفی الگو و نمونه در نظام تربیتی ۸۱

معرفی الگوهای الهی و راستین در مورد زنان ۹۳

معرفی پوشش های متناسب ۱۰۷

معرفی جامع و درست و اصولی الگوها ۶۵

معرفی زنان اسوه در قرآن ۲۰

معرفی شخصیت و حیثیت زن از دیدگاه اسلام ۹۳

معرفی نهج البلاغه ۱۷

معرفی و شناساندن الگوهای زن مسلمان ۱۰۷

معنای غیرت ۱۰۷

معیارهای انتخاب همسر در اسلام و یهود ۷

مفاهیم، تاریخچه و اهمیت حقوق زنان ۵۲

مفاهیم الگوی شخصیت زن ۳

مفهوم الحاق و تبعیض ۶۲

مفهوم پوشش اسلامی و برخی مصادیق مهم آن ۹۸

مفهوم حجاب ۹۸

مفهوم زن نمونه در غزلیات و نامه های عرفانی _ فلسفی امام خمینی رحمه الله ۷۰

مفهوم شناسی حیا ۹۰

مفهوم غریزه جنسی و رویکردهای مهم به آن ۹۸

مفهوم معاشرت در لغت و اصطلاح ۲۲

مقابله با عوامل فرهنگی زمینه ساز خشونت علیه زنان ۴۶

مقام زن در قرآن ۶۰

مقام و منزلت انسانی زن از دیدگاه اسلام ۶۷

مقام و موفقیت زنان از نظر ارزش انسانی ۲۵

مقایسه تکالیف زنان و مردان از نظر فقه شیعه ۳۱

مقایسه حقوق اساسی و حقوق موضوعه مربوط به زن در ایران اسلامی ۲

مقایسه حقوق و تکالیف مردان و زنان و پاسخ به پاره ای از شبهات ۳۱

مقایسه نقش تربیتی زن و مرد در مورد فرزندان ۹۳

مقایسه وضعیت زن در عرصه سیاست در دوران قبل از اسلام ۸۶

مقدمات قضاوت ۵۵

مقنعه و روسری از منظر قرآن و احادیث ۹۹

مقنعه و مترادف های آن (خمار، قناع، معجر) ۹۹

مکانیزم های اجرایی کنوانسیون ۴۲

ملاک های اصیل و معیارهای حقیقی در ارزش گذاری وزن انسانی بانوان ۸۳

ملاک های انسان نمونه در قرآن ۸۱

ملکه سبا (بلقیس) در اسلام ۷

ملکه سبا (بلقیس) در یهود ۷

ممنوعیت ازدواج مسلمان با غیرمسلمان ۳۴

منابع مالی و اشتغال زنان ۷۶

منزلت اجتماعی زن، با استفاده از آیات و روایات ۸۲

منزلت حضرت زهرا علیها السلام را در قرآن ۲۰

منزلت حضرت مریم علیها السلام ۲۰

منزلت زن ۲۴

منزلت زن در اجتماع ۸۲

منزلت زن در اندیشه اسلامی و فمینیسم با تحلیل اسناد بین المللی ۸۵

منزلت والای زن در جامعه بشری ۴۵

منشأ غیرت ۴

منشور بین المللی حقوق زن مسلمان در جهان امروز ۴۵

منشور بین المللی حقوق و مسئولیت های زن در نظام اسلامی ۴۵

منشور جایگاه زن در فرآیند توسعه کشور ۶۸

منشور زن مسلمان ۱۰

منع زن از اشتغال ۳۷

مهار غریزه جنسی ۹۸

مهر از دیدگاه اسلام ۵۲

مهر زن و فلسفه آن ۲۶

مهر و مقدار آن و چگونگی پرداخت ۳۷

مهر و نفقه (در قرآن، اسلام، تاریخ، جاهلیت و اروپا) ۶۰

مهریه ۳۸، ۴۹

مهریه در آیین اسلام ۷

مهریه در آیین یهود ۷

مهریه زن ۵۲

مهریه و نفقه به نفع مردان نیست ۳۰

مهریه و نفقه ۲۸

مهریه ۵۴

مهم ترین آسیب ها و پیامدهای بی حجابی ۱۰۷

مهم ترین نقش های زنان در خانواده و آثار تربیتی آن ۶۷

- موارد تعارض کنوانسیون با احکام شرع ۵۷
- مواضع و دیدگاه های روشن فکران در زمینه مسائل زنان ۷۵
- موانع حضور زن در اجتماع از نظر اسلام ۷
- موانع حضور زن در اجتماع از نظر یهود ۷
- موانع مشارکت سیاسی زنان در ایران پس از انقلاب اسلامی ۲
- موانع و مشکلات در اشتغال زنان ۸۴
- موجبات تقاضای زن برای طلاق ۵۹
- موجبات طلاق برای زن ۵۹
- موجبات طلاق برای زن در حقوق ایران ۵۹
- موضوعات قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۵۶
- موقعیت زن در ایران قبل از اسلام و غرب ۵۸
- موقعیت زن در دین زرتشت، یهود و مسیحیت ۵۸
- موقعیت زن در قبایل غیرتمدن کشورهای جهان ۵۸
- موقعیت زن در قرآن ۲۵
- موقعیت و احوال زنان در جوامع قدیم ۴۱
- میانه روی در غیرت ۱۰۷
- میراث زن ۵
- میزان دیه زن مسلمان در کلمات فقیهان ۲۷
- میزان نفقه ۳۷

نابرابری زن و مرد ۴۴

نابرابری زن و مرد در قواعد مربوط به تابعیت ۲۸

نابه سامان اجتماعی ۶۷

ناپسند بودن پوشش شفاف و نازک ۹۸

ناتوانی زن از شرکت در جنگ هم پای مرد به واسطه ضعف قوای جسمی ۷۱

ناشایست بودن استفاده زنان و مردان از پوشش های اختصاصی یکدیگر ۹۸

ناشایست بودن لباس و پوشش تنگ ۹۸

نامزدی، معنا و شکل ۴۹

نامطلوب بودن استعمال عطر های تند و تحریک کننده ۹۸

نامطلوب بودن خلوت بانامحرم ۹۸

نام گذاری دو سوره نساء و طلاق به نام زن ۹

نحله و تملک نصف دارایی شوهر ۲۸

نحوه مشارکت زنان در جهاد ۹۴

نداشتن تماس جسمی نامحرمان ۹۸

نذر و قسم ۵۴

نسبت جنسیت و حقوق زن از دیدگاه اسلام ۴۱

نسیبه (دختر کعب مازبنه) ۷۹

نشست تخصصی «دفاع از حقوق زنان، ما و دیدگاه بین الملل» ۴۸

نشوز و راه های پیشنهادی قرآن برای مبارزه با آن ۲۵

نصوص قرآنی درباره زن در سنت نبوی و سیره مسلمانان ۱۷

نصوص قرآنی و روایی درباره پوشش ۱۰۵

نظارت بر رسانه های جمعی ۱۰۷

نظارت عمومی و نقش زنان ۶۵

نظام حقوق زن در اسلام ۶۰

نظام شخصیت زن در اسلام ۱۰

نظام شخصیت زن علی الاصول ثابت و مبتنی بر روش شناسی اجتهاد ۳

نظام شخصیت و برنامه عمل زنان ۳

نظام ۳

نظر صالح وردانی، از فقهای سنی سلفی مصر، درباره اثبات حلیت ازدواج موقت ۱

نظرات مراجع عظام تقلید و فقهای ارجمند در خصوص کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و الحاق ایران به آن ۴۴

نظریات چند زن تازه مسلمان غربی درباره حجاب ۵۲

نظری برحجاب درون ۷۰

نظریات مکاتب گوناگون درباره زن ۴۷

نظریه تساوی دیه زن و مرد ۲۷

نظریه عزت نفس زنان و ... ۴۵

نظریه مرد نمایی زنان (هماندسازی رفتاری با مردان) ۴۷

نفقه ۳۷، ۳۸، ۵۴، ۵۸

نفقه از دیدگاه اسلام ۵۲

نفقه در قانون مدنی ۵۲

نفقه در اسلام ۷

نفقه در یهود ۷

نفقه زن ۵۲

نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ۶۲

نفقه زوجه از نظر فقه امامیه ۶۲

نفقه زوجه از نظر قانون مدنی ۶۲

نفقه زوجه از نظر مذاهب چهارگانه اهل تسنن ۶۲

نفقه و ارث زن ۳۹

نفقه و ارث زن پس از طلاق رجعی و طلاق بائن ۳۹

نفقه و فلسفه آن ۲۶

نفی تفاوت های طبیعی جسمانی ۲۱

نفی خشونت علیه زنان ۴۶

نفی زنده به گور کردن دختران ۲۴

نقد الحاق، بررسی حقوقی الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان ۶۲

نقد دیدگاه های زن گرایانه غربی ۱۰

نقد و ارزیابی فمینیسم از دیدگاه قرآن، سنت و فرهنگ اسلامی ۸۵

نقد و بررسی ایرادها و تفاوت های زن و مرد ۵۴

نقد و بررسی کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان و سند پکن ۵۱

نقد و بررسی کنوانسیون رفع انواع تبعیض علیه زنان ۲۹

نقش اجتماعی زنان از دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله ۶۹

نقش الگودهی زنان در تربیت ۸۱

نقش آنها (زنان) در دو جنگ جمل و صفین ۱۵

نقش تاریخی اسلام در احیای شخصیت زن ۱۸

نقش تربیتی زن در مورد همسر و فرزند ۹۳

نقش تربیتی، هنری، فرهنگی و سیاسی زن در اجتماع ۹۳

نقش تکمیلی متقابل زن و مرد در نظام آفرینش ۶۵

نقش جنسیت در اشتغال و دیدگاه اسلام در این باره ۲

نقش حجاب در خانواده و اجتماع ۷

نقش دو جانبه زن و جایگاه او هم در خانواده و هم در اجتماع ۷

نقش رسانه در زمینه مباحث زنان و عملکرد آن ۵۲

نقش رسانه در گسترش انحرافات اجتماعی زنان ۸۷

نقش رسانه در مسائل زنان ۵۱

نقش زن در امور سیاسی، اجتماعی ۲۵

نقش زن در برابر مشکلات اقتصادی جامعه ۲۵

نقش زن در پژوهش های علمی در نشریه تخصصی ۸۷

نقش زن در تربیت انسان ۹۳

نقش زن در تزلزل خانواده و اجتماع ۷

نقش زن در دوره های پس از پیامبر ۱

نقش زن در سلامت تغذیه خانوار ۸۴

نقش زن در عرصه های جهاد سیاست، ادبیات، علوم دینی ۱

نقش زن در محیط خانواده و جامعه، در قرآن و عهدین ۴۰

نقش زن در پرورش و تربیت نسل ها ۷۰

نقش زن در خانواده ۷۰، ۷۲

نقش زن در سیاست ۷۱

نقش زن در مدیریت خانه ۷۰

نقش زنان در پذیرش حکومت دینی و اعلام التزام عملی به توابع آن (بیعت) ۷۷

نقش زنان در تشکیل حکومت اسلامی و تقویت بنیان این حکومت (هجرت) ۷۷

نقش زنان در جهاد دفاعی ۹۴

نقش زنان در حکومت امام زمان (عج) ۷۹

نقش زنان در دفاع از مملکت و انقلاب اسلامی از دیدگاه و سیره عملی حضرت امام خمینی رحمه الله ۶۹

نقش زنان در قیام ۱۵ خرداد ۹۵

نقش زنان در نهضت امام خمینی رحمه الله ۹۵

نقش زنان در تحقیقات جامعه مدنی ۷۰

نقش زنان در تعامل نسل ۴

نقش زنان صالحه در اصلاح جامعه ۹۶

نقش سازنده زن در حیات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ۹۳

نقش سیاسی و اجتماعی زنان پیش از دوران پهلوی ۹۵

نقش لاقیدی و بدحجابی در بروز ناهنجاری های تربیتی خانواده ۹۷

نقش لاقیدی و بدحجابی در ناکارآمد ساختن ابزارهای شخصیتی زن ۹۷

نقش و جایگاه زن در خلقت ۴۵

نقش و جایگاه زن و مسئله فمینیسم در اندیشه اسلامی ۲

نقش و جایگاه زنان در جریان همسان سازی فرهنگی ۳۶

نقش های دوگانه زنان استرس و عواقب آن ۸۷

نقص ایمان زن ۱۲

نقص عقل زن ۱۲

نقصان بهره زن در مسائلی چون ارث و مالکیت ۱۲

نقطه نظر شریعت اسلامی در خصوص تعدد زوجات ۴۱

نکاح صغیره ۵۴

نکاح ۳۴

نکوهش نهج البلاغه به افراد بی لیاقت؛ چه زن باشند و چه مرد ۱۲

نگاه تحقیرآمیز به حقوق زن در جامعه ۸۲

نگاهی اجمالی به زندگانی و فضایل و مناقب امام امیرالمؤمنین علیه السلام ۱۷

نگاهی اجمالی به مفاد کنوانسیون محو انحای تبعیض علیه زنان ۲۷

نگاهی به حقوق زن در اسلام ۶۳

نگاهی به زن در ادوار تاریخ ۷

نگاهی به مهاجرت و تأثیر آن بر خانواده ها و زنان ایرانی ۸۴

نگرش اسلام به زن ۱۳، ۱۰۴

نگرش امام خمینی رحمه الله نسبت به زنان با رویکرد فلسفی ۷۰

نگرش بر تفاوت های بیولوژیک زن و مرد ۲

نگرش به دین از نگاه امام در حوزه مسائل زنان ۶۵

نگرش دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی اهواز به آینده شغلی، ازدواج و تحصیلات تکمیلی ۸۴

نگرش دولتمردان نسبت به وضعیت سیاسی اجتماعی زنان ۴۳

نگرش زن گرایانه مکاتبی چون فمینیسم ۴۷

نگرش غرب و اسلام درباره حقوق زنان مقایسه ای تحلیلی ۷۶

نگرش فرو دستانه به زن ۱۰۴

نگه داری و تربیت فرزندان ۲۶

نماز قضای پدر و مادر... ۵۲

نمونه بدان ۸۱

نمونه خوبان ۸۱

نمونه هایی از حضور زنان در اجتماع ۲۲

نمونه هایی از رفتارهای عدالت آمیز، مهربانگیر پیامبر ۱۴

نمونه و الگو از نظر قرآن ۸۱

نمونه ای از زنان بد ۸۱

نمونه های معصوم و غیر معصوم ۸۱

نمونه هایی از تلاش های زنان در عصر رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه علیهم السلام ۷۶

نمونه هایی از جانب داری های گسترده و اصولی از زنان و دختران در تعالیم اسلامی ۴۷

نمونه هایی از زنانی که قرآن، آنان را به عنوان اسوه و الگوی افراد شایسته معرفی کرده ۱۳

نمونه هایی از شخصیت های عالی در جامعه زنان و صفات نیک زن در احادیث ۱۲

نهضت دفاع از حقوق زنان ۲۷

نهضت دفاع از حقوق زنان در دنیای اسلام ۲۷

نهی قرآن مجید (قاچاق زنان) ۳۲

نوع شروط سایر کشورها و توصیه های کشورهای مختلف ۲۹

نیازمندی های خاص زنان ۶۴

نیازها و حجاب دختران و زنان ۱۰۸

نیکی به زنان و همسران، معیار برتری و ارزش و نزدیکی به مقام والای پیامبر در آخرت ۴۷

نیم نگاهی به مسائل زنان ۸۴

هاجر ۱۶

هجرت ۲۵

هجرت زنان برای همراهی امام زمان (عج) ۸۰

هجرت زنان بعد از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۸۰

هجمه علیه حجاب اسلامی و اهمیت آن ۱۰۴

هدایای نامزدی ۵۸

هدف از خلقت ازدواج در جهان آفرینش ۲۰

هدف ازدواج ۶۳

هدف اسلام از ازدواج ۱۱

هدیه و رضایت دو جانبه ۴۹

هم شأنی ۱

همایش اسلام و فمینیسم ۲

همایش سراسری زنان ۸۷

همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی _ اجتماعی و جهانی سازی ۸۷

همایش سراسری زنان، مسائل فرهنگی. اجتماعی و جهانی سازی ۸۵، ۸۶، ۸۸

همسر ابولهب ۸۱

همسر حضرت ایوب علیه السلام ۸۱

همسر حضرت هود علیه السلام ۸۱

همسر زکریا علیه السلام ۸۱

همسر عزیز مصر ۸۱

همسر عمران علیه السلام ۸۱

همسر فرعون، رفتارهای طاغوت ستیزانه آنان و آثار و نتایج آن ۲۳

همسران پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم (ماریه قبطیه، عایشه و حفصه) ۱۶

همسران حضرت نوح و لوط علیه السلام ۸۱

همسرداری ۴

همسر لوط علیه السلام در اسلام ۷

همسر لوط علیه السلام در یهود ۷

همسر موسی علیه السلام در اسلام ۷

همسر موسی علیه السلام در یهود ۷

هم گونی کمال انسان زن و مرد ۸

هم گونی یا تفاوت نگرش اسلام را با اسناد بین المللی در زمینه موضوع پرآوازه خشونت علیه زنان ۴۶

هم یاری با اعضای خانواده در اقدامات سیاسی و جلوه هایی دیگر از مشارکت سیاسی بانوان ۷۷

هوس رانی ۱۰۷

هویت انسانی یگانه برای مردان و زنان در اسلام ۱۰۲

هویت جنسی ۵۰

هویت زن امروز به ویژه زن مسلمان ۷۱

هویت و عظمت زن ۱۲

هیچ تفاوتی بین زن و مرد وجود... ۱۳

واحد خواهران دفتر تبلیغات اسلامی ۲۴

واژه (اسوه) ۸۱

واژه حجاب ۱۰۵

واقعیت زن در گذشته و حال ۴۹

واکنش های اجتماعی در برابر کشف حجاب ۱۰۶

وجه اشتراک اختلاف بین زن و مرد ۳۳

وجوب جهاد بر زن ها و حضور آنان در میدان ها ۹۴

وجوه اشتراک و افتراق حقوق زن براساس قانون و مقررات جمهوری اسلامی و کنوانسیون ۶۲

وزانت اجتماعی زن ۱۲

وسوسه های شیطانی ۱۰۷

وضع حقوق زن در نگاه حضانت و سرپرستی کودک ۲۸

وضع حقوقی زن در انحلال نکاح از طریق طلاق ۲۸

وضع زن در دوران نبوی ۱

وضعیت اجتماعی زن پیش از اسلام ۶۶

وضعیت اعراب جاهلی و رفتار آنان با زنان ۲۳

وضعیت حجاب زن در پیش از اسلام و بعد از اسلام ۱۰۴

وضعیت زن در تمدن ایران ۶۳

وضعیت زن در تمدن روم ۶۳

وضعیت زن در تمدن هند و چین ۶۳

وضعیت زن در تمدن یونان ۶۳

وضعیت زن در ایران قبل و پس از انقلاب اسلامی ۷۱

وضعیت زن در برخی فرهنگ ها ۶۳

وضعیت زن مسلمان و نقش وی در اجتماع ۴۵

وضعیت زنان در جوامع پیشین ۳۴

وضعیت سلامت روانی زنان زندانی در زندان زابل ۱۳۸۲_۱۳۸۷

وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران ۳۲

وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان ۳۲

وضعیت موجود مسائل، زنان در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، سلامت ۸۷

وظایف زن در امر شوهرداری ۸۲

وظایف سیاسی زن ۱

وظایف مخصوص شوهر ۲۶

وظایف و مسئولیت های سیما به عنوان یک نهاد فرهنگ ساز در مقابله با بدحجابی ۱۰۳

وظایف و مسئولیت های سیما به عنوان یک نهاد فرهنگ ساز در برابر فرهنگ ترویج حجاب و عفاف ۱۰۳

وظیفه زن در برابر حمایت از هویت خانواده در نظام اسلامی ۴۵

وظیفه مسلمانان در پاس داری از زنان و دختران ۱۰۷

وکالت زنان ۵۳

ولایت پدر بر دختر ۳۸

ولایت خانواده از دیدگاه قرآن ۵۲

ولایت در خانواده از منظر روایات ۵۲

ولایت عمومی زنان و شایستگی سیاسی آنان ۱

ولایت و سرپرستی خانواده در قانون ایران ۵۲

ویژگی های الگویی در قلمرو روش اعتقادی بانوان ۷۲

ویژگی های الگویی در قلمرو محتوای تربیت اعتقادی بانوان ۷۲

ویژگی های نفقه زن بعد از انحلال ازدواج ۳۷

ویژگی های همسرشایسته ۷۲

ویژگی و تمایز تفاوت زن و مرد از لحاظ روحی و جسمی ۳۴

ویژگی های بانوان نمونه ۸۱

ویژگی های جریان سیاسی ۳۶

ویژگی های طیف اصول گرا و زنان ۳۶

ویژگی های گرایش فقهی ۳۶

یافته ها و رهیافت هایی در جهت پیوستن به این کنوانسیون ۴۲

یک پرسش و پاسخ زیبا از پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و رابطه زن و مرد ۳۸

یکسان بودن حقیقت انسانی زن و مرد ۶۵

آثار پوشش اسلامی ۱۱۲

آزادی زنان ۱۱۲

آسیب شناسی تربیتی مسئله حجاب در دانشگاه ۱۱۰

آسیب شناسی نظام اجرایی کشور در ترویج حجاب ۱۱۰

آسیب شناسی نهادهای فرهنگی در زمینه فرهنگ حجاب ۱۱۰

آسیب ها و موانع گسترش فرهنگ عفاف و حجاب ۱۱۱

آیه آشکار نکردن زینت «اعدام ابداء» ۱۱۲

آیه جلباب ۱۱۲

آیه حجاب ۱۱۲

آیه عدم تبرج ۱۱۲

اختیارات دولت اسلامی ۱۰۹

اختیارات نظام اسلامی در زمینه جلوگیری از

بدحجابی ۱۰۹

اخلاقی یا حقوقی بودن پوشش اسلامی زنان ۱۰۹

ادیان الهی ۱۱۲

ارتقای فرهنگ پوشش اسلامی ۱۱۲

استثناها ۱۱۲

اصل دخالت دولت در موضوع حجاب ۱۰۹

اصلاح وضع موجود حجاب ۱۱۱

افراط و تفریط ۱۱۲

افزایش التهاب جنسی ۱۱۲

امر به معروف و نهی از منکر ۱۰۹، ۱۱۲

امور حسبه ۱۰۹

انتقادات از پوشش اسلامی ۱۱۲

انسجام خانواده ۱۱۲

اهداف استعمار در مبارزه با حجاب ۱۱۱

ایجاد امنیت ۱۱۲

ایجاد شرایط مطلوب حجاب و عفاف در جامعه ۱۰۹

بدحجابی در دولت اسلامی ۱۰۹

بررسی تاریخی _ اجتماعی حجاب در ایران ۱۱۰

بررسی تحلیلی وضعیت حجاب در ایران ۱۱۰

بررسی نگرش دانشجویان دختر به حجاب ۱۱۰

بسترها و زمینه ها، احکام و آداب ۱۱۲

بهره گیری از قوانین و مقررات کیفری ۱۰۹

پاسخ گویی به پرسش های گوناگون در مورد حجاب ۱۰۹

پژوهشکده فقه و حقوق ۱۰۹

پژوهشگاه علوم و فرهنگ ۱۰۹

پژوهش های فقهی _ حقوقی ۱۰۹

پوشش بانوان از منظر فقهی و سیاسی ۱۱۱

پوشش زنان ۱۱۲

پوشش عبادی ۱۱۲

تاریخچه پوشش زنان ۱۱۲

تبیین حدود و چارچوب شرعی حجاب ۱۰۹

تحکیم خانواده و تأثیر سیاسی ۱۱۲

تحلیل جامعه شناختی ۱۱۰

تشریح پوشش زنان در اسلام ۱۱۲

تعزیرات ۱۰۹

تنوع پذیری و پوشش ۱۱۲

جایگاه پوشش زنان ایران در دوره جمهوری اسلامی ۱۱۰

جلوگیری از بدحجابی ۱۰۹

حجاب اتباع بیگانه در دولت اسلامی ۱۰۹

حجاب در جامعه اسلامی ایران ۱۱۱

حجاب در دانشگاه ها ۱۱۱

حجاب در دولت اسلامی ۱۰۹

حجاب در فرهنگ اسلامی ۱۱۲

حجاب در ایران از سال های آخر حکومت پهلوی دوم تا پایان جنگ تحمیلی ۱۱۰

حجاب سمبل اسلام ۱۱۱

حجاب مسئولیت ها و اختیارات دولت اسلامی ۱۰۹

حجاب و عفاف از منظر امنیت اجتماعی ۱۱۱

حجاب و کارکردهای دولت اسلامی ۱۱۰

حجاب و مسئولیت های رسانه ملی ۱۱۱

حجاب و مصوبه های اجرا نشده ۱۱۱

حجاب، کلید تعدیل تمایلات جنسی ۱۱۲

حجاب؛ حوزه خصوصی و مصلحت عمومی ۱۰۹

حدود و فلسفه حجاب ۱۰۹

حساسی حجاب در دنیای امروز ۱۱۱

حفظ شخصیت انسانی ۱۱۲

حقوقی یا اخلاقی بودن پوشش اسلامی ۱۱۲

حقیقت پوشش ۱۱۲

حکومت و پوشش زنان ۱۱۲

حوزه حدود اختیارات و مسئولیت دولت اسلامی در زمینه پوشش بانوان ۱۰۹

خواستگارانها ۱۱۲

درآمدی بر مبانی کلی فقهی حجاب و مسئولیت دولت اسلامی ۱۰۹

دولت اصلاحات و مسئله حجاب ۱۱۱

رابطه حجاب با تکامل اجتماعی ۱۱۰

رابطه حجاب با حکومت و مصلحت نظام ۱۰۹

رابطه مستقیم رعایت حجاب و عفاف در سلامت روحی ۱۱۲

راه کارها و بایسته های گسترش حجاب ۱۱۰

راه کارهای فرهنگی و آموزشی ۱۰۹

رسانه ملی و بایسته های ترویج حجاب و عفاف ۱۱۰

رعایت نکردن حجاب شرعی در نظام حقوقی ایران ۱۰۹

رکود فعالیت ها ۱۱۲

روش ۱۱۲

ریشه یابی جامعه شناختی بی حجابی ۱۱۰

زمینه ها و عوامل فرهنگی و اجتماعی گسترش بدحجابی ۱۱۰

زنان مسلمان ۱۱۲

سالم سازی فعالیت ها ۱۱۲

سیاست های کلان فرهنگی و مسئله حجاب ۱۱۱

سیاست گذار در امر تحکیم خانواده ۱۱۲

شورای فرهنگ عمومی و عزم ملی برای مهار بدحجابی ۱۱۱

ضرورت نگاه علمی به موضوع حجاب ۱۱۱

طرح های ساماندهی حجاب و عفاف ۱۱۱

علل سیاسی ۱۱۲

علل فردی، خانوادگی و اجتماعی گسترش بدحجابی ۱۱۰

عملکرد نهادهای حکومتی در جلوگیری از بدحجابی ۱۰۹

عوامل گریز از پوشش اسلامی ۱۱۲

فرهنگ سازی برای گسترش حجاب ۱۱۱

قاعده تعزیر و مصالح نظام اسلامی ۱۱۲

کودکان ۱۱۲

گسترش پدیده بدحجابی در جامعه ۱۰۹

گسترش حجاب در دولت اسلامی ۱۰۹

گسترش فرهنگ حجاب و عفاف در جامعه ۱۰۹

گسترش و پاسداری فرهنگ عفاف و حجاب ۱۱۰

الگوی فعالیت زنان ۱۱۲

مبانی اهداف و وظایف کلی حکومت اسلامی ۱۰۹

مبانی مسئولیت حکومت اسلامی در ترویج حجاب ۱۰۹

مبانی مسئولیت دولت اسلامی در زمینه حجاب بانوان ۱۰۹

مبانی و راه کارهای قرآن برای گسترش عفاف و حجاب ۱۰۹

مجلس شورای اسلامی و طرح ساماندهی مد و لباس ۱۱۱

محارم ۱۱۲

محدوده حجاب جهان گردان و اتباع بیگانه ۱۰۹

مرد معالج ۱۱۲

مردان سفیه ۱۱۲

مرکز امور زنان و خانواده ۱۱۲

مفاد فقهی و حقوقی جرم بی حجابی ۱۰۹

مفاهیم (حجاب، لباس، پوشش) ۱۱۲

مقابله با بدحجابی ۱۰۹

مقالات فرهنگی _ اجتماعی ۱۱۰

مقایسه رویکرد قرآن کریم و سیاست جمهوری اسلامی در طرح موضوع حجاب ۱۰۹

موضوع پوشش بانوان ۱۰۹

نظام اسلامی و مسئله پوشش زنان ۱۱۰

نقد سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران در برخورد با بدحجابی ۱۰۹

موضوع پوشش بانوان ۱۰۹

نظام اسلامی و مسئله پوشش زنان ۱۱۰

نقد سیاست جنایی جمهوری اسلامی ایران در برخورد با بدحجابی ۱۰۹

نقد و بررسی ادله فقهی الزام حکومتی حجاب ۱۰۹

نقد و بررسی الگوهای حجاب اسلامی در سه دهه اخیر ۱۱۰

نقش حاکمیت اسلامی در تربیت دینی حوزه حجاب ۱۱۰

نقش حجاب در شکل‌گیری هویت ملی و دگرگونی‌های سیاسی در ایران ۱۱۰

نگاه فرهنگی به موضوع حجاب ۱۱۱

نگاهی به پوشش زنان جهان گرد ۱۰۹

نگرش جامعه‌شناختی به پدیده بدحجابی ۱۱۱

نگرش جرم‌شناسی به پدیده بدحجابی ۱۰۹

نیروی انتظامی و مقابله با پدیده بدحجابی ۱۱۱

وظیفه حکومت اسلامی در زمینه پوشش بانوان ۱۰۹

هست‌ها و بایدهای فرهنگ حجاب و عفاف ۱۱۰

هویت فردی و حقوق انسانی زن ۱۱۰

ص: ۲۴۳

دفتر دوم: کتاب شناسی توصیفی خانواده

اشاره

پیش‌گفتار

خانواده به عنوان نخستین نهاد بشری، کوچک‌ترین واحد اجتماعی و بخش جدایی‌ناپذیر جامعه، اثرگذارترین محیط بر شخصیت روانی و هویت فرهنگی فرزندان که آینده‌سازان جامعه‌اند، به شمار می‌رود. همچنین فضای فرهنگی خانواده، در پی حضور اجتماعی والدین و ورود فرزندان به جامعه، ضمن اثرگذاری بر شکل فرهنگ جامعه، از دیگر نهادهای اجتماعی اثر می‌پذیرد.

با مطالعه دقیق پیرامون فضای درونی خانواده و توجه به روزمرگی آن و با در نظر گرفتن عناصری چون رضایت از زندگی مشترک، مدیریت داخل خانه، جایگاه هر فرد، توزیع قدرت، نوع ارتباط میان اعضا، دغدغه‌های مختلف کاری و فرهنگی آنها و شیوه‌های والدین در پرورش فرزند، می‌توان به شناختی جامع از خانواده رسید. براساس این شناخت، می‌توان از نیروهای مهم این نهاد اجتماعی برای پیشرفت جامعه استفاده کرد و در صورت وجود ناهماهنگی‌ها و مشکلات درونی، برای کاهش تنش‌ها و ایجاد فضای روانی و فرهنگی سالم و آرام، راه‌حلی منطقی و اجراپذیر عرضه کرد.

یکی از معیارهای توسعه فرهنگی در هر جامعه، میزان توجه دانشمندان و پژوهشگران به دانش اطلاع رسانی است. در جوامع پیشرفته، هر پژوهشگر پس از آگاهی از پژوهش‌هایی که پیش از او انجام شده است، می‌کوشد بر میراث علمی پیشینیان بیفزاید. در این زمینه، با مراجعه به کتاب‌شناسی‌های موضوعی، مشخص می‌شود که در چه زمینه‌هایی پژوهش لازم انجام گرفته یا در چه عرصه‌ای، پژوهش‌ها یکنواخت و تکراری شده و در چه موضوع‌هایی، پژوهش بایسته‌ای صورت نگرفته است. در دسترس بودن منبع‌شناسی‌های تخصصی، از هدر رفتن وقت جلوگیری می‌کند و در کمترین زمان، می‌توان به همه منبع‌های مرتبط با موضوع مورد نظر دست یافت. وجود منبع‌شناسی‌های جامع، به مراکز آموزشی و پژوهشی این فرصت را می‌دهد که نارسایی‌های پژوهشی را به دقت شناسایی و برای جبران آن برنامه‌ریزی کنند.

به طور کلی، علمی و ژرف بودن درون‌مایه پژوهش‌ها و پیشرفت دستاوردهای علمی و فرهنگی هر عصر، به ویژه در دوران کنونی که عصر انفجار و انباشت اطلاعات است، به پیشرفت دانش اطلاع رسانی بستگی دارد. پیشینیان ما در هر عصری، متناسب با امکاناتی که در اختیار داشته‌اند، مجموعه‌های اطلاع رسانی روزگار خود را سامان بخشیده‌اند. کتاب فهرست ابن ندیم و الذریعه فی تصانیف الشیعه آقا بزرگ تهرانی، دو نمونه موفق در تاریخ دانش اطلاع رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی به شمار می‌روند.

متأسفانه دانش اطلاع رسانی در سرزمین‌های اسلامی، به ویژه ایران، در مراحل ابتدایی قرار دارد و هنوز فهرست جامع کتاب‌های منتشر شده به

زبان های فارسی و عربی در دست نیست. فهرست های موجود نیز همه دوره های زمانی را در بر نمی گیرند. گذشته از این، کمبود کتاب شناسی تخصصی و جامع در بیشتر زمینه ها آشکار است. بنابراین، لازم است برنامه ریزان فرهنگی کشورهای اسلامی، برای گردآوری مجموعه های اطلاع رسانی ملی، بسیج علمی همگانی تشکیل دهند.

خانواده، واحدی اجتماعی با جنبه های گوناگون است که به دلیل اهمیت و جایگاه ویژه اش، از دیرباز، اندیشمندان اجتماعی به آن توجه داشته اند. ارتباط و کنش متقابل خانواده با دیگر اجزا و نهادهای جامعه که به پویایی و پیشرفت خانواده انجامیده و نیز پایداری و پابندی آن در طول زمان، سبب شده است بسیاری از اندیشمندان، در حوزه های گوناگون علمی، با رویکردهای مختلف، درباره این واحد اجتماعی سرنوشت ساز مطالعه کنند. در دوره های گذشته، بیشتر رویکردها دینی، اخلاقی، فلسفی و حقوقی بود. از قرن نوزدهم میلادی مجموعه ای از رویکردهای جدید پدید آمد که به بررسی های تاریخی، مردم شناختی، روان شناختی و جامعه شناختی در این زمینه پرداختند.

محدوده پژوهش این کتاب شناسی، در قلمرو زبان فارسی و تنها درباره کتاب هایی است که در ایران منتشر شده و در دسترسند. از این رو، تمام کتاب هایی را که در این مجموعه کتاب شناسی معرفی شده اند، در کتاب خانه های مهم و معتبر کشور می توان یافت.

این مجموعه، شش بخش دارد. در بخش نخست، به آثاری درباره خانواده از دیدگاه اسلام پرداخته شده است. در بخش دوم، حقوق خانواده و در بخش سوم، روابط خانواده بیان شده است. فصل بخش به

جامعه‌شناسی خانواده، بخش پنجم به آسیب‌شناسی خانواده و آخرین بخش به خانواده و ازدواج اختصاص دارد.

در این کتاب تنها ۷۶ اثر معرفی شده است و بنابراین، این کتاب‌شناسی همه منابع مکتوب درباره خانواده را دربرنمی‌گیرد. بی‌تردید، منابع یادشده نیز از میان ده‌ها کتاب، به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند و به طور طبیعی، کتاب‌های ارزشمند و مهم دیگری نیز وجود دارد، ولی از آنجا که هدف از گردآوری این مجموعه، معرفی تمامی منابع موجود نبوده است، جای خرده‌گیری نخواهد بود. همچنین، توصیف افزون‌تر برخی کتاب‌ها به معنای اهمیت بیشتر آنها نیست.

در پایان کتاب، برای دسترسی آسان به پدیدآورندگان آثار، نمایه اشخاص و به منظور شناسایی آسان موضوع‌ها، نمایه جامع موضوعی فراهم آمده است. بدین ترتیب، پژوهشگران گرامی در سریع‌ترین زمان ممکن می‌توانند از جزئی‌ترین موضوع در زمینه خانواده آگاه شوند.

بخش اول: خانواده از دیدگاه اسلام

اشاره

۱. اخلاق و خانواده از دیدگاه امام علی علیه السلام

مطلبی، سید ابوالحسن، تهران، انتشارات قدر ولایت، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۲۰ صفحه، رقعی.

این کتاب، پژوهشی در موضوع اخلاق از دیدگاه امام علی علیه السلام است که به شیوه گزارشی و با استناد به روایت‌ها نگاشته شده است. نویسنده در این اثر، به بررسی آداب زندگی در اجتماع و خانواده و تربیت فرزندان از دیدگاه امام علی علیه السلام می‌پردازد. مهم‌ترین عنوان‌های این اثر عبارتند از: جایگاه اخلاق و اهمیت آن از نگاه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و علی علیه السلام، ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها در نگاه علی علیه السلام، آداب معاشرت با مردم و همسایگان و خویشاوندان، برکات صله رحم و آثار سوء قطع رحم، انتخاب همسر و شرایط آن، بحثی گسترده پیرامون اخلاق در خانواده و اصول آن، تدبیر صحیح منزل، تلاش و قناعت، آثار قناعت، گزارشی از چگونگی مهریه، جهیزیه و مراسم عقد و عروسی حضرت زهرا علیها السلام، بحثی دامنه‌دار پیرامون تربیت فرزندان و اصول آن و نقش پدر و مادر در این زمینه.

۲. ازدواج و خانواده در کلام خدا

عزیزی تهرانی، علیرضا، قم، انتشارات دارالصادقین، چاپ اول، ۱۳۷۶، ۱۷۴ صفحه، رقعی.

نویسنده در این اثر، موضوع ازدواج و پیوند خانواده را در کلام خداوند مطرح می‌کند. از آنجا که قرآن دارای ظاهر و باطنی عمیق است،

نویسنده برای فهم مفاهیم و حقیقت آن، به کارشناسان تفسیر قرآن مراجعه کرده و بیشترین بهره را از تفسیرهای المیزان و نمونه برده است. یکی از امتیازهای کتاب، آن است که در آن افزون بر آیات، از روایت ها و نظر اندیشمندان نیز استفاده شده است. مباحث کتاب در پنج فصل تدوین شده است.

در فصل اول با عنوان ازدواج و اهمیت آن، به نیاز طبیعی بشر به نکاح و ازدواج و اهمیت این مسئله در سخنان پیشوایان اشاره شده و فایده های ازدواج و تعدد زوجات بررسی و به شبهه های تعدد زوجات پاسخ داده شده است. آن گاه عوامل و اسباب تعدد زوجات رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و مسئله ازدواج موقت بررسی شده است.

فصل دوم به نام خانواده و اهمیت آن، به اهمیت پیوند خانوادگی، اهمیت نظام خانواده و تعلیم و تربیت خانواده و... اختصاص دارد.

در فصل سوم، به نام محبت و اصلاح در خانه، مطالبی درباره پیوند محکم و محبت عمیق دو همسر، وظیفه زن و شوهر در قبال هم که باید لباس یکدیگر باشند و وظایف مردان در برابر زنان ناسازگار و... آمده است.

آنچه در فصل چهارم به نام حقوق والدین بر فرزندان و حقوق فرزندان بر پدر و مادر می خوانیم، احترام پدر و مادر در مکتب اسلام و در پیشگاه خداوند، نقش مهرورزی متقابل والدین و فرزندان در استحکام جامعه، مقام مادر در قرآن و در روایت ها، حقوق والدین و حق اطاعت از ایشان در روایت ها، آداب ورود به جایگاه مخصوص پدر و مادر، شیوه ابراز محبت پدر و مادر به فرزندان و... است.

در فصل پایانی به نام دوران بارداری و شیردهی مادران، ارزش بارداری، وضع حمل و شیردهی نوزادان در کلام پیامبر و سفارش های قرآن در شیردهی فرزندان بررسی شده است.

۳. تشکیل خانواده در اسلام

قائمی، علی، تهران، انتشارات امیری، چاپ دهم، ۱۳۷۸، ۳۲۰ صفحه، وزیری.

این کتاب براساس سلسله بحث های انجام شده برای جوانانی که در آستانه تشکیل خانواده بوده اند، تنظیم شده است. نویسنده کتاب برای تبیین مسائل خانواده، از آیات، احادیث و سخن بزرگان و دانشمندان بهره برده است. او ازدواج را محبوب ترین بنا در اسلام و عامل پاک دامنی و اخلاق نیک معرفی می کند. این اثر از یک مقدمه مفصل و ده بخش و چندین فصل، تشکیل شده است. نویسنده در مقدمه کتاب به موضوع هایی چون ازدواج، سرآغاز و پیشینه آن، محرک و انگیزه ازدواج و ضوابط و مقررات آن، گستره بحث در زمینه ازدواج، اسلام و مسئله ازدواج، ازدواج و مسئله روز، نتیجه های انحراف از این قانون و آنچه به این انحراف دامن می زند، دورنمای آینده، چاره جویی های اسلامی، هدف این مباحث و ضرورت و دامنه و منابع آنها پرداخته است.

در بخش اول با عنوان «مسئله ازدواج»، اهمیت ازدواج، ضرورت و مشکلات و هدف های ازدواج مطرح می شود.

در بخش دوم به نام «اصولی در انتخاب همسر»، از شرایط کلی و شرایط اختصاصی زوجین و موانع همسری سخن گفته شده است.

در بخش سوم به نام «پیمان ازدواج»، مراسم خواستگاری، مهر و قرارداد ازدواج بررسی می شود.

بخش چهارم «مراسم و روابط ازدواج» نام دارد و به بررسی مراسم ازدواج، روابط همسری و تولید نسل می پردازد.

در بخش پنجم که «حقوق و روابط انسانی زوجین» است حقوق زن بر شوهر و شوهر بر زن، روابط انسانی شوهر با زن و زن با شوهر بیان می شود.

در بخش ششم به نام «مباحثی در زمینه ازدواج»، تعدد زوجات، مسائل و شرایط تعدد زوجات، ازدواج موقت و شرایط آن مطرح می شود.

در بخش هفتم که «امنیت خانواده» نام دارد، درباره پاکسازی محیط اجتماعی، ضمانت و شیوه های اجرایی، کنترل در اجتماع و مراقبت ها در خانواده توضیح داده می شود.

بخش هشتم، «فسخ ازدواج، طلاق و پی آمدهای آن» است که در آن به مسئله طلاق و راه های پیشگیری از آن، مسائل مربوط به این موضوع و آثار و پی آمدهای طلاق پرداخته می شود.

در بخش نهم که «عوامل فسخ یا قطع روابط همسری» نام دارد، عوامل فسخ یا بطلان ازدواج، موانع ادامه همسری، غیبت یا مرگ شوهر، مطرح می شود.

نویسنده در بخش پایانی به خلاصه کردن بحث ها و نتیجه گیری از آنها می پردازد.

۴. تشکیل خانواده و روابط متقابل اعضای آن از نظر اسلام

صالحی بیرجندی، مجید، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق علیه السلام، دانشکده الهیات و معارف اسلامی و ارشاد، استاد راهنما: علی قائمی، استاد مشاور: حسن مصطفوی، علی اکبر حسینی، ۱۳۶۹، ۲۰۹ صفحه.

در این پژوهش، اهمیت و هدف تشکیل خانواده و وظایف متقابل زوجین و فرزندان و والدین از دیدگاه اسلام، بیان شده است. روش تحقیق در این رساله، روش کتابخانه ای است و اطلاعات آن با فیش برداری گردآوری شده است. پژوهش حاضر در سه بخش و نه فصل تنظیم شده است.

بخش اول که به کلیات اختصاص دارد، وضعیت خانواده را در جهان معاصر و سپس در اقوام و ادیان پیشین، مانند اقوام وحشی، روم و یونان قدیم، ایران باستان، عرب های جاهلیت، مسیحیان و یهودیان بررسی کرده است.

در بخش دوم، به مسئله خانواده از دیدگاه اسلام پرداخته شده است. در این بخش ابتدا اهمیت خانواده در اسلام و تأکید و تشویق اسلام به تشکیل خانواده و نکوهش ترک آن و سپس هدف از تشکیل خانواده و نقش آن در زندگی فردی و اجتماعی بیان شده است. در قسمت دیگری از این بخش، تدبیرهای اسلام برای ماندگاری کانون خانواده و گرمی آن معرفی و بررسی شده است.

در بخش سوم، روابط متقابل اعضای خانواده بررسی می شود. اجتماع کوچک خانواده، در حقیقت هسته و واحدهای تشکیل دهنده جامعه بزرگ به شمار می آید. حقوق و قوانینی که برای پایدار ساختن ارتباط افراد این جامعه کوچک وضع می شود و نظام خاصی به آن می بخشد، در اصلاح جامعه بزرگ و نظام آن و برآورده ساختن هدف های مشترک اجتماعی بسیار مؤثر است. از این رو، اسلام با دیدگاهی واقع بینانه، از این مسئله استفاده کرده و با وضع کردن حقوقی مخصوص برای هر یک از اعضای خانواده، افکار آنها را به هم نزدیک ساخته است. در این بخش، حقوق تک تک اعضای خانواده در مقابل هم؛ یعنی وظایف زن و شوهر در برابر یکدیگر و وظایف والدین و فرزندان نسبت به هم، از دیدگاه اسلام بررسی شده است.

۵. تقویت مبانی فکری و اعتقادی: اسلام و نظام خانواده

نکونام، محمدعلی (تدوین)، قم، انتشارات مرتضی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۳۴۴ صفحه، وزیری.

اثر حاضر، مجموعه سخنرانی ها، تحلیل ها و راهکارهای تربیتی و اخلاقی درباره استحکام پایه های خانواده است. هر کدام از کارشناسان و

مبلغان مذهبی، بخشی از مسائل تربیتی خانواده را بررسی و آموزه‌هایی روشنگرانه درباره اصول و آداب انتخاب همسر، داوری در اختلاف‌های خانوادگی، ارکان خانواده، نقش تربیتی خانواده، حقوق خانواده، آسیب‌های خانواده و مقام زن بیان کرده‌اند.

عنوان‌های بحث‌های مطرح شده عبارتند از: مقام زن در نظر اسلام نوشته آیت‌الله رسولی محلاتی، مشکل‌سازی رسانه‌ها در مسیر سلامت خانواده اثر دکتر بلند، آفت‌ها و تهدیدهای خانوادگی از حجت‌الاسلام والمسلمین عرفان، حقوق خانواده در اسلام از حجت‌الاسلام والمسلمین عرفان، آفت‌های استحکام و استواری خانواده اثر حجت‌الاسلام والمسلمین عرفان، شیوه‌داوری در اختلافات خانوادگی نوشته حجت‌الاسلام والمسلمین حسینی، روش تربیت نوجوانان و نقش اخلاق در خانواده از حجت‌الاسلام والمسلمین طباطبایی، خانواده و عوامل استحکام آن اثر حجت‌الاسلام والمسلمین طباطبایی، تربیت اخلاقی نسل جوان از حجت‌الاسلام والمسلمین طباطبایی، خانواده و عوامل استحکام آن نوشته حجت‌الاسلام والمسلمین تهرانی، معیارهای اسلام برای انتخاب همسر اثر آیت‌الله رسولی محلاتی.

۶. خانواده از دیدگاه قرآن و حدیث

حسینی، رضا، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، استاد راهنما: مهدی پورگل، استاد مشاور: عبدالرضا مظاهری، ۱۳۷۹، ۵۶۳ صفحه.

هدف پژوهش، تبیین برنامه‌های اسلامی در تشکیل خانواده و دفاع از این سیاست‌هاست. در این پژوهش، برخی از نظریه‌های مکتب‌های دیگر

در این زمینه، رد یا اثبات شده است. همچنین مهم ترین و اصلی ترین روش های کاربردی و عملی در امر مهم تربیت و آموزش فرزندان و اداره زندگی خانوادگی، در قالب مفاهیم عینی و فهم پذیر با استفاده از آیات قرآن و روایت های پیشوایان معصوم علیهم السلام و نظریه های روان شناسان اسلامی و غربی، برای اولیا و مربیان بیان شده است.

در پایان، پژوهشگر نتیجه می گیرد که با پیروی از دستوره های دو منبع گران قدر اسلامی؛ یعنی قرآن و احادیث و سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امامان معصوم علیه السلام و نیز در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی، می توان خانواده اسلامی و انسانی متعادل و مناسبی داشت. همچنین، گام های مؤثر و مثبتی در مسیر پیشبرد تعلیم و تربیت اسلامی برداشت و در نهایت، انسان هایی صالح و شایسته تربیت کرد که با اندیشه های پاک و الهی خود، نقش هایی مفید و سازنده در مسائل دنیوی و اخروی اجتماعات انسانی ایفا کنند.

۷. خانواده در اسلام

مظاهری، حسین، قم، انتشارات شفق، چاپ هفدهم، ۱۳۸۶، ۱۸۴ صفحه، رقی.

این کتاب، حاصل نوزده درس از جلسه های اخلاق اسلامی آیت الله حسین مظاهری است که از روی نوار، نوشته شده و پس از بازبینی ایشان به چاپ رسیده است. در این سلسله درس ها، مطالب مربوط به اخلاق خانواده در اسلام، با استفاده از آیات و روایات، به طور فشرده و همراه با حکایت هایی آموزنده بیان شده است.

مهم ترین موضوع های مطرح شده عبارتند از: مسئولیت خانواده و انواع آن، تعادل اخلاقی، سرپرست بودن مرد بر زن، حکمت تفاوت مرد و زن، عقل و عاطفه در مردان و زنان، معنای آیه «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ»، صفات زن شایسته از دیدگاه قرآن و امامان معصوم علیهم السلام، شیوه موعظه زن، نقش

مهرورزی در زندگی زناشویی، روش حل اختلاف های خانوادگی، علل و حکمت پیدایش اختلاف ها، عوامل مهم در نظام خانواده، حقوق و وظایف زن و مرد، بدزبانی و تأثیر منفی آن بر فرزندان، ایثار و محبت، اهمیت ازدواج در اسلام، اثرپذیری کودکان از والدین، نعمت خانواده و آثار آن، سخت گیری نکردن در امور مادی و معنوی در محیط خانواده، خانواده محل سازندگی، خوش رفتاری، وفاداری، تربیت کودکان، تأثیر عوامل مادی و معنوی در آینده و شخصیت فرزندان، قوانین تربیتی اسلام.

۸. خانواده در قرآن

بهشتی، احمد، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، چاپ دوم، ۱۳۷۷، ۴۱۶ صفحه، وزیری.

خانواده، سنگ بنای اجتماع است و اگر خانواده ها سالم و استوار باشند، می توان به داشتن جامعه ای پویا و متعالی امیدوار بود. نویسنده با استفاده از آیات قرآن مجید و رهنمودهای پیشوایان دینی، به جنبه های مختلف مسائل خانواده پرداخته است. وی در پیش گفتار، ضمن اشاره به وضعیت خانواده در جامعه، کنوانسیون رفع تبعیض از زنان و روح کلی حاکم بر این کنوانسیون، به ویژه موضوع خانواده در آن را تشریح کرده و سپس سرگذشت این کنوانسیون در کشور ایران و نیز دلایل مخالفان و موافقان پیوستن جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون، و مواضع شش گانه دولت در قبال کنوانسیون را بیان کرده است.

در این کتاب، مهم ترین مطالبی که درباره آنها بحث شده است عبارتند از: تشکیل و تثبیت خانواده، مشکل بیوگی در قالب تعریف

خانواده، معیارها در تشکیل خانواده، اقسام سنخیت های لازم و تضادهای ضروری، ضرورت و اهمیت تشکیل خانواده، مسئله مهریه، ازدواج موقت، اختلاف های خانوادگی و شیوه حل کردن آنها، نفقه و اقتصاد در خانواده، آداب معاشرت، زن نمونه، نشوز و شقاق، شرافت خانوادگی، وظایف والدین در قبال فرزندان، خودسازی والدین، پدران و مادران خودساخته، تعلیم و تربیت گام به گام در کانون پرمهر خانواده، مسائل جنسی کودکان، حق حضانت و حاکمیت و ولایت در خانواده و جنبه های آن، حقوق والدین، الگوهای قرآنی، بهداشت و تنظیم خانواده، محرّمیت و ممنوعیت، تعدد زوجات، وراثت و جنبه های آن، عواطف خانوادگی، ظاهر، فرزند خواندگی، ایلاء، فسخ ازدواج و طلاق، انواع طلاق و درمان بیوگی.

۹. خانواده در نگرش اسلام و روان شناسی

سالاری فر، محمدرضا، زیر نظر: سید محمد غروی و محمد کاظم عاطف وحید، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه تهران، سازمان سمت، چاپ دوم، ۱۳۷۶، ۲۳۲ صفحه، وزیری.

خانواده یکی از نظام های اولیه جوامع بشری است که با وجود دگرگونی های اساسی، در هدف ها و کارکردهای خود ثابت مانده است و هنوز در همه جوامع بیشترین اهمیت را دارد. خانواده، مناسب ترین نظام برای تأمین نیازهای مادی و روانی و معنوی بشر است که بهترین بستر را برای تأمین امنیت و آرامش روانی اعضا، پرورش نسل جدید، اجتماعی کردن فرزندان و برآورده ساختن نیازهای عاطفی افراد فراهم ساخته است. در عصر حاضر، نظام خانواده دچار چالش های اساسی شده، به گونه ای که حتی گاه اساس و هستی آن نیز زیر سؤال رفته است.

در بیشتر جوامع از جمله ایران، بر اثر دگرگونی‌های اجتماعی، صنعتی و علمی، مشکلات فراوانی برای خانواده‌ها پیش آمده است. اختلاف‌های خانوادگی، طلاق، فرزندان بی سرپرست و بزهکاری نوجوانان و جوانان، از وجود مشکلات اساسی در خانواده‌های ما خبر می‌دهد. برخی سنت‌ها، اصول اخلاقی و روش‌ها که بنیان خانواده را تقویت می‌کنند، ضعیف و کم رنگ شده‌اند. دوری از هویت ملی و دینی و پذیرش هویت‌های دنیاگرایانه و مخالف اصول اخلاق انسانی نیز افراد را تهدید می‌کند.

این مشکلات نشان می‌دهد خانواده‌ها برای رویارویی با پیچیدگی‌های زندگی کنونی نیازمند راهکارهای تربیتی و روان‌شناختی بسیاری هستند. نکته جالب توجه آن است که ما از پیشینه فرهنگی و علمی پر بار و کارآمدی در این زمینه بهره‌مندیم. در مهم‌ترین متون دینی ما؛ یعنی قرآن و سخنان پیامبر و امامان معصوم علیه السلام، درباره اساسی‌ترین مسائل خانواده تا جزئی‌ترین آنها سفارش‌های سازنده و متناسب با عصر حاضر، بسیار آمده است. این پژوهش به منظور آموزش مسائل روان‌شناختی و دینی به خانواده‌ها و به عنوان منبع کمک‌درسی برای دانشجویان رشته روان‌شناسی تهیه شده است. در این کتاب، افزون بر جدیدترین نکته‌های علمی روان‌شناختی درباره روابط اعضای خانواده و رشد و تربیت فرزندان، دیدگاه‌های اسلام در هر زمینه، در شش فصل آمده است.

نگارنده در فصل اول به نام نگاه اسلام به ازدواج، سیر تاریخی مباحث خانواده از دیدگاه اسلامی، تعریف خانواده، مراحل تحول خانواده، تعریف ازدواج و زمان مناسب آن از دیدگاه اسلام و نیز شرایط‌گزینش همسر در این مکتب را بیان کرده است.

در فصل دوم با عنوان آثار روان شناختی ازدواج، آثار روانی ازدواج مانند پاسخ گویی به نیازهای جنسی، آرامش روانی، رشد و تکامل شخصیت، زمینه سازی برای تربیت فرزند و گسترش روابط اجتماعی از طریق خویشاوندی بررسی شده است.

در فصل سوم که ارکان خانواده نام دارد، به مسئولیت های متقابل زن و شوهر، مسئولیت های والدین، مسئولیت های فرزندان، سلسله مراتب در خانواده و مرزها در خانواده پرداخته شده است.

در فصل چهارم به نام راهکارهای اسلام برای کارآیی و رشد مطلوب خانواده، از نقش بینش های دینی در خانواده، راهکارهای اخلاقی و نیز آموزه های رفتاری اسلام برای کارآیی بیشتر و بهتر خانواده، سخن به میان آمده است.

فصل پنجم، تعالیم اسلام و مشکلات خانوادگی نام دارد که در آن، به عوامل مؤثر در اختلاف های خانوادگی و راه های پیشگیری و حل آنها بنابر آموزه های اسلام اشاره شده است.

در فصل پایانی به نام نظام خانواده در اسلام، انواع خانواده از دیدگاه اسلام، آثار روان شناختی قوانین اقتصادی اسلام بر خانواده، خانواده های الگو در اسلام و طرح کلی نظام خانواده در اسلام بررسی شده است.

۱۰. نظام حیات خانواده در اسلام

قائمی، علی، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، جمهوری اسلامی ایران، چاپ ششم، ۱۳۷۵، ۴۲۳ صفحه، رقعی.

اسلام، خانواده را مهم ترین و اساسی ترین واحد اجتماعی می داند که اساس آن بر محبت و همدلی استوار است و آن را محبوب ترین بناها در پیشگاه خداوند معرفی می کند. روابط در خانواده اسلامی بر پایه دوستی و رحمت بنا شده است و اسلام به گرمی کانون خانواده توجهی دقیق دارد.

نویسنده کتاب، نظام خانواده را از دیدگاه اسلام و قرآن بررسی و بر این نکته تأکید می کند که از دیدگاه اسلام، اصلاحات را از خانواده باید آغاز کرد تا به اصلاحات اجتماعی دست یافت. نویسنده در بخش اول، به تعریف ها و بررسی هایی که درباره خانواده شده است، اشاره ای کوتاه می کند. در بخش دوم، بحث هایی در زمینه ازدواج و انتخاب همسر مطرح می کند و از ارزش ازدواج در اسلام سخن می گوید. در بخش سوم، تشکیل خانواده و نظام خانواده را از دیدگاه اسلام بررسی می کند. در بخش چهارم، به حقوق اعضای خانواده و در بخش پنجم به حقوق والدین و اجداد می پردازد. در بخش ششم درباره خانواده و اقتصاد بحث می کند. در بخش های هفتم و هشتم، از روابط انسانی خانواده و امنیت خانواده سخن می گوید و در بخش های نهم، دهم و یازدهم، علل فروپاشی خانواده و راه های نگاهبانی از خانواده را برمی شمارد. در بخش های دوازدهم و سیزدهم نیز از فروپاشی خانواده و طلاق و زیان های آن سخن می گوید و کتاب را با مباحثی کوتاه درباره ازدواج مجدد و عده زن به پایان می برد.

۱۱. نظام خانواده در اسلام

انصاریان، حسین، قم، انتشارات ام ایها، چاپ نوزدهم، ۱۳۸۱، ۵۸۴ صفحه، وزیری.

نویسنده با استفاده از آیات و روایات، مسائل مربوط به ازدواج و خانواده را توضیح می دهد. این کتاب، دربردارنده متن های سی سخنرانی نویسنده است که در سی فصل تنظیم شده اند. عنوان برخی از فصل های کتاب عبارتند از: آیین ازدواج در نظام هستی، تقوای الهی در خانواده و جامعه، اهداف والای ازدواج در اسلام، موقعیت

زن در تاریخ بشر و اسلام (پاسخ به افکار انحرافی نسبت به زن)، استقلال مرد و زن در اسلام، مقام زن در منطق وحی، مشکلات و موانع ازدواج، شرایط الهی و اسلامی ازدواج (هم شأن بودن)، راه انتخاب همسر (شرایط اسلامی و انسانی در انتخاب همسر)، برنامه های اصیل اسلام در مسئله ازدواج، بهداشت در نظام خانواده (ارزش نظافت و بهداشت در اسلام).

۱۲. نظام خانواده در اسلام (بررسی مقایسه ای)

شریف قریشی، باقر، مترجم: لطیف راشدی، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، مرکز چاپ و نشر، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۱۶۲ صفحه، رقی.

کتاب حاضر به بیان نوع نگرش اسلام به خانواده و نقش آن در جامعه اسلامی پرداخته است. مؤلف با توجه به وضعیت خانواده در دوران معاصر، که در مرحله فروپاشی خود به سر می برد، به مهم ترین عوامل پدیدآورنده این مشکل پرداخته و معتقد است فقدان تربیت دینی و اخلاقی، بی توجهی به مسائل جنسی که نزد تمامی ادیان آسمانی پذیرفته شده و... سبب شده است خانواده در جوامع غربی و شرقی رو به نابودی کامل برود. این کتاب از شش بخش کلی تشکیل شده است.

بخش اول «خانواده و مسائل جنسی» نام دارد و عنوان های مطالب آن عبارتند از: مفهوم لغوی خانواده، خانواده از دیدگاه جامعه شناسی، خانواده از دیدگاه اسلام، خانواده و جامعه، زن و مرد، انواع خانواده، بی توجهی خانواده به فرزندان خویش، توجه و محبت خانواده به فرزندان خویش، خانواده مستبد، خانواده افراطی، خانواده دمکراتیک، خانواده و

رفتار کودک، حمایت از خانواده، نظام های دشمن خانواده (نظام مارکسیستی و فراماسونری)، تنظیم خانواده، ازدواج یک سنت الهی، ازدواج وسیله حفظ دین.

در بخش دوم با عنوان «عناصر تشکیل دهنده خانواده»، این بحث ها مطرح می شود: آگاهی در مسئله ازدواج، صفات عالی در یک زن، زنان بد و شرور، صفات و ویژگی های متعالی در مرد، صفات و ویژگی های نکوهش شده در مرد، خواستگاری، هم کفو بودن و همتایی در اسلام (نظریه های مذاهب اسلامی: مذهب مالکی، مذهب حنفی، مذهب حنبلی، مذهب شافعی، مذهب امامیه)، تحریم ازدواج با محارم، حقوق مرد، ...

بخش سوم «به بارداری و زایمان» اختصاص دارد. در بخش چهارم به نام «عوامل تحکیم خانواده»، از اشاعه محبت، همکاری، اطاعت زن از شوهر، پرهیز از سخنان زشت، دوری از دشمنی، نرمی و مدارا، احترام به همسر، اظهار محبت به زن و توسعه و گشایش در زندگی، سخن به میان آمده است.

در بخش پنجم با عنوان «عوامل فروپاشی خانواده»، به علل این پدیده شوم پرداخته شده است، از جمله نبودن برنامه منظم میان زن و شوهر، بی توجهی به زن در امور زناشویی، تحقیر زن از سوی شوهر، تحمیل سلطه زن، خودداری مرد از دادن خرج خانواده، فقر، می گساری، خیانت، شک، عقیمی، مرگ مادر، طلاق، کراهت طلاق، آثار شوم طلاق، حکمت تشریح طلاق، ارکان طلاق، صیغه، طلاق دهنده، طلاق داده شده، شهود.

در بخش ششم نیز «شیوه های تربیتی در نظام خانواده» بررسی می شود.

ص: ۲۶۵

بخش دوم: حقوق خانواده

اشاره

۱۳. احکام، آداب، حقوق و مسئولیت‌ها: فقه خانواده در جهان معاصر

زحیلی، وهبه، ترجمه: عبدالعزیز سلیمی، تهران، انتشارات احسان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۴۲۱ صفحه، وزیری.

این مجموعه، مطالبی را در پاسخ‌گویی به نیازهای خانواده‌های مسلمان در زمینه احکام و مسائل شرعی و اخلاقی، براساس فقه و شریعت اسلامی دربردارد. نویسنده برای بالا بردن سطح آگاهی دینی خانواده‌ها و نشان دادن نقاط قوت شریعت اسلام در این باره، مطالب خود را در پنج بخش تنظیم کرده است. در بخش اول، به تعریف‌ها و اصول و ماهیت نظام خانواده پرداخته و در بخش دوم، مراحل تشکیل خانواده را با عنوان «مقدمات ازدواج و پی آمدهای آن» تحلیل کرده است. بخش سوم، به معرفی حقوق عمومی و خصوصی اعضای خانواده، یعنی زن، شوهر و فرزندان، حقوق سالمندان، حقوق همسایگان و حقوق اطفال اختصاص یافته است و بخش چهارم فعالیت‌ها و مسئولیت‌های خانواده، از جمله فعالیت‌های ورزشی، عادت‌ها و رسم‌های مربوط به جشن و عزا و ثروت و مالکیت از نظر اسلام را بررسی می‌کند.

در پایان، مسئله طلاق، ایلاء، لعان و پی آمدهای هر یک بررسی شده است.

۱۴. بررسی احکام تنظیم خانواده (کنترل نسل) از دیدگاه امامیه

کریمی، زینب، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده الهیات، ادبیات و علوم انسانی، استاد راهنما: جواد سرخوش، استاد مشاور: زهرا فهرستی، ۱۳۸۴، ۲۰۴ صفحه.

هدف های پژوهش، بیان مفهوم تنظیم خانواده، به دست آوردن حکم افزایش نسل با توجه به روایت ها، بررسی شیوه های پزشکی تنظیم خانواده، مطالعه نظریه فقها و تعیین معیارهای فقهی در کاربرد شیوه های تنظیم خانواده و بررسی حکم تنظیم خانواده از دیدگاه احکام اولیه، ثانویه و احکام حکومتی است. این پژوهش، با شناسایی و گردآوری منابع فقهی، پزشکی و جمعیت شناسی مربوط به موضوع رساله و با استفاده از بانک های اطلاعات رایانه ای آغاز می شود. مراحل بعدی، مطالعه و فیش برداری مطالب مربوط با موضوع، نگارش اولیه مطالب براساس طرح پژوهش، رفع اشکالات نگارشی براساس نظریه و راهنمایی های استادان راهنما و مشاور و در پایان، چینش فصل ها براساس محورهای اصلی پژوهش و اولویت های موضوعی در هر فصل است.

پایان نامه حاضر، هشت فصل دارد. فصل اول: تعریف و تبیین جایگاه خانواده در اسلام. فصل دوم: تعریف و تبیین مفاهیم تنظیم خانواده. فصل سوم: بیان نظریه های جمعیت شناسی. فصل چهارم: بررسی حکم فقهی _ اصولی تکثیر نسل. فصل پنجم: بررسی شیوه ها و حکم اولیه تنظیم خانواده با مطالعه نظریه های فقها. فصل ششم: بررسی مبانی فقهی تنظیم خانواده با جست و جو در آیات قرآن کریم و روایت ها و مطالعه کتاب های فقهی در مورد موضوع مورد بحث. فصل هفتم: دلایل مخالفان تنظیم خانواده و پاسخ به شبهه های آنها. فصل هشتم: بررسی حکم تنظیم خانواده به عنوان احکام ثانویه و حکم حکومتی آن.

۱۵. بررسی تطبیقی مبانی فقهی مسأله تنظیم خانواده

خلجی، حسن رضا، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده واحد علوم و تحقیقات، استاد راهنما: سید محمد موسوی بجنوردی، استاد مشاور: علیرضا فیض، ۱۳۷۷، ۲۴۰ صفحه.

این پژوهش، درباره تنظیم خانواده از دیدگاه فقه و فقهاست. به باور نویسنده، تنظیم خانواده از جمله مسائل اجتماعی است که حکم شرعی آن متناسب با زمان و مکان، تغییرپذیر است و حکم واحدی ندارد. وی معتقد است اسلام برای جامعه، جمعیتی متناسب با امکانات و شرایط آن جامعه می خواهد. از این رو، با تنظیم خانواده مخالفتی ندارد و حتی می توان تنظیم خانواده را از نظر شرعی الزامی کرد. رساله، با مقدمه ای درباره تعریف تنظیم خانواده و هدف ها و تاریخچه آن آغاز و سپس نظریه طرف داران و مخالفان افزایش جمعیت بیان شده است. ارزیابی نظریه مالتوس، نظریه جمعیت ثابت و جمعیت متناسب، از دیگر مباحث رساله است. در ادامه، دلایل جواز تنظیم خانواده همچون اصل اباحه، قاعده نفی عسر و حرج، قاعده لاضرر و دلایل جواز عزل آمده است. نگاهی گذرا به حکم ثانوی و حکم حکومتی تنظیم خانواده و آشنایی با روش های پیشگیری و سقط جنین، مباحث پایانی کتاب را تشکیل می دهند.

۱۶. بررسی فقهی حقوق خانواده، نکاح و انحلال آن (مواد ۱۰۳۴ تا ۱۱۵۷ قانون مدنی)

محقق داماد، سید مصطفی، تهران، انتشارات مرکز نشر علوم اسلامی، چاپ دوازدهم، ۱۳۸۴، ۵۲۹ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، تحلیل فقهی _ حقوقی بحث های خانواده است که با استفاده از متون و منابع اصیل فقهی و مقایسه آنها با قوانین و اصول حقوقی

نظام های غیراسلامی، برای آگاه کردن طلاب و دانشجویان، در دو باب و چندین فصل چاپ شده است. باب اول با عنوان «نکاح» شامل هشت فصل است. نویسنده در فصل اول، درباره خواستگاری، مورد خواستگاری، برهم زدن نامزدی و وضعیت مخارج و هدایای دوران نامزدی بحث می کند. در فصل دوم، درباره قابلیت صحتی برای ازدواج، سن ازدواج، اجازه ولی در نکاح دختری که شوهر نکرده است و سقوط اجازه ولی محجور، سخن می گوید. در فصل سوم، موانع نکاح مانند قرابت نسبی، قرابت رضاعی، قرابت سببی (قرابت بالمصاهره)، ازدواج با همسر دیگری، حرمت ابدی به واسطه لعان، عقد نکاح در حال احرام، زنا با زن شوهردار یا معتده، ... حرمت پس از طلاق سوم، حرمت پس از طلاق نهم، حرمت نکاح با غیرمسلمانان، ازدواج زن ایرانی با تبعه خارجی، ازدواج محصلان و مأموران و نمایندگان دولتی با زن تبعه خارجی، بررسی شده است.

فصل چهارم تا هشتم به این موضوع ها اختصاص دارد: شرایط صحت نکاح، وکالت در نکاح، نکاح منقطع، مهر، حقوق و تکالیف زوجین در برابر یکدیگر، رابطه زوجیت و حقوق، سرپرست خانواده، نفقه، حق انتخاب مسکن، منع زوجه از اشتغال، حق تصرف زوجه در دارایی خود، شروط ضمن عقد نکاح و ... .

«انحلال عقد نکاح» عنوان باب دوم و شامل دو فصل است. در فصل اول، موارد امکان فسخ نکاح مانند جنون زوجین، عیوب مرد، عیوب زن، خودداری شوهر از دادن نفقه یا عجز او و ... بررسی شده است. فصل دوم درباره مباحث طلاق است و عنوان هایی که در آن آمده عبارتند از: طلاق، اختیار طلاق، شرایط طلاق، شرط تنجیز در طلاق، شرایط طلاق دهنده، ولایت بر طلاق، وکالت در طلاق، انحلال عقد منقطع، اقسام طلاق، عده، بررسی تطبیقی طلاق، طلاق در

مذاهب مختلف اسلامی، طلاق در کشورهای اسلامی، طلاق در حقوق کشورهای اروپایی و امریکایی، طلاق در حقوق کشورهای سوسیالیستی.

در پایان کتاب، در عنوان «ضمائم»، مطالبی چون صیغ مفصله عقد نکاح، رأی وحدت رویه در مورد ماده ۱۰۴۳ ق.م.، شرایط مندرجه در نکاحیه، دادگاه صالح در دعاوی خانواده، سؤال ملاعلی نوری از میرزای قمی در مورد بذل مدت توسط ولی و پاسخ آن، آمده است.

۱۷. تمکین بانو، ریاست شوهر از دیدگاه قانون مدنی و جامعه (مواد ۱۱۰۸ و ۱۱۰۵ ق.م)

صدیق اورعی، غلامرضا، ویراستار: سیده فاطمه محبی، تهران، انتشارات سفیر صبح، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۲۱۹ صفحه، رقعی.

«تمکین بانو، ریاست شوهر»، با دو رویکرد حقوقی و جامعه شناختی، دو نقش همسری (بانو و شوهر بودن) در سازمان خانواده را بررسی می کند. پرسش های اساسی که این پژوهش، درصدد پاسخ دادن به آنها است، عبارتند از:

الف) قانون مدنی و شرع مقدس، چه مواردی را جزو تمکین زن و ریاست شوهر می داند؟

ب) در عرف جامعه و فرهنگ مردم، تمکین زن و ریاست شوهر چه تعریفی دارد؟

ج) درباره تمکین زن و ریاست شوهر، در جامعه ما چه هنجارهایی وجود دارد؟

مطالب این کتاب، به دو بخش کلی تقسیم شده اند: بخش نخست «تمکین زن» و بخش دوم «ریاست شوهر»

در بخش نخست، به استناد ماده ۱۱۰۸ قانون مدنی، نقش زن (زوجه) در قالب تمکین، بررسی شده است. براساس این ماده، هرگاه زن بدون مانع مشروع، از انجام دادن وظایف زوجیت خودداری کند، مستحق نفقه نخواهد بود.

در فصل اول از بخش نخست، جنبه های فقهی و حقوقی این ماده قانونی، از دیدگاه قرآن و منابع روایی بررسی شده است، اما از آنجا که خود واژه «تمکین» در قرآن به کار نرفته، با بررسی مفهوم مخالف آن؛ یعنی «نشوز»، بحث تمکین پی گرفته شده است. در بررسی روایت ها، بیست روایت درباره حکم تمکین زن و وظایف او در برابر شوهر نقل و در پایان، وظایف کلی زن چنین معرفی شده است.

یک _ خارج نشدن زن از منزل، مگر با اجازه شوهر.

دو _ خود را در اختیار شوهر قرار دادن و مقدمات آن و عرضه نکردن خود به غیر شوهر، که در اصطلاح، «تمکین» و «عفت» نامیده می شود.

سه _ خشنود کردن شوهر و ترک آزار او.

در ادامه، با تأکید بر دوطرفه بودن حقوق و تکالیف زوجین، سی روایت درباره وظایف واجب شوهر، مطرح و چنین نتیجه گیری شده است.

اول _ شوهر باید خوراک، پوشاک و مسکن زن را تأمین کند.

دوم _ شوهر نباید از بار هزینه خانواده شانه خالی کند.

سوم _ شوهر نباید به زن ستم کند و او را آزار دهد و کتک بزند.

چهارم _ شوهر باید دست کم هر چهار ماه یک بار، با زن آمیزش جنسی داشته باشد.

بررسی نظر فقها درباره رابطه تمکین زن با مهریه و نفقه، بیتوته شوهر با زن و تأدیب او، مطالب پایانی فصل اول را تشکیل می دهد.

در فصل دوم با عنوان مبانی جامعه‌شناختی تحقیق، پس از تأکید بر هدف اصلی این پژوهش که بیان عرف، قواعد و هنجارهای تمکین زن (زوجه) از شوهر است، به چالش‌هایی می‌پردازد که نقش زن (زوجه) در جامعه ما با آن روبه روست. این بحث‌ها با عنوان‌هایی چون تفسیر ناسازگار نقش، تناقض درون نقش، تناقض در هنجارهای نقش‌های مختلف، ابهام نقش، گران باری نقش، ناهماهنگی نقش و پایگاه اجتماعی، به اختصار مطرح شده است.

در فصل سوم از بخش اول، پس از بررسی راه‌های رسیدن به عرف و هنجار در جامعه ما درباره تمکین زن، مراجعه به منابع شرعی و حقوقی و مطبوعات و نیز انجام دادن پژوهش‌های پیمایشی، راه‌های معتبر شناسایی هنجارها و عرف جامعه در این باره، معرفی شده‌اند. در ادامه، ضمن مقایسه دیدگاه‌های به دست آمده از این سه حوزه، نکته‌هایی به عنوان نتیجه‌گیری کلی بیان شده است.

در فصل چهارم با عنوان مهندسی اجتماعی، تلاش شده ضمن معرفی مسائل موجود در مسیر رعایت هنجارهای سنتی روابط زن (زوجه) و شوهر (زوج)، اصول راهبردی در مهندسی اجتماعی نیز برای حل این مشکلات و دغدغه‌ها بیان شود.

بخش دوم، مربوط به ریاست شوهر است. در فصل اول این بخش، ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی بررسی می‌شود. براساس این ماده، در روابط زوجین، ریاست خانواده بر عهده شوهر است. نویسندگان در ادامه این فصل، اصول فقهی ریاست شوهر و آیات مربوط به آن را بررسی می‌کنند. آن‌گاه با نقل هجده روایت، بحث ریاست شوهر را پی می‌گیرد. در این

میان، برخی از موضوع های فرعی تر، مانند مسکن، اشتغال زن، خروج زن از خانه و تحصیل او نیز بررسی شده است.

در فصل دوم با عنوان مبانی جامعه شناختی ریاست مرد در خانواده، ویژگی های نقش شوهر در خانواده و برخی مشکلات فراروی این نقش با عنوان هایی مانند تفسیرپذیری نقش، تناقض درون نقش، تناقض در هنجارهای نقش های مختلف، ابهام نقش، تناقض نقش، گران باری نقش، ناهماهنگی نقش و پایگاه اجتماعی و ویژگی های پایگاه اجتماعی بررسی شده است. در پایان، دیدگاه های مختلف درباره وظایف شوهر و قلمرو ریاست وی مقایسه شده اند. در فصل سوم، گزارش جامعه آماری درباره ریاست شوهر، عرضه و ارزیابی شده است.

۱۸. حقوق خانواده

رسایی نیا، ناصر، تهران، انتشارات بهینه، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۱۸۴ صفحه، وزیری.

در این کتاب، حقوق و مسائل مربوط به خانواده از نگاه قرآن و قانون مدنی بررسی شده است. کتاب به سبک کتاب های درسی، در پنج باب برای دانشجویان حقوق قضایی و علوم اجتماعی نوشته شده است. بعضی از عنوان های آن عبارتند از: تعریف خانواده و اهمیت اجتماعی و اقتصادی آن، دیدگاه قانون اساسی و سایر قوانین، تعریف نکاح، فواید و اهمیت آن، انواع نکاح و شرایط صحت آن، مهریه و اقسام آن، حقوق و تکالیف مشترک زوجین، نفقه، شروط ضمن عقد، انحلال نکاح، طلاق و اقسام آن، محجورین و حمایت از آنها، قیم و اختیارات او از نگاه شریعت و قانون مدنی.

۱۹. حقوق خانواده

جعفری لنگرودی، محمدجعفر، تهران، گنج دانش، چاپ اول، ۱۳۶۸، ۳۴۲ صفحه، وزیری.

نویسنده از استادان برجسته دانشگاه و صاحب آثار مهمی در رشته فقه و حقوق است. وی اجازه اجتهاد دارد و دارای تخصص فقهی و حقوقی است.

در کتاب حاضر، حقوق خانواده، از مقدمات آن گرفته تا طلاق، به تفصیل مطرح شده است و با محور قرار دادن حقوق مدنی، شبیه کتاب های فقهی همچون شرایع و رساله های عملیه و نیز با گفت و گوهای فراوان، اجزا و قیدهها و جزئیات قوانین حقوق مدنی به دقت تشریح شده است. همچنین بندها و تبصره های قوانین حقوقی مربوط به ازدواج و طلاق با تکیه بر منابع فقهی شیعه و در بیشتر موارد با تکیه بر کتاب جواهر، به طور مشروح بیان شده است.

مؤلف در تمام موارد، به کتاب های فقهی استناد کرده و در عین حال اهل دقت و نظر بوده و عقیده استوار خود را نیز بیان کرده است. در موارد بسیاری نیز با مقایسه فقه و قانون مدنی، گستردگی فقه را نسبت به برخی مسائل نشان می دهد. چنان که گفته شد، سبک و سیاق کتاب به کتاب های فقهی رایج نزدیک تر است.

۲۰. حقوق خانواده (نفقه و حضانت) در فقه اسلامی و تطبیق آن با قانون مدنی

صالحی، سید مهدی، رساله دکترا، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، استاد راهنما: عبدالکریم عبداللهی نژاد، استاد مشاور: سید مهدی صانعی، ۱۳۸۰، ۲۸۹ صفحه.

در این پایان نامه، نفقه و حضانت از نظر فقهی و حقوقی بررسی و با یکدیگر تطبیق داده می شوند. نویسنده ضمن بیان احکام مربوط به ازدواج

و معرفی حقوق زن و مرد در اسلام، به شرایط و اقسام حق نفقه و حضانت و احکام مربوط به آنها اشاره می کند. وی معتقد است با بررسی جزئیات مسائل مربوط به نفقه، می توان دریافت که شرط وجوب نفقه در عقد دائم، تنها تمکین کردن زوجه از زوج است.

بنابراین، هیچ شرط دیگری مانند ناتوانی یا فقر زوجه یا اطاعت از شوهر در انجام دادن کارهای منزل لازم نیست و این دو فلسفه و علتی که منتقدان برای وجوب نفقه زن می پندارند، شرایط لازم برای دلیل و برهان فقهی بودن را ندارد و به دلیل بدبینی به اسلام است. وی همچنین با توجه به احکام روشن و لطیف اسلام در مورد حضانت کودک، این قوانین را انسانی ترین قوانین موجود می داند که آفریدگار انسان با توجه به همه جوانب عاطفی و حقوقی وضع کرده است. نویسنده در این باره، دلایل فقهای طراز اول شیعه را به طور کامل بیان و آنها را تجزیه و تحلیل فقهی کرده است.

۲۱. حقوق خانواده، ازدواج و انحلال آن

دیانی، عبدالرسول، تهران، انتشارات امید دانش، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۳۹ صفحه، وزیری.

نویسنده، با استناد به منابع فقهی و حقوقی، حقوق خانواده را در حقوق مدنی ایران، تبیین کرده است. کتاب در پنج بخش به مسائل مربوط به ازدواج و انحلال آن می پردازد. برخی عنوان های کتاب عبارتند از: کلیات حقوق خانواده، نامزدی، ازدواج، شرایط متعاقدین، موانع ازدواج، ازدواج موقت، انحلال ازدواج (فسخ و طلاق) و قوانین شکلی مرتبط با خانواده (دادگاه های خانواده).

در بخش پایانی کتاب، نمونه های عملی دادخواست در امور مربوط به خانواده و در پاورقی، مدارک و سخنان فقها و مستندات حقوقی آمده است.

۲۲. حقوق متقابل اعضای خانواده

اسعدی، سیدحسن، تهران، انجمن اولیا و مربیان، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۷۸ صفحه، وزیری.

این کتاب با هدف تبیین حقوق متقابل اعضای خانواده و تشویق آنها به انجام وظایف خود، در سه بخش و چندین فصل تنظیم شده است. در بخش اول، حقوق متقابل اعضای خانواده تعریف و پیشینه تاریخی آن بیان شده است. این پیشینه تاریخی از آغاز تا ظهور اسلام (قانون حمورابی، منشور کوروش کبیر، حقوق رم، حقوق یونان، سقراط، افلاطون، ارسطو، مکتب رواقیون)، حقوق خانواده از ظهور اسلام تا دوره رنسانس و از آغاز دوره رنسانس تا اعلامیه حقوق بشر، را دربرمی گیرد. در بخش دوم، به تعریف حقوق خانواده در جامعه ایرانی و معرفی مبانی و منابع آن و تعریف خانواده و مبانی حقوق متقابل اعضای خانواده پرداخته شده است. آنچه در بخش سوم آمده، عبارتند از: موارد تطبیقی حقوق متقابل اعضای خانواده، حقوق مشترک همسران و تحلیلی تاریخی - تطبیقی از حقوق زن. (حقوق زن در مصر باستان، حقوق زن در بابل، حقوق زن در رم باستان، حقوق زن در چین باستان و دین یهود، حقوق زن در ایران باستان، حقوق زن در عربستان پیش از اسلام، حقوق زن در دین مقدس اسلام، حقوق زن بعد از رنسانس و وضعیت حقوق زنان در جهان امروز، حقوق زن در قوانین جمهوری اسلامی، مقایسه حقوق متقابل خانوادگی زن در قوانین جمهوری اسلامی ایران با موارد مشابه در کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان، حقوق زن بر شوهر، نفقه

زن، مهریه، حقوق شوهر بر زن، حقوق کودک در خانواده، حقوق کودک از هنگام تولد به بعد، حقوق والدین بر فرزند، طلاق و...).

۲۳. حقوق مشترک همسران در خانواده

رحیمی، آسیه، سیدحسن اسعدی و سیده نگار اسعدی، تهران، انجمن اولیا و مربیان، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۸۴ صفحه، پالتویی.

نگارندگان این کتاب، پس از تعریف خانواده، به ویژگی‌ها و وظایف متعادل و تکامل یافته در خانواده اشاره و با استناد به آیات و روایات، برخی از قوانین حقوقی و احکام شرعی پیش و پس از ازدواج را بازگو کرده‌اند. برخی از راه‌های تداوم زندگی مشترک از دیدگاه نگارندگان بدین قرار است: حافظ اسرار هم باشید، به یکدیگر احترام بگذارید، از خواسته‌های غریزی یکدیگر تمکین کنید، همسر خود را امانت و ودیعه الهی بدانید، در ایفای وظایف همسری کوشا باشید، صفات خوب همسران را در فرصت‌های مناسب، اظهار و بر آنها تکیه کنید و از به رخ کشیدن نقطه ضعف‌ها بپرهیزید، روزهای مهم زندگی خود و همسران را هرگز فراموش نکنید، هرگز به منافع شخصی فکر نکنید، هرگز با لحن خشن و آمرانه یا تمسخرآمیز با همسران سخن نگویند.

۲۴. حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر در فقه امامیه و قانون مدنی ایران

قاسمی، علی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، استاد راهنما: احمد تویسرکانی، استاد مشاور: محمدکاظم عمادزاده، ۱۳۷۹، ۱۰۳ صفحه.

موضوع پایان‌نامه، بررسی حقوق و تکالیف زوجین در فقه امامیه و قانون مدنی ایران است. این حقوق و تکالیف که به طور مفصل در

کتاب های فقهی فقیهان بزرگوار شیعه آمده و در قانون مدنی ایران نیز گنجانده شده است، نشان دهنده اهمیتی است که فقه ما به موضوع خانواده و وضع مقررات حاکم بر آن می دهد. از این رو، در این پایان نامه با روش بنیادی استدلالی، حقوق زن و مرد و تکالیف زوجین، به صورت جداگانه در کتاب های فقیهان بزرگوار اسلام بررسی و سپس پیروی قانون مدنی از نظریه های این بزرگواران، نشان داده شده است. در این اثر، ابتدا به صورت کلی اهمیت خانواده و هم دوش و هم کفو بودن زن و مرد در اسلام بررسی و سپس درباره حقوق مشترک زوجین و حقوق اختصاصی هر یک بحث شده است. در مواردی که نظر فقیهان بزرگوار مختلف بود، پس از بیان نظر بزرگان آنها و نظر قانون مدنی ایران، همه این نظریه ها ارزیابی و نظر نگارنده نیز بیان شده است. به طور خلاصه، این حقوق و تکالیف در دو قسمت مشترک و اختصاصی بیان می شود. حقوق و تکالیف مشترک، خوش رفتاری زوجین و همکاری آنها در محکم کردن پایه های خانواده را در برمی گیرد. حقوق اختصاصی زوج عبارت است از ریاست خانواده، شب را در کنار زن به سر بردن و تمکین زن از شوهر و حقوق اختصاصی زوجه عبارت است از: نفقه، مهریه و استقلال مالی زن شوهردار که در پایان به صورت مفصل درباره آن بحث شده و نظر فقهی و احکام مربوطه بیان شده است.

۲۵. دعاوی خانوادگی

مدنی کرمانی، عارفه، تهران، مجمع علمی و فرهنگی مجد، چاپ دوم، ۱۳۸۱، ۲۵۲ صفحه، رقی.

در این کتاب، دعاوی خانوادگی مطرح شده در دادگاه های حمایت از خانواده پیشین و دادگاه مدنی خاص، بررسی شده و در ده بخش با این

عنوان ها گرد آمده است: در بخش اول، برخی از آئین نامه های قانونی و اجرایی حمایت از خانواده بیان می شود. بخش دوم و سوم به موارد انحلال عقد نکاح، انواع طلاق، شرایط طلاق، عوامل مؤثر بر طلاق و عواقب خانواده از هم گسیخته پرداخته است. بخش چهارم و پنجم به ترتیب، موضوع های حضانت، نفقه، مقدار و ماهیت نفقه، شرایط وجوب و سقوط نفقه را دربرمی گیرد. در بخش ششم و هفتم، مهریه، شرایط مهریه، اقسام و موارد استحقاق و نداشتن استحقاق آن و همچنین دعوی نسب، نسب قانونی مادری، پدری، نسب ناشی از شبهه و نسب ناشی از ازدواج باطل مطرح شده است. بخش هشتم، نهم و دهم، به موضوع های دعاوی فرعی قابل طرح در دادگاه خانوادگی، اقلیت های مذهبی و صلاحیت به طور مشروح اختصاص یافته است.

۲۶. دوره مقدماتی حقوق مدنی (خانواده)

کاتوزیان، ناصر، تهران، انتشارات میزان، چاپ چهارم، ۱۳۸۴، ۴۷۴ صفحه، وزیری.

نویسنده با استفاده از مواد قانونی و فتوهای فقیهان امامی، حقوق مدنی ایران را درباره خانواده، در یک مقدمه و دو بخش و یک ضمیمه بررسی کرده است. وی در مقدمه، پس از بیان مفهوم اجتماعی و حقوقی خانواده (طبیعت و اجتماع و خانواده، علوم اجتماعی و حقوق خانواده، تعریف خانواده، گرایش به اصالت حقوق خانواده، مشکل دخالت دولت در خانواده، چهره اخلاقی و مذهبی حقوق خانواده، منابع خانوادگی خویشی) به تعریف قرابت و اقسام آن، طبقه بندی قرابت، حکم قانون مدنی درباره آن و آثار قرابت پرداخته است.

در بخش اول با نام «رابطه زن و شوهر» این عنوان ها آمده است: نکاح (نامزدی، انعقاد نکاح و آثار نکاح)، انحلال نکاح (فسخ نکاح، طلاق و عده). در بخش دوم با عنوان «اولاد» روابط پدر و مادر با فرزندان، نسب مشروع، هم بستگی خانوادگی، حضانت، ولایت و الزام به انفاق مطرح و در قسمت ضمیمه، موضوع فرزندخواندگی بررسی شده است.

۲۷. فقه خانواده

الهامی نیا، علی اصغر، تهیه و تنظیم: نمایندگی ولی فقیه در سپاه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، قم، انتشارات زمزم هدایت، چاپ دوم، ۱۳۸۴، ۱۶۰ صفحه، رقی.

این کتاب در قالب شانزده درس درباره مسائل ضروری خانواده تدوین گردیده است. متن اصلی دروس مطابق با فتاوی امام خمینی رحمه الله می باشد. مباحث اخلاقی آن نیز با تکیه بر آیات قرآن و روایات تنظیم شده است. در برخی موارد مباحث مربوط به احکام ازدواج و خانواده از فتاوی مقام معظم رهبری نیز استفاده شده است و نظر به آموزشی بودن کتاب، چند پرسش نیز در آخر دروس اضافه شده است.

مباحث کتاب عبارتند از: درس اول: تشکیل خانواده (اهمیت ازدواج در اسلام، خواستگاری...)، درس دوم: محارم، درس سوم: حقوق شوهر، درس چهارم: حقوق زن، درس پنجم: امر زناشویی، درس ششم: حقوق کودک، درس هفتم: تنظیم خانواده، درس هشتم: پاکی ها و ناپاکی ها، درس نهم: تغذیه و بهداشت، درس دهم: اخلاق خانواده، درس یازدهم:

هدایت و حمایت، درس دوازدهم: شغل و درآمدها، درس سیزدهم: روابط اجتماعی، درس چهاردهم: ناسازگاری، درس پانزدهم: طلاق، درس شانزدهم: وصیت و ارث.

۲۸. فلسفه حقوق خانواده (کتاب اول): مبانی و منابع (کتاب دوم) اصول و قواعد (کتاب سوم) نقد و بررسی قوانین خانواده در ایران

حیبی تبار، جواد، قم، انتشارات خرم، چاپ اول، ۱۳۸۰، ۵۵۹ صفحه، وزیری.

در این کتاب، مسائل مربوط به روابط خانوادگی، از دیدگاه فقه شیعه و قوانین مدنی جمهوری اسلامی ایران بررسی شده است. از ویژگی های این کتاب، درآمیختن مسائل نظری با کارورزی عملی و اختصاص دادن بخشی از کتاب به مباحث کیفری مربوط به خانواده در جنبه های نظری و عملی است. بعضی از عنوان های کتاب به این قرار است: انواع صلاحیت: ذاتی، محلی، نسبی، آیین دادرسی کیفری و مدنی حاکم بر دادگاه های خانواده، امور حسبی در ارتباط با محاکم خانواده، خواستگاری، هدایای نامزدی و عروسی، موانع ازدواج، مهر و انواع آن، حقوق زوجین، جهیزیه، تمکین و نشوز، ازدواج مجدد، حق حضانت، انفساخ نکاح، طلاق و شرایط و انواع آن، عده طلاق و انواع طلاق. در این عنوان ها مسائل کیفری مربوط به خانواده مطرح شده و مؤلف نیز در پایان هر بحث نظر خود را بیان کرده است. یادآور می شود، عنوان روی جلد چنین است: گام به گام با حقوق خانواده، تحلیل علمی و کارورزی عملی حقوق خانواده، سلسله مباحث حقوقی ویژه قضات، وکلای دادگستری، سردفتران ازدواج، طلاق و اسناد رسمی و دانشجویان رشته های حقوقی.

۲۹. مبانی فقهی استحکام خانواده در فقه امامیه و جایگاه قانونی آن در حقوق مدنی

زیدری، حسین، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه قم، دانشکده علوم انسانی، استاد راهنما: حسین کریمی، استاد مشاور: محمدباقر پارساپور، ۱۳۷۸، ۱۴۸ صفحه.

این پایان نامه با هدف پیشنهاد راه حلی شرعی (براساس قرآن، سنت و فقه شیعی)، قانونی و اخلاقی برای استحکام خانواده، در شش فصل تدوین شده است. فصل اول، درباره پیشینه تاریخی خانواده در ایران و جایگاه آن در اسلام و فصل دوم، درباره انتخاب همسر براساس معیارهای شرعی و منطقی (انتخاب عاقلانه)، خواستگاری و جایگاه آن در شرع و قانون، توجه به ظاهر و ایمان و عقل و درک همسر، انتخاب آگاهانه و آزادانه و جایگاه قانونی آن، مسئله ولایت و وکالت در ازدواج و موارد ممنوعه خواستگاری است.

فصل سوم، به بحث ازدواج، صیغه ازدواج، مهریه در ازدواج، ولیمه در ازدواج، شب زفاف و جایگاه خانواده در قرآن و سنت و قانون مدنی، اختصاص یافته است. در فصل چهارم، به حقوق متقابل زوجین و حقوق متقابل والدین و فرزندان براساس اسلام و قانون مدنی اشاره شده است. در فصل پنجم، اختلاف هایی که ممکن است دامن خانواده را بگیرد و راه حل های آن، از دیدگاه فقیهان بزرگوار شیعه بیان شده است. فصل ششم، به بررسی نقش فرد، جامعه و دولت در آسان سازی تشکیل خانواده و استحکام پایه های آن اختصاص یافته و در مجموع به این نتیجه رسیده است که در استحکام خانواده، سه عنصر نقش اساسی دارند: الف) فرد و خانواده؛ ب) جامعه؛ ج) حکومت. فرد و خانواده باید برای

حفظ کانون خانواده تصمیمی جدی بگیرند و به حقوق و تکالیف خانوادگی از دیدگاه شرع و قانون آگاه باشند.

جامعه باید با رسوم غلط جاهلی و عرف بی منطق مبارزه کند و عزمی ملی لازم است تا گره های کور تشکیل خانواده گشوده شود. دولت نیز چنان که در قانون اساسی آمده است، باید با ایجاد فرصت های شغلی، ساخت مسکن های ارزان قیمت، آگاهی بخشیدن به خانواده ها و ایفای نقش قانونی خود، زمینه ازدواج جوانان و تداوم و استحکام زندگی زناشویی را فراهم سازد؛ زیرا آینده کودکان نیز در گرو گرمی و صمیمیت کانون خانه است و با اصلاح فرد، اصلاح جامعه و دولت امکان پذیر است. بر پایه اصل دهم قانون اساسی، از آنجا که خانواده زیربنای جامعه اسلامی است، همه قوانین و برنامه ریزی ها باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی و بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

۳۰. مسائل ازدواج و حقوق خانواده

بابازاده، علی اکبر، با مقدمه: استاد جعفر سبحانی، تهران، دفتر تحقیقات و انتشارات بدر، چاپ دوم، ۱۳۷۰، ۳۷۶ صفحه، وزیری.

اثر حاضر، پژوهشی در حقوق خانواده از دیدگاه اسلام است که در آن، به تفصیل به مسائل مربوط به خانواده پرداخته شده است. در این کتاب، با استفاده از منابع پر بار اسلامی، رمز موفقیت خانواده و وظیفه و حقوق هر یک از افراد خانواده، اعم از پدر و مادر و فرزندان و نیز کیفیت برخورد زن و شوهر با یکدیگر و حقوق متقابل آنان بیان شده است. این کتاب پنج بخش و ۵۸ فصل دارد و در آن، حدود هفت صد آیه و حدیث، با حفظ متون آنها آمده است. بخش اول «حقوق والدین» است

و عنوان های آن عبارتند از: با پدر و مادر ناصالح چه باید کرد؟، احترام به والدین حتی در حال شرک، حدود اختیارات والدین، آثار نیکی به والدین، آیا مادر بر پدر مقدم است؟، چه کسانی در حکم پدر و مادر می باشند؟، چرا فرزندان با والدین خود مخالفت می کنند؟

در بخش دوم با عنوان «حقوق فرزندان»، مطالبی چون حقوق مادی و حقوق اخلاقی و معنوی فرزندان، تغذیه مادر در زمان انعقاد نطفه، شیرخوارگی و آثار آن، نام گذاری کودک، مهمانی دادن در روز هفتم تولد کودک، احترام به فرزندان، رعایت عدالت در میان آنان، پرورش و آموزش مذهبی و فایده های اولاد صالح مطرح شده است.

در بخش سوم با عنوان «ازدواج یا پیوند مقدس»، این بحث ها مطرح شده است: فضیلت ازدواج، کیفر ترک ازدواج، هدف اصلی ازدواج، آثار دنیوی و اخروی ازدواج، فضیلت وساطت در ازدواج، پیشگامی در ازدواج، ازدواج بر پایه ایمان و اخلاق، احتیاط در انتخاب همسر، موانع ازدواج، نگاه کردن پیش از ازدواج، مراسم شب زفاف، تعدد زوجات و ازدواج موقت.

بخش چهارم «حقوق زن بر شوهر» نام دارد و عنوان های این بخش از این قرارند: حقوق زن در تاریخ، زن در میان اعراب، زن در کشورهای متمدن، اسلام و حقوق زنان، دفاع از حقوق زنان، حقوق مادی و نفقه زن، تأمین نیاز جنسی، نظافت شوهر برای همسر، کانون عشق، روش معاشرت با زنان ناصالح، تنبیه زن یا جنایت خانوادگی، سوءظن نه؛ غیرت آری، اوصاف شوهر شایسته، اخلاق و تلاشگری شوهر، بخشش و سخاوت شوهر، عفت زبان، مهمان نوازی، آراستگی شوهر، امین بودن شوهر و آثار خوش رفتاری با همسر.

در بخش پنجم با عنوان «حقوق شوهر بر زن»، این مطالب بررسی شده است: سرپرست خانواده، زن سازگار عامل سعادت، پاداش شوهرداری، اوصاف زنان شایسته، تمکین و تأمین نیاز جنسی، بهترین همسران، زینت و آرایش برای شوهر، پوشش بدن، حدود پوشش بدن، نگاه کردن به بیگانه، زن و اجتماع، زن و جهاد، دستورات ویژه در حجاب زنان، تدبیر اقتصادی، پاداش کار کردن در خانه شوهر، تقوا و ایمان همسر، تحصیل زن، کار زن در بیرون خانه، زنان و استقلال مالی، حدود کار زن در خارج از خانه، چه نوع کارهایی برای زنان ممنوع است؟

۳۱. موازنه حقوق و اخلاق در خانواده

احمدیه، مریم، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۲۸ صفحه، رقعی.

مؤلف در این کتاب، با اشاره به حقوق و وظایف متقابل زن و شوهر و اعضای خانواده، استحکام پایه های خانواده را در آمیخته شدن این حقوق و وظایف با اخلاق می داند، نه در رعایت حقوق متقابل. وی اصلی ترین راه حل برای برطرف کردن ضعف های اخلاقی را در آمیختن اخلاق با حقوق در روابط خانوادگی خوانده است و برای بازسازی این اندیشه در فرهنگ اسلامی، با جست و جو در آیات قرآنی و شمارش معروفات قرآن در خانواده، «اصل معروف» را _ که به تعبیر علامه طباطبائی رحمه الله، اصل آسمانی قرآنی برای زندگی اجتماعی است _ در پیشبرد اهداف عالی زندگی مشترک، مؤثر می داند.

کتاب حاضر، از سه فصل و چند گفتار تشکیل شده است. نگارنده در فصل اول کتاب، برای شناسایی ماهیت «معروف»، این واژه را تعریف و

تفاوت هایش را با دیگر واژه های مشابه چون «عادت» و «عرف» تعیین کرده و سپس با ژرف نگری و تفسیر دقیق در معنا، اصول آن را استخراج کرده است. در فصل دوم کتاب، در روابط متقابل زوجین، با تشریح نتایج به دست آمده از فصل اول، در سه حوزه عمل به معروف از جانب شوهر، عمل به معروف از جانب زن و عمل به معروف از جانب زن و شوهر، به توضیح مصداق ها پرداخته و معروف را موازنه ای برای حمایت مادی و معنوی حقوق ایشان در نظر گرفته است. فصل سوم کتاب، به روابط دیگر افراد خانواده به استثنای زن و شوهر اختصاص دارد.

۳۲. نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی

قجری، محمدعلی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لاهیجان، استاد راهنما: عبدالکریم عبداللهی، استاد مشاور: امینیان، ۱۳۸۲، ۱۲۹ صفحه.

نفقه زوجه از تکالیف مالی زوج است که پس از عقد نکاح و آغاز زندگی مشترک، بر عهده اوست و تضمین کننده استقلال خانواده و نموداری از شئون سرپرستی مرد بر کوچک ترین و در عین حال مهم ترین نهاد اجتماعی بشریت به شمار می رود. نفقه زوجه در اصطلاح فقه و حقوق دانان، عبارت است از: مسکن، لباس، غذا و اسباب خانه که به طور متعارف با وضعیت زن متناسب باشد و نیز خادم، در صورت عادت زن به داشتن خادم یا نیاز او به خادم به دلیل مرض یا نقصان اعضا. برای وجوب نفقه، از سه منبع آیات و روایات و اجماع دلیل بیان کرده اند. از شرایط وجوب نفقه، یکی دائمی بودن عقد و دوم تمکین کامل است.

نفقه از مهم ترین مسائل حقوق خانواده است که در همه مراحل زندگی اثرگذار است، چه در دوران زناشویی و چه پس از انحلال آن و

هم در رابطه با زوجین و هم در رابطه با فرزندان و دیگر بستگان. بنابراین، با توجه به اینکه این مسئله هنوز باری بر دوش محکمه های کشور ماست و با توجه به کاربرد عملی آن، این موضوع انتخاب شد. مطالب در شش فصل آمده است. فصل اول: کلیات، فصل دوم: دلیل وجوب نفقه زوجه، فصل سوم: موضوعات نفقه زوجه و مقدار آن، فصل چهارم: شرایط وجوب نفقه زوجه و موارد سقوط آن، فصل پنجم: امتیازات نفقه زوجه بر نفقه اقارب، فصل ششم: مسائلی دیگر پیرامون نفقه زوجه.

ص: ۲۸۹

بخش سوم: روابط خانواده

اشاره

۳۳. آئین همسر داری، یا اخلاق خانواده

امینی، ابراهیم، تهران، نشر اندیشه اسلامی، چاپ دوم، ۱۳۸۶، ۳۳۶ صفحه، جیبی.

در کتاب حاضر، به منظور برطرف کردن مشکلات زناشویی، با استناد به آیات و احادیث و نیز با استفاده از آمار عمومی و تجربه های شخصی نگارنده، وظایف زن و مرد به طور جداگانه، در دو بخش بررسی شده است. در بخش اول با عنوان «وظیفه زن نسبت به شوهر» به این مطالب پرداخته شده است: هدف از ازدواج، شوهر داری، محبت، احترام به شوهر، خوش اخلاقی، عیب جویی نکردن، حجاب اسلامی، بخشش خطاهای شوهر، همسازی با خویشان شوهر، رضایت شوهر نه مادر، راز نگهدار باش، پذیرش مدیریت مرد، تحمل در سختی ها، سرگرمی های مرد، خانه داری و تهیه غذا، مهمان داری، امین خانه، شغل بانوان، بچه داری، ثمره ازدواج و تربیت فرزند.

در بخش دوم با عنوان «وظیفه مرد نسبت به همسر» این مطالب بررسی شده است: سرپرست خانواده، زن داری، مهرورزی به زن، به همسرت احترام بگذار، خوش اخلاقی، عدم عیب جویی، مادرزن، مردان

بدبین، زن خیانتکار، پرستاری از همسر، اقتصاد خانواده، کمک در کار خانه، کمک در بچه داری، زود آمدن به منزل، بزرگ ترین مانع حل اختلاف، پاکیزه بودن در منزل و طلاق.

۳۴. اخلاق زن و شوهر و تنظیم خانواده

صادقی اردستانی، احمد، تهران، انتشارات حافظ نوین، چاپ سوم، ۱۳۷۵، ۴۴۰ صفحه، رقعی.

این کتاب، به منظور آشنایی جوانان با وظایف اخلاقی، حقوقی و تربیتی زن و شوهر در خانواده، نوشته شده است. نویسنده با بهره گیری از کتاب های تفسیری و روایی و فقهی و بیان خاطرات و اتفاق ها و آمارهایی که در مطبوعات آمده، به شرح عنوان های زیر پرداخته است: مرزهای اطاعت زن از شوهر (سرپرستی زن، خانواده بی سرپرست، سرپرستی مشورتی، اطاعت از شوهر)، جوانان در برابر پدر و مادر (خودداری از اذیت، احترام و خدمت، مزایای خدمت به والدین، ضررهای آزار پدر و مادر)، هم جنس گرایی و بیماری ایدز و فروپاشی خانواده (آشنایی با بیماری ایدز، آمار و ارقام، راه های پیشگیری و برخوردها)، مخارج زندگی، تنظیم خانواده (تنظیم خانواده و نظریه های مخالف و موافق، دلایل مخالفان تنظیم خانواده با نگاهی به آیات قرآن و روایات، دلایل موافقان تنظیم خانواده، ارزیابی فنی دلایل شرعی و فنی تنظیم خانواده)، عوامل آشفته گی خانواده، خواب و رؤیا، نگهداری حیوانات در خانه، احترام و پرستاری سالمندان و اسم های خوب برای کودکان.

۳۵. الفبای زندگی: آشنایی با اصول و عوامل تحکیم خانواده

محدثی، جواد، قم، بوستان کتاب، چاپ دوم، ۱۳۸۲، ۹۵ صفحه، رقعی.

این مجموعه، بررسی مختصری درباره اصول و روش و عوامل تحکیم خانواده براساس متون و منابع روایی شیعه است. نویسنده با قلمی روان، رهنمودهای قرآن و عترت را در این باره بیان و به این محورها اشاره کرده است: نهاد خانواده و سازندگی های ازدواج، سلامت خانواده، داور خانوادگی، موازنه دخل و خرج، حقوق و وظایف دوجانبه، شورای خانوادگی، حرمت و حریم بزرگ ترها، فرزندان و حق تربیت، آشتی میان دو نسل، خانواده و حقوق فرهنگی.

۳۶. با زیبایی ها و آرامش ها در خانواده

فتاحی، سید حمید، قم، انتشارات استاد احمد مطهری، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۹۲ صفحه، وزیری.

نویسنده کتاب با هدف روشن ساختن نقش دین در روابط خانوادگی با استفاده از آیات قرآن و احادیث، نقش دین را در تربیت و نقش اخلاق شایسته را در تأمین آرامش و آسایش روحی و سلامت زندگی انسان ها بررسی کرده است. کتاب به شیوه درسی در ده بخش تدوین شده و در پایان هر بخش، خلاصه مباحث در چند سطر آمده است.

عنوان های اصلی کتاب بدین قرار است: تربیت و پایه های اصلی آن، نقش مادران در سعادت و رشد جامعه، ویژگی های مربی از دیدگاه قرآن، تکبر و غرور ریشه اصلی بد اخلاقی، قرآن و شیوه ایجاد فضای صبر و تحمل، نقش عقیده سالم در به وجود آمدن صبر و تحمل، تمرین و روش هایی که راه صبر و تحمل را هموار می کند، نقش ایمان در ثبات شخصیت و تحقق تربیت، رابطه اخلاق حسنه با صبر و تحمل، راه کسب سعادت.

۳۷. بر کرانه خانواده

میرحسینی اشکوری، مریم، تهیه و تنظیم: مؤسسه علامه شهید مصطفی خمینی، قم، انتشارات فیضیه، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۹۹ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب، درباره جایگاه و حقوق خانواده، مطالبی بر پایه آموزه های دینی بیان کرده است. وی نخست درباره ازدواج و گونه های مختلف آن در نظام آفرینش، اهمیت و ارزش ازدواج در قرآن و سنت و نیز درباره نظام خانواده در مغرب زمین بحث کرده و در ادامه به شبهه ها در زمینه تعدد زوجات پاسخ داده و راز تفاوت زنان و مردان در ارث، دیه، عقل و پذیرش شهادت را بیان کرده است. حقوق، موانع و شرایط نکاح و اشاره به برخی از مواد قانون مدنی حکومت جمهوری اسلامی ایران، وظایف هر یک از زوجین و چگونگی تربیت فرزند و حقوق آنان، از جمله بحث هایی است که نویسنده به آنها پرداخته است.

۳۸. بهشت خانواده: هفتاد درس در روابط زناشویی (جلد ۱-۲)

مصطفوی خراسانی، سید جواد، قم، انتشارات دارالفکر، چاپ بیست و دوم، ۱۳۸۵، ۴۲۳ + ۳۰۲ صفحه، رقعی.

در این کتاب، بحث هایی متنوع و روان درباره پیوند زناشویی و وظایف زوجین در برابر یکدیگر آمده است. نویسنده در این بحث ها، با بهره گیری از آیات قرآن و سیره و سخنان پیامبر و اهل بیت علیهم السلام، سازوکارها و روابط زن و شوهر را در تمام مراحل زندگی مشترکشان مشخص می کند. حجم بیشتر بحث های کتاب درباره زنان است. جلد اول، دربرگیرنده هفتاد درس است که مهم ترین آنها را پنج بخش تشکیل می دهد: «عوامل الفت و محبوبیت میان زن و مرد»، «عوامل اختلاف و

کدورت و راه درمان آن»، «موقعیت واقعی زن در خانواده از نظر اسلام به همراه بررسی آیات و روایات»، «حجاب و نظر اسلام درباره مقدار محدودیت زن»، «غریزه جنسی و تعیین مرز بین حلال و حرام».

جلد دوم شامل بیست و پنج درس است که مهم ترین عنوان های آن عبارتند از: محرم و نامحرم از راه خویشاوندی، محرم و نامحرم از راه ازدواج، محرم و نامحرم از راه شیر دادن، جدول محرم و نامحرم، طلاق، خواستگاری، تدلیس (فریب همسر)، شب زفاف، شیوه جلب محبت همسر، روابط فامیلی، ازدواج موقت، برابری و اختلاف مرد و زن، عوامل خوشبختی.

۳۹. تحولات خانواده: پویایی خانواده در حوزه های فرهنگی گوناگون

بهنام، جمشید و محمدجعفر پوینده، تهران، مرکز بین المللی گفت و گوی تمدن ها، نشر ماهی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۱۶ صفحه، رقی.

این کتاب، برگرفته از همایش های بین المللی یونسکو است که از سال ۱۹۸۸ میلادی با موضوع آینده خانواده برگزار شده و در آن با نمایی کلی، بیشتر بر تنوع وضعیت خانواده ها در برابر چندگانگی حوزه های فرهنگی و سطوح تکامل آنها، تأکید شده است. نگارنده در فصل نخست، نسبت انواع خانواده و نقش های آن را در حوزه های فرهنگی متفاوت تشریح می کند. فصل دوم، بازتاب نگرانی هایی درباره خانواده در برخی مناطق خاص است که در بحث های همایش مطرح شده است. در فصل سوم سیر تحول خانواده بررسی و عقاید کارشناسان و گاه گرایش های نمایندگان گروه های مختلف مردم در آن بیان شده است.

نگارنده در این باره می نویسد: تحول خانواده یکی از مهم ترین مسائل جهان معاصر است. از چند دهه پیش، تقریباً در همه جای جهان، چه در کشورهای صنعتی و چه در کشورهای رو به رشد، با تجزیه خانواده رو به رو بوده ایم... در جوامع جهان سوم، بر اثر مهاجرت روستاییان، شهرگستری، تحصیلات و رهایی نسبی زنان، خانواده های گسترده زندانی در حصار سنت ها، درها را به روی واقعیت های جهان کنونی می گشایند و به رغم مقاومت ارزش های نیاکانی، راه رشد را می پیمایند... انتقاد از خانواده، مانند همه انتقادهایی که از نهادهای اجتماعی می شود، به طور کم و بیش ضمنی، کل جامعه را به پرسش می کشد. این انتقاد بر سه دسته است: یا ارتجاعی است و به الگوهای گذشته نظر دارد، یا اصلاح طلبی و موافق تحول متعادل حال به آینده است، و یا انقلابی است و خواهان دگرگونی بنیادی... خانواده با انعطافی که دارد همواره می تواند ارزش های فرهنگی و اخلاقی را انتقال دهد و از انسان در برابر تنهایی، خشونت و خطرهای دیگری که تمدن معاصر را تهدید می کنند، پشتیبانی کند. از این گذشته، خانواده، ضمن اینکه از مدرن سازی تأثیر می پذیرد، خود نیز خواهد توانست به عاملی برای رشد، بدل شود. تحقیقات چند جانبه و بررسی دقیق، شرط های لازم برای آگاه شدن به رفتار خانوادگی افراد و پایه ای برای هدایت سیاست های اجتماعی و فرهنگی دولت هاست.

۴۰. خانواده؛ فرصت ها، فراغت ها و چالش ها

تهیه و تدوین: مرکز مطالعات و تحقیقات حوزه نمایندگی ولی فقیه در وزارت جهاد کشاورزی، ویراستار: تقی متقی، تهران، نشر آموزش کشاورزی _ دفتر خدمات تکنولوژی آموزشی، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۶۰ صفحه، رقی.

خانواده از مهم ترین نهادهای جامعه بشری و نخستین نهاد اجتماعی به شمار می آید. تأثیر خانواده بر رشد، تعادل و شکوفایی افراد جامعه، به

اندازه ای است که قرآن نیز ازدواج و همسررداری را از نشانه های توحید و مایه آرامش جامعه بشری دانسته است. در خانواده، فرصت ها، فراغت ها و گرفتاری ها بسیار مهم هستند. یکی از فرصت ها برای والدین، توجه کردن به نیازهای روحی و مادی کودکان است که بر اثر آن، تربیت درست فرزندان عملی خواهد شد. اوقات فراغت نیز در شکوفایی یا شکست خانواده ها مؤثر است. یکی از مهم ترین بحث های اوقات فراغت، بحث فراغت جوانان است که اگر اکنون برای بالا بردن سطح علمی، اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی آنان تلاش نشود، جامعه در آینده به مشکلات و چالش های پیچیده ای برمی خورد. مقصود از آسیب و چالش، گفتار، رفتار و حالت هایی است که نابسامانی ایجاد می کند و آثار ناگواری همچون از هم پاشیدگی خانواده ها و به خطر افتادن نظام تربیتی فرزندان را در پی دارد.

نگارنده در این کتاب، راهکارهای رویارویی با درگیری ها و راه های برون رفت از آن را در سه فصل بررسی کرده است. در فصل اول با عنوان فرصت های تحکیم بنیان خانواده این بحث ها مطرح شده است: اهمیت خانواده از دیدگاه اسلام، دیدگاه دو دانشمند مسلمان (علامه طباطبایی و شهید مطهری) درباره خانواده، تعریف خانواده، اهداف تشکیل خانواده، راهکارهای اسلام برای کارآیی و رشد مطلوب خانواده، زمینه سازی برای تربیت فرزند، مسئولیت پدر و مادر در تربیت فرزند، زمان شیرخوارگی، تربیت در دوره کودکی و نوجوانی، توجه به نیازهای اساسی کودکان (محبت به کودک، احترام به کودک، پرهیز از خشونت با کودکان، اهمیت و نقش بازی در تربیت کودک).

در فصل دوم با عنوان فراغت ها در خانواده، به این موضوع ها پرداخته شده است: اهمیت اوقات فراغت، تعریف اوقات فراغت، ارزش اوقات

فراغت از دیدگاه اسلام، استفاده بهینه از اوقات فراغت، مدیریت زمان و برنامه ریزی در اوقات فراغت، مبانی برنامه ریزی و مدیریت گذران اوقات فراغت، متغیرهای مؤثر بر شیوه های گذران اوقات فراغت، اوقات فراغت و جوانان، ویژگی های گذران اوقات فراغت جوانان، اوقات فراغت و سلامت خانواده، فراغت و صله رحم، فراغت و زیارت، اوقات فراغت و موانع آن.

فصل سوم به آسیب ها و چالش ها در مسائل خانوادگی اختصاص دارد و از دو قسمت تشکیل شده است: ۱. آسیب های تهدیدکننده زن و شوهر (نداشتن درک متقابل، روابط کلامی غلط «جدل و بگومگو»، نداشتن روابط گرم عاطفی، ارضا نکردن نیازهای جنسی، تأثیر عوامل اجتماعی و محیطی بر خانواده، خودداری مرد از دادن نفقه و خرج خانواده، پدیده طلاق و...) ۲. آسیب های تهدیدکننده فرزندان (نام گذاری نامناسب و تأثیر لقب های زشت، تبعیض و نابرابری میان کودکان، تنبیه بدنی و طرد کودک در خانواده).

۴۱. خانواده متعادل (آنانومی خانواده)

شرفی، محمدرضا، تهران، انجمن اولیا و مربیان، چاپ دهم، ۱۳۸۴، ۱۶۸ صفحه، رقعی.

کتاب حاضر، پژوهشی درباره خانواده متعادل است که نویسنده، آن را در ده درس تنظیم کرده است. در درس اول، جنبه های مختلف زندگی انسان ارزیابی و دیدگاه قرآن درباره آن بیان شده است. در درس دوم، خانواده به طور خلاصه تعریف و به سه نوع تقسیم شده است: خانواده متزلزل، خانواده متعادل و خانواده متکامل. نگارنده مدعی است خانواده متکامل نه تنها خود مشکلی ندارد، بلکه مشکلات روانی و اجتماعی

دیگر خانواده ها را برطرف می کند. از درس سوم تا دهم، نویسنده کوشیده است ویژگی های خانواده متعادل را در دو زمینه بررسی کند: ارتباط با همسر و ارتباط با فرزند.

وی ابتدا مشکلات خانواده ها را مطرح و سپس آنها را تجزیه و تحلیل کرده و در پایان، راهکارهای تربیتی خود را پیشنهاد داده است. بنابراین، ضمن معرفی روش های غلط خانواده متزلزل و نشان دادن راه حل، به آنان گوشزد کرده که برای سعادت خانواده خویش، از خانواده متعادل الگو بگیرند؛ زیرا در این صورت به بالندگی و تکامل خواهند رسید. در درس پایانی این کتاب، شیوه ارتباط با فرزند مطرح شده است. نویسنده معتقد است والدین باید با اخلاق، رفتار و کردار و... بهترین الگو برای فرزندان خویش باشند.

۴۲. خانواده متعادل، حقوق، وظایف و نحوه رفتار همسران با یکدیگر

صافی، احمد، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، چاپ سوم، ۱۳۷۴، ۱۱۲ صفحه، رقی.

در این کتاب، از خانواده، چگونگی تشکیل، هدف ها، ارزش و تقدس، شیوه حفظ و استحکام بنیاد آن و اثری که این نهاد در آرامش روحی و کمال انسان دارد، سخن گفته شده است؛ زیرا انسان، خود و جامعه اش را در خانواده و از دریچه زندگی خانوادگی می شناسد. کتاب حاضر، به منظور نگارش متون مناسب برای برنامه های آموزش خانواده گردآوری شده و در آن، رهنمودهایی مناسب در امر ازدواج و تشکیل خانواده و نمونه هایی از خانواده های موفق و ناموفق و عوامل و زمینه های این موفقیت یا شکست بیان شده است.

بحث های مطرح شده عبارتند از: اهمیت خانواده و ضرورت تشکیل آن، مفهوم و تعریف سازمان خانواده، منشأ خانواده و تحول مختصر تاریخی سازمان خانواده، انگیزه ها، اهداف ازدواج و تشکیل خانواده، وظایف و کارکردهای اساسی خانواده، معیارها و عوامل مناسب در انتخاب همسر، موانع ازدواج، سیاست ها و تدابیر و موارد مورد توجه قبل از ازدواج و هنگام ازدواج، وظایف اساسی والدین و سازمان های اجتماعی در ایجاد تسهیلات، ازدواج و تشکیل خانواده در ایران، تکالیف و وظایف متقابل زن و شوهر، تکالیف پدر و مادر نسبت به فرزندان، طبقه بندی خانواده ها، خانواده متزلزل، خانواده متعادل، نمونه هایی از خانواده های الگو و موفق.

در پایان کتاب، پنجاه راهکار برای موفقیت خانواده ها و برخورد مناسب همسران با هم پیشنهاد و اطلاعاتی در مورد خانواده ها (ازدواج پایدار، عوامل استمرار زندگی مشترک، مشکلات نوجوانان در ارتباط با خانواده، خانواده های پرتوقع و خشن و مشکلات ازدواج) بیان شده است. همچنین منابع و کتاب هایی برای مطالعه در این زمینه معرفی شده است.

۴۳. خانواده و تربیت کودک

قائمی امیری، علی، قم، دارالتبلیغ اسلامی، [بی تا]، ۴۸۵ صفحه، وزیری.

کتاب حاضر، پژوهشی درباره وظایف خانواده و نقش سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، عاطفی و اخلاقی آن در تربیت کودکان است که با بهره گیری از آیات قرآن و روایت ها و سیره معصومان علیه السلام، گردآوری شده است.

مهم ترین عنوان های این اثر عبارتند از: اهمیت خانواده از نظر تربیت کودک، وسعت دامنه بحث درباره خانواده، نقش های سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، عاطفی و اخلاقی در تربیت کودکان، خانواده باز و بسته، خانواده بهنجار و نابهنجار، خانواده متعهد و

نامتعهد، تعهدات والدین در خانواده نسبت به یکدیگر، تعهدات خانواده در قبال کودک، تعهدات خانواده در قبال اجتماع، هدف های فردی و اجتماعی از تشکیل خانواده، جنبه های روحی و اخلاقی خانواده در تربیت فرزندان، تشکیل خانواده و انتخاب همسر در اسلام، نقش خانواده در پرورش دینی کودکان از نظر اسلام، رفتار دینی والدین در خانواده و نقش آن در تربیت کودکان از نظر اسلام، خانواده و روش های اخلاقی، خانواده و اهمیت عاطفه در آن، محبت در خانواده اسلامی، خانواده و احساس امنیت کودکان در آن، خانواده های نابهنجار و تأثیر آن بر شخصیت کودکان.

۴۴. خشونت در خانواده (بررسی تحلیلی حوادث خانواده)

هدایت نیا گنجی، فرج الله، قم، انتشارات وثوق، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۱۹۲ صفحه، رقی.

خانواده به عنوان یک واحد کوچک اجتماعی، کانون توجه همه برنامه ریزان است و اهمیت و تأثیر جدی این نهاد بر هیچ کس پوشیده نیست. خانواده متعادل، کانون رشد و تربیت انسان های سالم، صالح و مفید است. از سوی دیگر، در خانواده متزلزل، آفت هایی چون حسادت، نفرت، دورویی، دروغ، پرخاشگری، انتقام گیری و... وجود دارد که هر یک می تواند زمینه ساز حادثه هایی خطرناک باشد. چنین خانواده هایی، هم آسیب پذیر می شوند و هم حادثه ساز. سیری در حوادث اجتماعی نشان می دهد که بسیاری از آنها ریشه در خانواده دارند و حجم زیادی از حادثه ها که در مطبوعات بازگو می شوند، مربوط به بخش خانواده است.

گردآوری و دسته بندی و تحلیل این حوادث، هشدار است هم برای مسئولان و برنامه ریزان جامعه که موضوع خانواده و استحکام آن را جدی بگیرند و هم برای خانواده ها که با در پیش گرفتن تدبیرهایی، از

بسیاری از این حوادث جلوگیری کنند. نگارنده بدین منظور، حوادث بخش خانواده را در یک محدوده زمانی (سال های ۸۱ _ ۸۲) گرد آورده و با گزینش مواردی از آن حجم زیاد، اسباب، عوارض، آثار و راه های پیشگیری آن را در پنج فصل و چندین گفتار بررسی کرده است.

در فصل اول به نام ازدواج، زیان های مجرد، انتخاب همسر، ازدواج خیابانی، ازدواج اینترنتی، ازدواج اجباری، ازدواج اجباری و خیانت، ازدواج اجباری و فرار از خانه، ازدواج اجباری و قتل، موانع و مشکلات ازدواج مطرح شده است. فصل دوم حقوق و تکالیف زن و شوهر نام دارد و در آن به تلاش برای رفاه خانوادگی، پرهیز از زیاده طلبی، وفاداری، امانت داری، حسن معاشرت، پرهیز از بدگمانی، سازش با خانواده همسر سفارش شده است.

در فصل سوم با نام فرزندان، مطالبی درباره جنسیت فرزند، آزار و اذیت کودکان و نوجوانان، سوءاستفاده های مالی و جنسی، بی توجهی به تربیت کودکان، تبعیض بین فرزندان و کنترل روابط دوستانه آمده است. در فصل چهارم با عنوان فرار فرزندان از خانه، به علت های فرار، اغفال از طریق وعده ازدواج، محیط نامناسب خانواده و عواقب فرار اشاره شده است. در فصل پنجم با عنوان اعتیاد، مباحثی درباره عوامل اعتیاد و آسیب ها و آثار آن، از جمله از دست دادن عاطفه و از هم پاشیدگی خانواده و عوارض ناشی از بی پولی و نیز راه پیشگیری از اعتیاد مطرح شده است.

۴۵. دانش خانواده

محمودیان، حسین، محمدرضا شرفی، سهیلا خوش بین و احمد احمدی، تهران، انتشارات سمت (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۲۰ صفحه، وزیری.

این کتاب برای دانشجویان مقطع کارشناسی، منبع اصلی درس عمومی «کنترل جمعیت و تنظیم خانواده» است و چهار بخش دارد. در

بخش اول، به بحث جمعیت‌شناسی، پی‌آمدهای زیان‌بار افزایش بی‌رویه فرزندان در خانواده و آثار سودمند تولیدمثل حساب شده و سامان یافته پرداخته شده است. تعریف جمعیت، ساختار جمعیت، تغییرات جمعیت در جهان و ایران، جمعیت و توسعه پایدار و سیاست‌های جمعیتی، برخی از عنوان‌های بحث‌ها در این بخش است.

در بخش دوم با عنوان «نظام و اخلاق خانواده»، خانواده و جایگاه و منزلت آن تعریف و تیپ‌های مختلف خانواده، هدف‌های تشکیل خانواده، روش‌های ایجاد خانواده سالم، معیارهای همسرگزینی، شیوه‌های افزایش و نهادینه کردن محبت در خانواده و وظایف والدین در برابر فرزندان، بررسی شده است. ازدواج‌های دانشجویی، موضوع دیگر بحث در این بخش است.

بخش سوم با عنوان «بهداشت و باروری و تنظیم خانواده»، شیوه‌های عملی درست و بهداشتی کنترل و تنظیم خانواده را آموزش می‌دهد. سلامت و بهداشت باروری، تنظیم خانواده، برنامه‌های کشوری برای تنظیم خانواده، از جمله عنوان‌های این بخش است.

بخش پایانی به توصیه‌های اسلام در زمینه «ازدواج و پیشگیری در اسلام» اختصاص دارد که نشان می‌دهد اسلام، ازدواج و داشتن فرزند را استجاب مؤکد می‌داند، ولی تنظیم خانواده و پیشگیری نیز در این دین مجاز است.

۴۶. راهکار برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده

حسینی، داوود، قم، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۱۷۱ صفحه، رقعی.

حیاتی‌ترین نهاد اجتماع، یعنی خانواده با پیمان ازدواج پایه‌گذاری می‌شود و زوجین، ستون اصلی آن را تشکیل می‌دهند. هر قدر روابط آنها

با یکدیگر سالم تر و گرم تر باشد، زندگی شیرین تر و باصفا تر می شود و حاصل چنین خانواده ای فرزندان با نشاط و موفق است. سلامت، پایداری و اقتدار عاطفی و منطقی خانواده، در گرو آن است که اعضای آن از بینش اجتماعی و نیز آگاهی های لازم برای سازندگی و پیشگیری از درگیری ها و کج روی ها برخوردار باشند. بی تردید، خانواده های سست بنیاد، جامعه ضعیف را پدید می آورند. در جامعه ای که نشانی از خانواده های سالم در آن یافت نشود، میزان طلاق روزبه روز افزایش می یابد و به از هم پاشیدن نظام خانواده می انجامد.

در این مجموعه، مهم ترین مسائل مربوط به راهکارهای برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده، در سه بخش بررسی شده اند که نام بخش ها و مهم ترین عنوان های هر بخش عبارتند از:

بخش اول، «کلیات»: اهمیت و ضرورت بحث، ارتباط چیست؟، زمینه ارتباط، پایه های روابط، احترام متقابل، درک و فهم متقابل، واکنش و حساسیت متناسب، روابط سازنده، روابط مخرب، شکل روابط.

بخش دوم، «انواع روابط اعضای خانواده»: روابط همسران، ویژگی های روابط سالم و سازنده همسران، عوامل مؤثر در ایجاد روابط سالم، آثار روابط سالم همسران، رابطه والدین با فرزندان، انواع خانواده ها در روابط با فرزندان، روابط والدین با کودکان، روابط والدین با نوجوانان، روابط والدین با جوانان، ویژگی های روابط سالم با فرزندان، رابطه پدر با فرزند پسر، رابطه پدر با فرزند دختر، رابطه مادر با فرزند دختر، رفتار فرزندان با والدین، آثار روابط سالم والدین و فرزندان، روابط فرزندان با یکدیگر، روابط با خویشاوندان.

مؤلف در بخش سوم با عنوان «همراه با برنامه سازان»، این مطالب را بررسی کرده است: نقد برنامه های کودک، نقد برنامه های خانوادگی، نقد و بررسی فیلم ها و برنامه ها در زمینه روابط خانوادگی، نقد و بررسی تأثیر روابط ناسالم اعضای خانواده در فیلم ها و سریال ها و نقد و بررسی تأثیر روابط سالم خانواده در فیلم ها و سریال ها.

۴۷. روان شناسی روابط درون خانواده

احمدی، علی اصغر، تهران، ناشر: مهدی رضایی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۴۷ صفحه، رقعی.

نگارنده در این کتاب با در نظر گرفتن یک خانواده هسته ای، درباره روان شناسی خانواده و نقش تربیتی آن بحث کرده است؛ بدین سان که مسائل و مشکلاتی را که پدران و مادران و همسران و فرزندان، در جلسه های آموزش خانواده یا در مراجعه به مراکز مشاوره مطرح کرده اند، در دو فصل شرح داده است.

در فصل اول به نام فضای روانی حاکم بر خانواده، عنوان هایی چون ویژگی های فضای روانی حاکم بر خانواده، سرمایه گذاری گسترده روانی، تنش زدایی، انواع تنش ها، روش های رهایی از تنش ها، سلطه گری و سلطه پذیری در خانواده، علل سلطه گری و سلطه پذیری زن و شوهر نسبت به یکدیگر، سلطه گری و سلطه پذیری میان فرزندان و والدین، دوگانگی عاطفی و شناختی و تجلی دوگانگی ها در عمل، آمده است.

فصل دوم، الگوهای تعاملی در خانواده است و موضوع هایی که درباره آنها بحث شده عبارتند از: روابط درون خانواده، الگوهای تعاملی خانواده، الگوی پذیرا و پویا، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی پذیرا و پویا، الگوی وابسته، ویژگی های تعاملی در الگوی وابسته،

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی وابسته، الگوی سلطه گر، اشکال سلطه گری در خانواده، سلطه متمرکز، سلطه سلسله مراتبی، سلطه توزیع شده، منشأ قدرت در الگوی سلطه گر، تحول سلطه گری در جامعه ایرانی، ویژگی های تعاملی در الگوی سلطه گر، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی سلطه گر، الگوی مقابله ای، ویژگی های تعاملی در الگوی مقابله گر، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی مقابله گر، الگوی کناره گیر، ویژگی های تعاملی در الگوی کناره گیر، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی کناره گیر، الگوی نامنسجم، ویژگی های تعاملی در الگوی نامنسجم، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی نامنسجم، الگوی زیستی، ویژگی های تعاملی در الگوی زیستی، ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی زیستی.

۴۸. رویکردی نوین در روابط خانواده

میرخانی، عزت السادات، تهران، انتشارات سفیر صبح، چاپ اول، ۱۳۷۹، ۲۲۹ صفحه، رقعی.

در کتاب حاضر، مسائل مربوط به خانواده و وظایف زن و شوهر، از نظر اسلام و با بهره گیری از آیات، روایات و کتاب های تفسیری و فقهی بررسی شده است. نگارنده معتقد است امروزه خانواده ها با دو رویکرد خطرناک و متفاوت رو به رو هستند که در هر دوی آنها، فردگرایی و خودبینی، مصلحت خانواده و فرانگری را فدا کرده و این کانون، انس و محبت را به سوی سراسیمگی سقوط نزدیک ساخته است. این دو رویکرد که باید با یک روش تربیتی مناسب و کارآمد هر دوی آنها را پشت سر گذاشت، عبارتند از:

الف) رویکردی نو به نام تمدن و مدرنیته که با نگرشی برون دینی بر پایه فرهنگ ایدئالیستی و اومانستی، خانواده را تهدید می کند.

ب) رویکردی که از سنت های غلط و آمیخته با جهل و خرافه برخاسته و گاه به نام دین القا شده است. برای رهایی از تندروری اولی و عقب ماندگی دومی، راه سومی مطرح است و آن، بازآفرینی ارزش های دینی و ملی براساس میانه گزینی است که نظر اسلام نیز همین است؛ آیینی که هم برای بنیان خانواده ارزش قائل است و هم به مصالح جامعه و ارزش های انسانی توجه دارد.

در این نوشتار، نویسنده قصد دارد با محور قرار دادن مقررات و هنجارهای اسلامی، مسائل عمومی مربوط به خانواده و به ویژه حقوق و وظایف زوجین و نوع رفتارهای خانواده را روشن سازد. همچنین، بسیاری از پرسش ها و ابهام ها را در این عرصه، تحلیل و نقد کند و پاسخ گوید. سپس راهکارهای مناسب، با خاستگاه قرآنی، روایی و شرعی را نشان دهد. کتاب دارای پیش گفتار، مقدمه و هفت بخش است.

در بخش اول، با تأکید بر اخلاق و رویکرد آسان گیری در حقوق، این مسائل بررسی شده اند: خانواده در ادیان، هدف از تبیین حقوق خانواده، رابطه حق و تکلیف، اصول تحکیم خانواده در قرآن و تمایز خاص اسلام در خانواده.

در بخش دوم، با عنوان «گستره وظایف مردان در متون اسلامی» این عنوان ها به چشم می خورد: نگاهی به سوره مجادله و نفی زورمداری از مردان، مسئولیت پذیری و ضوابط آن، صیانت و حمایت متقابل در قوانین خانواده، ترسیم و تقسیم وظایف مردان در روایت و معنای نشوز.

در بخش سوم، گستره وظایف مردان در قانون ارزیابی شده و در چهارمین بخش، درباره مفاهیمی چون ریاست، تمکین، همکاری متقابل، با تکیه بر آیات قرآن بحث شده است.

در بخش پنجم نویسنده ثابت کرده که اسلام با خشونت در حق زنان مخالف است و در ادامه، روایت هایی آورده که در آنها به منش های شایسته رفتاری در خصوص زنان تأکید شده است.

«گستره وظایف زن در روایت ها»، موضوع بخش ششم است و در این بخش، پنج دسته روایت در این محورها ارزیابی شده اند: زیبایی های رفتاری بانو، آرایش و پیرایش بانوان، عشق و وفاداری زنان، تمکین خاص، ایجاد روابط سالم و عرصه های تمکین عام برای زن.

«عرصه های وظایف زن در قانون مدنی»، موضوع آخرین بخش کتاب است. کتاب از منابع، فهرست اعلام و اشخاص و مکان ها و آیات و روایات بی بهره است.

۴۹. زن و خانواده (۱)

آیت اللهی، زهرا، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۲۸۸ صفحه، رقعی.

از آغاز تشکیل نظام جمهوری اسلامی ایران، ضرورت گردآوری مجموعه آیات و روایات پیرامون زنان احساس می شد؛ زیرا در حکومت اسلامی، مهم ترین منبع سیاست گذاری و تعیین راهکارهای اجرایی، رهنمودهای اسلام است. در این رهگذر، به دلیل ضرورت تدوین نظام فکری اسلام در زمینه مسائل زنان، تعدادی از خواهران طلبه چند حوزه علمیه در تهران، با کاوشی گسترده در قرآن و روایات اهل بیت علیه السلام آنچه به زنان مربوط بود، گرد آوردند.

در این مجموعه که بیش از پانزده هزار آیه و حدیث دربردارد، بررسی دقیق و آنچه به پرسش های امروز جامعه زنان مربوط است، موضوع بندی شده است. در این مجموعه سه جلدی، جنبه های مختلف

مسائل زنان در خانواده و در مواردی نیز موضوع‌هایی که به گونه‌ای غیرمستقیم به موضوع زن و خانواده مربوط می‌شود، بررسی شده‌اند.

جلد نخست، از سه فصل تشکیل شده و در فصل اول به نام حسن معاشرت در روابط زن و شوهر این موضوع‌ها آمده است: عشق و احساس متقابل زن و شوهر، عشق شوهر به زن، علاقه شوهر به زن در سیره معصومین علیه السلام، احترام شوهر به زن، ستایش شوهر از زن، عشق زن به شوهر، علاقه زن به شوهر در سیره معصومین علیه السلام، حسن معاشرت متقابل زن و شوهر، حسن معاشرت شوهر با زن، نفی خشونت خانگی (شوهر)، حسن رفتار شوهر در مقابل خطای زن، حسن معاشرت زن با شوهر، حسن رفتار زن در مقابل خطای شوهر، نفی خشونت خانگی (زن)، نقش زن و شوهر در رشد و کمال یکدیگر، همسران ناشایست، دعا در حق همسر، زن و شوهرها در بهشت، آراستگی زن و شوهر برای یکدیگر، مشارکت زن و شوهر در امور خانه، حقوق و وظایف جنسی زنان... .

در فصل دوم و سوم نیز به تفصیل، مطالبی درباره جرایم جنسی، دین و مرز ارتباط با جنس مخالف آمده است. گفتنی است بحث‌های کتاب حاضر در قالب ۵۶۷ آیه، حدیث و روایت تنظیم شده که ابتدا متن عربی و در پی آن ترجمه فارسی به چاپ رسیده است.

۵۰. زن و خانواده (۲)

آیت اللهی، زهرا، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۲۶۴ صفحه، رقعی.

در جلد دوم از مجموعه «زن و خانواده»، مسائل زنان در خانواده بر پایه آموزه‌های مذهبی و اخلاقی، در قالب ۳۸۶ آیه و حدیث و روایت

در چهار فصل مطرح شده است. در فصل اول با عنوان تشکیل خانواده، به مسائلی چون ازدواج، توصیه به ازدواج و تشویق به آن، وساطت در ازدواج، آداب ازدواج، انتخاب همسر، یکسانی شأن زن و شوهر، صفات زن شایسته، صفات شوهر شایسته، ارج نهادن به ایده جوان در ازدواج و تسهیل در امر ازدواج... پرداخته شده است.

انحلال خانواده، عنوان فصل دوم است که در آن، این مطالب مطرح شده است: نهی از اختلاف بین زن و شوهر، تدبیر زن در حفظ خانواده، رفع موانع تداوم زندگی مشترک، ظهار، دشواری طلاق، علل منطقی طلاق و حکمت احکام طلاق... در فصل سوم، مطالبی درباره اقتصاد و خانواده آمده است، مانند: لزوم تأمین مخارج زندگی توسط مرد، زن و قناعت اقتصادی، گشاده دستی در امور اقتصادی خانواده، فعالیت اجتماعی خانواده، حقوق اجتماعی خانواده، زندگی اقتصادی خانواده مسئولان حکومتی، روابط اقتصادی زن و شوهر، مالکیت زن بر دستمزد خود، مهریه، ارث زن و تفاوت ارث زن و مرد... .

در فصل چهارم نیز روابط اعضای خانواده با یکدیگر بررسی شده است.

۵۱. زن و خانواده (۳)

آیت اللهی، زهرا، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی _ اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۱۹۲ صفحه، رقعی.

در جلد سوم از مجموعه «زن و خانواده» نیز بخشی دیگر از آموزه های قرآنی، دینی و اسلامی در موضوع زن و خانواده، در قالب ۲۳۵ آیه، حدیث و روایت در پنج فصل مطرح شده است. در فصل اول به نام نقش مادری زنان، این عنوان ها به چشم می خورد: مادری، قانون پایدار طبیعت، ارزش مادری، نقش مادر در زندگی فرزندان، دعا در حق

فرزند، نام گذاری فرزند توسط مادر، نقش مادر در ایجاد پیوند بین افراد، توجه به عواطف مادری، حقوق مادران، محدوده اطاعت از مادر، اوج احساس خالصانه نسبت به مادر، حمایت از مادران سالمند، حمایت از مادران آسیب دیده، ارزش فرزند، محدوده علاقه به فرزند، نیکی به فرزندان و تأثیر رفتار مادران در نوع برخورد فرزندان با آنها.

در فصل های دوم تا چهارم درباره سقط جنین، تنظیم خانواده، گستره خانواده و شبه خانواده سخن به میان آمده است و در فصل پنجم با عنوان چندهمسری، بحث هایی چون تشویق به تک همسری، رعایت عدالت بین همسران و احساسات زنان در چندهمسری، مطرح شده است.

۵۲. سیری در مسائل خانواده

طاهری، حبیب الله، تهران، شرکت چاپ و نشر بین الملل، چاپ اول، ۱۳۸۱، ۲۰۰ صفحه، وزیری.

نویسنده در این کتاب، با استفاده از آیات قرآن و روایات، مسائل اساسی نظام خانوادگی، ضرورت تشکیل خانواده و اهمیت اخلاقی و اجتماعی آن را در ۲۲ درس مطرح کرده است. وی پس از بیان تعریف های کلی درباره خانواده و آوردن آیات، احادیث و روایاتی درباره اهمیت اجتماعی و اخلاقی خانواده و ضرورت تشکیل آن، مقام و حقوق زن را در جهان بینی اسلامی با جهان بینی غربی مقایسه کرده است.

در ادامه، معیارهای انتخاب همسر و هدف های ازدواج از دیدگاه دین اسلام را برشمرده و حقوق زوجین در قبال یکدیگر و حقوق متقابل فرزندان و والدین را توضیح داده است. در بخشی از کتاب، عوامل امنیت و ثبات خانواده و عوامل سست شدن بنیان خانواده بررسی شده و در پایان، مطالبی درباره طلاق و آثار آن، وصیت برای خانواده، تعدد زوجات و ازدواج موقت آمده است.

۵۳. عوامل تحکیم پیوند خانوادگی از دیدگاه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم

شفیعی مازندرانی، سیدمحمد، قم، انتشارات فرهنگ آفتاب، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۶۷ صفحه، رقی.

نویسنده در این پژوهش، ازدواج را از دیدگاه اسلام و عوامل تقویت و تضعیف ارتباط خانوادگی را با استفاده از روایت های نقل شده از پیامبر و اهل بیت: بررسی کرده است. وی ابتدا به مطالبی درباره مقدمات ازدواج، مانند شناخت انگیزه و شناخت زمان مناسب اشاره کرده و سپس به اهمیت ازدواج، معیارهای انتخاب همسر، وظایف شوهر و زن، عوامل آتش افروز در خانواده و عواقب خطرناک ناسازگاری پرداخته است.

۵۴. عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهر

مهدوی، محمدصادق، تهران، انتشارات مبتکران، چاپ اول، ۱۳۷۵، ۱۸۰ صفحه، وزیری.

در کتاب حاضر، مطالبی درباره چگونگی رضایت زن و شوهر از یکدیگر از نظر میزان و کیفیت، شناخت عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهرها از یکدیگر، شناخت چگونگی تأثیر این عوامل بر رضایت زن و شوهر و یافتن میزان تأثیر هر یک از آنها، در پنج فصل چاپ شده است. فصل اول، مقدمه و طرح مسئله است. فصل دوم به چارچوب تئوریک (تعریف رضایت، پیدایش رضایت و تبیین رضایت) اختصاص دارد. در فصل سوم، روش تحقیق (معرف های رضایت، روش سنجش رضایت، معرف های متغیرهای تبیین کننده، روش سنجش متغیرهای تبیین کننده) اعتبار، قابلیت اعتماد و... شرح داده شده است.

در فصل چهارم یافته ها مطرح شده اند، از جمله: رضایت زن و شوهر، عوامل مؤثر بر رضایت، شرایط فردی و خانوادگی، وضعیت اقتصادی،

آگاهی، ارزش‌ها، ارزش‌های خانوادگی، نیازها، سطح توقع، عامل تصمیم‌گیری در امور مهم، عامل انتخاب همسر، عامل انتخاب اسم بچه، ارزیابی موجود، خصوصیات موجود همسر، احساس بی‌عدالتی نسبی، توافق ارزشی و تحلیل چند متغیری داده‌ها. در فصل پنجم نیز نتیجه‌گیری از فصل‌های پیشین و پیشنهادها آمده است.

۵۵. کتاب ایران: خانواده

فرخجسته، هوشنگ، زیر نظر: محمدعلی شعاعی، تهران، مرکز مطالعات فرهنگی بین‌المللی، معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۲۲۱ صفحه، وزیری.

در این کتاب، موقعیت اجتماعی خانواده ایرانی، از عصر باستان تا به امروز بررسی شده است. بخش اول کتاب به بررسی خانواده در ایران باستان و بخش دوم، به بررسی خانواده، ازدواج و خویشاوندی در ایران پس از اسلام و همچنین خانواده و ازدواج از دیدگاه اسلام اختصاص دارد. در بخش سوم، به موضوع خانواده، ازدواج و خویشاوندی در ایران معاصر پرداخته شده است. در این بخش که بحث اصلی کتاب در آن آمده، وضعیت خانواده شهری، روستایی، ایلاتی و عشایری از دوران قاجار تا به امروز معرفی و همچنین، بحث‌هایی چون ارزش‌های خانواده ایرانی، مشارکت اجتماعی زنان، خانواده و قانون، سازمان‌های عمومی، خانواده و حقوق بین‌المللی زن و کودک و موضع جمهوری اسلامی ایران در این خصوص، مطرح شده است.

۵۶. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت

نظری زاده، محمد کریم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشکده الهیات، فلسفه و معارف اسلامی، رشته

علوم قرآن و حدیث، استاد راهنما: ولی الله نقی پورفر، استاد مشاور: محمدمهدی پورگل، ۱۳۸۲، ۱۷۸ صفحه.

این پژوهش در زمینه راهکارهای تحکیم روابط خانواده بر اساس قرآن و سیره ائمه اطهار علیه السلام و نظریه های دانشمندان دنیای اسلام است. در این نوشتار، خانواده به عنوان منسجم ترین نهاد جامعه، مبنای تشکیل حکومت و اجتماع است و نوع روابط اعضا در آن، نقش بسزایی در سلامت عموم مردم دارد. به همین دلیل، پای بندی افراد خانواده به رعایت حقوق و وظایف متقابل، در تحکیم این نهاد، نقشی مؤثر و سازنده ایفا می کند.

این پژوهش از چهار فصل تشکیل شده است. فصل اول به مبانی و اصول روابط خانواده، فصل دوم به ارتباط خانواده و جامعه، فصل سوم به حقوق و وظایف در خانواده و فصل چهارم به مبانی تحکیم روابط خانواده اختصاص یافته است. مهم ترین موضوع های مطرح شده در این پژوهش عبارتند از: ازدواج در لغت و اصطلاح، علل و انگیزه های ازدواج، مقاصد و اهداف ازدواج، انواع خانواده در جامعه، اجزای خانواده، وظایف متقابل زن و شوهر، حقوق متقابل والدین و فرزندان، صله ارحام، کفویت در ازدواج، غیرت و دفاع از ناموس.

۵۷. مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت

پاکپور، علی، پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، گروه علوم قرآن، استاد راهنما: محمد لگنهاوزن، استاد مشاور: محمود فتحعلی، ۱۳۸۲، ۱۴۲ صفحه.

این پژوهش پیرامون اصول، مقاصد و اهداف ازدواج، انواع خانواده و وظایف هر یک از اعضا در مقابل یکدیگر از دیدگاه اسلام است.

براساس این نوشتار، نظام خانواده، در قرآن و روایت های اسلامی اهمیتی بسیار بالا دارد و پایه اصلی روابط خانوادگی در اسلام، همسویی اعضا در اصول اعتقادی، تحلیل درست از زندگی و رعایت حقوق متقابل است. به عقیده نویسندگان، حتی ریزترین مسائل خانوادگی در دین اسلام مخفی نمانده و این دین به تمام جنبه ها، به ویژه روابط متقابل اعضا توجه کرده است. شکل و انواع خانواده، نقش خانواده در تربیت، حقوق متقابل والدین و فرزندان، حقوق خویشاوندان و صله ارحام، توجه به کفویت زوجین در ازدواج، نقش مشترک زوجین در تحکیم روابط خانواده و کیفیت حل اختلافات خانوادگی در محیط خانواده، از عنوان های این نوشتارند.

۵۸. مبانی روانشناختی رابطه زن و شوهر از منظر پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم

افروز، غلامعلی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۶۲ صفحه، رقی.

در کتاب حاضر، به مسائل زناشویی و رابطه زن و شوهر از جنبه های مختلف شناختی، احساسی و عاطفی، کلامی و رفتاری و رضامندی متقابل جنسی، از دیدگاه پیامبر اسلام پرداخته شده است. نگارنده می نویسد: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم همواره در موقعیت ها و شرایط مختلف، با تأکید بر مقام و منزلت زن و ویژگی های حساس و محبت پذیر شخصیتی ایشان، شوهرها را در برقراری و حفظ یک رابطه کریمانه و خوشایند با رضامندی متقابل، ترغیب کرده اند.

از دیگر بحث های کتاب می توان به این موضوع ها اشاره کرد: اهمیت ازدواج، انتخاب دقیق و ازدواج آسان، مقام و منزلت زن از نگاه پیامبر،

رابطه مطلوب زن و شوهر، وظایف متقابل زن و شوهر از نظر پیامبر، رابطه برترین زن و شوهر (علی و فاطمه)، و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و اصول حاکم بر روابط فاطمه و علی علیه السلام.

۵۹. مدیریت خانواده (جلد ۱)

نیلی پور، مهدی، قم، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۳۲ صفحه، پالتویی.

این مجموعه سه جلدی است و در آن، اهمیت، اصول و آداب و قواعد رفتاری ازدواج بر اساس آیات و روایات مطرح شده است. نویسنده در جلد نخست، پس از تعریف ازدواج، توصیف ازدواج و اشاره به آیات قرآن در این زمینه، دلایل بالارفتن سن ازدواج و ازدواج های زود هنگام، اهداف ازدواج، اخلاق جنسی و انواع ازدواج را بررسی و در ادامه اصول و قواعد هفده گانه ازدواج سالم را با این عنوان ها معرفی کرده است: اصل آشنایی با منافع مادی و معنوی ازدواج، اصل همسرگزینی، فرآیند و مراحل آن، اصل آشنایی با ویژگی های همسر، اصل نیت و انگیزه در ازدواج، اصل مراقبت و شناخت آفات و خطرات ازدواج، اصل کفویت و مشابهت ها در ازدواج، اصل بررسی خصلت های اخلاقی، اصل توجه به فلسفه مهریه، اصل توجه به سند تعهدات احساسی، اصل دقت در آداب دوره نامزدی، اصل توجه به تابلوهای قرآنی، اصل اعلان ازدواج و مجلس جشن و شادی، اصل آموزش احکام ازدواج، اصل مراقبت از هیبت مردانه و خط قرمزها، اصل شوخ طبعی و بذله گویی، اصل تعادل در غیرت ورزی و اصل انتخاب نام و لقب های مهرانگیز.

در پایان کتاب نیز به سخنان نورانی اهل بیت: در موضوع ازدواج استناد شده است.

۶۰. مدیریت خانواده (جلد ۲)

نیلی پور، مهدی، قم، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۸۴ صفحه، پالتویی.

در جلد دوم از مجموعه «مدیریت خانواده»، اطلاعات مربوط به اداره و سرپرستی خانواده و تنظیم امور آن، بر اساس منابع تاریخی و روایی و عقاید شیعه، گرد آمده است. نویسنده، اصول مدیریت خانواده را در ۲۵ اصل از جمله اصل محبتورزی، اصل عدالت‌محوری، تقسیم‌کار، مادرمحوری، قناعت، پاکی و اصل شادی توضیح داده است.

۶۱. مدیریت خانواده (جلد ۳)

نیلی پور، مهدی، قم، انتشارات سلسبیل، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۱۲۰ صفحه، پالتویی.

در جلد سوم از مجموعه «مدیریت خانواده»، ابتدا پیش نیازهای آشنایی با اصل مدیریت خانواده و نیز اقسام خانواده بیان و سپس اصول مدیریت خانواده، در ۲۷ عنوان بررسی شده است که مهم ترین آنها عبارتند از: اصل تقدم آرامش بر آسایش و خوشبختی بر خوشی، اصل رضایت از زندگی، اصل آرمان گرایی، اصل آراستگی و زینت، اصل همسایه مداری، اصل بهداشت و سلامت، اصل صداقت و راستی، اصل قبول اختلاف و مدیریت اختلافات، اصل حفظ میثاق ها و وفاداری، اصل رازداری و حفظ اسرار، اصل شناخت حقوق و اصول تربیت فرزند، اصل مهارت مقابله با فقدان ها در زندگی، اصل شناخت تحولات و بحران ها، اصل ثبات و استحکام خانواده و عوامل آن، اصل انتخاب الگوی خانواده. در پایان کتاب، رهنمودهایی از معصومان علیه السلام در موضوع خانه و خانواده آمده است.

ص: ۳۱۹

بخش چهارم: جامعه‌شناسی خانواده

اشاره

۶۲. اسلام و جامعه‌شناسی خانواده

بستان (نجفی)، حسین، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۹۶ صفحه، وزیری.

جامعه‌شناسی خانواده، یکی از پرکارترین حوزه‌ها در علوم اجتماعی است که حجم وسیعی از پژوهش‌ها در سطح جهانی را به خود اختصاص می‌دهد. اما در حوزه پژوهش‌های ایرانی، این دسته از پژوهش‌ها بازتاب چندانی نداشته است، به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد کتاب‌های مهم در حوزه جامعه‌شناسی خانواده، حداکثر به تعداد انگشتان یک دست می‌رسد که بیشتر ترجمه هستند و از تاریخ نگارش آنها سال‌ها گذشته است. نویسندگان در این اثر، دیدگاه‌های نظری و یافته‌های تجربی جامعه‌شناختی درباره نظام خانواده را با دیدگاه اسلام و اهل بیت: به صورت عالمانه و مستند مقایسه کرده است.

این اثر، به عنوان منبع درسی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد در رشته‌های جامعه‌شناسی و مطالعات زنان تهیه و در پنج فصل تنظیم شده است. روش نگارش کتاب بدین گونه است که ابتدا دیدگاه جامعه‌شناسانه درباره هر موضوع طرح و در ادامه با مراجعه به منابع دینی، دیدگاه کلی و کلان اسلامی درباره آن موضوع بیان می‌شود. .

فصل اول، به بحث ازدواج و الگوهای خانواده اختصاص دارد و در آن موضوع هایی چون تعریف سن ازدواج، همسرگزینی و همسانی (کفایت در ازدواج) و الگوهای خانواده مطرح می شود.

در فصل دوم نویسنده درباره کارکردهای خانواده از دیدگاه جامعه شناختی بحث و آنها را در دوران معاصر تفسیر می کند. مهم ترین این کارکردها عبارتند از: تنظیم رفتار جنسی، تولید مثل، مراقبت و حمایت، جامعه پذیری، تأمین پایگاه اجتماعی، مشروعیت، کنترل اجتماعی و کارکردهای اقتصادی. در پایان این فصل، با توجه به پیدایش نهادهای مدنی که برخی کارکردهای خانواده را بر عهده می گیرند، درباره آینده خانواده بحث می شود. نویسنده معتقد است، با وجود آسیب های فراوان که فراروی خانواده قرار دارد، خانواده و ازدواج همچنان جایگاه خود را به عنوان مهم ترین نهاد اجتماعی حفظ خواهند کرد.

در پی بحث های مطرح شده در گفتمان فمینیستی، در قلمرو جامعه شناسی خانواده نیز فصلی به بحث نابرابری جنسیتی در خانواده اختصاص دارد. تفاوت های جنسی طبیعی، جامعه پذیری نقش های جنسیتی، تقسیم کار خانگی، توزیع قدرت در خانواده و خشونت جنسی در خانواده، عنوان های کلی است که در فصل سوم درباره شان بحث می شود. ثبات و استحکام خانواده، عنوان فصل چهارم است که در آن، درباره عناصر و محورهای رضایت مندی و ثبات در خانواده، گفت و گو می شود. در فصل پنجم مهم ترین آسیب فراروی ازدواج و خانواده، یعنی طلاق بررسی شده و البته برخی از موضوع های وابسته به این امر، مانند حضانت نیز در این فصل گنجانده شده است. کتاب با یک نتیجه گیری با عنوان «خانواده مطلوب، خانواده موجود» به پایان می رسد.

۶۳. جامعه‌شناسی خانواده

تقوی، نعمت‌الله، تهران، دانشگاه پیام نور، چاپ اول، ۱۳۷۴، ۱۹۲ صفحه، وزیری.

یکی از رشته‌های تخصصی جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی خانواده است که در آن درباره روابط خانوادگی در مفهوم عام؛ یعنی خانواده، خویشاوندی، ازدواج و طلاق بحث می‌شود. در این شاخه تخصصی از جامعه‌شناسی عمومی، نهادهای خانواده و خویشاوندی و ازدواج، تاریخ شکل‌گیری و تحول این سه نهاد و اصول و قانون‌های حاکم بر حرکت و دگرگونی آنها در روند تاریخ کشف و بررسی می‌شوند.

کتاب، شامل سه بخش و پانزده فصل است که در آنها این بحث‌ها مطرح شده است. نام بخش‌ها و عنوان‌های مطالب آنها عبارتند از: بخش اول، «مفهوم خانواده»: مفاهیم اساسی، نظریه‌های مربوط به تکوین و تحول خانواده، معیارهای طبقه‌بندی خانواده، روابط درون خانواده، کارکردهای خانواده، تنظیم خانواده و کنترل مولید، تحول و آینده خانواده. بخش دوم، «خویشاوندی»: خویشاوندی و ساختار اجتماعی، نظام‌های خویشاوندی، شبکه‌های خویشاوندی.

بخش سوم، «ازدواج و طلاق»: تعریف و هدف ازدواج، نظام‌های زناشویی، همسرگزینی و همسان‌گزینی، ویژگی‌های جمعیتی و اجتماعی ازدواج و طلاق و عوامل آن.

۶۴. جامعه‌شناسی خانواده و ازدواج در ایلات و عشایر: مطالعه موردی ایل قشقایی

غلامحسین پور، جلال، شیراز، انتشارات ایلاف، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۶۴ صفحه، وزیری.

خانواده یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است که فرد با آن، بیش از هر نهاد دیگری پیوند دارد. خانواده در ایلات و عشایر، با خانواده

جامعه شهری متفاوت است. برای مثال، خانواده در ایلات و عشایر به ظاهر مستقل است، اما گروه های خویشاوند در جنبه های مختلف زندگی آنها نفوذ و تأثیر دارند. همچنین برخی آداب و رسوم آنها در امر ازدواج، به ظاهر غیرمنطقی است، اما با توجه به ساختار جامعه عشایری، این آداب و رسوم کارکردهایی دارند.

عشایر برای ازدواج اهمیت ویژه ای قائلند؛ زیرا شیوه زندگی ایل و عشایری به گونه ای است که بدون تشکیل خانواده، در عمل، ادامه زندگی غیرممکن است. مسائلی چون داشتن فرزند پسر، نیاز به نیروی انسانی، جلوگیری از روابط نامشروع و پایبندی به وظیفه دینی و اعتقاد به حفظ دودمان، از جمله دلایل تشکیل خانواده در میان عشایر است. آشنایی با ماهیت خانواده و مهم ترین شکل های آن در عشایر، به مطالعه دقیق نیاز دارد.

بر همین اساس، نگارنده در این کتاب نتیجه بررسی های موردی و جامعه شناسی خود را درباره خانواده و ازدواج در ایلات و عشایر، در سه بخش با این بحث ها بازگو کرده است.

بخش اول: ایلات و عشایر ایران (دیدگاه کلی)، ضرورت مطالعه ایلات و عشایر از جنبه های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، جمعیتی و...، تعریف عشایر، پراکندگی عشایر ایران و آشنایی اجمالی با آنها و... .

بخش دوم: همسرگزینی و ازدواج، انگیزه های ازدواج، تعریف ازدواج، علل و انگیزه های ازدواج از دیدگاه های مختلف، علل و انگیزه های ازدواج در ایلات و عشایر، ملاک های انتخاب همسر، سن ازدواج، شیربها، مهریه، مراحل ازدواج، انواع ازدواج.

بخش سوم: خانواده، انواع خانواده، کارکردهای خانواده، نقش ها و وظایف خانواده، بُعد خانواده، هرم توزیع قدرت و طلاق.

۶۵. زن، دین، جامعه: تحلیل جامعه شناختی از مسائل زنان و خانواده

باقری، شهلا، تهران، انتشارات پیام محراب، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۰۰ صفحه، رقعی.

زنان در هر خانواده و جامعه ای، از جایگاهی خاص برخوردارند. متأسفانه امروزه همراه با دگرگونی های فرهنگی _ اجتماعی، در خانواده ها نیز تحولات اساسی شکل گرفته و کیان خانواده ها آسیب پذیر شده است. تغییر نگرش ها و اصلاح رویه ها و قوانین مربوط به زن و خانواده، در دهه های اخیر، مسیر مطمئن و رو به رشدی را نپیموده و موجب نگرانی هایی در این زمینه شده است. امروزه جامعه کارشناسان ایران که وضعیت خانواده ها را بررسی می کنند، به این نتیجه رسیده اند که حل مشکلات زنان مسلمان و خانواده ها تنها به کمک روش علمی اندیشمندان و با مبنا قرار دادن کتاب آسمانی و سیره نبوی و فاطمی امکان پذیر است.

نگارنده در این کتاب، نخست خطابه فاطمه زهرا علیها السلام در مسجد پیامبر و تأثیر آن در فهم جامعه شناختی دین داران، و سپس فرهنگ سیاسی بانوان شیعه در عصر فاطمی و نظریه سیاسی «انسداد قدرت» در کلمات فاطمه علیها السلام را بررسی می کند. وی در ادامه، عوامل اجتماعی _ اقتصادی اثرگذار بر اشتغال زنان ایران را ارزیابی می کند و سه مبحث «خانواده و سیاست گذاری اجتماعی در عرصه ملی و فراملی»، «علوم اجتماعی، فمینیسم و تأملات روش شناختی مسائل زنان» و «طراحی روش شناسی بومی مسائل زنان» را مطرح می سازد.

ص: ۳۲۷

بخش پنجم: آسیب شناسی خانواده

اشاره

۶۶. آسیب‌شناسی اجتماعی خانواده و طلاق

فرجاد، محمدحسین، تهران، انتشارات منصوری، چاپ اول، ۱۳۷۲، ۳۵۲ صفحه، وزیری.

نویسنده ابتدا خانواده را از دو جهت عام و خاص بررسی می‌کند و با نكوهش ستیزه‌های خانواده که به طلاق می‌انجامد، آن را گناهی بزرگ و تجاوز یک انسان به انسان دیگر معرفی می‌کند. او قصد دارد به این پرسش‌ها پاسخ دهد که: آیا از ستیزه‌های خانواده و در نهایت جدایی، می‌توان پیشگیری کرد؟ آیا در ایران، عدالت در حقوق خانواده رعایت می‌شود؟ افزون بر این، نویسنده با بیان آیاتی از قرآن کریم و نقل سخنان بزرگان جهان، درباره مقام و ارزش زن در خانواده بحث می‌کند.

کتاب، دو بخش و نه فصل دارد که در بخش اول این موضوع‌ها مطرح شده است: منشأ خانواده، اشکال مختلف خانواده،... ازدواج و اشکال آن، طلاق و جرم، مروری بر ازدواج، تشکیل خانواده، ستیز و جدایی در ایران و...، بررسی آماری مشکلات زنان پس از طلاق و پژوهش علمی.

در بخش دوم نیز این بحث ها مطرح شده اند: اطلاعات درباره احوال شخصیه در رابطه با طلاق در ایران، مسائل و مشکلات خانوادگی در رابطه با طلاق، فرهنگ و تعلیم و تربیت در رابطه با طلاق، مسائل اجتماعی ستیزه های خانوادگی و طلاق، ستیزه های خانوادگی، مسائل اقتصادی و طلاق، علل روانی طلاق، عوارض روانی طلاق، جدول های تطبیقی... .

۶۷. آسیب شناسی خانواده

قائمی، علی، قم، انتشارات پیام مقدس، چاپ اول، ۱۳۸۴، ۹۶ صفحه، رقی.

این اثر، مجموعه بحث هایی در آسیب شناسی اجتماعی به ویژه در زمینه خانواده است. نویسنده در این بحث ها که بازنویسی شده سخنرانی اش در جمع طلاب بوده، پس از بیان مقدمه ای درباره آسیب شناسی، مطالب خویش را در سه فصل آورده است: آسیب های قبل از ازدواج، آسیب های مربوط به دوران نامزدی که در اسلام از عقد تا عروسی است، آسیب های پس از ازدواج که بیشتر مباحث کتاب مربوط به این بخش است. نویسنده پس از برشماری این آسیب ها و توضیح مختصر درباره یک یک آنها، در پایان، راهکارهای اصلاح خانواده را نیز بیان کرده است.

۶۸. آسیب شناسی خانواده

ستوده، هدایت الله و سیف الله بهاری، تهران، انتشارات ندای آریانا، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۱۹۲ صفحه، وزیری.

آسیب های اجتماعی، دستاورد دگرگونی های اجتماعی «دوران گذار» هستند که بر اثر آنها هماهنگی و کارکردهای بهنجار زندگی اجتماعی مختل می شود. در جامعه های در حال گذار مانند جامعه ایران، ناسازگاری وضعیت موجود با نیازهای در حال تغییر، سبب بی نظمی اجتماعی و نابسامانی می شود و از سرعت پیشرفت و توسعه می کاهد. به همین دلیل، آسیب شناسی اجتماعی

را مطالعه بی نظمی ها و نابسامانی های اجتماعی، همراه با علل و انگیزه های پیدایی آنها تعریف کرده اند. در این شاخه از دانش بشری، شیوه های پیشگیری و درمان آسیب ها و شرایط بیمارگونه اجتماعی آنها نیز بیان می شود؛ زیرا خاستگاه اصلی آسیب ها و کژرفتاری ها را باید در جامعه و به ویژه در خانواده و ساختارها، کارکردها و روابط خاص اعضای آن جست.

کتاب آسیب شناسی خانواده در دو بخش و ده فصل تنظیم شده است. بخش نخست سه فصل دارد: کلیاتی درباره چپستی آسیب شناسی اجتماعی (هدف ها و مقاصد آسیب شناسی اجتماعی، کالبدشکافی آسیب شناسی اجتماعی، کارکردهای اجتماعی، فرهنگ، تبیین نظریه های آسیب شناختی، تبیین جامعه شناختی کژرفتاری های اجتماعی و...)، خانواده، ساختارها و کارکردها (الگوهای ازدواج، خانواده و ازدواج، خانواده و جامعه پذیری، خانواده در جهان صنعتی، چالش بین زن و مرد) و دیدگاه ها و نظریه های جامعه شناختی خانواده.

بخش دوم شامل هفت فصل است که در آنها بحث هایی چون فقدان و سوگ در خانواده، از هم گسیختگی خانواده (طلاق)، خشونت و بدرفتاری در خانواده، خانواده و بزهکاری دوران نوجوانی، خانواده و اعتیاد، تصویر خانواده در نقاشی کودکان، رویکرد سیستمی به خانواده و خانواده درمانی و... مطرح شده است.

۶۹. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۱)

معاونت پژوهش، گروه روان شناسی (تدوین)، قم، مؤسسه آموزشی _ پژوهشی امام خمینی رحمه الله، مرکز انتشارات، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۵۱۲ صفحه، وزیری.

این اثر، مجموعه سخنرانی ها و پژوهش هایی است که گروه روان شناسی مؤسسه آموزشی _ پژوهشی امام خمینی رحمه الله با همکاری پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و دفتر مطالعات و تحقیقات زنان، در همایش

تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن، برای شناسایی آفات و مشکلات نظام خانواده انجام داده اند. مطالب این مجموعه، در سه بخش کلی «جایگاه و نقش خانواده در رشد فردی و اجتماعی»، «راهکارهای تقویت نظام خانواده» و «آسیب شناسی نظام خانواده» گرد آمده است.

نویسندگان این مقاله ها، این آسیب ها را در حوزه های مختلف زندگی زناشویی، از دیدگاه جامعه شناختی و روان شناختی بررسی کرده اند. مشکلات خانوادگی را در عرصه هایی مانند اقتصاد، مطالبات جنسی، حقوق مالی، اشتغال زوجین، مشکلات رفتاری و عاطفی می توان شناسایی کرد. افزون بر بیان مشکلات، راهکارهایی برای جلوگیری از طلاق و بداخلاقی در خانواده ها نشان داده شده است.

عنوان های مباحث مطرح شده در جلد اول عبارتند از: بیانات آیت الله مصباح یزدی در همایش تقویت نظام خانواده، نقش خانواده در پرورش مذهبی فرزندان نوشته سید حسین علیانسنب، اهمیت ازدواج و سن مناسب آن نوشته علی احمد پناهی، نقش تعارض سنت و مدرنیته در ازدواج: (تحلیلی بر پدیده افزایش سن ازدواج) نوشته بابک شمشیری، تأثیر سازه های روان شناختی هویت بر سلامت ازدواج اثر محمد سلطانی فر، چشم اندازی بر اصول گزینش همسر و نقش آن در تحکیم خانواده اثر هادی حسین خانی، تحولات خانواده در غرب نوشته حسن یوسف زاده، بررسی اثرات جهانی سازی بر نهاد خانواده اثر فروزنده پایدار، نقش نهاد خانواده در کاهش انحرافات و آسیب های اجتماعی به قلم حسین علی عربی، بررسی وضعیت خانوادگی و روان شناختی زنان زندانی در شهر تهران نوشته سوسن صائبی، شاخص های خانواده کارآمد براساس مبانی علم و دین اثر مرتضی ثابت قدم و غلام رضا خیرآبادی،

بررسی مبانی روان شناختی کفویت در زوجیت دانشجویان اثر مهدی خانبانی و غلام علی افروز، رابطه هوش عاطفی و رضایت زناشویی به قلم احمد یارمحمدیان، بررسی رابطه تقیدات مذهبی و سازگاری زناشویی نوشته خدابخش احمدی و...، بررسی روابط درون خانواده با تکیه بر موقعیت اجتماعی و فرهنگی... اثر فرشته فرح دوست و راحله رفیعی راد، نقش رفق و مدارا در خانواده به قلم علی حسین زاده، نقش فرزندان در استحکام و بهداشت روانی خانواده نوشته محمدصادق شجاعی، مبانی روان شناختی ارتباط مؤثر والدین با فرزندان در محیط خانواده اثر محمدرضا احمدی، تأثیر سبک های والدین سخت گیر، بهانه گیر و مقتدر در تربیت فرزندان نوشته محمد مهدی صفورایی، سوگیری مثبت والدین و کاهش لغزش های اخلاقی فرزندان در خانواده اثر محمدرضا کیومرثی اسکویی، بررسی روش مطلوب تربیتی والدین و پی آمدهای آن بر ویژگی های روانی فرزندان به قلم معصومه صمدی، بررسی روش های تربیت دینی در خانواده اثر ابوالفضل ساجدی، خانواده و تغییر نقش های جنسیتی نوشته حسین بستان، والدین و رشد نقش جنسی فرزندان و تأثیر آن بر ایفای نقش آنها در خانواده اثر داود حسینی، بررسی رابطه بین میزان صمیمیت در خانواده اصلی و رضایت زناشویی زنان اثر منیژه جاسبی و... .

۷۰. تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن (جلد ۲)

معاونت پژوهش، گروه روان شناسی (تدوین)، قم، مؤسسه آموزشی _ پژوهشی امام خمینی رحمه الله، مرکز انتشارات، چاپ اول، ۱۳۸۶، ۲۴۰ صفحه، وزیری.

بحث های مطرح شده در جلد دوم عبارتند از: بررسی مشکلات زندگی زناشویی با تأکید بر روابط جنسی نوشته جلال جبل عاملی،

خانواده و مطالبات جنسی اثر لیبلاسادات اسدی، آسیب شناسی مشکلات رفتاری و عاطفی نوجوانان دختر در خانواده های محروم نوشته مریم وفایی و مریم روشن، مشکلات اقتصادی و آسیب شناسی خانواده اثر فریبا زمانی، اشتغال زوجین و آثار و پی آمدهای آن بر فرزندان به قلم ابوالقاسم بشیری، آسیب شناسی روابط زن و شوهر در یک جامعه دینی نوشته عباس علی شاملی، مقایسه شیوه های حل مسئله زنان و مردان متقاضی و غیرمتقاضی طلاق نوشته مرتضی روستایی و...، نگاهی بر نقش توسعه در افزایش طلاق و انحلال خانواده اثر رمضان نرگسی، رسانه های جمعی و مشکلات خانوادگی به قلم رضا پورحسین، بررسی تأثیر حقوق مالی بانوان در استحکام خانواده به قلم ناهید پاک رامین.

۷۱. طلاق و اثرات آن بر خانواده

اسکندری، معصومه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده مدیریت و علوم اجتماعی، استاد راهنما: رسول گلشن، ۱۳۷۸، ۱۲۴ صفحه.

تشکیل خانواده و تلاش برای پایداری آن، پدیده ای جهانی و مشترک بین جوامع است. در جامعه های جدید، وضع و شرایط خانواده به دلیل افزایش میزان طلاق، بحث برانگیز شده است. برای سعادت و پیشرفت جامعه لازم است که به سعادت و پیشرفت خانواده به دقت توجه شود. مسئله تثبیت وضع خانواده و استفاده از وسایل و راهکارهایی برای تأمین رفاه و سعادت خانواده ها و بادوام ساختن آنها، با هدف شکل دادن یک جامعه آرمانی، موضوعی داخلی با اهمیت جهانی است که باید پیش از هر چیز دیگر بررسی شود.

آمارها نشان می دهد سال به سال بر شمار طلاق ها افزوده می شود و خطر از هم پاشیدگی، بسیاری از کانون های خانوادگی را تهدید می کند. دلیل افزایش طلاق این است که اسباب جدایی و از هم گسستن پیوندهای خانوادگی، در زندگی اجتماعی این روزگار بیشتر شده است. امروزه طلاق امری منفی به شمار می آید که باید تا حد امکان از آن دوری شود و باید با نگاهی دیگر به آن نگریست و به جنبه درمانی آن نیز توجه کرد. بالا رفتن میزان طلاق، توجه بسیاری از پژوهشگران و کارشناسان را به این موضوع جلب کرده است. در این پژوهش، با استفاده از پرسش نامه و مراجعه به دو شعبه ۱۱۰ و ۱۲۸ و دفاتر ثبت طلاق، سعی شده با بیان آمار، قدمی هرچند کوچک در جهت کاهش میزان طلاق برداشته و کمکی هرچند ناچیز به حل معضل طلاق شود.

۷۲. طلاق یا فاجعه انحلال خانواده

حقانی زنجانی، حسین، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ چهارم، ۱۳۷۴، ۱۱۲ صفحه، رقی.

استوار ساختن بنیان خانواده و برقراری روابط صمیمانه بین اعضای آن، در اسلام اهمیت ویژه ای دارد. تمام دستورها و قوانین اسلام، از قوانین خانوادگی گرفته تا قوانین اجتماعی و اقتصادی و معامله ها و عبادت ها و حتی حدود و دیه ها، همگی هماهنگ با یکدیگر، این اصل مهم را تأیید می کنند. در میان قوانین اسلام، حتی یک نمونه وجود ندارد که به گونه ای، این اصل انکارناپذیر را نقض کرده باشد. این، خود یکی از دلایل اعجاز قوانین اسلام به شمار می رود. برای نمونه، در هیچ جای قرآن و اخبار نقل شده از ائمه علیه السلام، طلاق در حال عادی و معمولی، امری نیکو به شمار نیامده، بلکه همواره «ابغض الحلال» معرفی شده است.

بنابراین، پیوند ازدواج و تشکیل خانواده در اسلام، یک عمل طبیعی و مشروع و طلاق، یک امر ناپسند است. از این رو، این دین، برای تشکیل خانواده، شرایطی بسیار آسان و در مقابل، برای انجام شدن طلاق شرایطی سخت قرار داده است. نویسنده در این کتاب، با استفاده از آیات قرآن و روایات، مسائل مربوط به طلاق را از جنبه های گوناگون بررسی کرده است.

مطالب مطرح شده در کتاب، چنین اند: انحلال خانواده یک فاجعه بزرگ، مسئله طلاق و دنیای مسیحیت، طلاق در اسلام، اختیار طلاق با کیست؟، طلاق در عربستان قبل از اسلام، طلاق در اسلام بازیچه نیست، متارکه موقت، موانع افزایش طلاق، شرایط وقوع طلاق، عده؛ فرصت مناسب برای حل اختلاف همسرها، مواردی که جایز است زن از شوهر خود طلاق گیرد، تنفر و انزجار در چه صورتی موجب جدایی است، آمار هولناک طلاق در جهان متمدن، سیر طلاق در ایران، عوامل افزایش طلاق، طلاق چرا...؟!، سرنوشت رقت بار اطفال بعد از طلاق.

۷۳. کتاب شناسی آسیب های اجتماعی (جلد اول) طلاق

کرباسی، محمدعلی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ اول، ۱۳۸۲، ۵۵۱ صفحه، وزیری.

یکی از آسیب های اجتماعی که به شدت بر زن و مرد و فرزندان و کل جامعه اثرگذار است، طلاق است. پی آمدهای طلاق، هزینه های مادی و معنوی سنگینی را بر کل جامعه تحمیل می کند. آسیب شناسی طلاق و پیشگیری از آن تا حد امکان، بسیاری از این هزینه ها را کاهش می دهد. در این میان، بررسی علمی این پدیده و علل آن، آثار فقهی _ حقوقی طلاق و راه پیشگیری و برخورد درست با این مشکل، می تواند راهکارها و دیدگاه های مناسبی را پیش روی افراد جامعه، مسئولان و برنامه ریزان اجتماعی قرار دهد.

نویسنده در بخش پیش گفتار، پدیده طلاق را یک رویداد روان شناختی می داند، گرچه معتقد است که علوم دیگری مانند جامعه شناسی، حقوق، اقتصاد، زیست شناسی، آمار و... نیز در تحلیل و علت یابی این پدیده نقش بسیار مهمی دارند. به عقیده وی، طلاق در نوع ازدواج ریشه دارد. آسیب های اجتماعی طلاق، بیش از زن و مرد، فرزندان را تهدید می کند.

این کتاب شناسی با شیوه ای علمی و سازنده، اطلاعات سودمندی درباره پی آمدهای ویرانگر طلاق در سطح جامعه، در اختیار پژوهشگران قرار می دهد تا با علت یابی این آسیب اجتماعی، از آن جلوگیری کنند. نویسنده، کوتاهی در اعلام آمارهای طلاق را سبب پی آمدهای منفی می خواند و علت های این پدیده را بسیار می داند که باید همه آنها به طور دقیق و علمی بررسی شوند.

این کتاب شناسی به روش توصیفی تهیه شده و مجموعه آثار را تا انتهای نیمه اول سال ۱۳۸۰ هجری شمسی در بر می گیرد. نویسنده در مقدمه کتاب، پس از بیان روش پژوهش در تألیف این کتاب، منابع استفاده شده اعم از کتاب ها، مقاله ها، پایان نامه ها، روزنامه ها و نشریه ها را معرفی می کند و آمار و توضیح هایی درباره هر کدام می دهد. روش تحقیق در گردآوری این کتاب شناسی، روش کتاب خانه ای بوده و کتاب دارای پانزده فصل است.

فصل اول کتاب، به کلیات مسائل طلاق در ایران و جهان اختصاص دارد. در فصل دوم، نویسنده در زمینه تاریخ طلاق، منابعی با عنوان های طلاق در ایران باستان، قبل و بعد از اسلام و رابطه دین و فرهنگ با طلاق معرفی کرده است. در فصل سوم، منابعی که به انواع طلاق، از نظر

فقهی - حقوقی پرداخته اند، معرفی شده اند. آمارهای طلاق در ایران و دیگر کشورها، عنوان فصل چهارم از این کتاب شناسی است. فصل پنجم کتاب، به روان شناسی طلاق اختصاص دارد و منابعی را معرفی می کند که در آنها علل و پی آمدهای روانی طلاق، قبل و بعد از طلاق و آثار این جدایی بر روح و روان فرزندان بررسی شده است. جامعه شناسی طلاق عنوان فصل ششم است. در این فصل منابعی معرفی شده که در آنها مطالبی درباره تأثیر تحصیلات، اشتغال و تفاوت های جامعه شناسی زن و مرد بر پدیده طلاق و تبیین های جامعه شناسی طلاق آمده است.

در فصل هفتم منابعی با عنوان و مضمون مردم شناسی طلاق معرفی شده است. در این منابع، جلوه های مختلف در امر طلاق مانند فرهنگ ها و قوم های مختلف در ایران و جهان، نقش شهرنشینی و روستانشینی و زندگی ایلی بر پدیده طلاق را در قالب پایان نامه ها، مقاله ها، نشریه ها، روزنامه ها و کتاب ها بررسی شده است. در فصل بعد، خواننده با منابع مختلف در زمینه جمعیت شناسی طلاق آشنا می شود. در فصل نهم، منابعی درباره طلاق و دین مطرح شده است. طلاق در اسلام و حقوق مقایسه ای طلاق در نظام ادیان مختلف، از زیرمجموعه های این فصل است که نگاه ادیان به طلاق، آثاری در زمینه مسائل فقهی - حقوقی و موضوع های مختلف در ارتباط با دین و مسئله طلاق در آن آمده است. فصل دهم، منابعی درباره قانون طلاق، طلاق و قانون و حقوق تطبیقی طلاق در ایران و دیگر کشورها به خواننده معرفی می شود.

فصل یازدهم، علل طلاق را از منابع مختلف با عنوان های کلیات علل طلاق، عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، روانی و زیست شناسی طلاق در اختیار خواننده قرار می دهد. عوارض طلاق عنوان فصل دوازدهم از

این کتاب شناسی است که منابعی در موضوع عوارض اجتماعی طلاق و طلاق و فرزندان را به خواننده معرفی می کند. فصل سیزدهم، آثاری را پیش روی خواننده قرار می دهد که هر کدام به نوعی در پی بررسی راه های پیشگیری از این آسیب اجتماعی هستند. این کتاب شناسی در فصل چهارده و پانزده، با بیان منابع و نمایه های مربوط به موضوع مورد بحث، پایان می یابد.

ص: ۳۴۱

بخش ششم: خانواده و ازدواج

اشاره

۷۴. آئینه ازدواج و روابط همسران

صدری، سیدضیاءالدین، تهران، انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، چاپ دوم، ۱۳۷۳، ۳۷۳ صفحه، رقعی.

پیوند زناشویی از شیرین ترین پیوندها در روابط انسان هاست و خانواده، کانون امنیت، آرامش، مهرورزی و آسایش هر زن و مرد است. داشتن همسر خوب و شایسته، یکی از نعمت های بزرگ الهی است. برای به دست آوردن چنین نعمتی، آموزه های عالی اسلام افزون بر بیان ملاک ها و معیارهایی در امر انتخاب همسر، رهنمودها و دستورهایی نیز در زمینه روابط خانوادگی دارد و بی شک کسانی که در زندگی زناشویی جویای سعادت و خوشبختی هستند، هم در انتخاب همسر و هم در شیوه تنظیم روابط خانوادگی، باید از این آموزه های ارزشمند پیروی کنند.

مؤلف در این کتاب، با استفاده از آیه های قرآن و روایت های پیشوایان معصوم علیه السلام، راهکارهایی برای زیباتر و معنوی تر ساختن زندگی خانوادگی، در سه بخش گردآوری کرده است.

در بخش نخست، درباره این موضوع ها بحث شده است: ایمان و زناشویی، بهشت جاوید در کنار همسر، مژده به همسران مؤمن، همسر نعمتی بزرگ، همسران خوشبخت، ازدواج در کلام آسمانی، خداوند مهربان به همسران هدیه می دهد، آیین های عروسی، نخستین و بهترین هدایا به عروس و داماد، استفاده از هدیه شایستگی می خواهد، روش نگهداری هدیه و استفاده از آن.

عنوان های بخش دوم عبارتند از: نوری در تاریکی، چراغی به نام تفکر، چرا ازدواج می کنیم؟، ازدواج آرامش روانی، ازدواج تکامل ایمانی، ازدواج ارضاء غریزه، زناشویی و غریزه جنسی، همسر نیز یک انسان است، همسر آدمی هم جنس او نیست، زن و مرد چه تفاوتی با هم دارند؟، خوشبختی یک همسر در گرو وجود همسرش است، پیش از ازدواج، شخصیت همسر، روش انتخاب همسر، شناخت پیش از ازدواج، شوهر دلخواه، چگونه مردانی را باید به همسری انتخاب کرد؟ همسر دارای چه شخصیتی است؟ شخصیت همسر را چه موقعی بشناسیم؟ زندگی جدید و... .

در بخش سوم از این مطالب سخن گفته شده است: زندگی زناشویی، روابط همسران، حق همسر، وظیفه همسر، نمونه هایی از دیدگاه های فرهنگی درباره زن و مرد، دیدگاه اسلام درباره زن و شوهر، حقوق زن از دیدگاه ائمه معصومین علیه السلام، حقوق اختصاصی زن و شوهر، مسئولیت و روحیه همکاری، بدترین همسران، همکاری در زندگی زناشویی، سخنان امیرمؤمنان، علی علیه السلام درباره همسرش فاطمه زهرا علیها السلام، سهم زن و شوهر در همکاری، اختلاف میان همسران، علل اختلاف میان همسران (علل فرهنگی، مشکلات اقتصادی، مسائل غریزی و زناشویی)، مهریه، چگونگی راه حل اختلاف میان همسران، توجه به اخلاق در روابط همسران، محبت در زندگی زناشویی، علل عدم ابراز محبت و... .

۷۵. ازدواج و روابط مرد و زن (جلد ۱ - ۲)

نجفی یزدی، سیدمحمد، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ چهارم، ۱۳۷۶، ۱۹۲+ ۱۱۶ صفحه.

در این اثر، شماری از روایت های اسلامی درباره مسائل گوناگون ازدواج، اخلاق زناشویی، اخلاق خانوادگی و آداب معاشرت، به همراه

شرحی کوتاه آمده است. کتاب در دو جلد تنظیم یافته و در یک مجلد به چاپ رسیده است.

جلد نخست، ده فصل دارد. نویسنده در فصل اول، درباره فضیلت ازدواج در اسلام و مشکلات ازدواج و راه حل آنها بحث می کند و در فصل دوم از خواستگاری و هدف ازدواج، مشورت در انتخاب همسر، معنای همتایی در ازدواج و خواستگاری حضرت علی علیه السلام از فاطمه زهرا علیها السلام و... در فصل سوم، انتخاب همسر و صفات بانوی ممتاز از نگاه معصومان علیه السلام و... بررسی شده است. فصل چهارم، به مهریه اختصاص دارد. در فصل پنجم تا هفتم، درباره مراسم ازدواج، دقت در انتخاب زمان عقد و جشن، زفاف، آمیزش جنسی، لزوم آراستن زن و مرد برای یکدیگر و... سخن به میان آمده و در فصل هشتم تا دهم، خودنمایی و شهوت رانی حرام، بارداری و شیردهی فرزند و تربیت او بررسی شده است.

در جلد دوم، نگارنده در سه فصل، به موضوع اخلاق در خانه و شرایط زندگی سالم خانوادگی پرداخته و از وظایف زن و مرد در برابر یکدیگر سخن گفته است. فصل اول، با عنوان آیین همسررداری، دارای دو بخش است که بخش اول به وظایف زن یا شوهررداری و بخش دوم به وظایف مرد یا زن داری اختصاص یافته است. بحث هایی که در فصل دوم و سوم مطرح شده عبارتند از: اخلاق در خانه، محبت اساس موفقیت خانواده، راه کمک به همسر و دلگرمی در زندگی، شرط اول محبت، شناخت روحيات همسر، کیفیت محبت و ابعاد آن در انسان، معیار و اندازه محبت در زن و شوهر، نتیجه بد اخلاقی در خانواده، روایات اسلامی در مورد آداب زندگی، محرم و نامحرم و... .

۷۶. ازدواج و مدیریت خانواده

ملکی، یوسف و محمد نخعی مقدم، تهران، انتشارات هستی نما، چاپ اول، ۱۳۸۵، ۲۰۰ صفحه، رقعی.

بسیاری از ناملایمات در زندگی زناشویی، به دلیل نشناختن مسئولیت‌ها و گریز از اجرای درست وظایف همسری است. این کتاب دو بخش دارد که در آنها، رهنمودها و آموزه‌های قرآنی و حدیثی مفیدی درباره تحکیم خانواده و علل تزلزل خانواده‌ها مطرح شده است.

«ساختار و تحکیم خانواده» عنوان بخش اول کتاب است که سه فصل دارد. در فصل اول، تعریف خانواده و معیارهای تشکیل خانواده آمده است. در فصل دوم درباره این موضوع‌ها بحث شده است: ازدواج و مدیریت خانواده، اهمیت ازدواج در قرآن، اهمیت ازدواج از دیدگاه پیشوایان دین، اهمیت اجتماعی ازدواج، اهداف ازدواج، انتخاب همسر، ملاک‌های انتخاب همسر و عوامل سعادت خانواده. در ادامه فصل، ویژگی‌های مدیریت خانواده معرفی شده است، از جمله اصل مدیریت مرد در خانواده (انتخاب مدیر)، اصل هماهنگی در مدیریت خانواده، اصل مشورت در خانواده، اصل تقسیم کار در خانواده، اصل رعایت تناسب در انتخاب کارها و اساس روابط در خانواده و پرهیزها. فصل سوم نیز به موضوع اخلاق و عواطف در خانواده اختصاص یافته است.

بخش دوم با عنوان «عوامل تزلزل خانواده»، در سه فصل گرد آمده و این عنوان‌ها در آنها بررسی شده است: آفات خانواده (بدخلقی، بدگمانی، بدزبانی)، طلاق (بحثی درباره حق طلاق از دیدگاه اسلام، افزایش طلاق در زندگی جدید، طلاق در ایران)، خانواده در ایران و غرب (جهانی شدن و خانواده، نگاهی کوتاه به حقوق خانواده، دلایل توجه قانون اساسی به خانواده و مقام زن، خانواده در قانون اساسی، زن در قانون اساسی).

آیت اللہی، زهرا ۴۹، ۵۰، ۵۱

احمدی، احمد ۴۵

احمدی، علی اصغر ۴۷

احمدیہ، مریم ۳۱

اسعدی، سیدحسن ۲۲، ۲۳

اسعدی، سیدہ نگار ۲۳

اسکندری، معصومہ ۷۱

افروز، غلام علی ۵۸

الہامی نیا، علی اصغر ۲۷

امینی، ابراہیم ۳۳

انصاریان، حسین ۱۱

بابازادہ، علی اکبر ۴۶

باقری، شہلا ۶۵

بستان (نجفی)، حسین ۶۲

بہاری، سیف اللہ ۶۸

بہشتی، احمد ۸

بہنام، جمشید ۳۹

پاک پور، علی ۵۷

پویندہ، محمدجعفر ۳۹

تقوی، نعمت الله ۶۳

حکمت نیا، محمود ۲۸

میرداداشی، سید مهدی ۲۸

پیوندی، غلامرضا ۲۸

محمدی، علی ۲۸

حاجی ده آبادی، احمد ۲۸

رشاد، علی اکبر ۲۸

جعفری لنگرودی، محمدجعفر ۱۹

حسینی، رضا ۶

حسینی، داوود ۴۶

حقانی زنجانی، حسین ۷۲

خلجی، حسن رضا ۱۵

خوش بین، سهیلا ۴۵

دیانی، عبدالرسول ۲۱

راشدی، لطیف ۱۲

رحیمی، آسیه ۲۳

رسایی نیا، ناصر ۱۸

زحیلی، وهبه ۱۳

زیدری، حسین ۲۹

سالاری فر، محمدرضا ۹

ستوده، هدايت الله ٦٨

سليمى، عبدالعزیز ١٣

شرفى، محمدرضا ٤١، ٤٥

شريف قرشى، باقر ١٢

شفيعى مازندرانى، سيدمحمد ٥٣

صادقی اردستانی، احمد ۳۴

صافی، احمد ۴۲

صالحی بیرجندی، مجید ۴

صالحی، سیدمهدی ۲۰

صدری، سیدضیاء الدین ۷۴

صدیق اورعی، غلامرضا ۱۷

طاہری، حبیب اللہ ۵۲

عزیزی تهرانی، علیرضا ۱۴

غلامحسین پور، جلال ۶۴

فتاحی، سیدحمید ۳۶

فرجاد، محمدحسین ۶۶

فرخجسته، هوشنگ ۵۵

قائمی، علی ۱۵، ۱۰، ۴۳، ۶۷

قاسمی، علی ۲۴

قجری، محمدعلی ۳۲

کاتوزیان، ناصر ۲۶

کرباسی، محمدعلی ۷۳

کریمی، زینب ۱۴

محدثی، جواد ۳۵

محقق داماد، سیدمصطفی ۱۶

محمودیان، حسین ۴۵

مدنی کرمانی، عارفه ۲۵

مصطفوی خراسانی، سیدجواد ۳۸

مطلبی، سیدابوالحسن ۱۳

مظاهری، حسین ۷

ملکی، یوسف ۷۶

مهدوی، محمدصادق ۵۴

میرحسینی اشکوری، مریم ۳۷

میرخانی، عزت السادات ۴۸

نجفی یزدی، سیدمحمد ۷۵

نخعی مقدم، محمد ۷۶

نظری زاده، محمدکریم ۵۶

نکونام، محمدعلی ۵

نیلی پور، مهدی ۵۹، ۶۰، ۶۱

هدایت نیاگنجی، فرج الله ۴۴، ۲۸

نمایه الفبایی موضوعی

قانونی و اجرایی حمایت از خانواده ۲۵

آئین همسررداری ۳۳

آئینه ازدواج و روابط همسران ۷۴

آئین های عروسی ۷۴

آثار خوش رفتاری با همسر ۳۰

آثار دنیوی و اخروی ازدواج ۳۰

آثار روابط سالم همسران ۴۶

آثار روابط سالم والدین و فرزندان ۴۶

آثار روان شناختی ازدواج ۹

آثار شوم طلاق ۱۲

آثار طلاق بر روح و روان فرزندان ۷۳

آثار قرابت ۲۶

آثار قناعت ۱

آثار نیکی به والدین ۳۰

آداب ازدواج ۵۰

آداب معاشرت ۷۵، ۸

آداب معاشرت با مردم ۱

آداب معاشرت در اجتماع و خانواده ۱

آداب و رسوم در زمینه ازدواج ۶۴

آداب و قواعد رفتاری ازدواج از دیدگاه آیات و روایات ۵۹

آداب ورود به جایگاه مخصوص پدر و مادر ۲

آرای دانشمندان دنیای اسلام درباره راهکارهای تحکیم روابط خانواده ۵۶

آراستگی زن و شوهر برای یکدیگر ۴۹

آراستگی شوهر ۳۰

آرامش روانی ۹

آرامش ها در خانواده ۳۶

آرایش و پیرایش بانوان ۴۸

آزار و اذیت کودکان و نوجوانان ۴۴

آسان کردن تشکیل خانواده ۲۹

آسیب شناسی اجتماعی خانواده و طلاق ۶۶

آسیب ها و چالش ها در مسائل خانوادگی ۴۰

آسیب های پس از ازدواج ۶۷

آسیب های تهدید کننده زن و شوهر ۴۰

آسیب های تهدید کننده فرزندان ۴۰

آسیب های خانواده ۵

آسیب های مربوط به دوران نامزدی ۶۷

آسیب های قبل از ازدواج ۶۷

آسیب شناسی خانواده ۶۷، ۶۸

آسیب شناسی روابط زن و شوهر در یک جامعه دینی ۷۰

آسیب شناسی مشکلات رفتاری و عاطفی نوجوانان دختر در خانواده های محروم ۷۰

آسیب شناسی نظام خانواده ۶۹

آسیب های اجتماعی ۶۸

آشتی میان دو نسل ۳۵

آشنایی با بیماری ایدز ۳۴

آشنایی با اصول و عوامل تحکیم خانواده ۳۵

آشنایی با روش های پیشگیری و سقط جنین ۱۵

آشنایی با ماهیت خانواده در عشایر ۶۴

آشنایی زن و شوهر و جوانان با وظایف اخلاقی، حقوقی و تربیتی مربوط به خانواده ۳۴

آفات خانواده ۷۶

آفات و مشکلات نظام خانواده ۶۹

آفت های استحکام و استواری خانواده ۵

آفت ها و تهدیدهای خانواده ۵

آمار هولناک طلاق در جهان متمدن ۷۲

آمارهای طلاق در ایران و سایر کشورها ۷۳

آموزه های رفتاری اسلام برای کارآیی مطلوب خانواده ۹

آموزه های روشنگرانه ای درباره اصول و آداب انتخاب همسر ۵

آمیزش جنسی ۷۵

آناتومی خانواده ۴۱

آیا مادر بر پدر مقدم است؟ ۳۰

آیا در حقوق خانواده ایران رعایت عدالت می شود؟ ۶۶

آیا ستیزه های خانواده و جدایی، قابل پیشگیری است؟ ۶۶

آیات ازدواج و خانواده ۵۹

آیات و روایات پیرامون زنان ۴۹

آینده خانواده ۳۹، ۶۲

آیین ازدواج در نظام هستی ۱۱

آیین دادرسی کیفری و مدنی حاکم بر دادگاه های خانواده ۲۸

آیین همسراری ۷۵

ابعاد مختلف مسائل خانواده ۸

اجازه ولی در نکاح دختری که شوهر نکرده است ۱۶

اجتناب از سخنان زشت ۱۲

اجرای صحیح وظایف همسری ۷۶

اجزای خانواده ۵۶

احترام به پدر و مادر در نگاه پراهمیت خداوند ۲

احترام شوهر به زن ۴۹

احترام به کودک ۴۰

احترام پدر و مادر در منطق اسلام ۲

احترام شوهر ۳۳

احترام فرزندان ۳۰

احترام متقابل ۴۶

احترام و پرستاری سالمندان ۳۴

احترام و خدمت به پدر و مادر ۳۴

احترام والدین حتی در حال شرک ۳۰

احتیاط در انتخاب همسر ۳۰

احساس بی عدالتی نسبی ۵۴

احساسات زنان در چند همسری ۵۱

احکام مربوط به ازدواج ۲۰

اختلاف میان همسران ۷۴

اختلاف های خانوادگی ۹ _ ۸

اختلافات خانوادگی و راه حل های آن از دیدگاه فقیهان بزرگوار شیعه ۲۹

اختیار طلاق با کیست؟ ۷۲

اختیار طلاق ۱۶

اخلاق جنسی ۵۹

اخلاق خانواده در اسلام با استفاده از آیات و روایات ۷

اخلاق خانواده ۲۷، ۳۳

اخلاق در خانه ۷۵

اخلاق در خانواده و اصول آن ۱

اخلاق زن و شوهر و تنظیم خانواده ۳۴

اخلاق زناشویی ۷۵

اخلاق زندگی خانوادگی ۷۵

اخلاق و خانواده از دیدگاه امام علی علیه السلام ۱

اخلاق و عواطف در خانواده ۷۶

اخلاق و تلاش گری شوهر ۳۰

ادله جواز تنظیم خانواده همچون اصل اباحه... ۱۵

ادله جواز عزل ۱۵

ادله مخالفان و موافقان الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ۸

ارتباط با فرزند ۴۱

ارتباط با همسر ۴۱

ارتباط خانواده و جامعه ۵۶

ارتباط دین و مسئله طلاق ۷۳

ارث زن و تفاوت ارث زن و مرد ۵۰

ارج نهادن به ایده جوان در ازدواج و تسهیل در امر ازدواج ۵۰

ارزش ازدواج در اسلام ۱۰

ارزش اوقات فراغت از دیدگاه اسلام ۴۰

ارزش بارداری، وضع حمل و شیردهی نوزادان در کلام پیامبر ۲

ارزش فرزند ۵۱

ارزش مادری ۵۱

ارزش نظافت و بهداشت در اسلام ۱۱

ارزش های خانواده ایرانی ۵۵

ارزش ها و ضد ارزش ها در نگاه علی علیه السلام ۱

ارزش های خانوادگی ۵۴

ارزیابی فنی دلایل شرعی و فنی تنظیم خانواده ۳۴

ارزیابی نظریه مالتوس ۱۵

ارسطو ۲۲

ارضاء غریزه ۷۴

ارضای نیازهای جنسی ۹

ارکان خانواده ۵، ۹

ارکان طلاق ۱۲

از به رخ کشیدن نقطه ضعف‌ها پرهیزید ۲۳

از هم‌پاشیدگی خانواده ۴۴

از هم‌گسیختگی خانواده (طلاق) ۶۸

از دست دادن عاطفه ۴۴

ازدواج؛ منشأ و سابقه آن ۳

ازدواج ۲۱، ۲۹، ۴۴

ازدواج اجباری و خیانت ۴۴

ازدواج اجباری و فرار از خانه ۴۴

ازدواج اجباری و قتل ۴۴

ازدواج اجباری ۴۴

ازدواج اینترنتی ۴۴

ازدواج با همسر دیگری ۱۶

ازدواج بر پایه ایمان و اخلاق ۳۰

ازدواج پایدار ۴۲

ازدواج خیابانی ۴۴

ازدواج در کلام آسمانی ۷۴

ازدواج در لغت و اصطلاح ۵۶

ازدواج زن ایرانی با تبعه خارجی ۱۶

ازدواج مجدد ۱۰

ازدواج محصلان و مأموران و نمایندگان دولتی با زن تبعه خارجی ۱۶

ازدواج موقت ۲، ۸، ۲۱، ۳۰، ۳۸، ۵۲

ازدواج موقت و شرایط آن ۳

ازدواج های زود هنگام ۵۹

ازدواج و اشکال آن ۶۶

ازدواج و الگوهای خانواده ۶۲

ازدواج و انتخاب همسر ۱۰

ازدواج و انحلال آن ۲۱

ازدواج و اهمیت آن ۲

ازدواج و پیشگیری در اسلام ۴۵

ازدواج و پیوند خانواده در کلام خداوند ۲

ازدواج و تشکیل خانواده ۴۲

ازدواج و تشکیل خانواده در ایران ۴۲

ازدواج و روابط مرد و زن ۷۵

ازدواج و طلاق ۶۳

ازدواج و گونه های مختلف آن در نظام خلقت ۳۷

ازدواج و مدیریت خانواده ۷۶

ازدواج و مسئله روز ۳

ازدواج وسیله حفظ دین ۱۲

ازدواج و طلاق ۶۳

ازدواج یا پیوند مقدس ۳۰

ازدواج یک سنّت الهی ۱۲

ازدواج؛ آرامش روانی ۷۴

ازدواج؛ تکامل ایمانی ۷۴

ازدواج های دانشجویی ۴۵

اساس روابط در خانواده ۷۶

استحکام بنیان خانواده ۷۲

استحکام پایه های خانواده ۳۱

استفاده از اطلاعات و آگاهی در مسئله ازدواج ۱۲

استفاده از هدیه ۷۴

استفاده بهینه از اوقات فراغت ۴۰

استقلال خانواده ۳۲

استقلال مالی زن شوهردار ۲۴

استقلال مرد و زن در اسلام ۱۱

استنباط حکم تکثیر نسل با توجه به روایات ۱۴

استنکاف شوهر از ادای نفقه یا عجز او ۱۶

استواری جامعه به عاطفه طرفینی والدین و فرزندان است ۲

اسلام و علی علیه السلام ۱

اسلام و جامعه شناسی خانواده ۶۲

اسلام و حقوق زنان ۳۰

اسلام و مسئله ازدواج ۳

اسلام و نظام خانواده ۵

اسم های خوب برای کودکان ۳۴

اشاعه محبت ۱۲

اشتغال زن ۱۷

اشتغال زوجین و آثار و پی آمدهای آن بر فرزندان ۷۰

اشکال سلطه گری در خانواده ۴۷

اشکال مختلف خانواده ۶۶

اصل آراستگی و زینت ۶۱

اصل آرمان گرایی ۶۱

اصل آشنایی با منافع مادی و معنوی ازدواج ۵۹

اصل آشنایی با ویژگی های همسر ۵۹

اصل اعلان ازدواج و مجلس جشن و شادی ۵۹

اصل آموزش احکام ازدواج ۵۹

اصل انتخاب الگوی خانواده ۶۱

اصل انتخاب نام و لقب های مهرانگیز ۵۹

اصل بررسی خصلت های اخلاقی ۵۹

اصل بهداشت و سلامت ۶۱

اصل تعادل در غیرت ورزی ۵۹

اصل تقدم آرامش بر آسایش و خوشبختی بر خوشی ۶۱

اصل تقسیم کار در خانواده ۷۶

اصل توجه به تابلوهای قرآنی ۵۹

اصل توجه به سند تعهدات احساسی ۵۹

اصل توجه به فلسفه مهریه ۵۹

اصل ثبات و استحکام خانواده و عوامل آن ۶۱

اصل حفظ میثاق ها و وفاداری ۶۱

اصل دقت در آداب دوره نامزدی ۵۹

اصل رازداری و حفظ اسرار ۶۱

اصل رضایت از زندگی ۶۱

اصل رعایت تناسب در انتخاب کارها ۷۶

اصل شادی ۶۰

اصل شناخت تحولات و بحران ها ۶۱

اصل شناخت حقوق و اصول تربیت فرزند ۶۱

اصل شوخ طبعی و بذله گویی ۵۹

اصل صداقت و راستی ۶۱

اصل عدالت‌محوری ۶۰

اصل قبول اختلاف و مدیریت اختلافات ۶۱

اصل کفویت و مشابهت ها در ازدواج ۵۹

اصل محبتورزی ۶۰

اصل مدیریت مرد در خانواده (انتخاب مدیر) ۷۶

اصل مراقبت از هیبت مردانه و خطّ قرمزها ۵۹

اصل مراقبت و شناخت آفات و خطرات ازدواج ۵۹

اصل مشورت در خانواده ۷۶

اصل معروف؛ اصل آسمانی قرآنی برای زندگی اجتماعی ۳۱

اصل مهارت مقابله با فقدان ها در زندگی ۶۱

اصل نیت و انگیزه در ازدواج ۵۹

اصل هماهنگی در مدیریت خانواده ۷۶

اصل همسایه مداری ۶۱

اصل همسرگزینی ۵۹

اصول انتخاب همسر ۳

اصول تحکیم خانواده در قرآن و تمایز خاص اسلام در خانواده ۴۸

اصول راهبردی در مهندسی اجتماعی، برای حل مشکلات و چالش ها ۱۷

اصول مدیریت خانواده ۶۰، ۶۱

اصول و روش تحکیم خانواده ۳۵

اصول و قواعد هفده گانه در باب ازدواج سالم ۵۹

اطاعت از شوهر ۳۴

اطاعت زن از شوهر ۱۲

اطلاعات مربوط به اداره و سرپرستی خانواده ۶۰

اطلاعات و احوال شخصی در رابطه با طلاق در ایران ۶۶

اظهار محبت به زن و توسعه و گشایش ۱۲

اعتبار ۵۴

اعتقاد به حفظ دودمان ۶۴

اعتیاد ۴۴

اغفال از طریق وعده ازدواج ۴۴

افزایش طلاق در زندگی جدید ۷۶

افزایش میزان طلاق ۷۱

افلاطون ۲۲

اقتصاد خانواده ۳۳

اقتصاد در خانواده ۸

اقتصاد و خانواده ۵۰

اقسام خانواده ۶۱

اقسام طلاق ۱۶

اقسام مهریه و موارد استحقاق و عدم استحقاق ۲۵

اقلیت های مذهبی ۲۵

اکرام همسر ۱۲

امانت داری ۴۴

امتیازات نفقه زوجه بر نفقه اقارب ۳۲

امر زناشویی ۲۷

امنیت خانواده ۳، ۱۰

امور حسبی در ارتباط با محاکم خانواده ۲۸

امین بودن شوهر ۳۰

امین خانه ۳۳

انتخاب آزادانه همسر و جایگاه قانونی آن ۲۹

انتخاب آگاهانه همسر ۲۹

انتخاب دقیق و ازدواج آسان ۵۸

انتخاب عاقلانه ۲۹

انتخاب همسر براساس معیارهای شرعی و منطقی ۲۹

انتخاب همسر و شرایط آن ۱

انتخاب همسر ۵۰، ۷۵، ۷۶

انحلال ازدواج (فسخ و طلاق) ۲۱

انحلال خانواده ۵۰

انحلال خانواده و طلاق و عوارض ۱۰

انحلال خانواده يك فاجعه بزرگ ۷۲

انحلال عقد منقطع ۱۶

انحلال عقد نکاح ۱۶، ۴۶

انحلال نکاح ۱۸، ۲۶

انعقاد نکاح و آثار نکاح ۲۶

انگیزه های ازدواج ۶۴

انواع ازدواج ۵۹

انواع تنش ها ۴۷

انواع خانواده ۱۲، ۵۷

انواع خانواده از دیدگاه اسلام ۹

انواع خانواده در جامعه ۵۶

انواع خانواده ها در روابط با فرزندان ۴۶

انواع روابط اعضای خانواده ۴۶

انواع طلاق ۸، ۲۵، ۲۸

انواع طلاق به لحاظ فقهی - حقوقی ۷۳

انواع مسئولیت های خانوادگی ۷

انواع نکاح و شرایط صحت آن ۱۸

اهداف ازدواج ۵۹، ۷۶

اهداف ازدواج از دیدگاه دین اسلام ۵۲

اهداف ازدواج و تشکیل خانواده ۴۲

اهداف تشکیل خانواده ۴۵، ۴۰

اهداف عالیه زندگی مشترک ۳۱

اهداف والای ازدواج در اسلام ۱۱

اهمیت اجتماعی ازدواج ۷۶

اهمیت ازدواج ۳، ۵۳، ۵۸

اهمیت ازدواج از دیدگاه آیات و روایات ۵۹

اهمیت ازدواج از دیدگاه پیشوایان دین ۷۶

اهمیت ازدواج در اسلام ۷، ۲۷

اهمیت ازدواج در سخنان پیشوایان ۲

اهمیت ازدواج در قرآن ۷۶

اهمیت ازدواج و سن مناسب آن ۶۹

اهمیت اوقات فراغت ۴۰

اهمیت بسیار والای نظام خانواده ۵۷

اهمیت به پیوند خانوادگی ۲

اهمیت تشکیل خانواده ۴، ۸

اهمیت خاص ازدواج برای عشایر ۶۴

اهمیت خانواده ۲۴

اهمیت خانواده از دیدگاه اسلام ۴۰

اهمیت خانواده از نظر تربیت کودک ۴۳

اهمیت خانواده در اسلام ۴

اهمیت خانواده و ضرورت تشکیل آن ۴۲

اهمیت نظام خانواده و تعلیم و تربیت خانواده ۲

اهمیت و ارزش ازدواج از نگاه قرآن و سنت ۳۷

اهمیت و نقش بازی در تربیت کودک ۴۰

اوج احساس خالصانه به مادر ۵۱

اوصاف زنان شایسته ۳۰

اوصاف شوهر شایسته ۳۰

اوقات فراغت و جوانان ۴۰

اوقات فراغت و سلامت خانواده ۴۰

اوقات فراغت و موانع ۴۰

اولاد ۲۶

ایثار و محبت ۷

ایلاء ۸، ۱۳

ایلات و عشایر ایران (دیدگاه کلی) ۶۴

ایمان و زناشویی ۷۴

با پدر و مادر ناصالح چه باید کرد؟ ۳۰

بارداری و زایمان ۱۲

بارداری و شیردهی ۷۵

بازشناسی آیات مربوط به ریاست شوهر ۱۷

بچه داری ۳۳

بخشش خطاهای شوهر ۳۳

بخشش وسخاوت شوهر ۳۰

بدخلقی ۷۶

بدزبانی ۷۶

بدزبانی و تأثیر سوء آن روی فرزندان ۷

بدگمانی ۷۶

بدترین همسران ۷۴

بذل مدت توسط ولی ۱۶

بر کرانه خانواده ۳۷

برابری و اختلاف مرد و زن ۳۸

بررسی آثار جهانی سازی بر نهاد خانواده ۶۹

بررسی احکام تنظیم خانواده (کنترل نسل) از دیدگاه امامیه ۱۴

بررسی ازدواج و مدیریت خانواده ۷۶

بررسی آماری مشکلات زنان پس از طلاق ۶۶

بررسی تأثیر حقوق مالی بانوان در استحکام خانواده ۷۰

بررسی تحلیلی حوادث خانواده ۴۴

بررسی تطبیقی طلاق ۱۶

بررسی تطبیقی مبانی فقهی مسئله تنظیم خانواده ۱۵

بررسی حقوق و مسائل مربوط به خانواده از نگاه قرآن و قانون مدنی ۱۸

بررسی حکم تنظیم خانواده تحت عناوین ثانویه و حکم حکومتی آن ۱۴

بررسی حکم فقهی _ اصولی تکثیر نسل ۱۴

بررسی رابطه بین میزان صمیمیت در خانواده و میزان رضایت زنان از زناشویی ۶۹

بررسی رابطه تقیدات مذهبی و سازگاری زناشویی ۶۹

بررسی روابط خانوادگی ۶۳

بررسی روابط درون خانواده با تکیه بر موقعیت اجتماعی و فرهنگی ... ۶۹

بررسی روش مطلوب تربیتی والدین و پی آمدهای آن بر ویژگی های روانی فرزندان ۶۹

بررسی روش های تربیت دینی در خانواده ۶۹

بررسی شیوه های تنظیم خانواده از جنبه پزشکی ۱۴

بررسی شیوه های تنظیم خانواده و حکم اولیه تنظیم خانواده با مطالعه آراء و نظرات فقها ۱۴

بررسی فقهی حقوق خانواده نکاح و انحلال آن ۱۶

بررسی فقهی و حقوقی نفقه و حضانت و تطبیق این دو با ... ۲۰

بررسی مبانی روان شناختی کفویت در زوجیت دانشجویان ۶۹

بررسی مبانی فقهی تنظیم خانواده با جست و جو در آیات قرآن کریم و روایات ۱۴

بررسی مشکلات زندگی زناشویی با تأکید بر روابط جنسی ۷۰

بررسی نظر فقها درباره رابطه تمکین زن با مهریه و نفقه ۱۷

بررسی و مطالعه کتب فقهی در مورد موضوع تنظیم خانواده ۱۴

بررسی وضعیت خانوادگی و روان شناختی زنان زندانی در شهر تهران ۶۹

برکات صله رحم و آثار سوء قطع رحم ۱

برنامه کشوری برای تنظیم خانواده ۴۵

برنامه های اسلامی در تشکیل خانواده ۶

برنامه های اصیل اسلام در مسئله ازدواج ۱۱

برهم زدن نامزدی ۱۶

بزرگ ترین مانع حل اختلاف ۳۳

بزهکاری نوجوانان و جوانان ۹

البسه ۳۲

به همسرت احترام بگذار ۳۳

به یکدیگر احترام بگذارید ۲۳

بهترین همسران ۳۰

بهداشت در نظام خانواده ۱۱

بهداشت و باروری و تنظیم خانواده ۴۵

بهداشت و تنظیم خانواده ۸

بهشت جاوید در کنار همسر ۷۴

بهشت خانواده ۳۸

بودن شب با زن ۲۴

بی توجهی زن به امور زناشویی ۱۲

بی توجهی خانواده به فرزندان خویش ۱۲

بیتوته شوهر با زن و تأدیب او ۱۷

بی توجهی به تربیت کودکان ۴۴

بیماری ایدز ۳۴

پاداش شوهر داری ۳۰

پاداش کار کردن در خانه شوهر ۳۰

پاسخ به شبهات تعدد زوجات ۲

پاسداری از قداست خانواده ۲۹

پاک سازی محیط اجتماعی ۳

پاکیزه بودن در منزل ۳۳

پاکی ها و ناپاکی ها ۲۷

پدران و مادران خودساخته ۸

پدیده طلاق ۴۰

پذیرش مدیریت مرد ۳۳

پراکندگی عشایر ایران و آشنایی اجمالی با آنها ۶۴

پرهیز از بدگمانی ۴۴

پرهیز از خشونت با کودکان ۴۰

پرهیز از زیاده طلبی ۴۴

پرورش و آموزش مذهب ۳۰

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه ۶۹

پنجاه پیشنهاد برای موفقیت خانواده ها و برخورد مناسب ۴۲

پوشش بدن ۳۰

پویایی خانواده در حوزه های فرهنگی گوناگون ۳۹

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم و اصول حاکم بر روابط فاطمه علیها السلام و علی علیه السلام ۵۸

پی آمدهای ازدواج ۱۳

پی آمدهای زیان بار افزایش بی رویه فرزندان در خانواده ۴۵

پیدایش رضایت ۵۴

پیش از ازدواج ۷۴

پیش نیازهای آشنایی با اصل مدیریت خانواده ۶۱

پیش گامی در ازدواج ۳۰

پیشگیری از اعتیاد ۴۴

پیشگیری و جلوگیری از طلاق ۳

پیشینه تاریخی خانواده در ایران و جایگاه آن در اسلام ۲۹

پیمان ازدواج ۳

پیوند ازدواج از دیدگاه اسلام ۵۳

پیوند زناشویی ۷۴، ۳۸

پیوند عمیق محبت دو همسر ۲

پیوند و تشکیل خانواده ۷۲

تأثیرپذیری کودکان از والدین ۷

تأثیر تحصیلات در طلاق ۷۳

تأثیر رفتار مادران در نوع برخورد فرزندان با آنها ۵۱

تأثیر سازه های روان شناختی هویت بر سلامت ازدواج ۶۹

تأثیر سبک های والدین سخت گیر، بهانه گیر و مقتدر در تربیت فرزندان ۶۹

تأثیر عوامل اجتماعی و محیطی بر خانواده ۴۰

تاریخ طلاق ۷۳

تأکید اسلام بر تشکیل خانواده ۴

تأمین آرامش و آسایش روحی و سلامت زندگی ۳۶

تأمین پایگاه اجتماعی ۶۲

تأمین خوراک، پوشاک و مسکن زن از جانب شوهر ۱۷

تأمین نیاز جنسی ۳۰

تبعیض بین فرزندان ۴۴

تبعیض و نابرابری میان کودکان ۴۰

تبیین جامعه شناختی کثر رفتاری های اجتماعی ۶۸

تبیین رضایت ۵۴

تبیین مسائل مربوط به ازدواج و خانواده ۱۱

تبیین نظریه های آسیب شناختی ۶۸

تثبیت وضع خانواده ۷۱

تجلی دوگانگی ها در عمل ۴۷

تحریم ازدواج با محارم ۱۲

تحصیل زن ۳۰

تحقیر زن توسط شوهر ۱۲

تحلیل احکام ازدواج و خانواده ۲۷

تحلیل جامعه شناختی از مسائل زنان و خانواده ۶۵

تحلیل درست از زندگی و رعایت حقوق متقابل ۵۷

تحلیل فقهی - حقوقی مباحث خانواده ۱۶

تحلیلی بر پدیده افزایش سن ازدواج ۶۹

تحمل سختی ها ۳۳

تحمیل سلطه زن ۱۲

تحول خانواده یکی از مهم ترین مسائل جهان معاصر ۳۹

تحول سلطه گری در جامعه ایرانی ۴۷

تحول و آینده خانواده ۶۳

تحولات خانواده در غرب ۶۹

تحولات خانواده ۳۹

تدابیر اسلام برای بقای کانون خانواده ۴

تدبیر اقتصادی ۳۰

تدبیر زن در حفظ خانواده ۵۰

تدبیر صحیح منزل ۱

تدلیس (فریب همسر) ۳۸

تدوین نظام فکری اسلام در زمینه مسائل زنان ۴۹

تربیت اخلاقی نسل جوان ۵

تربیت در دوره کودکی و نوجوانی ۴۰

تربیت فرزند ۳۳

تربیت فرزندان از دیدگاه علی علیه السلام ۱

تربیت فرزندان و اصول آن ۱

تربیت کودکان ۷

تربیت و پایه های اصلی آن ۳۶

ترسیم و تقسیم وظایف مردان در روایت ۴۸

تسهیل در تشکیل خانواده و استحکام پایه های آن ۲۹

تشریح کنوانسیون رفع تبعیض از زنان و روح کلی حاکم بر کنوانسیون به ویژه موضوع خانواده ۸

تشکیل خانواده ۱۰، ۲۷، ۵۰، ۶۶

تشکیل خانواده در اسلام ۳

تشکیل خانواده و انتخاب همسر در اسلام ۴۳

تشکیل خانواده و تلاش برای بقا و پایداری آن ۷۱

تشکیل خانواده و روابط متقابل اعضای آن از نظر اسلام ۴

تشکیل و تثبیت خانواده ۸

تشویق به تک همسری ۵۱

تشویق و دعوت به امر ازدواج ۴

تصویر خانواده در نقاشی کودکان ۶۸

تعادل اخلاقی ۷

تعاریف و کلیاتی درباره خانواده ۵۲

تعاریف، اصول و ماهیت نظام خانواده ۱۳

تعالیم اسلام و مشکلات خانوادگی ۹

تعدد زوجات ۲، ۸، ۳۰، ۵۲

تعریف اوقات فراغت ۴۰

تعریف ازدواج از دیدگاه اسلام صلی الله علیه و آله و سلم

تعریف ازدواج ۵۹، ۶۴

تعریف تنظیم خانواده و اهداف و تاریخچه آن ۱۵

تعریف جمعیت ۴۵

تعریف خانواده ۷۶، ۲۳، ۲۲، ۴۰، ۸، ۹، ۴۱، ۲۶

تعریف خانواده و اهمیت اجتماعی و اقتصادی آن ۱۸

تعریف خانواده و جایگاه و منزلت آن ۴۵

تعریف رضایت ۵۴

تعریف عشایر ۶۴

تعریف نکاح ۱۸

تعریف قرابت و اقسام آن ۲۶

تعریف ازدواج و سن ازدواج ۶۲

تعریف و هدف ازدواج ۶۳

تعریف واژه «معروف» ۳۱

تعریف و تبیین جایگاه خانواده در اسلام ۱۴

تعریف و تبیین مفاهیم تنظیم خانواده ۱۴

تعریف ها و بررسی هایی که درباره خانواده شده ۱۰

تعلیم و تربیت گام به گام در مهر خانواده ۸

تعهدات خانواده در قبال اجتماع ۴۳

تعهدات خانواده در قبال کودک ۴۳

تعهدات والدین در خانواده نسبت به یکدیگر ۴۳

تغذیه مادر و زمان انعقاد نطفه ۳۰

تغذیه و بهداشت ۲۷

تغییرات جمعیت در جهان و ایران ۴۵

تفاوت های جامعه شناسی زن و مرد ۷۳

تفاوت های جنسی طبیعی ۶۲

تقابل حقوق و تکالیف زوجین ۱۷

تقسیم کارخانگی ۶۲

تقسیمکار ۶۰

تقوا و ایمان همسر ۳۰

تقوای الهی در خانواده و جامعه ۱۱

تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن ۶۹، ۷۰

تکالیف پدر و مادر نسبت به فرزندان ۴۲

تکالیف و وظایف متقابل زن و شوهر ۴۲

تکبر و غرور ریشه اصلی بد اخلاقی ۳۶

تلاش برای رفاه خانوادگی ۴۴

تلاش و قناعت ۱

تمایزات واژه معروف با دیگر واژه های مشابه چون عادت و عرف ۳۱

تمرین روش هایی که راه صبر و تحمل را هموار می کند ۳۶

تمکین بانو، ریاست شوهر: با دو رویکرد حقوقی و جامعه شناختی ۱۷

تمکین بانو، ریاست شوهر: از دیدگاه قانون مدنی و جامعه ۱۷

تمکین خاص و ایجاد روابط سالم و عرصه های تمکین عام برای زن ۴۸

تمکین زن ۱۷

تمکین زن نسبت به شوهر ۲۴

تمکین کامل ۳۲

تمکین و تأمین نیاز جنسی ۳۰

تمکین ۱۷، ۴۸

تنبیه بدنی و طرد کودک در خانواده ۴۰

تنبیه زن یا جنایت خانوادگی ۳۰

تنش زدایی ۴۷

تنظیم خانواده و نظریه های مخالف و موافق ۳۴

تنظیم خانواده از منظر فقه ۱۵

تنظیم خانواده پیشگیری، از نظر اسلام ۴۵

تنظیم خانواده و کنترل موالید ۶۳

تنظیم خانواده ۱۲، ۲۷، ۳۴، ۴۵، ۵۱

تنظیم رفتار جنسی ۶۲

تنظیم روابط خانوادگی ۷۴

توافق ارزشی و تحلیل چند متغیری داده ها ۵۴

توجه به اخلاق در روابط همسران ۷۴

توجه به جنبه درمانی طلاق ۷۱

توجه به عواطف مادری ۵۱

توجه به کفویت زوجین در ازدواج ۵۷

توجه به نیازهای اساسی کودکان ۴۰

توجه و محبت خانواده به فرزندان خویش ۱۲

توزیع قدرت در خانواده ۶۲

توصیف ازدواج ۵۹

توصیه به ازدواج و تشویق به آن ۵۰

توصیه های اخلاقی برای کارآیی بیشتر خانواده ۹

توصیه های تربیتی ۴۱

تولید مثل ۶۲

تیپ های مختلف خانواده ۴۵

ثبات و استحکام خانواده ۶۲

ثروت و مالکیت از نظر اسلام ۱۳

ثمره ازدواج ۳۳

جامعه افراد ۲۹

جامعه پذیری ۶۲

جامعه شناسی خانواده ۶۲، ۶۳

جامعه شناسی طلاق ۷۳

جامعه پذیری نقش های جنسیتی ۶۲

جامعه شناختی از دیدگاه اسلام و اهل بیت علیهم السلام درباره نظام خانواده ۶۲

جامعه شناسی خانواده و ازدواج در ایلات و عشایر ۶۴

جاهلیت، مسیحیان و یهودیان ۴

جایگاه قانونی خانواده در حقوق مدنی ۲۹

جایگاه اخلاق و اهمیت آن از نگاه پیامبر

جایگاه خانواده در قرآن و سنت و قانون مدنی ۲۹

جایگاه و حقوق خانواده مبتنی بر آموزه های دینی ۳۷

جایگاه و نقش خانواده در رشد فردی و اجتماعی ۶۹

جدول محرم و نامحرم ۳۸

جرایم جنسی ۴۹

جلوگیری از روابط نامشروع ۶۴

جمعیت و توسعه پایدار ۴۵

جمعیت شناسی طلاق ۷۳

جنبه های روحی و اخلاقی خانواده در تربیت فرزندان ۴۳

جنبه های مختلف مسائل زنان در خانواده ۴۹

جنسیت فرزند ۴۴

جنون زوجین ۱۶

جهانی شدن و خانواده ۷۶

جهیزیه ۱

جوانان در برابر پدر و مادر ۳۴

چالش بین زن و مرد ۶۸

چالش های فراروی نقش زن (زوجه) بودن در جامعه ۱۷

چالش های موجود در رعایت هنجارهای سنتی درباره روابط زن (زوجه) و شوهر (زوج) ۱۷

چرا ازدواج می کنیم؟ ۷۴

چرا فرزندان با والدین خود مخالفت می کنند ۳۰

چراغی به نام تفکر ۷۴

چشم اندازی بر اصول گزینش همسر و نقش آن در تحکیم خانواده ۶۹

چگونگی ارتباط با فرزند ۴۱

چگونگی پیشگیری از آسیب اجتماعی ۷۳

چگونگی تأثیر عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهر ۵۴

چگونگی برطرف کردن اختلاف میان همسران ۷۴

چگونگی رضایت زن و شوهر نسبت به یکدیگر ۵۴

چگونگی رفع اختلافات خانوادگی ۸

چگونه مردانی را باید به همسری انتخاب کرد؟ ۷۴

چند همسری ۵۱

چه کسانی در حکم پدر و مادرند؟ ۳۰

چه نوع کارهایی برای زنان ممنوع است؟ ۳۰

چهره اخلاقی و مذهبی حقوق خانواده ۲۶

چیستی آسیب شناسی اجتماعی ۶۸

حافظ اسرار هم باشید ۲۳

حاکمیت و ولایت در خانواده ۸

حجاب اسلامی ۳۳

حجاب و نظر اسلام نسبت به مقدار محدودیت زن ۳۸

حدود اختیارات والدین ۳۰

حدود پوشش بدن ۳۰

حدود کار زن در خارج از خانه ۳۰

حرمت ابدی به واسطه لعان ۱۶

حرمت پس از طلاق سوم ۱۶

حرمت پس از طلاق نهم ۱۶

حرمت نکاح با غیرمسلمانان ۱۶

حرمت و حریم بزرگ ترها ۳۵

حسن رفتار زن در مقابل خطای شوهر ۴۹

حسن رفتار شوهر در مقابل خطای زن ۴۹

حسن معاشرت ۲۴، ۴۴

حسن معاشرت در روابط زن و شوهر ۴۹

حسن معاشرت زن با شوهر ۴۹

حسن معاشرت شوهر با زن ۴۹

حسن معاشرت متقابل زن و شوهر ۴۹

حضانة ۲۵، ۲۶، ۶۲

حق انتخاب مسکن ۱۶

حق تصرف زوجه در دارایی خود ۱۶

حق حضانة ۸

حق طلاق از دیدگاه اسلام ۷۶

حق همسر ۷۴

حقوق، وظایف و نحوه رفتار همسران با یکدیگر ۴۲

حقوق اختصاصی زن و شوهر ۷۴

حقوق اختصاصی زن و مرد ۲۴

حقوق اخلاقی و معنوی فرزندان ۳۰

حقوق اعضای خانواده ۱۰

حقوق تطبیقی طلاق در ایران و سایر کشورها ۷۳

حقوق تک تک اعضای خانواده در مقابل هم از دیدگاه اسلام ۴

حقوق خانواده (نفقه و حضانت) در فقه اسلامی و تطبیق آن با قانون مدنی ۲۰

حقوق خانواده ۱۹

حقوق خانواده از آغاز دوره رنسانس تا اعلامیه حقوق بشر ۲۲

حقوق خانواده از ظهور اسلام تا دوره رنسانس ۲۲

حقوق خانواده از دیدگاه اسلام ۳۰

حقوق خانواده در اسلام ۵

حقوق خانواده در حقوق مدنی ایران ۲۱

حقوق خانواده، ازدواج و انحلال آن ۲۱

حقوق خانواده ۵، ۱۸

حقوق خویشاوندان و صله ارحام ۵۷

حقوق رم ۲۲

حقوق زن از دیدگاه ائمه معصومین (علیهم السلام) ۷۴

حقوق زن بر شوهر ۳، ۲۲

حقوق زن بعد از رنسانس ۲۲

حقوق زن در ایران باستان ۲۲

حقوق زن در بابل ۲۲

حقوق زن در تاریخ ۳۰

حقوق زن در چین باستان ۲۲

حقوق زن در دین مقدس اسلام ۲۲

حقوق زن در دین یهود ۲۲

حقوق زن در رم باستان ۲۲

حقوق زن در عربستان پیش از اسلام ۲۲

حقوق زن در قوانین جمهوری اسلامی ۲۲

حقوق زن در مصر باستان ۲۲

حقوق زن و مرد در اسلام ۲۰

حقوق زن و مرد و تکالیف زوجین ۲۴

حقوق زن و بر شوهر ۳۰

حقوق زن ۲۷

حقوق زوجین ۲۴

حقوق زوجین نسبت به یکدیگر ۵۲

حقوق سالمندان ۱۳

حقوق شوهر بر زن ۲۲، ۳۰

حقوق شوهر بر همسر ۳

حقوق عمومی و خصوصی اعضای خانواده، یعنی زن، شوهر، فرزندان ۱۳

حقوق فرزندان ۳۰

حقوق فرزندان بر والدین ۵۲

حقوق کودک از هنگام تولد به بعد ۲۲

حقوق کودک در خانواده ۲۲

حقوق کودک ۲۷

حقوق مادران ۵۱

حقوق مادی فرزندان ۳۰

حقوق مادی و نفقه زن ۳۰

حقوق مالی اشتغال زوجین ۶۹

حقوق متقابل ابویین و فرزندان در نزد اسلام و قانون مدنی ۲۹

حقوق متقابل اعضای خانواده ۲۲

حقوق متقابل آنان ۳۰

حقوق متقابل زوجین ۲۹

حقوق متقابل والدین و فرزندان ۵۶، ۵۷

حقوق مدنی ایران پیرامون خانواده ۲۶

حقوق مرد ۱۲

حقوق مشترک زن و مرد ۲۴

حقوق مشترک همسران در خانواده ۲۳

حقوق مشترک همسران ۲۲

حقوق مقایسه ای طلاق در سیستم های ادیان مختلف ۷۳

حقوق همسایگان و حقوق اطفال ۱۳

حقوق و تکالیف زن و شوهر ۴۴

حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر ۱۶

حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر در فقه امامیه ۲۴

حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر در قانون مدنی ایران ۲۴

حقوق و تکالیف مشترک زوجین ۱۸

حقوق و روابط انسانی زوجین ۳

حقوق و وظایف جنسی زنان ۴۹

حقوق و وظایف در خانواده ۵۶

حقوق و وظایف دو جانبه ۳۵

حقوق و وظایف زن و مرد ۷

حقوق و وظایف متقابل زن و شوهر و اعضای خانواده ۳۱

حقوق والدین بر فرزند ۲۲

حقوق والدین بر فرزندان و حقوق فرزندان بر پدر و مادر ۲

حقوق والدین و اجداد ۱۰

حقوق والدین و الگوهای قرآنی ۸

حقوق والدین و حق اطاعت از ایشان در روایات ۲

حقوق والدین ۳۰

حقوق یونان ۲۲

حقوق، موانع و شرایط نکاح ۳۷

حکم تمکین زن و وظایف او در برابر شوهر ۱۷

حکم جواز تنظیم خانواده از دیدگاه احکام اولیه ۱۴

حکم شرعی تنظیم خانواده متناسب با زمان و مکان متغیر است ۱۵

حکمت احکام طلاق ۵۰

حکمت تشریح طلاق ۱۲

حکمت تفاوت مرد و زن ۷

حل مشکلات زنان و خانواده مسلمان ۶۵

حمایت از خانواده ۱۲

حمایت از مادران آسیب دیده ۵۱

حمایت از مادران سالمند ۵۱

خارج نشدن زن از منزل، مگر با اذن شوهر ۱۷

خانه داری و تهیه غذا ۳۳

خانواده متعادل و مطلوب اسلامی ۶

خانواده، سنگ بنای اجتماع ۸

خانواده؛ ساختارها و کارکردها ۶۸

خانواده؛ فرصت ها، فراغت ها و چالش ها ۴۰

خانواده ۶۳

خانواده از دیدگاه اسلام ۴، ۱۲

خانواده از دیدگاه جامعه شناسی ۱۲

خانواده از دیدگاه قرآن و حدیث ۶

خانواده افراطی ۱۲

خانواده باز و بسته ۴۳

خانواده بهنجار و نابهنجار ۴۳

خانواده بی سرپرست ۳۴

خانواده در ادیان ۴۸

خانواده در اسلام ۷

خانواده در اقوام و ادیان پیشین نظیر اقوام وحشی، روم و یونان قدیم، ایران باستان، عرب ۴

خانواده در ایران باستان ۵۵

خانواده در ایران و غرب ۷۶

خانواده در ایلات و عشایر ۶۴

خانواده در جهان صنعتی ۶۸

خانواده در قانون اساسی ۷۶

خانواده در قرآن ۸

خانواده در نگرش اسلام و روان شناسی ۹

خانواده دموکراتیک ۱۲

خانواده کانونی است برای امنیت و آرامش ۷۴

خانواده متزلزل ۴۱، ۴۲

خانواده متعهد و نامتعهد ۴۳

خانواده متکامل ۴۱

خانواده محل ساخته شدن و سازندگی ۷

خانواده مستبد ۱۲

خانواده مطلوب ۶۲

خانواده مناسب ترین نظام برای تأمین نیازهای مادی و روانی و معنوی بشر ۹

خانواده منسجم ترین نهاد جامعه ۵۶

خانواده مهم ترین و اساسی ترین واحدهای اجتماعی ۱۰

خانواده موجود ۶۲

خانواده های الگو در اسلام ۹

خانواده های پرتوقع و خشن ۴۲

خانواده های نابهنجار و تأثیر آن بر شخصیت کودکان ۴۳

خانواده و احساس امنیت کودکان در آن ۴۳

خانواده و ازدواج از دیدگاه اسلام ۵۵

خانواده و ازدواج ۶۸

خانواده و اعتیاد ۶۸

خانواده و اقتصاد ۱۰

خانواده و اهمیت آن ۲

خانواده و بزهکاری دوران نوجوانی ۶۸

خانواده و تغییر نقش های جنسیتی ۶۹

خانواده و جامعه ۱۲

خانواده و جامعه پذیری ۶۸

خانواده و حقوق بین المللی زن ۵۵

خانواده و حقوق فرهنگی ۳۵

خانواده و رفتار کودک ۱۲

خانواده و روش های اخلاقی ۴۳

خانواده و سیاست گذاری اجتماعی در عرصه ملی و فراملی ۶۵

خانواده و عوامل استحکام آن ۵

خانواده و قانون ۵۵

خانواده و مسائل جنسی ۱۲

خانواده و مطالبات جنسی ۷۰

خانواده و اهمیت عاطفه در آن ۴۳

خانواده و تربیت کودک ۴۳

خانواده یکی از مهم ترین نهادهای اجتماعی ۶۴

خانواده یکی از نظام های اولیه جوامع ۹

خانواده؛ ازدواج و خویشاوندی در ایران پس از اسلام ۵۵

خانواده؛ ازدواج و خویشاوندی در ایران معاصر ۵۵

خانواده درمانی ۶۸

خداوند مهربان؛ به همسران هدیه می دهد ۷۴

خروج زن از خانه و تحصیل او ۱۷

خشنودسازی شوهر و ترک آزار او ۱۷

خشونت جنسی در خانواده ۶۲

خشونت در خانواده ۴۴

خشونت و بدرفتاری در خانواده ۶۸

خصوصیات موجود همسر ۵۴

خواب و رؤیا ۳۴

خواستگاری ۱۲، ۱۶، ۲۷، ۲۸، ۳۸

خواستگاری برای ازدواج ۳

خواستگاری حضرت علی علیه السلام از فاطمه زهرا علیها السلام ۷۵

خواستگاری و جایگاه آن در شرع و قانون ۲۹

خواستگاری و هدف ازدواج ۷۵

خودداری از اذیت پدر و مادر ۳۴

خودداری مرد از دادن خرج خانواده ۱۲

خودداری مرد از دادن نفقه و خرج خانواده ۴۰

خودسازی والدین ۸

خودنمایی و شهوت رانی حرام ۷۵

خوش اخلاقی ۳۳

خوشبختی یک همسر در گرو وجود همسرش است ۷۴

خوش رفتاری ۷

خویشاوندی و ساختار اجتماعی ۶۳

خویشاوندی ۶۳

خیانت ۱۲

دائمی بودن عقد ۳۲

دادگاه صالح در دعاوی خانواده ۱۶

داشتن فرزند پسر ۶۴

دانش خانواده ۴۵

داور خانوادگی ۳۵

داوری در اختلافات خانوادگی ۵

در ایفای وظایف همسری کوشا باشید ۲۳

در روابط زوجین ۱۷

درباره تمکین زن و ریاست شوهر، در جامعه ما چه هنجارهایی وجود دارد؟ ۱۷

درباره نظام خانواده در مغرب زمین ۳۷

درک و فهم متقابل ۴۶

درمان بیوگی ۸

دستورات ویژه در حجاب زنان ۳۰

دستورالعمل های قرآن در شیردهی فرزندان ۲

دشواری طلاق ۵۰

دعا در حق همسر ۴۹

دعاوی خانوادگی ۲۵

دعاوی فرعی قابل طرح در دادگاه خانوادگی ۲۵

دعوی نسب ۲۵

دفاع از حقوق زنان ۳۰

دفتر مطالعات و تحقیقات زنان ۶۹

دقت در انتخاب زمان عقد و جشن ۷۵

دلایل تشکیل خانواده در میان عشایر ۶۴

دلایل توجه قانون اساسی به خانواده و مقام زن ۷۶

دلایل مخالفین تنظیم خانواده با نگاهی به آیات قرآن و روایات ۳۴

دلایل مخالفین تنظیم خانواده و پاسخ به شبهات ۱۴

دلایل موافقین تنظیم خانواده ۳۴

دلگرمی در زندگی ۷۵

دلیل وجوب نفقه زوجه ۳۲

دوران بارداری ۲

دوره مقدماتی حقوق مدنی (خانواده) ۲۶

دوری از خصومت ۱۲

دوگانگی عاطفی و شناختی ۴۷

دیدگاه اسلام درباره زن و شوهر ۷۴

دیدگاه دو دانشمند مسلمان (علامه طباطبایی، شهید مطهری) درباره خانواده ۴۰

دیدگاه قانون اساسی و سایر قوانین ۱۸

دیدگاه ها و نظریه های جامعه شناختی خانواده ۶۸

دیدگاه های مختلف درباره وظایف شوهر ۱۷

دین و مرز ارتباط با جنس مخالف ۴۹

رابطه صمیمانه بین اعضای خانواده در قوانین اسلام ۷۲

رابطه اخلاق حسنه با صبر و تحمل ۳۶

رابطه پدر با فرزند پسر ۴۶

رابطه پدر با فرزند دختر ۴۶

رابطه حق و تکلیف ۴۸

رابطه دین و فرهنگ با طلاق ۷۳

رابطه زن و شوهر ۲۶

رابطه زوجیت و حقوق ۱۶

رابطه مادر با فرزند دختر ۴۶

رابطه هوش عاطفی و رضایت زناشویی ۶۹

رابطه والدین با فرزندان ۴۶

رابطه برترین زن و شوهر (علی و فاطمه) ۵۸

رابطه زن و شوهر در ابعاد مختلف از منظر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم ۵۸

رابطه مطلوب زن و شوهر ۵۸

راز نگهدار باش ۳۳

راز و رمز تفاوت زنان و مردان در ارث، دیه، عقل و پذیرش شهادت ۳۷

راه انتخاب همسر (شرایط اسلامی و انسانی در انتخاب همسر) ۱۱

راهکارهای اسلام برای کارآیی و رشد مطلوب خانواده ۹، ۴۰

راهکارهای تقویت نظام خانواده ۶۹

راهکارهای حل اختلاف خانوادگی براساس تعالیم اسلام ۹

راه کسب سعادت ۳۶

راه کمک به همسر ۷۵

راه های پیشگیری از اختلاف های خانوادگی در آموزه های اسلام ۹

راهکار برقراری روابط سالم و سازنده در خانواده ۴۶

راهکارهای اصلاح خانواده ۶۷

راهکارهای تحکیم روابط خانواده با استفاده از قرآن و سیره ائمه اطهارعلیهم السلام ۵۶

راه کارهای تربیتی اخلاقی درباره استحکام مبانی خانواده ۵

راهکارهای جلوگیری از طلاق و بداخلاقی در خانواده ها ۶۹

راه های به دست آوردن عرف و هنجار در جامعه ما درباره تمکین زن ۱۷

راه های زندگی مشترک ۲۳

راه های صیانت از خانواده ۱۰

رأی وحدت رویه در مورد ماده ۱۰۴۳ ق.م. ۱۶

رسانه های جمعی و مشکلات خانوادگی ۷۰

رشد و تکامل شخصیت ۹

رضایت زن و شوهر ۵۴

رضایت شوهر نه مادر ۳۳

رعایت عدالت بین همسران ۵۱

رفتار دینی والدین در خانواده و نقش آن در تربیت کودکان از نظر اسلام ۴۳

رفتار فرزندان با والدین ۴۶

رفع شبهات درباره تعدد زوجات در اسلام ۳۷

رفع مشکلات زناشویی ۳۳

رفع موانع تداوم زندگی مشترک ۵۰

رمز موفقیت هر خانواده با استفاده از منابع غنی اسلامی ۳۰

رهنمودها و آموزه های قرآنی و حدیثی درباره تحکیم خانواده ۷۶ .

رهنمودهای معصومین علیهم السلام در موضوع خانه و خانواده ۶۱

روابط اجتماعی ۲۷

روابط اعضای خانواده با یکدیگر ۵۰

روابط اقتصادی زن و شوهر ۵۰

روابط انسانی خانواده ۱۰

روابط انسانی زن با شوهر ۳

روابط انسانی شوهر با زن ۳

روابط با خویشاوندان ۴۶

روابط پدر و مادر و فرزندان ۲۶

روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی ۲۹

روابط درون خانواده ۴۷، ۶۳

روابط سازنده ۴۶

روابط سایر افراد خانواده به استثنای زن و شوهر ۳۱

روابط فامیلی ۳۸

روابط فرزندان با یکدیگر ۴۶

روابط کلامی غیر صحیح «جدل و بگومگو» ۴۰

روابط متقابل اعضای خانواده ۴

روابط متقابل زوجین ۳۱

روابط مخرب ۴۶

روابط همسران ۴۶، ۷۴

روابط همسری و تولید نسل ۳

روابط والدین با جوانان ۴۶

روابط والدین با کودکان ۴۶

روابط والدین با نوجوانان ۴۶

روان شناسی روابط درون خانواده ۴۷

روان شناسی طلاق ۷۳

روایات اسلامی در مورد آداب زندگی ۷۵

روایات اسلامی درباره مسائل گوناگون ازدواج ۷۵

روزهای مهم زندگی خود و همسران را هرگز فراموش نکنید ۲۳

روش انتخاب همسر ۷۴

روش تربیت نوجوانان و نقش اخلاق در خانواده ۵

روش حل اختلافات خانوادگی ۷

روش سنجش رضایت ۵۴

روش سنجش متغیرهای تبیین کننده ۵۴

روش معاشرت با زنان ناصالح ۳۰

روش نگهداری هدیه و استفاده از آن ۷۴

روش های رهایی از تنش ها ۴۷

روش های ایجاد خانواده سالم ۴۵

روش های غلط زندگی خانواده متزلزل و ارائه راه حل ۴۱

رویکرد سیستمی به خانواده ۶۸

رویکردی نوین در روابط خانواده ۴۸

ریاست خانواده بر عهده شوهر ۱۷

ریاست خانواده ۲۴

ریاست شوهر ۱۷

ریاست ۴۸

الزام به انفاق ۲۶

الزامی کردن تنظیم خانواده از نظر شرعی ۱۵

زفاف ۷۵

زمان شیرخوارگی ۴۰

زمان مناسب ازدواج از دیدگاه اسلام ۹

زمینه سازی برای تربیت فرزند ۹، ۴۰

زن خیانتکار پرستاری از همسر ۳۳

زن داری ۳۳

زن در قانون اساسی ۷۶

زن در کشورهای متمدن ۳۰

زن در میان اعراب ۳۰

زن سازگار عامل سعادت ۳۰

زن نمونه ۸

زن و اجتماع ۳۰

زن و جهاد ۳۰

زن و خانواده ۴۹، ۵۰، ۵۱

زن و شوهرها در بهشت ۴۹

زن و قناعت اقتصادی ۵۰

زن و مرد ۱۲

زن و مرد چه تفاوتی با هم دارند؟ ۷۴

زن و مرد لباس یکدیگرند ۲

زن، دین، جامعه ۶۵

زنا با زن شوهردار یا معتده ۱۶

زناشویی و غریزه جنسی ۷۴

زنان بد و شرور ۱۲

زنان و استقلال مالی ۳۰

زندگی اقتصادی خانواده مسئولان حکومتی ۵۰

زندگی انسان در ابعاد مختلف ۴۱

زندگی جدید ۷۴

زندگی زناشویی ۷۴

زود آمدن به منزل ۳۳

زیبایی های رفتاری بانوان ۴۸

زینت و آرایش برای شوهر ۳۰

سابقه تاریخی حقوق خانواده از آغاز تا ظهور اسلام ۲۲

سابقه تاریخی حقوق متقابل اعضای خانواده ۲۲

ساختار جامعه عشایری ۶۴

ساختار جمعیت ۴۵

ساختار و تحکیم خانواده ۷۶

سازوکارها و روابط زن و شوهر ۳۸

سازش با خانواده همسر ۴۴

سازمان های عمومی ۵۵

ستایش زن توسط شوهر ۴۹

ستیز و جدایی در ایران ۶۶

ستیزه های خانوادگی ۶۶

سخت گیری نکردن در امور مادی و معنوی در محیط خانواده ۷

سخنان امیرمؤمنان علی علیه السلام درباره همسرش فاطمه زهرا علیها السلام ۷۴

سرپرست خانواده، ۱۶، ۳۰، ۳۳

سرپرستی زن ۳۴

سرپرستی مشورتی ۳۴

سرگذشت کنوانسیون در کشور ایران ۸

سرگرمی های مرد ۳۳

سرنوشت رقت بار اطفال بعد از طلاق ۷۲

سعادت خانواده ها ۷۱

سقراط ۲۲

سقط جنین ۵۱

سقوط اجازة ولی محجور ۱۶

سلامت خانواده ۳۵

سلامت و بهداشت باروری ۴۵

سلسله مراتب در خانواده ۹

سلطه توزیع شده ۴۷

سلطه سلسله مراتبی ۴۷

سلطه گری و سلطه پذیری در خانواده ۴۷

سلطه گری و سلطه پذیری میان فرزندان و والدین ۴۷

سلطه متمرکز ۴۷

سن ازدواج ۱۶

سهم زن و شوهر در همکاری ۷۴

سوء استفاده های مالی و جنسی ۴۴

سوءظن؛ غیرت آری ۳۰

سوگیری مثبت والدین و کاهش لغزش های اخلاقی فرزندان در خانواده ۶۹

سی روایت درباره وظایف الزامی شوهر ۱۷

سیاست ها و تدابیر و موارد مورد توجه قبل از ازدواج و هنگام ازدواج ۴۲

سیاست های جمعیتی ۴۵

سیر تحول خانواده ۳۹

سیر طلاق در ایران ۷۲

سیر تاریخی مباحث خانواده از دیدگاه اسلامی ۹

سیری در مسائل خانواده ۵۲

شاخص های خانواده کارآمد براساس مبانی علم و دین ۶۹

شب زفاف ۲۹، ۳۸

شبکه های خویشاوندی ۶۳

شبه خانواده ۵۱

شخصیت همسر را چه موقعی بشناسیم؟ ۷۴

شخصیت همسر ۷۴

شرایط الهی و اسلامی ازدواج (هم شأن بودن) ۱۱

شرافت خانوادگی ۸

شرایط اختصاصی زوجین ۳

شرایط زندگی سالم خانوادگی ۷۵

شرایط صحت نکاح ۱۶

شرایط طلاق دهنده ۱۶

شرایط طلاق ۱۶، ۲۵

شرایط فردی و خانوادگی ۵۴

شرایط کلی زوجین ۳

شرایط گزینش همسر از دیدگاه اسلام ۹

شرایط متعاقدين ۲۱

شرایط مهریه ۲۵

شرایط و اقسام حق نفقه و حضانت و احکام مربوط ۲۰

شرایط وجوب نفقه زوجه و موارد سقوط آن ۳۲

شرایط وجوب نفقه ۳۲

شرایط وجوب و سقوط نفقه ۲۵

شرایط وقوع طلاق ۷۲

شرط اول محبت ۷۵

شرط تنجیز در طلاق ۱۶

شروط ضمن عقد نکاح ۱۶

شغل بانوان ۳۳

شغل و درآمدها ۲۷

شک ۱۲

شکل روابط ۴۶

شکل و انواع خانواده ۵۷

شناخت انگیزه ۵۳

شناخت پیش از ازدواج ۷۴

شناخت روحیات همسر ۷۵

شناخت زمان مناسب ۵۳

شناخت و عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهرها ۵۴

شناسایی ماهیت معروف ۳۱

شهود ۱۲

شورای خانوادگی ۳۵

شوهر باید هر چهار ماه، دست کم یک بار، با زن آمیزش جنسی ۱۷

شوهر دلخواه ۷۴

شوهر نباید از بار هزینه خانواده شانه خالی کند ۱۷

شوهر نباید به زن ستم کند، و او را آزار داده و کتک بزند ۱۷

شوهرداری ۳۳

شیرخوارگی و آثار آن ۳۰

شیردهی مادران ۲

شیوه جلب محبت همسر ۳۸

شیوه داوری در اختلافات خانوادگی ۵

شیوه های تربیتی در نظام خانواده ۱۲

شیوه های تثبیت و استحکام مودت در خانواده ۴۵

صفات بانوی ممتاز از نگاه معصومان علیهم السلام ۷۵

صفات خوب همسران را در فرصت های مناسب اظهار و برجسته کنید ۲۳

صفات زن شایسته از دیدگاه قرآن و کلام معصومین علیه السلام ۷

صفات زن شایسته ۵۰

صفات شوهر شایسته ۵۰

صفات عالی در یک زن ۱۲

صفات و ویژگی های متعالی در مرد ۱۲

صفات و ویژگی های نکوهش شده در مرد ۱۲

صله ارحام ۵۶

صیانت و حمایت متقابل در قوانین خانواده ۴۸

صیغه های مفصله عقد نکاح ۱۶

صیغه ۱۲

صیغه ازدواج ۲۹

ضررهای آزار پدر و مادر ۳۴

ضرورت ازدواج ۳

ضرورت مطالعه ایلات و عشایر از جنبه های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، جمعیتی ۶۴

ضمانت و طرق اجرایی ۳

ضوابط و مقررات ازدواج ۳

طبقه بندی خانواده ها ۴۲

طبقه بندی قرابت و حکم قانون مدنی ۲۶

طبیعت و اجتماع و خانواده ۲۶

طراحی روش شناسی بومی مسائل زنان ۶۵

طرح کلی از نظام خانواده در اسلام ۹

طلاق «ابغض الحلال» ۷۲

طلاق چرا...؟ ۷۲

طلاق داده شده ۱۲

طلاق در اسلام ۷۲، ۷۳

طلاق در اسلام بازیچه نیست ۷۲

طلاق در ایران باستان، قبل و بعد اسلام ۷۳

طلاق در ایران ۷۶

طلاق در حقوق کشورهای اروپایی و امریکایی ۱۶

طلاق در حقوق کشورهای سوسیالیستی ۱۶

طلاق در عربستان قبل از اسلام ۷۲

طلاق در کشورهای اسلامی ۱۶

طلاق در مذاهب مختلف اسلامی ۱۶

طلاق دهنده ۱۲

طلاق و آثار آن ۵۲

طلاق و اثرات آن بر خانواده ۷۱

طلاق و اقسام آن ۱۸

طلاق و جرم ... ۶۶

طلاق و دین ۷۳

طلاق و عده ۲۶

طلاق و فرزندان ۷۳

طلاق و قانون ۷۳

طلاق یا فاجعه انحلال خانواده ۷۲

طلاق ۸، ۹، ۱۲، ۱۶، ۲۲، ۲۷، ۳۳، ۳۸

ظهار ۵۰

ظهار و فرزندخواندگی ۸

عادات و رسوم جشن و عزا ۱۳

عادت زن به داشتن خادم ۳۲

عاطفه و همراهی ۶۲

عامل انتخاب اسم بچه ۵۴

عامل انتخاب همسر ۵۴

عامل تصمیم‌گیری در امور مهم ۵۴

عدالت در میان فرزندان ۳۰

عدم ارضای نیازهای جنسی ۴۰

عدم درک متقابل ۴۰

عدم عیب‌جویی ۳۳

عده؛ فرصت مناسب برای حل اختلاف همسرها ۷۲

عده زن ۱۰

عده ۱۶

عرضه‌های وظایف زن در قانون مدنی ۴۸

عرضه خود به شوهر و مقدمات آن و عدم عرضه به غیر شوهر ۱۷

عرف جامعه و فرهنگ مردم، چه تعریفی از تمکین زن و ریاست شوهر ارائه می‌کند؟ ۱۷

عشق زن به شوهر ۴۹

عشق شوهر به زن ۴۹

عشق و احساس متقابل زن و شوهر ۴۹

ص: ۳۷۹

عشق و وفاداری زنان ۴۸

عفت زبان ۳۰

عفت ۱۷

عقد در زوجات ۳

عقد نکاح در حال احرام ۱۶

عقل و عاطفه مردان و زنان ۷

عقیمی ۱۲

علاقه زن به شوهر در سیره معصومین علیه السلام ۴۹

علاقه شوهر به زن در سیره معصومین علیه السلام ۴۹

علت های فرار ۴۴

علل اختلاف میان همسران (علل فرهنگی، مشکلات اقتصادی، مسائل غریزی و زناشویی) ۷۴

علل تأخیر سن ازدواج ۵۹

علل تزلزل خانواده ها ۷۶

علل روانی طلاق ۶۶

علل سلطه گری و سلطه پذیری زن و شوهر نسبت به یکدیگر ۴۷

علل طلاق ۷۳

علل عدم ابراز محبت ۷۴

علل فروپاشی خانواده ۱۰، ۱۲

علل فزونی طلاق ۷۱

علل منطقی طلاق ۵۰

علل و انگیزه های ازدواج از دیدگاه های مختلف ۶۴

علل و انگیزه های ازدواج در ایلات و عشایر ۶۴

علل و انگیزه های ازدواج ۵۶

علل و پی آمدهای روانی طلاق قبل و بعد از آن ۷۳

علل و حکمت بروز اختلافات ۷

علل و عوامل امنیت و ثبات خانواده ۵۲

علوم اجتماعی و حقوق خانواده ۲۶

عمل به معروف از جانب زن ۳۱

عمل به معروف از جانب زن و شوهر ۳۱

عمل به معروف از جانب شوهر ۳۱

عناصر تشکیل دهنده خانواده ۱۲

عناصر و محورهای رضایت مندی و ثبات در خانواده ۶۲

عوارض اجتماعی طلاق ۷۳

عوارض مجرد ۴۴

عوارض روانی طلاق ۶۶

عوارض طلاق ۷۳

عوارض ناشی از بی پولی ۴۴

عوارض و آثار اعتیاد ۴۴

عواطف خانوادگی ۸

عواقب خطرناک ناسازگاری ۵۳

عواقب فرار ۴۴

عوامل آتش افروز در خانواده ۵۳

عوامل اجتماعی _ اقتصادی تأثیرگذار بر اشتغال زنان در ایران ۶۵ .

عوامل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، روانی و زیست شناسی طلاق ۷۳

عوامل اختلاف و کدورت و راه علاج آن ۳۸

عوامل آشفتگی خانواده ۳۴

عوامل اعتیاد ۴۴

عوامل افزایش طلاق ۷۲

عوامل الفت و محبوبیت می ان زن و مرد ۳۸

عوامل پیش از ازدواج و تشکیل خانواده ۵۷

عوامل تحکیم پیوند خانوادگی از دیدگاه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم ۵۳

عوامل تحکیم خانواده ۱۲

عوامل تحکیم خانواده بر اساس متون و منابع روایی شیعه ۳۵

عوامل تزلزل بنیان خانواده ۵۲

عوامل تزلزل خانواده ۷۶

عوامل تقویت و تضعیف ارتباط خانوادگی ۵۳

عوامل خوشبختی ۳۸

عوامل سعادت خانواده ۷۶

عوامل فروپاشی خانواده ۱۲

عوامل فسخ یا بطلان ازدواج ۳

عوامل فسخ یا قطع روابط همسری ۳

عوامل مؤثر بر تعارض ها و اختلافات خانوادگی ۹

عوامل مؤثر بر رضایت زن و شوهر ۵۴

عوامل مؤثر در طلاق و عواقب خانواده از هم گسیخته ۲۵

عوامل مؤثر در ایجاد روابط سالم ۴۶

عوامل مادی و معنوی در آینده و شخصیت فرزندان ۷

عوامل مهم از هم پاشیدن خانواده ۱۲

عوامل مهم در نظام خانواده ۷

عوامل موجب استمرار زندگی مشترک ۴۲

عوامل و اسباب تعدد زوجات رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم ۲

عیب جویی نکردن ۳۳

عیوب زن ۱۶

عیوب مرد ۱۶

غذا یا اثاث البیت ۳۲

غریزه جنسی و تعیین مرز بین حلال و حرام ۳۸

غیبت یا مرگ شوهر ۳

غیرت و دفاع از ناموس ۵۶

فایده های اولاد صالح ۳۰

الفبای زندگی ۳۵

فرار فرزندان از خانه ۴۴

فراغت ها در خانواده ۴۰

فراغت و صلح رحم، فراغت و زیارت ۴۰

فرد و خانواده ۲۹

فرزندخواندگی ۲۶

فرزند و تربیت او ۷۵

فرزندان ۴۴

فرزندان بی سرپرست ۹

فرزندان و حق تربیت ۳۵

فرصت های تحکیم بنیان خانواده ۴۰

فرهنگ سیاسی بانوان شیعه در عصر فاطمی ۶۵

فرهنگ و تعلیم و تربیت در رابطه با طلاق ۶۶

فسخ ازدواج _ طلاق و پی آمدهای آن ۳

فسخ ازدواج ۸

فسخ نکاح ۲۶

فضای روانی حاکم بر خانواده ۴۷

فضیلت ازدواج ۳۰

فضیلت ازدواج در اسلام ۷۵

فضیلت وساطت در ازدواج ۳۰

فعالیت اجتماعی خانواده ۵۰

فعالیت ها و مسئولیت های خانواده ۱۳

فقدان و سوگ در خانواده ۶۸

فقر، می گساری ۱۲

فقه خانواده ۲۷

فقه خانواده در جهان معاصر ۱۳

فمینیسم و تعاملات روش شناختی مسائل زنان ۶۵

فواید ازدواج ۲

فواید و اهمیت نکاح ۱۸

قابلیت اعتماد ۵۴

قاعده لاضرر ۱۵

قاعده نفی عسر و حرج ۱۵

قانون حمورابی ۲۲

قانون طلاق ۷۳

قانون مدنی حکومت جمهوری اسلامی ایران ۳۷

قانون مدنی و شرع مقدس، چه مواردی را جزو تمکین زن و ریاست شوهر می داند؟ ۱۷

قرابت رضاعی ۱۶

قرابت نسبی (قرابت بالمصاهره) ۱۶

قرابت نسبی ۱۶

قرارداد ازدواج ۳

قرآن و شیوه ایجاد فضای صبر و تحمل ۳۶

قلمرو ریاست شوهر ۱۷

قناعت، پاکی ۶۰

قواعد و هنجارهای تمکین زن (زوجه) از شوهر ۱۷

قوانین اقتصادی اسلام در خانواده ۹

قوانین تربیتی اسلام ۷

قوانین حقوقی مربوط به ازدواج و طلاق ۱۹

قوانین شکلی مرتبط با خانواده (دادگاه های خانواده) ۲۱

قیم و اختیارات او از نگاه شریعت و قانون مدنی ۱۸

کار زن در بیرون خانه ۳۰

کارکردهای خانواده از منظر جامعه شناختی و تفسیر آنها در دوران معاصر ۶۲

کارکردهای خانواده ۶۳

کارکردهای اجتماعی، فرهنگ ۶۸

کالبدشکافی آسیب شناسی اجتماعی ۶۸

کانون عشق ۳۰

کتاب ایران: خانواده ۵۵

کتاب شناسی آسیب های اجتماعی: طلاق ۷۳

کراهت طلاق ۱۲

کفو بودن و همتایی در اسلام از نظر مذاهب اسلامی ۱۲

کفویت در ازدواج ۵۶

کلمات نورانی اهل بیت علیهم السلام در موضوع ازدواج ۵۹

کلیات حقوق خانواده ۲۱

کمک در بچه داری ۳۳

کمک در کار خانه ۳۳

کمک زوجین در استحکام مبانی خانواده ۲۴

کنترل اجتماعی و کارکردهای اقتصادی ۶۲

کنترل جمعیت و تنظیم خانواده ۴۵

کنترل در اجتماع و مراقبت ها در خانواده ۳

کنترل روابط دوستانه ۴۴

کنترل و تنظیم خانواده ۴۵

کودک و موضع جمهوری اسلامی ایران ۵۵

کیفر ترک ازدواج ۳۰

کیفیت ابراز محبت پدر و مادر نسبت به فرزندان ۲

کیفیت حل اختلافات خانوادگی در محیط خانواده ۵۷

کیفیت محبت و ابعاد آن در انسان ۷۵

کیفیت معاشرت زن و شوهر ۳۰

گرایش به اصالت حقوق خانواده ۲۶

گروه روان شناسی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی رحمه الله ۶۹

گروه های خویشاوند در ابعاد و جنبه های مختلف زندگی ۶۴

گزارش جامعه آماری درباره ریاست شوهر ۱۷

گزارشی از چگونگی مهریه ۱

گسترش روابط اجتماعی از طریق خویشاوندی ۹

گستره خانواده ۵۱

گستره وظایف زن در روایات ۴۸

گستره وظایف مردان در قانون ۴۸

گستره وظایف مردان در متون اسلامی ۴۸

گشاده دستی در امور اقتصادی خانواده ۵۰

الگوی خانواده متعادل ۴۱

الگوهای ازدواج ۶۸

الگوهای تعاملی خانواده ۴۷

الگوهای تعاملی در خانواده ۴۷

الگوهای خانواده ۶۲

الگوی پذیرا و پویا ۴۷

الگوی زیستی ۴۷

الگوی سلطه گر ۴۷

الگوی کناره گیر ۴۷

الگوی مقابله ای ۴۷

الگوی نامنسجم ۴۷

الگوی وابسته ۴۷

لزوم آراستن زن و مرد برای یکدیگر ۷۵

لزوم تأمین مخارج زندگی توسط مرد ۵۰

لعان و پی آمدهای آن ۱۳

مادر محوری ۶۰

مادر زن ۳۳

مادری؛ قانون پایدار طبیعت ۵۱

مالکیت زن بر دست مزد خود ۵۰

مبانی ازدواج ۵۷

مبانی برنامه ریزی و مدیریت گذران اوقات فراغت ۴۰

مبانی تحکیم روابط خانواده ۵۶

مبانی جامعه شناختی تحقیق ۱۷

مبانی جامعه شناختی ریاست مرد در خانواده ۱۷

مبانی حقوق متقابل اعضای خانواده ۲۲

مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ۵۶

مبانی روابط خانواده در قرآن و سنت ۵۷

مبانی روان شناختی ارتباط مؤثر والدین با فرزندان در محیط خانواده ۶۹

مبانی روان شناختی رابطه زن و شوهر از منظر پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم ۵۸

مبانی فقهی استحکام خانواده در فقه امامیه ۲۹

مبانی فقهی ریاست شوهر ۱۷

مبانی و اصول روابط خانواده ۵۶

مبانی و منابع حقوق خانواده در جامعه ایرانی ۲۲

مبنای اصلی روابط خانوادگی در اسلام ۵۷

متارکه موقت ۷۲

متغیرهای مؤثر بر شیوه های گذران اوقات فراغت ۴۰

محارم ۲۷

محبت ۳۳

محبت اساس موفقیت خانواده ۷۵

محبت به کودک ۴۰

محبت در خانواده اسلامی ۴۳

محبت در زندگی زناشویی ۷۴

محبت و اصلاح در خانه ۲

محجورین و حمایت از آنها ۱۸

محدوده اطاعت از مادر ۵۱

محدوده علاقه به فرزند ۵۱

محرک و انگیزه ازدواج ۳

محرم و نامحرم از راه ازدواج ۳۸

محرم و نامحرم از راه خویشاوندی ۳۸

محرم و نامحرم از راه شیر دادن ۳۸

محرم و نامحرم ۷۵

محرمت و ممنوعیت ۸

محیط نامناسب خانواده ۴۴

مخارج زندگی ۳۴

مخالفت اسلام با خشونت نسبت به زنان ۴۸

مدیریت خانواده ۵۹، ۶۰، ۶۱

مدیریت زمان و برنامه ریزی در اوقات فراغت ۴۰

مراحل تحول خانواده ۹

مراحل تشکیل خانواده ۱۳

مراحل وظایف مردان در برابر زنان ناسازگار ۲

مراسم ازدواج ۷۵، ۳

مراسم شب زفاف ۳۰

مراسم عقد و عروسی حضرت زهرا علیها السلام ۱

مراسم و روابط ازدواج ۳

مراقبت و حمایت ۶۲

مرد سرپرست زن است ۷

مردان بدبین ۳۳

مردم شناسی طلاق است ۷۳

مرزها در خانواده ۹

مرزهای اطاعت زن از شوهر ۳۴

مرگ مادر ۱۲

مروری بر ازدواج ۶۶

مزایای خدمت به والدین ۳۴

مژده به همسران مؤمن ۷۴

مسئله ازدواج ۳

مسئله طلاق ۱۳، ۳

مسئله طلاق و دنیای مسیحیت ۷۲

مسئولیت پدر و مادر در تربیت فرزند ۴۰

مسئولیت های فرزندان ۹

مسئولیت های متقابل زن و شوهر ۹

مسئولیت های والدین ۹

مسئولیت خانواده ۷

مسئولیت و روحیه همکاری ۷۴

مسئولیت پذیری و ضوابط آن ۴۸

مسائل اجتماعی ستیزه های خانوادگی و طلاق ۶۶

مسائل ازدواج ۵۰

مسائل ازدواج و حقوق خانواده ۳۰

مسائل اساسی مربوط به نظام خانوادگی ۵۲

مسائل اقتصادی و طلاق ۶۶

مسائل تربیتی خانواده ۵

مسائل زناشویی از منظر پیامبر اسلام ۵۸

مسائل ضروری خانواده در محدوده نظام آموزشی ۲۷

مسائل طلاق در ایران و جهان ۷۳

مسائل مربوط به طلاق و آثار و پی آمدهای طلاق ۳

مسائل و شرایط تعدد زوجات ۳

مسائل و مشکلات خانوادگی در رابطه با طلاق ۶۶

مسئله مهریه ۸

مسئله ولایت و وکالت در ازدواج ۲۹

مسائل مربوط به خانواده ۳۰

مسکن ۱۷، ۳۲

مشارکت اجتماعی زنان ۵۵

مشارکت زن و شوهر در امور خانه ۴۹

مشروعیت ۶۲

مشکل بیوگی ۸

مشکل خانواده ها ۴۱

مشکل دخالت دولت در خانواده ۲۶

مشکل سازی رسانه ها در مسیر سلامت خانواده ۵

مشکل مسایل جنسی کودکان ۸

مشکلات ازدواج ۴۲

مشکلات ازدواج و راه حل آنها ۷۵

مشکلات اساسی خانواده ۹

مشکلات اقتصادی و آسیب شناسی خانواده ۷۰

مشکلات خانوادگی ۶۹

مشکلات رفتاری و عاطفی ۶۹

مشکلات روانی و اجتماعی خانواده ها ۴۱

مشکلات نوجوانان در ارتباط با خانواده ۴۲

مشکلات و دشواری های ازدواج ۳

مشکلات و موانع ازدواج ۱۱

مشکلات و چالش های فراروی نقش شوهر ۱۷

مشورت در انتخاب همسر ۷۵

مطالبات جنسی ۶۹

مطالعه موردی ایل قشقایی ۶۴

معرف های رضایت ۵۴

معرف های متغیرهای تبیین کننده ۵۴

معروفات قرآن در خانواده ۳۱

معنا و مفهوم تنظیم خانواده ۱۴

معنای آیه «الرجال قوامون علی النساء» ۷

معنای نشوز ۴۸

معنای همتایی در ازدواج ۷۵

معیار و اندازه محبت در زن و شوهر ۷۵

معیارها در تشکیل خانواده ۸، ۷۶

معیارها و عوامل مناسب در انتخاب همسر ۴۲

معیارهای اسلام برای انتخاب همسر ۵

معیارهای انتخاب همسر ۵۲، ۵۳

معیارهای طبقه بندی خانواده ۶۳

معیارهای همسرگزینی ۴۵

مفهوم اجتماعی و حقوقی خانواده ۲۶

مفهوم خانواده ۶۳

مفهوم لغوی خانواده ۱۲

مفهوم و تعریف سازمان خانواده ۴۲

مقاصد و اهداف ازدواج ۵۶

مقاصد و اهداف ازدواج ۵۷

مقام زن ۵

مقام زن در منطق وحی ۱۱

مقام مادر در روایات ۲

مقام مادر در قرآن ۲

مقام و ارزش زن در خانواده ۶۶

مقام و حقوق زن در جهان بینی اسلامی ۵۲

مقام و شأن زن در نظر اسلام ۵

مقام و منزلت زن از نگاه پیامبر ۵۸

مقایسه حقوق متقابل خانوادگی زن در قوانین جمهوری اسلامی ایران با موارد مشابه در کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه

مقایسه شیوه های حل مسئله زنان و مردان متقاضی و غیر متقاضی طلاق ۷۰

مقدار و ماهیت نفقه ۲۵

مقدمات ازدواج ۵۳

مقدمات ازدواج ۱۳

مکتب رواقیون ۲۲

ملاک های انتخاب همسر ۷۶

منابع خانوادگی خویشی ۲۶

منزلت زن ۵۸

منشأ خانواده و تحول مختصر تاریخی سازمان خانواده ۴۲

منشأ خانواده ۶۶

منشأ قدرت در الگوی سلطه گر ۴۷

منشور کوروش کبیر ۲۲

منع زوجه از اشتغال ۱۶

مهر ۱۶

مهر برای ازدواج ۳

مهرورزی به زن ۳۳

مهریه در ازدواج ۲۹

مهریه و اقسام آن ۱۸

مهریه ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۵۰، ۷۴، ۷۵

مهمان نوازی ۳۰

مهمانداری ۳۳

مهمانی دادن مراسم روز هفتم کودک ۳۰

مهم ترین آسیب فراروی ازدواج و خانواده، یعنی طلاق ۶۲ .

مهم ترین مسائل حقوق خانواده ۳۲

مواد ۱۰۳۴ تا ۱۱۵۷ قانون مدنی ۱۶

موارد امکان فسخ نکاح ۱۶

موارد تطبیقی حقوق متقابل اعضای خانواده ۲۲

موارد ممنوعه خواستگاری ۲۹

مواردی که جایز است زن از شوهر خود طلاق گیرد ۷۲

موازنه حقوق و اخلاق در خانواده ۳۱

موازنه دخل و خرج ۳۵

مواضع شش گانه دولت جمهوری اسلامی ایران در قبال کنوانسیون ۸

موانع ادامه همسری ۳

موانع ازدواج ۲۱، ۲۸، ۳۰، ۴۲

موانع افزایش طلاق ۷۲

موانع نکاح ۱۶

موانع همسری ۳

موانع و مشکلات ازدواج ۴۴

موجبات جدایی و تفرقه و از هم گسستن پیوندهای خانوادگی ۷۱

مورد خواستگاری ۱۶

موقعیت زن در تاریخ بشر و اسلام (پاسخ به افکار انحرافی نسبت به زن) ۱۱

موقعیت واقعی زن در خانواده از نظر اسلام ۳۸

نابرابری جنسیتی در خانواده ۶۲

ناسازگاری ۲۷

نام گذاری فرزند توسط مادر ۵۱

نام گذاری کودک ۳۰

نام گذاری نامناسب و تأثیر لقب های زشت ۴۰

نامزدی ۲۱، ۲۶

نبودن برنامه منظم میان زن و شوهر ۱۲

نتایج ناشی از انحراف ۳

نتیجه بداخلاقی در خانواده ۷۵

نحوه موعظه زن ۷

نخستین و بهترین هدایا به عروس و داماد ۷۴

نداشتن روابط گرم عاطفی ۴۰

نرمی و مدارا ۱۲

نسب قانونی مادری، پدری ۲۵

نسب مشروع ۲۶

نسب ناشی از ازدواج باطل ۲۵

نسب ناشی از شبهه ۲۵

نسبت به خواسته های غریزی یکدیگر تمکین کنید ۲۳

نسبیت انواع خانواده و نقش های آن در حوزه های فرهنگی متفاوت ۳۹

نشوز ۸

نظافت شوهر برای همسر ۳۰

نظام حیات خانواده در اسلام ۱۰

نظام خانواده از منظر اسلام ۱۰

نظام خانواده در اسلام (بررسی مقایسه ای) ۱۲

نظام خانواده در اسلام ۹، ۱۱

نظام های خویشاوندی ۶۳

نظام های دشمن خانواده (نظام مارکسیستی، فراماسونری) ۱۲

نظام های زناشویی ۶۳

نظام و اخلاق خانواده ۴۵

نظریات جمعیت شناسی ۱۴

نظریات مربوط به تکوین و تحول خانواده ۶۳

نظریه جمعیت ثابت و جمعیت متناسب ۱۵

نظریه طرفداران و مخالفان افزایش جمعیت ۱۵

نظریه سیاسی انسداد قدرت در کلمات فاطمه علیها السلام ۶۵

نعمت خانواده و آثار آن ۷

نفقه زوجه ۳۲

نفقه زوجه از تکالیف مالی زوج ۳۲

نفقه زوجه از دیدگاه فقهی و حقوقی ۳۲

نفقه زوجه در اصطلاح فقه و حقوق دانان ۳۲

نفقه زوجه و مقدار آن ۳۲

نفقه؛ شروط ضمن عقد ۱۸

نفقه ۸، ۱۶، ۲۲، ۲۴، ۲۵

نفی خشونت خانگی (زن) ۴۹

نفی خشونت خانگی (شوهر) ۴۹

نقد برنامه های خانوادگی ۴۶

نقد و بررسی تأثیر روابط سالم خانواده در فیلم ها و سریال ها ۴۶

نقد و بررسی تأثیر روابط ناسالم اعضای خانواده در فیلم‌ها و سریال‌ها ۴۶

نقد و بررسی فیلم‌ها و برنامه‌ها در زمینه روابط خانوادگی ۴۶

نقش آن در حیات فردی و اجتماعی ۴

نقش ایمان در ثبات شخصیت و تحقق تربیت ۳۶

نقش بینش‌های دینی در خانواده ۹

نقش پدر و مادر در این زمینه ۱

نقش تربیتی خانواده ۵

نقش تعارض سنت و مدرنیته در ازدواج ۶۹

نقش خانواده در پرورش مذهبی فرزندان ۶۹

نقش خانواده در تربیت ۵۷

نقش خانواده در پرورش دینی کودکان از نظر اسلام ۴۳

نقش دین در تربیت و اخلاق ۳۶

نقش دین در روابط خانوادگی ۳۶

نقش رفق و مدارا در خانواده ۶۹

نقش زن و شوهر در رشد و کمال یکدیگر ۴۹

نقش زن (زوجه) در قالب تمکین ۱۷

نقش عقیده سالم در به وجود آمدن صبر و تحمل ۳۶

نقش فرزندان در استحکام و بهداشت روانی خانواده ۶۹

نقش مادر در ایجاد پیوند بین افراد ۵۱

نقش مادر در زندگی فرزند ۵۱

نقش مادران در سعادت و رشد جامعه ۳۶

نقش مادری زنان ۵۱

نقش مشترک زوجین در تحکیم روابط خانواده ۵۷

نقش مهربانی در زندگی زناشویی ۷

نقش نهاد خانواده در کاهش انحرافات و آسیب های اجتماعی ۶۹

نقش همسری (بانو و شوهر بودن) در سازمان خانواده ۱۷

نقش های سازندگی، فرهنگی، اجتماعی، عاطفی و اخلاقی در تربیت کودکان ۴۳

نکاح ۱۶، ۲۶

نکاح منقطع ۱۶

نکاح ازدواج مقتضای بشر است ۲

نکوهش ترک آن ۴

نگاه ادیان به طلاق ۷۳

نگاه اسلام به ازدواج ۹

نگاه کردن به بیگانه ۳۰

نگاه کردن پیش از ازدواج ۳۰

نگاهی بر نقش توسعه در افزایش طلاق و انحلال خانواده ۷۰

نگاهی به سوره مجادله و نفی زورمداری از مردان ۴۸

نگاهی کوتاه به حقوق خانواده ۷۶

نگاهی گذرا به حکم ثانوی و حکم حکومتی تنظیم خانواده ۱۵

نگرش اسلام به خانواده و نقش آن در جامعه اسلامی ۱۲

نگهداری حیوانات در خانه ۳۴

نمونه هایی از خانواده های الگو و موفق ۴۲

نمونه هایی از دیدگاه های فرهنگی درباره زن و مرد ۷۴

نهاد خانواده و سازندگی های ازدواج ۳۵

نهاد خانواده و ضرورت تشکیل آن ۵۲

نهی از اختلاف بین زن و شوهر ۵۰

نوری در تاریکی ۷۴

نیاز به نیروی انسانی ۶۴

نیکی به فرزندان ۵۱

هدایت و حمایت ۲۷

هدف از ازدواج ۳۳

هدف از تبیین حقوق خانواده ۴۸

هدف از تشکیل خانواده ۴

هدف اصلی ازدواج ۳۰

هدف ها و مقاصد آسیب شناسی اجتماعی ۶۸

هدف های فردی و اجتماعی از تشکیل خانواده ۴۳

هرگز با لحن خشن و آمرانه یا استهزاء آمیز با همسر تان سخن نگویند ۲۳

هرگز به منافع شخصی فکر نکنید ۲۳

هم کفو بودن زن و مرد در اسلام ۲۴

همایش تقویت نظام خانواده و آسیب شناسی آن ۶۹

همایش های بین المللی یونسکو ۳۹

هم بستگی خانوادگی ۲۶

هم جنس گرایی ۳۴

همسازي با خویشان شوهر ۳۳

همسانی (کفایت درازدواج) ۶۲

همسایگان و خویشاوندان ۱

همسر آدمی؛ هم جنس او نیست ۷۴

همسر خود را امانت و ودیعه الهی بدانید ۲۳

همسر نعمتی بزرگ ۷۴

همسر نیز یک انسان است ۷۴

همسر؛ دارای چه شخصیتی است؟ ۷۴

همسران خوشبخت ۷۴

همسران ناشایست ۴۹

همسرگزینی و ازدواج ۶۴

همسرگزینی و همسان گزینی ۶۳

ص: ۳۹۱

همکاری ۱۲

همکاری در زندگی زناشویی ۷۴

و فروپاشی خانواده ۳۴

واکنش و حساسیت متناسب ۴۶

والدین و رشد نقش جنسی فرزندان و تأثیر آن بر ایفای نقش آنها در خانواده ۶۹

و جوب نفقه ۳۲

وراثت و ابعاد آن ۸

وساطت در ازدواج ۵۰

وسعت بحث در زمینه ازدواج ۳

وسعت دامنه بحث درباره خانواده ۴۳

وصیت برای خانواده ۵۲

وصیت و ارث ۲۷

وضع حقوق و قوانین برای خانواده ۴

وضعیت حقوق زنان در جهان امروز ۲۲

وضعیت خانواده در جهان معاصر ۴

وضعیت خانواده شهری، روستایی، ایلاتی و عشایری از دوران قاجار تا به امروز ۵۵

وضعیت خانواده ها ۶۵

وضعیت مخارج نامزدی ۱۶

وضعیت هدایای نامزدی ۱۶

وضعیت و شرایط خانواده در جامعه ۸

وضعیت های خانوادگی در برابر چندگانگی حوزه های فرهنگی ۳۹

وضعیت اقتصادی ۵۴

وظایف متقابل زوجین و فرزندان و والدین از دیدگاه اسلام ۴

وظایف اساسی والدین و سازمان های اجتماعی در ایجاد تسهیلات ۴۲

وظایف تک تک اعضای خانواده در مقابل یکدیگر از منظر دین اسلام ۵۷

وظایف زن نسبت به شوهر ۴

وظایف زن و شوهر از نظر اسلام ۴۸

وظایف زن و مرد در برابر یکدیگر ۷۵

وظایف زن یا شوهرداری ۷۵

وظایف زوجین نسبت به یکدیگر ۳۸

وظایف شوهر در مقابل همسر ۴

وظایف شوهر و زن ۵۳

وظایف فرزند نسبت به والدین ۴

وظایف فرزندان در قبال والدین ۵۲

وظایف کلی زن ۱۷

وظایف متقابل زن و شوهر از نظر پیامبر ۵۸

وظایف متقابل زن و شوهر ۵۶

وظایف مرد یا زن داری ۷۵

وظایف هر یک از زوجین و چگونگی تربیت فرزند و حقوق ۳۷

وظایف و کارکردهای اساسی خانواده ۴۲

وظایف والدین در قبال فرزندان ۸

وظایف والدین نسبت به فرزند ۴

وظایف والدین نسبت به فرزندان ۴۵

وظیفه زن نسبت به شوهر ۳۳

وظیفه مرد نسبت به همسرش ۳۳

وظیفه همسر ۷۴

وظیفه و حقوق هر یک از افراد خانواده ۳۰

وظیفه دینی ۶۴

وفاداری ۷، ۴۴

وکالت در طلاق ۱۶

وکالت در نکاح ۱۶

ولایت ۲۶

ولایت بر طلاق ۱۶

ولیمه در ازدواج ۲۹

ویژگی های تعاملی در الگوی زیستی ۴۷

ویژگی های تعاملی در الگوی سلطه گر ۴۷

ویژگی های تعاملی در الگوی کناره گیر ۴۷

ویژگی های تعاملی در الگوی مقابله گر ۴۷

ویژگی های تعاملی در الگوی نامنسجم ۴۷

ویژگی های تعاملی در الگوی وابسته ۴۷

ویژگی های جمعیتی واجتماعی ازدواج و طلاق و عوامل آن ۶۳

ویژگی های روابط سالم با فرزندان ۴۶

ویژگی های روابط سالم و سازنده همسران ۴۶

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی پذیرا و پویا ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی زیستی ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی سلطه گر ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی کناره گیر ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی مقابله گر ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی نامنسجم ۴۷

ویژگی های فردی اعضای خانواده در الگوی وابسته ۴۷

ویژگی های فضای روانی حاکم بر خانواده ۴۷

ویژگی های گذران اوقات فراغت جوانان ۴۰

ویژگی های مدیریت خانواده ۷۶

ویژگی های خانواده متعادل ۴۱

ویژگی های مربی از دیدگاه قرآن ۳۶

ویژگی های نقش شوهر در خانواده ۱۷

ویژگی ها و وظایف متعادل تکامل یافته در خانواده ۲۳

یکسانی شأن زن و شوهر ۵۰

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

